

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563

เสนอต่อ

กรมกิจการเด็กและเยาวชน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จัดทำโดย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน
ประจำปี 2563

เสนอต่อ
กรมกิจการเด็กและเยาวชน
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จัดทำโดย
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ตุลาคม 2564

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 เป็นการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ในบริบทสังคม เศรษฐกิจ ความท้าทาย และกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์และคาดการณ์แนวโน้มของปัญหาและ เสนอแนะแนวทางแก้ไขการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในอนาคต ซึ่งสรุปประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวโน้มสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21 พบว่า โครงสร้างประชากร ปี 2563 ประชากรเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง โดยปี 2562-2563 พบสัดส่วนประชากรวัยเด็ก มีน้อยกว่าวัยสูงอายุ ยิ่งประชากรเด็กมีน้อยลง ประชากรเด็กยิ่งต้องได้รับความสนใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ดีมากยิ่งขึ้นด้วย ในขณะที่เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มไม่ได้เติบโตมาด้วยการเลี้ยงดูจากพ่อแม่สูงขึ้น ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนสภาพการณ์ของโครงสร้างสังคมสูงอายุ และแนวโน้มของครอบครัวข้ามรุ่น หรือครอบครัว แหวกกลาง ที่เด็กและเยาวชนอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุมากกว่าการอยู่ร่วมกับพ่อแม่ ดังนั้น ในการพัฒนาเด็กและ เยาวชนจึงจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการวางแผนด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวเพื่อให้เด็กมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีต่อไป

ระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ซึ่งสำรวจทุก ๆ 5 ปี พบว่า ในรอบปีล่าสุด คือ รอบปี 2559 เด็กนักเรียนไทยมีระดับสติปัญญาเฉลี่ย (IQ) เท่ากับ 98.23 ถือเป็น ระดับสติปัญญาที่อยู่ในเกณฑ์ปกติแต่ค่อนข้างต่ำต่ำกว่าค่ากลางของมาตรฐานสากล (IQ=100) ส่วนความ ฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 64.0

โดยข้อสังเกตสำคัญ คือ การสำรวจที่ผ่านมาไม่สามารถนำระดับ IQ และ EQ มาเปรียบเทียบในแต่ละ รอบได้ เนื่องจากตัวชี้วัดในการประเมินแต่ละรอบต่างกัน ดังนั้นการสำรวจระดับ IQ และ EQ ในรอบปี 2564 เป็นต้นไป ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนเรื่องตัวชี้วัดมาตรฐานที่จะใช้ต่อเนื่องในอนาคต เพื่อให้สามารถ นำข้อมูลมาเปรียบเทียบ และแสดงแนวโน้มสำคัญเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้

ปี 2563 บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน คือ สถานการณ์โควิด-19 และ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อทางบวกและทางลบต่อ การพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและ ระบบการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ซึ่งประเด็นที่ต้องพิจารณาสำคัญ คือ สภาวะความรู้ที่หายไป (Learning loss) และความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยีหรือช่องว่างทางดิจิทัลของเด็กและเยาวชน บริบทดังกล่าวยังเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้สังคมรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ซึ่งยังพบความรุนแรงในเด็กและเยาวชนเป็นวงกว้างในปี 2563 ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาตรการ เร่งด่วนและดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ นอกจากนี้เทคโนโลยีสารสนเทศยังเข้ามามีบทบาทสำคัญ

ต่อการส่งต่อข้อมูล สร้างเครือข่าย และสร้างกิจกรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนในวงกว้าง ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ ของบ้านเมือง โดยเฉพาะการแสดงผลงานของนักเรียนนักศึกษา ซึ่งทำให้มีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทางการเมือง และได้รับผลกระทบจากการมีความเห็นต่างทางการเมืองในครอบครัว และในโรงเรียน

ดังนั้น จึงเกิดข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อตั้งรับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

- 1) วางแผนด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวที่มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีคุณภาพ
- 2) กำหนดตัวชี้วัดการสำรวจระดับ IQ และ EQ ในรอบปี 2564 ต่อไป ให้เป็นมาตรฐานที่จะใช้ต่อเนื่องในอนาคต เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ และแสดงแนวโน้มสำคัญได้
- 3) สร้างมาตรการเร่งด่วนเพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19
- 4) พัฒนารูปแบบการเรียนออนไลน์ให้เป็นช่องทางการเรียนรู้ทางเลือกที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต และแก้ปัญหาความรู้ที่ขาดหายไปจากการเรียนออนไลน์
- 5) ยกระดับการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนให้เป็นวาระแห่งชาติ

ส่วนที่ 2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน พบว่า สภาพการณ์และแนวโน้มแบ่งตามประเภทของเด็กและเยาวชน 6 กลุ่ม ดังนี้

1) ช่วงเด็กปฐมวัย 0 - 6 ปี

(1) การฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 82.92 ซึ่งหญิงตั้งครรภ์มีแนวโน้มได้รับการฝากครรภ์เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

(2) การตายมารดา มีจำนวน 118 ราย ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2562 และยังพบว่าอัตราทารกเกิดมีชีพลดลงจากปี 2562

(3) น้ำหนักทารกแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 9.52 อัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562

(4) พัฒนาการเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัย (ทุกช่วงอายุ) ที่ได้รับการคัดกรองแล้วพบว่ามีการล่าช้าแล้วได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ คิดเป็นร้อยละ 95.25 ซึ่งพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ล่าช้าที่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ มีแนวโน้มการกระตุ้นพัฒนาการเพิ่มขึ้นจากปี 2562

2) ช่วงเด็กวัย 7 - 12 ปี พบเด็กจมน้ำเสียชีวิต 531 คน ส่วนภาวะอ้วนในเด็ก อยู่ที่ร้อยละ 12.77

3) ช่วงเด็กวัย 13 - 17 ปี พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ความขัดแย้งภายในครอบครัว และโรงเรียนจากการแสดงออกทางการเมือง ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และปัญหาการใช้สื่อออนไลน์

4) ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาการว่างงานหลังเรียนจบ

5) เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

(1) เด็กพิการ พบว่า ในปี 2563 มีจำนวน 153,708 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80

(2) **เด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในสถานการณ์โควิด-19** จากปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง การเรียนการสอนแบบออนไลน์

(3) **เด็กขาดโอกาสบนท้องถนน** พบว่า เด็กเร่ร่อนและถูกทอดทิ้ง ปี 2563 มีจำนวน 2,828 คน มีแนวโน้มลดลงจากปี 2562

(4) **เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด** พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดใน ปี 2562 มีจำนวน 20,842 คดี และ ปี 2563 มีจำนวน 19,470 คดี ซึ่งมีแนวโน้มลดลง 1,372 คดี เมื่อจำแนก ตามลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า คดีที่ผู้กระทำความผิดที่มีได้อยู่กับบิดามารดาหรือบิดามารดาแยกกัน มีจำนวน 14,241 คดี ส่วนคดีที่ผู้กระทำความผิดที่อยู่รวมกันกับครอบครัว มีจำนวน 7,523 คดี (กรมพินิจและ คຸ່ມគຣອງເດັກແລະເຍາວໜ, 2563)

6) **เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ** พบข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ได้รับรางวัลเด็กและเยาวชน ดีเด่นในด้านต่าง ๆ ในปี 2563 จากกรมกิจการเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ที่มีความสามารถพิเศษยังปรากฏข้อมูลไม่มากนัก

แนวโน้มผลการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน เมื่อพิจารณา ลำดับตามกลุ่มเป้าหมาย พบการดำเนินงานสำคัญ **สำหรับเด็กวัย 0 - 12 ปี** คือ การส่งเสริมการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ การป้องกันเด็กจมน้ำ **สำหรับเด็กวัย 13 - 25 ปี** คือ การป้องกันปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา การป้องกันปัญหา ยาเสพติดในเด็กและเยาวชนในและนอกสถานศึกษา การเรียนการสอนในช่วง การแพร่ระบาดของโควิด-19 เด็กและเยาวชนที่รับผลกระทบจากสื่อออนไลน์ การแสดงออกทางการเมือง ของนักเรียน การตั้งครุฑในวัยรุ่น การป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน การลดปัญหาการว่างงาน **สำหรับเด็ก และเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ** คือ การป้องกันเด็กกลุ่มเปราะบางหลุดจากระบบการศึกษา และมาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษในสถานการณ์โควิด-19 (UNICEF)

ปัจจัยสาเหตุของแนวโน้มปัญหาเด็กและเยาวชน อภิวิเคราะห์ปัจจัยสาเหตุได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1) **ปัญหาจากความพร้อมของมารดา** หากมารดามีการฝากครรภ์ตามเกณฑ์ มีการตั้งครุฑ แบบคุณภาพ ย่อมส่งผลให้เด็กในครรภ์มารดามีความสมบูรณ์ และมีแนวโน้มที่จะคลอดและเติบโต ด้วยพัฒนาการอย่างสมวัย

2) **ปัญหาจากข้อจำกัดหรือการเลี้ยงดูที่ไม่ดีพอจากครอบครัว** หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด และดูแลด้วยความรักความอบอุ่นจากครอบครัว ไม่ถูกปล่อยให้อยู่โดยลำพัง ย่อมเป็นการส่งเสริมพัฒนาการ ที่ดีของเด็ก เติบโตอย่างสมส่วน และป้องกันเด็กจากภัยอันตรายรอบตัวได้ เช่น การจมน้ำ ปัญหา ยาเสพติด ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัวและโรงเรียน เป็นต้น

3) **ปัญหาจากภัยสังคม** เป็นกรณีที่เด็กและเยาวชนเป็นเหยื่อจากภัยสังคม จากสภาพสังคมเสี่ยงภัย (Risk society) หรือสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ไม่มีความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งสมาชิกในสังคมตั้งแต่ครอบครัว คนในชุมชน สมาชิกในโรงเรียน และสมาชิกในสังคมต้องร่วมกันดูแลเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหา ที่อาจเกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชน เช่น ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ เป็นต้น

4) ปัญหาจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นกรณีของเด็กและเยาวชนเป็นเหยื่อจากโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เท่าเทียม หรือมีความเหลื่อมล้ำ ไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม และความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่างๆ ที่ทำให้เด็กและเยาวชนไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐาน หรือสิทธิพึงมีที่ควรได้รับเพื่อการมีชีวิตที่ดี ซึ่งในส่วนนี้จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาแก้ปัญหาด้วยการออกกฎหมายหรือมาตรการป้องกันและแก้ปัญหาจากหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก เช่น ปัญหาของเด็กพิการ ปัญหาของเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส จากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปัญหาเด็กขาดโอกาสบนท้องถนน เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และโครงสร้างสังคมที่ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน รวมถึงกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ด้วย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัจจัยสาเหตุของแนวโน้มปัญหาเด็กและเยาวชน จะพบว่าปัญหาของกลุ่มเด็กแรกเกิดถึงช่วงวัย 12 ปี มีสาเหตุหลักมาจากปัญหาความพร้อมของมารดา และปัญหาจากข้อจำกัดหรือการเลี้ยงดูที่ไม่ดีพอจากครอบครัว ส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน 13 ปีขึ้นไป และเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ ปัญหาที่มีสาเหตุหลักมาจากภัยสังคม และปัญหาจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งการพัฒนาและแก้ปัญหาของเด็กทุกช่วงวัยจำเป็นต้องดำเนินการทั้งในส่วนของการณ์รัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหา รวมถึงดำเนินการในระดับนโยบายเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างเพื่อสร้างความคุ้มครองทางสังคมแก่เด็กและเยาวชนต่อไป

ดังนั้น จึงเกิดข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่าง ๆ ดังนี้

- 1) กลุ่มเด็กแรกเกิด ถึงช่วงวัย 12 ปี
 - 1.1) สร้างความตระหนักเรื่องการวางแผนครอบครัว มีลูกเมื่อพร้อม
 - 1.2) ส่งเสริมนโยบายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง
 - 1.3) ดูแลไม่ให้เด็กวัย 0-12 ปี ถูกปล่อยอยู่ลำพัง
- 2) กลุ่มเด็กและเยาวชน 13 ปีขึ้นไป
 - 2.1) ป้องกันและแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างต่อเนื่อง
 - 2.2) สร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ
- 3) กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ
 - 3.1) ช่วยเหลือกลุ่มเด็กขาดโอกาสบนท้องถนน เด็กที่ถูกทอดทิ้ง
 - 3.2) ช่วยเหลือกลุ่มเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในสถานการณ์โควิด-19
- 4) กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ ควรมีการรวบรวมข้อมูลเด็กที่มีความสามารถพิเศษเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่างสร้างสรรค์

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่า จากการแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมและได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2560 ทำให้เกิดสภาเด็กและเยาวชนตำบลและเทศบาลทั่วประเทศไทย มีประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

ไทยแล้วทั้งหมด 6 คน และมีคณะบริหารมาแล้วจำนวน 8 ชุด ซึ่งสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับได้ขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนยังคงปรากฏปัญหาและข้อจำกัด โดยในปี 2563 คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้สรุปปัญหาอุปสรรคไว้ 3 ประเภท คือ 1) ข้อจำกัดระบบราชการและระเบียบทางราชการ 2) การดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และ 3) ข้อจำกัดด้านงบประมาณในการกิจกรรม

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน พบว่า ปัญหาเหล่านี้ เป็นปัญหาที่ปรากฏมาต่อเนื่องจากปี 2562 จึงเป็นสิ่งที่น่าติดตามว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเพียงใด โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา อาจจำแนกได้ 2 กลุ่ม คือ 1) ส่วนงานกลางโดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาด้านข้อจำกัดระบบราชการ ระเบียบทางราชการ และงบประมาณ และ 2) ส่วนงานท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงส่วนราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ที่จะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนงานของสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ และทำให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น

นอกจากสภาเด็กและเยาวชนแล้ว ยังปรากฏเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่มีการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2563 โดยสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยรวบรวมรายชื่อได้ 38 เครือข่าย ซึ่งแบ่งการทำงานออกเป็น 16 ด้าน รวมถึงเครือข่ายอื่น ๆ ที่มีผลงานโดดเด่นและต่อเนื่อง จากปี 2562 อาทิ เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนพื้นเมือง เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด (PPS) ยุว อสม. แกนนำสุขภาพเด็กและเยาวชนจิตอาสา สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนในสัดส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน และ ตำบลต้นแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน

นอกจากนี้เด็กและเยาวชนยังปรากฏการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมในระดับอาเซียน และเวทีนานาชาติ ซึ่งโครงการต่าง ๆ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการดำเนินการตามสถานการณ์โควิด-19

ดังนั้น จึงเกิดข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ดังนี้

- 1) ส่งเสริมบทบาทของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่
- 2) ทบทวนและติดตามปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน
- 3) ปรับรูปแบบการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีนานาชาติให้เหมาะสม

ส่วนที่ 4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่า บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจ สถาบันทางวิชาการ สื่อ และอาสาสมัคร ดังนี้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) รวมถึงการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ โดยโครงการส่วนใหญ่มุ่งพัฒนากลุ่มเป้าหมายเด็กปฐมวัย

องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม และภาคธุรกิจ การสำรวจข้อมูลโดยสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากองค์กรพัฒนาเอกชน 72 องค์กร องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 24 องค์กร และภาคธุรกิจ 54 บริษัท สรุปการดำเนินงานสำคัญ ดังนี้

องค์กรพัฒนาเอกชน ดำเนินงานในประเด็นการส่งเสริมจิตอาสา ในแนวทางพัฒนาศักยภาพเป็นจำนวนมากที่สุด โดยทำงานกับกลุ่มเป้าหมายทั้งที่เป็นเด็ก เยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน และสมาชิกและผู้นำชุมชน จำนวน 334,618 คน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก จำนวนมากที่สุด คือ 222,471 คน ดำเนินงานทั่วประเทศ ซึ่งเป็นกรุงเทพฯ และปริมณฑลจำนวนมากที่สุด มีความร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด แต่มีความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้วยกันเองน้อยที่สุด

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ดำเนินงานในประเด็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การส่งเสริมการศึกษา และการพัฒนาทักษะชีวิต ในแนวทางการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพเป็นจำนวนมากที่สุด โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม คือ เด็ก (0-18 ปี) เยาวชน (19-25 ปี) พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารสถานศึกษา และสมาชิกและผู้นำชุมชน จำนวน 63,204 คน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชนจำนวนมากที่สุด คือ 54,103 คน ดำเนินงานทั่วประเทศ ซึ่งเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด มีความร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด และทำงานในพื้นที่กับองค์กรบริหารส่วนตำบลมากที่สุด

ภาคธุรกิจ สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมการศึกษา เป็นจำนวนมากที่สุด มีพื้นที่การสนับสนุนทั่วประเทศ ซึ่งเป็นกรุงเทพฯ และปริมณฑลมากที่สุด โดยสนับสนุนเงิน จำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ การสนับสนุนข้อมูล วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และสถานที่ ตามลำดับ โดยเหตุผลที่บริษัทสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน คือ การคืนกำไรสู่สังคม ซึ่งภาคธุรกิจมีความร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด

ทั้งนี้ ในปี 2563 องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม และภาคธุรกิจ ต่างเผชิญปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดในการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19

สถาบันทางวิชาการ พบว่า สถาบันวิชาการในระบบ มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนจากสถาบันศึกษา และมีผลงานทางวิชาการและการวิจัย ส่วนสถาบันวิชาการนอกระบบ จัดกิจกรรมต่างๆ เช่น มหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก และแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชน

สื่อที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ สำนักข่าว อสมท. สำนักข่าว Thai PBS มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ กสทช. สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน ศูนย์ข้อมูลสื่อสร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะ การปกป้องเด็กและเยาวชนจากสื่อออนไลน์

อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ มูลนิธิเกื้อฝันเด็ก โครงการ “เด็กและเยาวชนจิตอาสา รวมใจ เทิดไท้องค์ราชัน” มูลนิธิสุขภาพไทย มูลนิธิยุวพัฒน์ มูลนิธิ ซี.ซี.เอฟ. เพื่อเด็กและเยาวชน ในพระราชูปถัมภ์ฯ จิตอาสาสมุดเพื่อน้อง มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ผู้นำอาสาคุณูนิเซฟ ยูนิเซฟ NextGen และโครงการอาสาสมัคร “ในมือมีเด็ก”

การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน ในปี 2563 การทำงานของภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนทำให้เกิดความคืบหน้าของโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วัน แรกของชีวิตสู่ 2,500 วันแรกของชีวิต และข้อเสนอโครงการสวัสดิการเงินอุดหนุนเด็กเล็กอายุ 0-6 ปี แบบถ้วนหน้า

จากบทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในปี 2563 ภาคส่วนต่าง ๆ ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งเกิดขึ้นจากความเชี่ยวชาญ ความสนใจ และการรับรู้ข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ต่างกัน โดยถ่ายทอดออกมาเป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบ ประเด็นการพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย พื้นที่เป้าหมาย และหน่วยงานร่วมดำเนินงานต่างกัน โดยสังเกตได้ว่า รูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นของแต่ละหน่วยงานจะเป็นรูปแบบที่คล้ายกับกิจกรรมในปีที่ผ่านมา ซึ่งอาจดำเนินงานต่อเนื่องมาหลายปี ในความหลากหลายกิจกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม หากภาคส่วนต่าง ๆ ยุกระดับการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้น ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านเด็กและเยาวชน ซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือระดับเครือข่าย ในรูปแบบของกิจกรรมเพื่อป้องกันและปัญหาเด็กและเยาวชน จะทำให้การดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ เกิดพลังและส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูล ประเมินผล และเผยแพร่ข้อมูล เพื่อทำให้เกิดการประเมินผลลัพธ์ และนำไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมในอนาคตต่อไป

ดังนั้น การดำเนินงานของภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับการจัดกิจกรรมของภาคส่วนต่างๆ ให้มีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้น

ส่วนที่ 5 งบประมาณในการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่า งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย งบประมาณภาครัฐบาล งบประมาณนอกภาครัฐบาล และงบประมาณภาคเอกชน ดังนี้

งบประมาณภาครัฐบาล ที่ปรากฏข้อมูลการนำงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 8 กระทรวง คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

งบประมาณนอกภาครัฐบาล และเอกชน การสำรวจข้อมูลโดยสภาองค์การพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากองค์กรพัฒนาเอกชน 72 องค์กร องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 24 องค์กร และภาคธุรกิจ 54 บริษัท สรุปการใช้งบประมาณที่สำคัญ ดังนี้

องค์กรพัฒนาเอกชน ที่ให้ข้อมูล ใช้งบประมาณดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ในช่วง 1,000,001 - 5,000,000 บาท จำนวนมากที่สุด โดยโควิด-19 ส่งผลกระทบให้องค์กรพัฒนาเอกชนไม่สามารถจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนได้ รองลงมา คือ ต้องปรับลดงบประมาณ ได้เงินสนับสนุนน้อยลง และไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย ตามลำดับ

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ใช้งบประมาณสำหรับงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ในช่วง 100,001 - 500,000 บาท จำนวนมากที่สุด โดยโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อให้องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมทุกองค์กร มีรายได้ที่น้อยลงจากการทำธุรกิจ ร่องลงมา คือ ไม่สามารถจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ครอบครัว และ ชุมชนได้ ต้องปรับงบประมาณและบุคลากร เพราะรายได้ไม่พอสำหรับการบริหารจัดการ และไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย ตามลำดับ

ภาคธุรกิจ ใช้งบประมาณดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ในช่วง 1,000,001 - 5,000,000 บาท จำนวนมากที่สุด โดยโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อให้ภาคธุรกิจต้องลดงบประมาณสนับสนุนลง และต้องปรับแผนและรูปแบบการสนับสนุนเพราะเกิดความยากลำบากในการจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชน ตามลำดับ

ดังนั้น จึงเกิดข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับงบประมาณในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังนี้

- 1) สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการรายงานงบประมาณ เนื่องจากการรายงาน/ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคีรัฐบาล มีข้อมูลลดลงในทุกปีงบประมาณ
- 2) ประเทศไทยยังขาดระบบการรวบรวมข้อมูลด้านงบประมาณ และไม่มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบ กำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลด้านงบประมาณ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐราชการ และนอกภาครัฐราชการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและแนวโน้มของการใช้งบประมาณได้

บทนำ

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 เป็นการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทยในทุกมิติ ซึ่งครอบคลุมช่วงวัยต่าง ๆ ได้แก่ ช่วงเด็กปฐมวัย (0 – 6 ปี) ช่วงวัยประถมศึกษา (7 – 12 ปี) ช่วงวัยรุ่น (13 – 17 ปี) และช่วงเยาวชน (18 – 25 ปี) ในกระบวนการต่าง ๆ ทั้งการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน คัดกรอง บำบัด ฟื้นฟูของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน มีความสำคัญยิ่ง เพราะนอกจากจะได้ทราบสภาพการณ์แล้ว ยังสามารถคาดการณ์แนวโน้ม และเสนอแนวทางเพื่อประกอบการวางแผน ใฝ่ระวัง ป้องกัน ให้ความรู้ นำไปผลักดันการลงทุนทั้งด้านงบประมาณ และระยะเวลาการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนเป็นภาพรวมของประเทศ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 20 กำหนดให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีหน้าที่จัดทำรายงานการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ เสนอคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละครั้ง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับมอบหมายจากกรมกิจการเด็กและเยาวชน ให้รับผิดชอบการจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 โครงการศึกษานี้ ได้ศึกษา รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนในบริบทสังคม เศรษฐกิจ ความท้าทาย และกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ) ในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่าง ๆ เพื่อจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และคาดการณ์แนวโน้มของปัญหาและเสนอแนะแนวทางแก้ไขการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

โครงการศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อศึกษา รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนในบริบทสังคม เศรษฐกิจ ความท้าทาย และกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ) ในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่าง ๆ
- 2) เพื่อจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 โดยประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน การใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 3) เพื่อวิเคราะห์และคาดการณ์แนวโน้มของปัญหาและเสนอแนะแนวทางแก้ไขการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในอนาคต

ขอบเขตของการศึกษา

โครงการศึกษานี้ มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1) *ขอบเขตด้านช่วงเวลา* - การศึกษา รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 (มกราคม – ธันวาคม 2563) ในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข ความท้าทาย และกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่าง ๆ โดยคณะผู้จัดทำมีระยะเวลาการดำเนินงาน 210 วัน นับถัดจากวันลงนามในสัญญา

2) *ขอบเขตด้านเนื้อหา* - สาระสำคัญในรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 ประกอบด้วย สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา การพัฒนาเด็กและเยาวชน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน การใช้งบประมาณ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมถึงคาดการณ์แนวโน้มของปัญหาในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา และแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งกำหนดโครงสร้าง (Outline) ของรายงาน การพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 มีหัวข้อดังต่อไปนี้

บทสรุปผู้บริหาร

ส่วนที่ 1 แนวโน้มสถานการณ์เด็กและเยาวชน ในศตวรรษที่ 21

ส่วนที่ 2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการและ แนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ส่วนที่ 4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ส่วนที่ 5 งบประมาณในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

แนวทางการดำเนินงาน

1) จัดทำกรอบแนวคิดและแผนการทำงาน

2) จัดทำ (ร่าง 1) รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 ส่วนที่ 1 – ส่วนที่ 3 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณา เพื่อให้คณะผู้จัดทำนำมาปรับแก้ไข ดังนี้

2.1) คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ

2.2) คณะอนุกรรมการจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3) จัดทำ (ร่าง 2) รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 ส่วนที่ 1 – ส่วนที่ 5

ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณา เพื่อให้คณะผู้จัดทำนำมาปรับแก้ไข ดังนี้

3.1) คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ

3.2) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็น (วิพากษ์)

3.3) คณะอนุกรรมการจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน

4) จัดทำ (ร่าง 3) รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 ให้คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ พิจารณา เพื่อให้คณะผู้จัดทำนำมาปรับแก้ไข

5) จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน แห่งชาติ พร้อมทั้งแก้ไขกรณีมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเก็บข้อมูล

โครงการศึกษานี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) โดยคณะผู้จัดทำ มีหลักการและเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล ดังนี้

1) กรณีการใช้ข้อมูล พิจารณาองค์กรผู้เป็นเจ้าของข้อมูลเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ องค์กรผู้จัดทำ ข้อมูลในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง

2) กรณีการอ้างอิงข้อมูล พิจารณาแหล่งข้อมูลของหน่วยงานราชการ ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยตรง หน่วยงานเอกชน สื่อหลัก และสื่อรอง ตามลำดับ

3) กรณีการยกตัวอย่าง พิจารณาข้อมูลที่แสดงการกระจายตัวของข้อมูล และข้อมูลที่เผยแพร่ สื่อสาธารณะ

4) กรณีข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือมีความขัดกัน คณะผู้จัดทำจะนำเสนอข้อมูลทั้ง 2 ด้านประกอบ กัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับข้อมูลมาแล้ว คณะผู้จัดทำนำมาจัดระเบียบข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) และการตรวจสอบสามเส้า โดยการทบทวนข้อมูล (Review triangulation) จากนั้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ก่อนนำเสนอเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์

คณะผู้จัดทำขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูล ให้คำแนะนำ และ ช่วยเหลือในการดำเนินงานจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 เป็นอย่างสูง

รองศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล เขาว์วัฒนกุล และคณะ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร.....	(ก)
บทนำ.....	(ฉ)
สารบัญตาราง.....	(จ)
สารบัญรูปภาพ.....	(ฉ)
ส่วนที่ 1 แนวโน้มและสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21.....	1
1.1 สถิติข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563.....	2
1.2 บริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	7
ส่วนที่ 2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการ และแนวทางแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	27
2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม.....	29
2.2 แนวโน้มผลการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	46
ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	68
3.1 ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย.....	69
3.2 เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่.....	78
3.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน และเวทีนานาชาติ.....	84
ส่วนที่ 4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชาสังคมต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	87
4.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	89
4.2 องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	93
4.3 สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	116
4.4 สื่อกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	133
4.5 อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	140
4.6 การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน.....	144
ส่วนที่ 5 งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	150
5.1 งบประมาณภาครัฐบาล.....	151
5.2 งบประมาณนอกภาครัฐบาล.....	163
5.3 งบประมาณภาคเอกชน.....	165
ส่วนที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	168
6.1 บทสรุปและการวิเคราะห์.....	169
6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	176
รายการอ้างอิง.....	181

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 สถิติเชิงเปรียบเทียบจำนวนเด็กและเยาวชน ปี 2562-2563.....	2
2 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชน จำแนกตามเพศและช่วงอายุ ปี 2563.....	2
3 สาเหตุการตายของมารดาจำแนกตาม ICD-MM: WHO.....	31
4 ร้อยละของการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปี 2562 และ 2563.....	33
5 สถิติเชิงเปรียบเทียบจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการ ปี 2562-2563.....	38
6 สถิติเด็กและเยาวชนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ จำแนกตามอายุ ปี 2563.....	39
7 สถิติเด็กและเยาวชนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ จำแนกตามประเภทความพิการ ปี 2563.....	39
8 สถิติเด็กและเยาวชนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ จำแนกตามภูมิภาค ปี 2563.....	39
9 จำนวนและร้อยละของเด็กเร่ร่อนและถูกทอดทิ้ง ปี 2562 และ ปี 2563.....	41
10 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทั่วประเทศปี 2562 และ ปี 2563.....	42
11 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนจำแนกตามฐานความผิด ปี 2562 และ ปี 2563.....	42
12 จำนวน ร้อยละ ของคดีที่เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี ปี 2563 จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย.....	44
13 การเปรียบเทียบความตั้งใจในการตั้งครุฑระหว่างปี 2562 กับ ปี 2563.....	55
14 สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนในสัดส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน.....	79
15 ลักษณะขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	94
16 ประเด็นการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	95
17 แนวทางการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	97
18 กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	97
19 พื้นที่การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	98
20 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	99
21 การทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	99
22 ลักษณะขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	103
23 ประเด็นการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	104
24 แนวทางการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	105
25 กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	106
26 พื้นที่การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	107
27 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	107
28 การทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	108
29 ประเภทของธุรกิจ.....	111

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
30 ประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ภาคธุรกิจสนับสนุน.....	112
31 พื้นที่ให้การสนับสนุน.....	113
32 ประเภทของการสนับสนุน.....	114
33 เหตุผลการให้ความสนับสนุนของภาคธุรกิจ.....	114
34 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ.....	115
35 เปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2562 และ 2563.....	151
36 งบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย.....	153
37 งบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ.....	154
38 งบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงาน.....	156
39 งบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข.....	157
40 งบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์.....	159
41 งบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม.....	161
42 งบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม.....	162
43 งบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.....	162
44 งบประมาณการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ในปี 2563.....	163
45 ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	164
46 งบประมาณการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ในปี 2563.....	164
47 ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	165
48 งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของภาคธุรกิจ ในปี 2563.....	166
49 ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ของภาคธุรกิจ.....	166
50 สถิติเชิงเปรียบเทียบระหว่างจำนวนวัยเด็ก วัยแรงงาน วัยสูงอายุ ปี 2559 – 2563.....	169

สารบัญรูปร่างภาพ

รูปที่	หน้า
1.1.1	การแจกแจงร้อยละของเด็กอายุ 0-17 ปี จำแนกตามการอยู่อาศัยของเด็ก.....3
1.1.2	ครอบครัวเด็กไทยเจนซี-อัลฟา.....4
1.1.3	สถานการณ์ IQ เด็กไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พ.ศ. 2554.....5
1.1.4	สถานการณ์ IQ เด็กไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พ.ศ. 2559.....5
1.1.5	สถานการณ์ EQ เด็กไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พ.ศ. 2559.....6
1.2.1	ผู้ติดเชื้อโควิด-19 จำแนกตามกลุ่มอายุในช่วง 363 วันนับจากพบผู้ติดเชื้อรายแรก.....8
1.2.2	มาตรการต่าง ๆ ในช่วงการล็อกดาวน์.....9
1.2.3	ผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทย ในปี 2563.....14
1.2.4	สถิติเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีจากการชุมนุมหลังเคลื่อนไหวกองการเมือง.....23
2.1.1	แนวโน้มหญิงตั้งครรภ์ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์.....29
2.1.2	อัตราส่วนการตายมารดาไทยต่อการเกิดมีชีพแสนคน ประจำปี 2555-2563.....30
2.1.3	อัตราส่วนการตายของมารดาจำแนกรายเขตสุขภาพ.....30
2.1.4	ร้อยละการตายมารดาจำแนกตาม ICD-MM : WHO ประจำปีงบประมาณ 2563.....31
2.1.5	แนวโน้มอัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์จำแนกรายปี.....32
2.1.6	การคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย จำแนกรายเขตสุขภาพ.....33
2.1.7	แนวโน้มเด็กวัยเรียน (6-14 ปี) มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน ปี 2557-2564.....34
2.1.8	จำนวนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรม ปล่อยตัวปีงบประมาณ 2561....43
2.2.1	จำนวนเด็กอายุครบ 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว จำแนกรายเขตสุขภาพ.....47
2.2.2	การรณรงค์ป้องกันเด็กจมน้ำ 2563.....48
2.2.3	ผลสำรวจพินออนไลน์ในสถานการณ์โควิด-19 ปี 2563.....52
2.2.4	อายุของแม่วัยรุ่น ปี 2562.....55
2.2.5	อายุของแม่วัยรุ่น ปี 2563.....55
2.2.6	แนวโน้มการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี รายปี.....55
2.2.7	การเปรียบเทียบรายพื้นที่ของการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี ปี 2563.....56
2.2.8	มาตรการสำคัญทางกฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขอย่างบูรณาการ.....59
2.2.9	ข้อมูลแสดงแนวโน้มการตายจากอุบัติเหตุทางถนนในกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 10-19 ปี.....61
2.2.10	ภาพแสดงกระบวนการเด็กไทยเข้าสู่การขังขังขึ้นท้องถนน.....62
2.2.11	จำนวนนักเรียนยากจนพิเศษที่ได้รับความช่วยเหลือจาก กสศ. ใน 3 ปีการศึกษา.....64

สารบัญรูปร่าง (ต่อ)

รูปที่	หน้า
4.4.1	ภาพตัวอย่างสื่อสำหรับเด็กและเยาวชนของสำนักข่าว Thai PBS ทางเว็บไซต์.....134
4.4.2	ช่องทางวีดิจิตอลเพื่อการศึกษาจำแนกตามชั้นเรียน.....135
4.4.3	การประชาสัมพันธ์หัวข้อ ตีป้อมฝ่าด่านพิชิต “โรคติดเกม”137
4.4.4	อินโฟกราฟิกความรู้ของมูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน.....138
4.4.5	ภาคีเครือข่ายด้านสื่อสร้างสรรค์.....139
5.1.1	แผนภูมิเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2562 และ 2563.....152

ส่วนที่ 1

แนวโน้มและสถานการณ์

เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21

1.1 สถิติข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 ประกอบด้วย

- (1) จำนวนเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ
- (2) จำนวนเด็กและเยาวชนจำแนกตามการอยู่อาศัยกับพ่อแม่
- (3) ระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ)
- (4) ระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

1.2 บริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

1.2.1 โควิด-19

- (1) จำนวนเด็กและเยาวชนที่ติดเชื้อติดเชื้โควิด-19
- (2) ผลกระทบด้านบวกจากโควิด-19 ต่อเด็กและเยาวชน
- (3) ผลกระทบด้านลบจากโควิด-19 ต่อเด็กและเยาวชน

1.2.2 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

- (1) ข้อมูลการใช้งานอินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนในปี 2563
- (2) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่อเด็กและเยาวชน

1.2.3 ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

- (1) สถิติความรุนแรง ของศูนย์ปฏิบัติการสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว
- (2) จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ของกรมประชาสัมพันธ์
- (3) สถิติการรับเรื่องราวร้องทุกข์ ของมูลนิธิปิวิณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี
- (4) สถิติเด็กที่เข้ารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ ของสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี
- (5) ข่าวสำคัญ ได้แก่ คดีน้องชมพู และข่าวครูทำร้ายเด็ก

1.2.4 การแสดงออกทางการเมืองของนักเรียนนักศึกษา

- (1) เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทางการเมือง
- (2) ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนที่มีความเห็นต่างทางการเมือง ได้แก่ ความเห็นต่างทางการเมืองในโรงเรียน และความเห็นต่างทางการเมืองในครอบครัว

รายละเอียด ดังนี้

1.1 สถิติข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563

จากการรายงานข้อมูลทางสถิติว่าด้วยจำนวนประชากรของประเทศไทย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ อ้างถึงข้อมูลของกลุ่มคลังข้อมูลสถิติ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า ในปี 2563 ประเทศไทย มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 66,186,727 คน โดยแบ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 0-25 ปี จำนวน ทั้งหมด 20,179,208 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30.49 จากประชากรทั้งประเทศ

1) จำนวนเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ

ตารางที่ 1 สถิติเชิงเปรียบเทียบจำนวนเด็กและเยาวชน ปี 2562-2563

ประเภท	ปี 2562	(ร้อยละ)	ปี 2563	(ร้อยละ)
ประชากรทั้งประเทศ	66,558,935	(100.00)	66,186,727	(100.00)
เด็ก (0-17 ปี)	13,832,936	(20.78)	13,123,963	(19.83)
เยาวชน (18-25 ปี)	7,336,865	(11.03)	7,055,245	(10.66)
รวมเด็กและเยาวชน (0-25 ปี)	21,169,801	(31.81)	20,179,208	(30.49)

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563)

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชน จำแนกตามเพศและช่วงอายุ ปี 2563

อายุ	ชาย (คน)	(ร้อยละ)	หญิง (คน)	(ร้อยละ)	รวมจำนวนเด็ก และเยาวชน (คน)	(ร้อยละ)
0-5 ปี	1,933,462	(18.70)	1,827,230	(18.57)	3,760,692	(18.64)
6-12 ปี	2,760,756	(26.70)	2,608,695	(26.51)	5,369,451	(26.61)
13-17 ปี	2,050,327	(19.83)	1,943,493	(19.75)	3,993,820	(19.79)
18-25 ปี	3,594,666	(34.77)	3,460,579	(35.17)	7,055,245	(34.96)
รวม	10,339,211	(100.00)	9,839,997	(100.00)	20,179,208	(100.00)

หมายเหตุ: เนื่องด้วยข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ จัดเก็บอายุเป็นรายปีของอายุเต็มไม่จำแนกเดือน ดังนั้น ในตารางที่ 2 อายุ 5 ปี หมายถึง 5 ปี 11 เดือน 30 วัน และ อายุ 6 ปี หมายถึง 6 ปี 1 วัน เป็นต้น

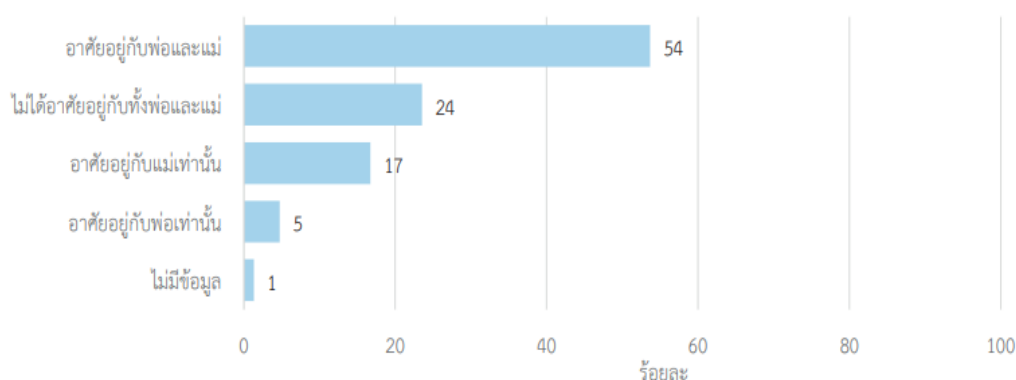
ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563)

จากตารางที่ 1 และตารางที่ 2 พบว่าจำนวนประชากรประเทศไทยในปี 2563 มีจำนวนทั้งสิ้น 66,186,727 คน จำแนกเป็นเด็ก จำนวน 13,123,963 คน และเยาวชน จำนวน 7,055,245 คน เมื่อจำแนกตามช่วงอายุ ปี 2563 พบว่ากลุ่มอายุ 18-25 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.96 โดยมีเด็กและเยาวชน เพศชายมากกว่าเพศหญิง จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 10,339,211 คน และเพศหญิง จำนวน 9,839,997 คน ทั้งนี้ ประชากรเด็กและเยาวชนมีจำนวนลดลงจากปี 2562 จำนวน 990,593 คน

ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทย (2563) สํารวจงานวิจัยที่ผ่านมพบว่แนวโน้มภาวะเจริญพันธุ์ที่ลดลงเกิดจากผู้หญิงที่มีการศึกษาสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีแนวโน้มที่จะแต่งงานช้าลง โดยเรียกปรากฏการณ์ดังกล่าวว่า "Marriage Strike" นอกจากนี้ ยังพบปรากฏการณ์ "Gold Miss" คือ ผู้หญิงที่มีการศึกษาสูงและมีสถานะทางเศรษฐกิจที่สูงเลือกที่จะไม่แต่งงาน โดยผู้หญิงไทยที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีแนวโน้มที่จะอยู่เป็นโสดมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2563) ที่พบว่าอัตราการมีบุตรของไทยลดลงอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี

2) จำนวนเด็กและเยาวชนจำแนกตามการอยู่อาศัยกับพ่อแม่

การสำรวจขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2563) พบว่า เด็กอายุต่ำกว่า 17 ปี ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 24 เนื่องจากพ่อแม่แม่มักย้ายถิ่นเพื่อหางานทำ ซึ่งผลการสำรวจดังกล่าวสูงสุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 36 และเป็นเด็กที่อยู่ในลักษณะครัวเรือนที่ยากจนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39 โดยลักษณะครัวเรือนแห่งกลางพบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด เนื่องจากพ่อแม่และแม่ทำงานในกรุงเทพมหานคร และยังพบว่าลักษณะของครอบครัวส่วนใหญ่มีลูกเพียงคนเดียว พ่อแม่ลูกอยู่กันพร้อมหน้ามีจำนวนลดลง และเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวมากขึ้น โดยข้อมูลจากกรมสุขภาพจิต (2563) เผยว่าปัจจุบันมีหลายครอบครัวที่ไม่สามารถฟันฝ่าอุปสรรคชีวิตคู่ไปได้ ตัวเลขสถิติพบอัตราการหย่าร้างเพิ่มขึ้น ร้อยละ 41 มีผู้จดทะเบียนสมรส 297,501 คู่ และหย่า 121,617 คู่ เฉลี่ยหย่าร้างวันละ 333 คู่

รูปที่ 1.1.1 การแจกแจงร้อยละของเด็กอายุ 0-17 ปี จำแนกตามการอยู่อาศัยของเด็ก

ที่มา: องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2563)

จากการสุ่มตัวอย่างครอบครัวเด็กไทยเจนซี-อัลฟา จำนวน 1,340 ครอบครัว พบว่า มากกว่า 1 ใน 3 ของครอบครัวที่มีเด็กเจนเนอเรชันซี-อัลฟา (Generation Z-Alpha) ซึ่งมีอายุระหว่าง 3-14 ปี มีแนวโน้มที่ไม่ได้อยู่พร้อมหน้าพ่อแม่ลูก โดยร้อยละ 10.6 จาก 1,340 ตัวอย่างครอบครัวเด็กเจนซี-อัลฟาอาศัยอยู่ในครอบครัวแห่งกลาง และร้อยละ 24.3 จาก 1,340 ตัวอย่างครอบครัวเด็กเจนซี-อัลฟาอาศัยอยู่ในครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว (The101.World, 2563)

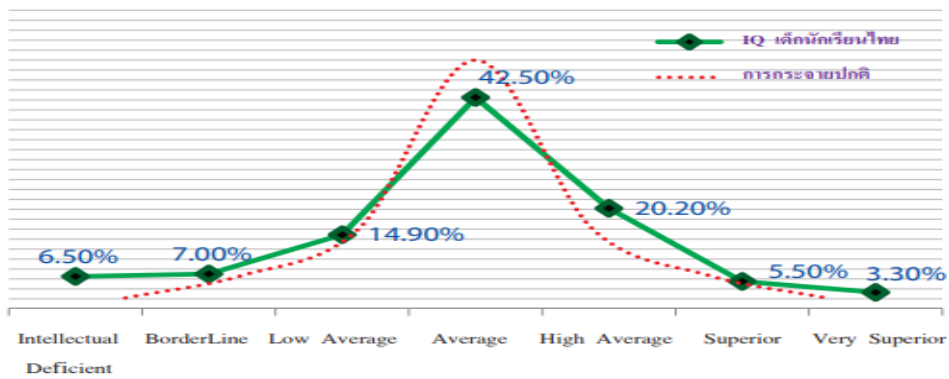

รูปที่ 1.1.2 ครอบครัวเด็กไทยเจนซี-อัลฟา
ที่มา: The101.World (2563)

ข้อสังเกต จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ดำเนินการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรี (MICS) ในปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรม MICS ทั่วโลก พบว่าเด็กหลายล้านคนทั่วโลกเติบโตขึ้นโดยไม่ได้รับการดูแลจากพ่อแม่ด้วยเหตุผลหลายประการ รวมถึงการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรของพ่อแม่หรือการย้ายถิ่นเพื่อไปทำงาน โดยเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้รับการดูแลจากสมาชิกในครอบครัว ในขณะที่เด็กบางคนอาจอาศัยอยู่ในครัวเรือนอื่นที่ไม่ใช่ครัวเรือนของตนเอง เป็นต้น

Generation หรือ เจเนอเรชัน คือ การแบ่งกลุ่มประชากรด้วยหลักประชากรศาสตร์ (Demography) แบ่งประชากรออกเป็น 5 กลุ่มโดยใช้อายุเป็นเครื่องมือในการแบ่งกลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่ม (1) Baby Boomer หรืออีกนัยหนึ่งคือ กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งได้แก่ กลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 54-72 ปี กลุ่มที่ (2) คือ Gen X ซึ่งได้แก่ กลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 38-53 ปี กลุ่มที่ (3) คือ Gen Y อายุระหว่าง 21-37 ปี กลุ่มที่ (4) คือ Gen Z อายุระหว่าง 8-20 ปี และ กลุ่มที่ (5) คือ Gen Alpha คือกลุ่มที่เกิดในช่วงปี 2553 เป็นต้นไป (กรมสุขภาพจิต, 2563)

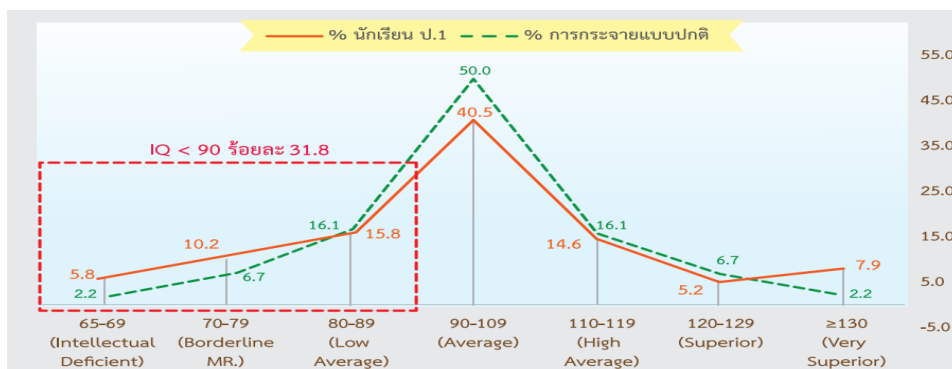
3) ระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ)

รูปที่ 1.1.3 สถานการณ์ IQ เด็กไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พ.ศ. 2554

ที่มา: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2555)

จากการสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญา หรือ IQ โดย กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ทุก ๆ 5 ปี พบว่า ในรอบปีล่าสุด คือ รอบปี 2559 เด็กนักเรียนไทยมีระดับสติปัญญาเฉลี่ย (IQ) เท่ากับ 98.23 ถือเป็นระดับสติปัญญาที่อยู่ในเกณฑ์ปกติแต่ค่อนข้างต่ำกว่าค่ากลางของมาตรฐานสากล (IQ=100) เมื่อเทียบกับรอบปี 2554 ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ เนื่องจากการสำรวจ IQ ในรอบปี 2554 และรอบปี 2559 ใช้เครื่องมือในการสำรวจเดียวกัน แต่กลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน โดยในปี 2554 สำรวจในเด็กอายุ 6-15 ปี แต่ในปี 2559 สำรวจในเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 เท่านั้น โดยค่า IQ เฉลี่ยเด็กนักเรียนไทย ในปี 2554 เท่ากับ 98.59 แต่หากเปรียบเทียบกับ IQ เฉลี่ยเฉพาะของเด็กนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ของปี 2554 ซึ่งเท่ากับ 94.58 ซึ่งพบว่า ระดับ IQ เฉลี่ยของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2562) ทั้งนี้ ระดับ IQ ของเด็กนักเรียนไทย ในรอบปี 2554 และ 2559 พบว่า เด็กที่มี IQ ต่ำก็จะต่ำมาก ในขณะที่เด็ก IQ สูง มีแนวโน้มสูงมากขึ้น ซึ่งอธิบายได้ว่ายังพบความเหลื่อมล้ำ มีช่องว่าง (Gap) ระหว่างกลุ่มที่มีระดับสติปัญญาสูงกับกลุ่มที่มีระดับสติปัญญาต่ำ และมีแนวโน้มที่ช่องว่างนี้จะขยายมากขึ้น (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

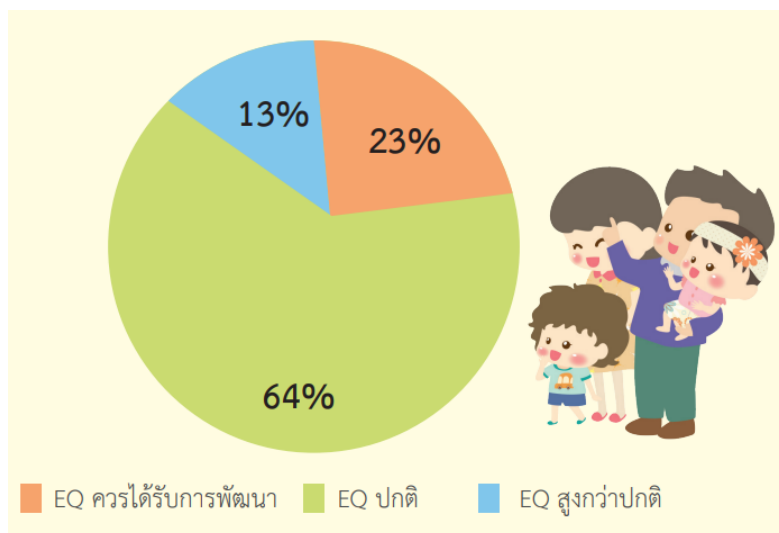

รูปที่ 1.1.4 สถานการณ์ IQ เด็กไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พ.ศ. 2559

ที่มา: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2562)

4) ระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

ในรอบปีล่าสุด คือ รอบปี 2559 เด็กนักเรียนไทยมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 64.0 สูงกว่าปกติ คิดเป็นร้อยละ 13.0 และควรได้รับการพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 23.0 เมื่อเทียบกับรอบปี 2554 ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ เนื่องจากการสำรวจ EQ ในรอบปี 2554 และรอบปี 2559 ใช้เครื่องมือในการสำรวจและกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน โดยในรอบปี 2554 ใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กอายุ 6-11 ปีจำนวน 60 ข้อ ซึ่งแปลผลเป็นคะแนนเฉลี่ย แต่ในรอบปี 2559 ใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กอายุ 6-11 ปี (ฉบับย่อ) จำนวน 15 ข้อ แปลผลเป็นระดับการมีความฉลาดทางอารมณ์ คือ EQ ควรได้รับการพัฒนา, EQ ปกติ และ EQ สูงกว่าปกติ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2562) โดยปี 2554 มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เฉลี่ยระดับประเทศ อยู่ระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ คือ มีค่าคะแนนอยู่ที่ 45.12 จากค่าคะแนนปกติ 50-100 ซึ่งมีจุดอ่อนทั้ง 3 องค์ประกอบใหญ่ คือ ดี เก่ง สุข (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2555)

รูปที่ 1.1.5 สถานการณ์ EQ เด็กไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พ.ศ. 2559
ที่มา: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2562)

แนวโน้มระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ในรอบการสำรวจต่อไป คือ รอบปี 2564 โดยกรมสุขภาพจิตได้เร่งพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนไทย 4.0 ซึ่งจะต้องมีสติปัญญาดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและคิดทำประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม เน้นการให้เด็กไทยมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง เปิดใจรับสิ่งใหม่ ๆ มีความสุข สนุกกับชีวิต มีแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหา สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และแบ่งปันให้ผู้อื่น ในสังคม นายแพทย์เกียรติภูมิ วงศ์รจิต อธิบดีกรมสุขภาพจิต จึงคาดการณ์ว่า ปี 2564 เด็กไทยต้องมีระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) ไม่ต่ำกว่า 100 จุด และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ที่ปกติ ร้อยละ 80 (เว็บไซต์รัฐบาลไทย, 2563)

1.2 บริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

1.2.1 โควิด-19

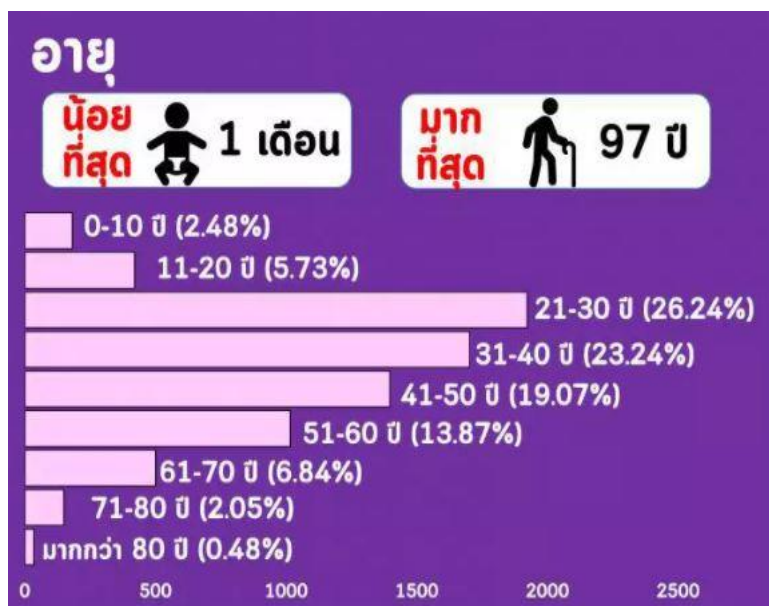
นับตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดของโรคปอดอักเสบที่คร่าชีวิตผู้คนมากมาย ภายหลังได้รับชื่อทางการว่า “โควิด-19” โดยเหตุการณ์นี้เริ่มขึ้นเมื่อปลายปี 2562 ที่ผ่านมาในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน เพียงไม่นานนัก เชื่อกันว่าได้ลุกลามไปทั่วโลกอย่างรวดเร็วในเวลาไม่กี่เดือนต่อมา โดยมีผู้ติดเชื้อสะสมทั่วโลกสูงถึง 82,686,157 ราย รักษาหายทั้งหมด 58,311,965 ราย เสียชีวิตทั้งหมด 1,805,002 ราย ซึ่งประเทศที่มีผู้ติดเชื้อสะสมมากที่สุดคือ สหรัฐอเมริกา โดยมีผู้ป่วยติดเชื้อสะสมจำนวน 19,740,471 ราย รองลงมาคือ อินเดีย 10,244,852 ราย และบราซิล 7,619,200 ราย (ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ, 2563)

กรมควบคุมโรค (2563) รายงานว่า จากการพบผู้ติดเชื้อรายแรกในไทย เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2563 จนถึง วันที่ 31 ธันวาคม 2563 มีผู้ป่วยยืนยันสะสม จำนวน 6,884 ราย แบ่งเป็นผู้ป่วยติดเชื้อภายในประเทศ 4,869 ราย ผู้ติดเชื้อที่เป็นกลุ่มแรงงานข้ามชาติ 1,392 ราย และผู้ติดเชื้อที่เดินทางมาจากต่างประเทศ 2,015 ราย รักษาหายแล้ว 4,240 ราย และยอดผู้เสียชีวิตทั้งหมด 61 ราย

จำนวนเด็กและเยาวชนที่ติดเชื้อโควิด-19 ในปี 2563

กรมอนามัย (2564) รายงานจำนวนเด็กและเยาวชนติดเชื้อโควิด-19 ในปี 2563 รวมทั้งสิ้น 1,057 ราย ซึ่งสามารถจำแนกช่วงอายุได้คือเด็กที่มีอายุระหว่าง 0-6 ปี จำนวน 66 ราย เด็กที่มีอายุระหว่าง 7-12 ปี จำนวน 75 ราย เด็กที่มีอายุระหว่าง 13-17 ปี จำนวน 87 ราย และเยาวชนอายุระหว่าง 18-25 ปี จำนวน 830 ราย อายุเฉลี่ยสูงสุดในประเทศไทย มีอายุ 1 เดือน และอายุ 7 เดือน และข้อมูลจากสำนักงานองค์การอนามัยโลกประจำประเทศไทย (2563) พบว่า ประชากรในสามกลุ่มอายุที่มีอัตราเสี่ยงที่จะติดเชื้อไม่ต่างกันมากนัก คือ อายุ 0-4 ปี ร้อยละ 34 อายุ 5-9 ปี ร้อยละ 32 และอายุ 10-14 ร้อยละ 34 แหล่งแพร่เชื้อที่สำคัญ คือ ผู้ปกครอง (ร้อยละ 45) ตามมาด้วยสมาชิกในครอบครัว (ร้อยละ 24) ญาติ (ร้อยละ 8) และไม่ได้ระบุ (ร้อยละ 24)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2564) ประมวลผลถึงตัวเลขผู้ป่วยโควิด-19 ในประเทศไทยสูงถึง 10,000 คน หลัง 363 วันนับจากพบผู้ติดเชื้อรายแรก (12 มกราคม 2563) โดยสรุปสถิติสำคัญไว้ คือ ผู้ติดเชื้ออายุมากที่สุด 97 ปี และผู้ติดเชื้ออายุน้อยที่สุด 1 เดือน โดยแบ่งออกเป็นช่วงอายุ 0-10 ปี ร้อยละ 2.48, 11-20 ปี ร้อยละ 5.73 และ 21-30 ปี ร้อยละ 26.24 ซึ่งถือเป็นช่วงอายุที่พบการติดเชื้อโควิด-19 มากที่สุด

รูปที่ 1.2.1 ผู้ติดเชื้อโควิด-19 จำแนกตามกลุ่มอายุในช่วง 363 วันนับจากพบผู้ติดเชื้อรายแรก
ที่มา: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2564)

ผลการสำรวจผลกระทบและความต้องการของเด็กและเยาวชนในสถานการณ์โควิด-19 จากการสำรวจของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย UNICEF UNDP และ UNFPA พบว่า 1) เด็กและเยาวชนเกือบทั้งหมดมีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตัวจากโควิด-19 ในขณะเดียวกันประมาณครึ่งหนึ่งคิดว่าตัวเองมีโอกาสติดโควิด-19 บ้าง และอีก 1 ใน 3 คิดว่ามีโอกาสติด 50/50 ในด้านความพร้อมของอุปกรณ์ป้องกันตัวจากโควิด-19 เช่น หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์ ร้อยละ 56 สะท้อนว่ามีบ้างแต่ไม่เพียงพอสำหรับทุกคนในครอบครัว 2) ด้านการใช้เวลาในช่วงนโยบายดออกจากบ้าน พบว่าส่วนใหญ่มีเวลาร่างเพิ่มขึ้นมากกว่า 5 ชั่วโมงต่อวัน แต่ทั้งนี้ร้อยละ 28 สะท้อนว่าไม่ได้พอใจกับเวลาที่เพิ่มขึ้น 3) ด้านผลกระทบเด็กและเยาวชนที่ทำงานประจำและทำงาน Part-time ร้อยละ 23 สะท้อนว่าต้องออกจากงานเนื่องจากสถานการณ์โควิด ในขณะที่ร้อยละ 5.57 ต้องย้ายที่อยู่โดยเฉพาะผู้มีอายุระหว่าง 20-24 ปี และผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร 4) เด็กและเยาวชนมองผลกระทบและความกังวลใจที่เกิดขึ้นในสองระดับระดับแรกคือผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตัวเอง และระดับที่สองคือผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในวงกว้าง 5) มีเด็กและเยาวชนมีความต้องการเรียนออนไลน์ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 60.61 6) เด็กและเยาวชนได้สะท้อนถึงความต้องการที่จะเข้าถึงความช่วยเหลือทางการเงินจากภาครัฐ เช่น การเข้าถึงเงินช่วยเหลือเยียวยา หรือ การช่วยเหลือเรื่องค่าเทอม เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องการข้อมูลที่ชัดเจนในเรื่องแผนการเรียน โดยเฉพาะกลุ่มที่กำลังจะสอบเพื่อเรียนต่อหรือเรียนจบ 7) เด็กและเยาวชนยังได้เป็นกระบอกเสียงสำคัญในการนำข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถานการณ์ไปเผยแพร่ต่อให้กับครอบครัวและชุมชนของตนเอง 8) เด็กและเยาวชนไม่มีความรู้หรือไม่แน่ใจว่าควรปฏิบัติอย่างไรเพื่อจัดการความเครียด รวมถึงบริการต่าง ๆ ที่สามารถขอรับคำปรึกษาได้

ผลกระทบด้านบวกจากโควิด-19 ต่อเด็กและเยาวชน

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นำไปสู่การล็อกดาวน์หรือจำกัดพื้นที่เพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในขณะเดียวกันการอยู่บ้านเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดได้สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างเด็กกับผู้ปกครองมากขึ้น โดยได้มีเวลาอยู่ด้วยกันมากขึ้น สร้างความอบอุ่น การพูดคุย และการชี้แนะให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ เว็บไซต์แอปปีเพรช (2563) ยกตัวอย่าง วิกฤตโควิด-19 ทำให้ครอบครัวอยู่ร่วมกันมากกว่าเดิม เด็กปิดเทอมและไม่สามารถออกจากบ้านได้ ดังนั้นช่วงเวลานี้เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่พ่อแม่จะได้สอนลูก ๆ อย่างใกล้ชิด ใช้เวลาให้มีคุณค่าและคุณภาพที่ดีกับลูก และแสดงให้เห็นว่าควรให้ความสำคัญกับชีวิตครอบครัวควรเหนือสิ่งอื่นใด เนื่องจากเด็กมีแนวโน้มที่จะลอกเลียนแบบพฤติกรรมของพ่อแม่ ซึ่งในที่สุดมักจะมีลักษณะพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกับผู้ปกครอง ดังนั้นจึงเป็นโอกาสอันดีที่พ่อแม่จะได้ถ่ายทอดคุณธรรมและศีลธรรมอันดีงามด้วยวาจาสุภาพ และสิ่งสำคัญไม่แพ้กันก็คือการปฏิบัติจริงให้ลูกเห็น

การแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ยังช่วยในเรื่องการจัดการการขายแอลกอฮอล์ จำกัดระยะเวลาเปิดปิดของร้านค้า และที่สำคัญคือการจำกัดระยะเวลาการออกนอกบ้าน มาตรการเหล่านี้ช่วยลดการตีตมสุราของเด็กและวัยรุ่น ลดปัญหาการทะเลาะวิวาท และลดปัญหาการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน โดยงานวิจัยของสถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา (2563) พบว่าอุบัติเหตุทางถนนถือเป็นสาเหตุการเสียชีวิตก่อนวัย อันควรอันดับหนึ่ง โดยประชากรที่เสียชีวิตมีอายุเฉลี่ยตั้งแต่ 5-29 ปี โดยมาตรการที่เข้มข้นในช่วงโควิด-19 สามารถลดอุบัติเหตุได้มากกว่ามาตรการในช่วงปกติเป็นอย่างมาก (การตั้งด่านตรวจแอลกอฮอล์) หากภาครัฐมีการประกาศมาตรการเคอร์ฟิว มาตรการล็อกดาวน์ และมาตรการห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พร้อมกัน จะสามารถลดอุบัติเหตุได้กว่าร้อยละ 79.4 หรือกว่า 23,034 ครั้งต่อเดือน

รูปที่ 1.2.2 มาตรการต่าง ๆ ในช่วงการล็อกดาวน์
ที่มา: สถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา (2563)

นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังส่งผลให้การเรียนรู้หรือค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ ในโลกออนไลน์มีมากขึ้น โดย UNICEF for every child (2563) ได้อธิบายว่า เมื่อโรงเรียนปิดประกอบกับการเก็บตัวอยู่บ้านในช่วงมาตรการล็อกดาวน์ เด็กและเยาวชนจำนวนมากจึงใช้เวลาทั้งหมดที่บ้าน

และห้องโลกออนไลน์นานขึ้นกว่าเดิม การเชื่อมต่อทางอินเทอร์เน็ตสำคัญอย่างยิ่งต่อเด็กและเยาวชนเพราะนำมาซึ่งโอกาสล้ำค่าในการเรียนรู้ การเล่น และการสร้างสรรค์กับเพื่อนฝูง ทั้งยังสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความช่วยเหลือต่าง ๆ ได้ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในการดูแลของผู้ปกครองเพื่อไม่ให้เด็กตกเป็นเหยื่อของโลกออนไลน์

ผลกระทบด้านลบจากโควิด-19 ต่อเด็กและเยาวชน

ในอีกด้านหนึ่ง โรคระบาดนี้เป็นสาเหตุหลักที่ทำให้สถาบันการศึกษาต้องหยุดชะงักลงและเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนการสอนขนานใหญ่ จึงอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ส่งกระทบแก่สุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยการสำรวจขององค์การยูนิเซฟ ร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย และกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (2563) ชี้ให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนกว่าครึ่งจากจำนวนทั้งหมด 6,771 คน ที่ได้ทำการสำรวจมีความรู้สึกกังวลด้านการเรียน การสอบ และโอกาสในการศึกษาต่อเนื่องจากการปิดโรงเรียนเป็นเวลานานหลายเดือน และจากการต้องอยู่ในบ้านกับสมาชิกในครอบครัวที่เป็นระยะเวลาอันยาวนาน ทำให้เด็กและเยาวชนได้พบเจอปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวหลายอย่าง โดยมีเด็กและเยาวชนกว่า 8 ใน 10 คนยังรู้สึกวิตกกังวลเกี่ยวกับปัญหาการเงินของครอบครัว เนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการปิดตัวลงของธุรกิจรวมทั้งการถูกเลิกจ้างงาน ซึ่งผู้ปกครองไม่สามารถหารายได้หรือทำงานได้ตามปกติ และด้วยเหตุประการนี้เด็กและเยาวชนอีกร้อยละ 7 ยังรู้สึกกังวลเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวอันเกิดจากภาวะความเครียดของผู้ปกครอง

ปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่สำคัญ คือ **Learning loss หรือสถานะความรู้ที่หายไป** คือ ภาวะการณ์เรียนรู้ถดถอยของเด็กที่มีการเรียนรู้ที่ลดลงจากการหยุดเรียน โดยข้อมูลจากสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2564) อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดคือเรื่องการศึกษาที่ต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอนต่างจากเดิมอย่างสิ้นเชิง ในขณะเดียวกันโรงเรียนต้องปิดเทอมนานขึ้นกว่าปกติ จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสร้างความเสียหายต่ออนาคตของเด็กอย่างไม่ได้ตั้งใจ วิธีการเรียนแบบผสมผสานระหว่างการเรียนทางไกลกับการเรียนในสถานที่ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของโรคระบาดในพื้นที่ บางโรงเรียนอาจจะยังไม่เคยมีการกลับไปเปิดอีกเลย บางแห่งใช้ระบบการแบ่งสีตามพื้นที่ และความรุนแรงของการระบาดและปรับการปิดเปิดโรงเรียนตามสีนั้น ๆ อีกด้านหนึ่งได้มีการประเมินกันว่าภาวะ Learning loss ที่เกิดในช่วงการเรียนแบบทางไกลจะเกิดแบบไม่สมดุล เช่น กลุ่มเด็กยากจน กลุ่มด้อยโอกาสจะได้รับผลกระทบมากกว่ากลุ่มเด็กที่มีฐานะดี ยิ่งเด็กยากจนยิ่งมีโอกาสที่จะหลุดจากระบบการศึกษามากกว่าเด็กกลุ่มอื่นทำให้ยิ่งถูกทิ้งห่าง ที่สำคัญความน่ากลัวอยู่ตรงที่เมื่อปลายปี 2563 ธนาคารโลกได้มีรายงานว่าประเทศไทยช่วงก่อนที่จะเกิดโควิด-19 มีสถานการณ์ Learning poverty หรือสถานะความยากจนของการเรียนรู้อยู่แล้ว ประมาณ 23% คือในเด็กไทยอายุ 10 ขวบ 100 คน มีเด็กที่ไม่สามารถอ่านเขียนได้คล่องถึงประมาณ 20 คน เมื่อเกิดโควิด-19 จะยิ่งทำให้สถานการณ์ Learning poverty ของประเทศแย่ลงกว่าเดิม อันจะนำไปสู่ความสูญเสียของทรัพยากรมนุษย์รายได้ในอนาคตรวมถึงคุณภาพชีวิต ยิ่งเกิดสถานการณ์ที่เด็กไม่ได้เรียนในโรงเรียนตามปกติ ความรู้ที่มีจะยิ่งลดน้อยลง ทั้งเรื่องสภาพจิตใจ อารมณ์ การพัฒนาทักษะในสังคมต่าง ๆ ซึ่งเด็กจะขาดไป

เมื่อไม่ได้มาเรียนหนังสือในโรงเรียน รวมไปถึงเรื่องอาหารที่ขาดแคลนในกลุ่มเด็กยากจน หรือปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ครู โดยเฉพาะเด็กพิการ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่ชีวิตอันปราศจากโรงเรียนจะยังมีปัญหาที่รุนแรงกว่าเดิม รวมไปถึงกลุ่มเด็กปฐมวัย เด็กก่อนวัยเรียนในช่วง 0-7 ปี ซึ่งถือเป็นช่วงวัยทองหรือ Golden age ของพัฒนาการในชีวิต หากผ่านช่วงวัยนี้ไปแล้วจะย้อนกลับมาพัฒนาอาจจะสายเกินไป หากเป็นพ่อแม่ชนชั้นกลางอาจสามารถจ้างครูพี่เลี้ยงมาสอนหรือสามารถดูแลเองได้ แต่สำหรับครอบครัวที่ยากจนต้องพึ่งพาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน ในช่วงเวลาที่ศูนย์เด็กเล็กต้องถูกปิดย่อมมีผลต่อพัฒนาการของเด็กกลุ่มนี้เป็นอย่างยิ่ง

อนึ่งการรับมือสถานการณ์โควิด-19 ของภาครัฐ ตามรายงานแนวปฏิบัติในการป้องกันและคุ้มครองเด็กสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งจัดทำโดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ องค์การยูนิเซฟประเทศไทย (2563) แสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเด็กและครอบครัวจากโรคระบาดดังกล่าว ในระยะสั้นและระยะยาว กล่าวคือ การส่งผลกระทบต่อระยะสั้น อาทิ การเกิดความวิตกกังวลต่อการติดเชื้อ การเจ็บป่วยที่ต้องเข้ารับการรักษา การหยุดโรงเรียน การหยุดให้บริการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การถูกจำกัดมิให้ออกจากบ้าน ในส่วนของผลกระทบระยะยาว อาทิ การเสียชีวิตด้วยโรคระบาด การตกงาน และการขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีผลกับความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก ครอบครัว และชุมชน ดังนี้

1) ผลกระทบต่อตัวเด็ก คือ ได้รับผลกระทบทางจิตใจและพัฒนาการ ทั้งยังมีความเสี่ยงต่อการได้รับการดูแลที่ไม่เหมาะสม การถูกปล่อยปละละเลย ขาดผู้ดูแล การใช้ความรุนแรง กระทั่งการแสวงหาผลประโยชน์จากเด็ก

2) ผลกระทบต่อผู้ดูแล คือ ความเครียดต่อการติดเชื้อ และสภาวะทางเศรษฐกิจ

3) ผลกระทบต่อชุมชน คือ ความวิตกกังวลของการรวมกลุ่มการทำกิจกรรมในชุมชน ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกันที่เป็นผลมาจากเหตุการณ์โรคระบาด เกิดความขาดแคลนจากสิ่งของที่จำเป็น มีข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการและพื้นที่การศึกษาสำหรับเด็ก รวมถึงการเลือกปฏิบัติกับคนบางกลุ่ม

นอกจากนี้ มาตรการล็อกดาวน์ อาจไม่ใช่วิธีการสร้างสัมพันธ์ที่ดีภายในบ้านหรือครอบครัวเสมอไป ข้อมูลจากกรมสุขภาพจิต (2564) พบว่า ในช่วงที่มีการระบาดของโควิด-19 ความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 66 ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากเรื่องความเครียดทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ในครอบครัวและการใช้สารเสพติด ยังมีข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติที่ระบุอีกว่า ประเทศไทยติด 1 ใน 10 ของประเทศที่มีสถิติความรุนแรงต่อเด็กและสตรีมาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนงานว่าด้วยการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กในชุมชน เนื่องจากเป็นหน่วยงานอยู่ใกล้ชิดเด็กและครอบครัวมากที่สุด ทั้งยังมีความรู้ความเข้าใจต่อสถานการณ์เด็กและเยาวชนในพื้นที่ของตนมากกว่า ทำให้สามารถเข้าถึงตัวเด็กและให้ความช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว โดยกลุ่มเด็กที่ต้องได้รับการดูแลและการคุ้มครองเป็นพิเศษคือเด็กและครอบครัว

ที่ได้รับผลกระทบทางตรง ได้แก่ ครอบครัวที่มีสมาชิกถูกกักตัวหรือติดเชื้อ ส่วนเด็กและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบทางอ้อม ได้แก่ เด็กที่ผู้ปกครองได้รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้อย่างเหมาะสม และยักรวมถึงการใช้ความรุนแรงต่อเด็ก

1.2.2 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เป็นบริบทสำคัญที่ทำให้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้วิถีใหม่ (New normal) เกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ การติดตามข้อมูลข่าวสารออนไลน์ การสร้างกลุ่มและเครือข่ายออนไลน์ ตลอดจนการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น ซึ่งพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการโลกออนไลน์นี้ย่อมส่งผลให้พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนมีการปรับเปลี่ยนไปตามวิถีใหม่ด้วยเช่นกัน

ข้อมูลการใช้งานอินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนในปี 2563

รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2563 (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), 2563) พบว่า ในปี 2563 คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง 25 นาที ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2562 เฉลี่ย 1 ชั่วโมง 3 นาที โดยกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา เป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยการใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงสุดต่อเนื่องจากปี 2562 คือ เฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง 43 นาที เมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่ม Gen Z และ Gen Y เป็นกลุ่มที่ใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุดที่สุด คือ กลุ่ม Gen Z ใช้งานเฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง 26 นาที และ Gen Y ใช้งานเฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง 8 นาที ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนและการทำงานในสถานการณ์โควิด-19 เพิ่มขึ้นจากปี 2562 อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสำรวจร้อยละ 94.7 เคยพบเห็นข่าวปลอมบนโลกออนไลน์ จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างทักษะดิจิทัลและความฉลาดทางดิจิทัลแก่เด็กและเยาวชนเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาจากการรับข้อมูลและใช้ประโยชน์จากดิจิทัลในทางที่ผิด ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การรับสื่อความรุนแรง หรือการกลายเป็นเหยื่อจากข่าวปลอมบนโลกออนไลน์ เป็นต้น

จากผลการสำรวจ ปี 2563

คนไทย ใช้อินเทอร์เน็ต 11 ชั่วโมง 25 นาที เพิ่มขึ้นจากปี 2562 1 ชั่วโมง 3 นาที

Gen Y
ครองแชมป์ ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด ติดต่อกันมาเป็นปีที่ 6

กิจกรรมยอดฮิต
3 อันดับแรกยังคงเป็น

- ใช้ Social Media 95.3%
- ดูหนัง ฟังเพลงออนไลน์ 85.0%
- ค้นหาข้อมูลออนไลน์ 82.2%

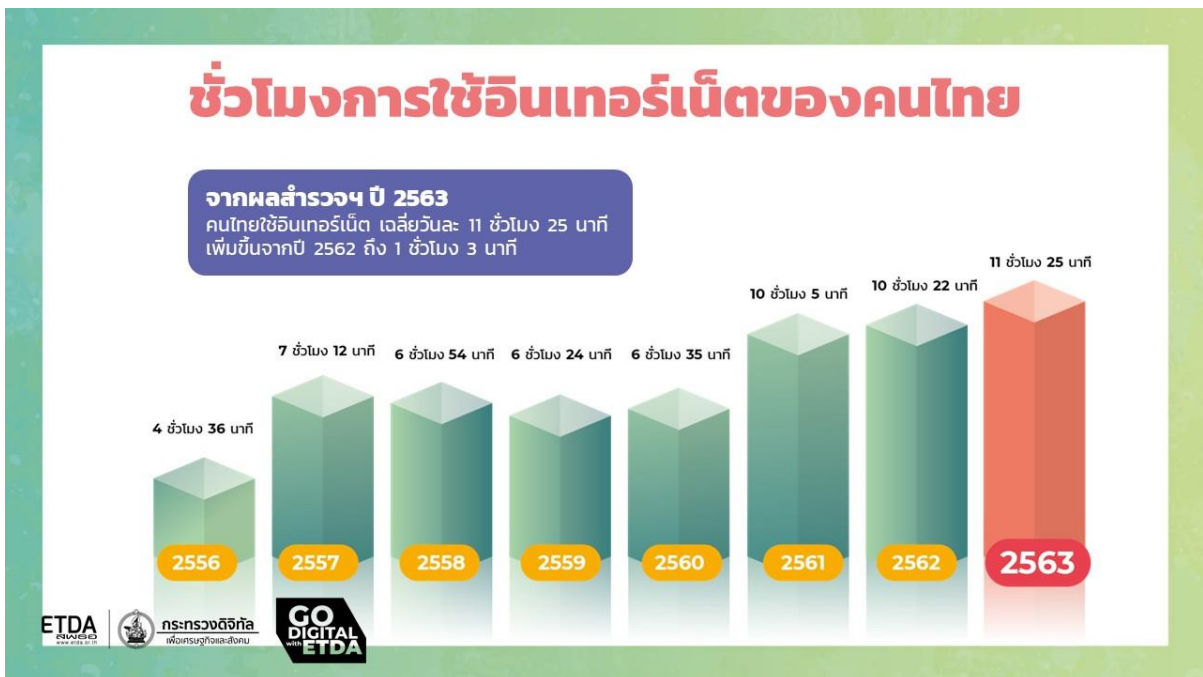
Facebook ยืนหนึ่ง เป็น Social Media ที่ครองใจคนไทยมากที่สุด **98.2%**

เทรนด์มาแรงปี 2563

- "เรียนออนไลน์ (e-Learning)" เพิ่มขึ้น 33.1%
- ติดต่อสื่อสารออนไลน์ ทั้งการโทรศัพท์ และชุดคุย (Chat) เพิ่มขึ้น 27.8%
- ดาวน์โหลดซอฟต์แวร์/เพลง/ละคร/ภาพยนตร์/เกม/ไอเทมในเกม* เพิ่มขึ้น 24.6%

ไม่มั่นใจว่า ข้อมูลที่ปรากฏบนโลกออนไลน์ จะเชื่อถือได้เป็นปัญหาที่พบมากที่สุดในปีนี้ โดยเพิ่มขึ้น 13.1% จากปี 2562

94.7% ของผู้ตอบแบบสำรวจฯ ตอบว่า **เคย** พบเห็นข่าวปลอมบนโลกออนไลน์

Top 5 อาชีพกับชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ต

Top 5 อาชีพที่มีการเปลี่ยนแปลงอันดับ

นักเรียน/นักศึกษายังคงใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด และเพิ่มขึ้น

ชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ตราย Generation

จากสถานการณ์ COVID-19 ภาพรวมชั่วโมงการใช้อินเทอร์เน็ต วันทำงาน/วันเรียน ชดเชยวันหยุด วันหยุด

Gen Y & Gen Z

ใช้เวลากว่า **ครึ่งวัน** บนโลกอินเทอร์เน็ต และจากมาตรการ Work from Home & e-Learning วันทำงาน/วันเรียน **เพิ่มขึ้น** จากปีก่อนหน้ากว่า 2 ชม.

รูปที่ 1.2.3 ผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทย ในปี 2563

ที่มา: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (2563)

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่อเด็กและเยาวชน

การเปลี่ยนแปลงที่ดีทางเทคโนโลยีต่อเด็กและเยาวชนที่เห็นได้ชัดคือ ในปี 2563 การเรียนออนไลน์ของเด็กและเยาวชน การใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลค้นคว้าความรู้ต่าง ๆ ในโลกออนไลน์มากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น คณบดีวิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต (2563) อธิบายว่า การเรียนการสอนผ่านออนไลน์ (Online learning) กลายเป็นปรากฏการณ์การศึกษาสมัยใหม่ไปแล้ว โดยนักเรียน/นักศึกษา

เข้าเรียนเกือบร้อยละ 100 ทุกคาบ เพราะการเรียนในชั้นเรียนปกติมักจะพบปัญหานักศึกษาขาดเรียนหรือโดดเรียน สารพัดข้ออ้างจริงเท็จบ้างก็มี แต่พอเรียนออนไลน์แม้ป่วยไม่หนักหนาสาหัสก็ยังสามารถเปิดอินเทอร์เน็ตโปรแกรมเข้าเรียนได้ เข้าเรียนตรงเวลามากขึ้นเพราะไม่ต้องเดินทาง ไม่มีความเสี่ยงเรื่องปัญหาจราจร พอถึงเวลาใครที่ยังไม่ Log in เข้ามา สามารถโทรถามไถ่ตามตัวได้ว่านักเรียน/นักศึกษามีปัญหาอะไร ยังสามารถเรียนไปด้วยช่วยงานที่บ้านไปด้วยได้ หรือดูแลผู้ปกครองพ่อแม่ที่อาจจะป่วยอยู่ที่บ้านลดภาระค่าใช้จ่าย ไม่ต้องเข้าหอพัก ไม่ต้องเดินทางและไม่ต้องมากินข้าวนอกบ้าน หรืออาจโดนเพื่อนชวนไปเที่ยวกันต่อได้ และกลับมาเรียนซ้ำเรียนชดเชยได้ เพราะทุกโปรแกรมออนไลน์สามารถบันทึกระหว่างเรียนได้เรียนแล้วไม่เข้าใจสามารถกดย้อนกลับมาดูได้ คนที่ขาดเรียนสามารถเรียนย้อนหลัง อยู่ที่ไหนก็เรียนได้ขอให้มียินเทอร์เน็ต ยังมีความกล้าและมั่นใจได้กับการแสดงความคิดเห็นมากขึ้นเพราะไม่ต้องแสดงตัวตน อากัปกิริยาหน้าชั้นเรียนหรือในห้องเรียน ไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตนทั้งหมด การสนับสนุนระหว่างเรียนคล่องตัวยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพสูงขึ้นมาก เช่น การเปิด Slide Power Point, Youtube ฯลฯ ประกอบการบรรยายทำได้ตลอดเวลา และบางวิชาผู้ปกครองขอร้องเรียนนั่งฟังไปด้วย เป็น Home school อีกรูปแบบหนึ่ง

ขณะเดียวกัน ในปี 2563 เกิดความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี หรือช่องว่างทางดิจิทัล ซึ่งสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) (2563) อธิบายว่า การเปลี่ยนผ่านให้มาเรียนออนไลน์ไม่ใช่เรื่องง่ายในประเทศไทยเพราะยังมีนักเรียน/นักศึกษาจำนวนมากที่ยังเข้าไม่ถึงคอมพิวเตอร์ ในที่นี้หมายรวมถึง คอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ พกพา แท็บเล็ตและอินเทอร์เน็ตสำหรับใช้เรียนออนไลน์ที่บ้านซึ่งมักจะมาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยและเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการเปลี่ยนการเรียนในห้องเรียนมาเป็นแบบออนไลน์ ในขณะที่จะเป็นกลุ่มที่น่าจะได้รับประโยชน์มากที่สุดจากการพัฒนาทุนมนุษย์ และในประเทศไทยครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีน้อยกว่า 2 แสนบาทมีคอมพิวเตอร์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 3 ของครัวเรือนทั้งหมด ขณะที่ครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 2 แสนบาทขึ้นไปมีคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตร้อยละ 19 ของครัวเรือนทั้งหมด และหากจำแนกตามภูมิภาค พบว่ากรุงเทพมหานครมีสัดส่วนครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์สูงถึงร้อยละ 42 ของครัวเรือนทั้งหมด ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงกว่าในภาคอื่น ๆ มากกว่าเท่าตัว กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีคอมพิวเตอร์มีสัดส่วนร้อยละ 21 ในภาคกลาง ร้อยละ 19 ในภาคเหนือ ร้อยละ 17 ในภาคใต้ และร้อยละ 14 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นอกจากนี้ โลกออนไลน์ยังมีภัยคุกคามและอันตรายแฝงมาด้วยเช่นกัน ผู้บังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการปกป้องคุ้มครองเด็ก ได้คาดการณ์ไว้ว่าความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กบนโลกออนไลน์ต่อไปนี้จะเพิ่มขึ้น (UNICEF for every child, 2563) ดังนี้

(1) การแสวงประโยชน์ทางเพศบนโลกออนไลน์ เด็กอาจถูกคนแปลกหน้าหรือคนใกล้ชิดที่มีความมุ่งหวังทางเพศเข้ามาแสวงหาประโยชน์ พยายามสร้างความสัมพันธ์ล่อลวงให้เชื่อใจ โดยมีจุดประสงค์เพื่อแสวงประโยชน์ทางเพศ หรือห้องสนทนาออนไลน์โดยเฉพาะที่เน้นกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ

(2) การกลั่นแกล้งรังแกบนโลกออนไลน์ (Cyberbullying) เด็กอาจตกเป็นเหยื่อของการแสดงความคิดเห็นข้อความที่หยาบคาย อาจถูกกีดกันให้อยู่นอกกลุ่มออนไลน์ ซึ่งจะเพิ่มความเครียดและความรู้สึกโดดเดี่ยวหรือตัวเด็กอาจมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งรังแกบนโลกออนไลน์เสียเอง

(3) พฤติกรรมเสี่ยงบนโลกออนไลน์ การขาดปฏิสัมพันธ์ต่อหน้ากับเพื่อน ๆ ตลอดจนไปถึงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่ลดลง อาจทำให้เด็กทำเรื่องเสี่ยงบนโลกออนไลน์ เช่น การส่งข้อความลามกอนาจาร แบ่งปันภาพหรือวิดีโอที่ส่งไปทางเพศ อาจถูกผู้คนส่งต่อ ๆ กันโดยไม่ได้รับความยินยอมทำให้เด็กเสี่ยงที่จะถูกขู่กรรโชก การแกล้งแค้นโดยใช้สื่อลามกอนาจาร การคุกคามทางเพศและการทำให้อับอาย การส่งหรือรับเนื้อหาลามกอนาจารยังเสี่ยงที่จะมีความผิดทางอาญาอีกด้วย

(4) เนื้อหาที่อาจเป็นอันตราย เช่น การยั่วยุให้ฆ่าตัวตายหรือทำร้ายตนเอง เนื้อหาที่มีความรุนแรงหรือทำให้เกลียดกลัวชาวต่างชาติ และเนื้อหาเชิงพาณิชย์ที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก สิ่งสำคัญคือการชักชวนการเล่นพนันออนไลน์ หรือการทำกิจกรรมในโลกออนไลน์ที่เป็นในลักษณะแฝงด้วยการพนัน

(5) เด็กอาจเสี่ยงที่จะสูญเสียความเป็นส่วนตัว การเรียนการสอนออนไลน์ผ่านโปรแกรมต่าง ๆ มีความเสี่ยงที่จะทำให้ข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้งานถูกเปิดเผยและถูกนำไปแสวงประโยชน์ได้ ทำให้ทั้งผู้ใหญ่หรือเพื่อนร่วมชั้นที่กำลังร่วมวิดีโอคอลอยู่นั้นเห็นมุมมองบางส่วนภายในบ้าน เช่น ห้องนอน ห้องนั่งเล่น หรือห้องใด ๆ ก็ตามที่เด็กและเยาวชนอยู่ในระหว่างการทำวิดีโอคอล การคลิกลิงก์ที่ไม่ปลอดภัยทำให้ผู้ไม่หวังดีได้เก็บข้อมูลของผู้ใช้งานไปได้ เช่น หมายเลขไอพีของเครื่องคอมพิวเตอร์

1.2.3 ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในมิติต่าง ๆ ที่ส่งผลให้สังคมอยู่ในภาวะเสี่ยงภัย ซึ่งเด็กและเยาวชนมีความเสี่ยงที่จะกลายเป็นเหยื่อของความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่อาจคาดคิดได้ ในปี 2563 พบความรุนแรงในเด็กและเยาวชนเป็นวงกว้าง ดังนี้

1) สถิติความรุนแรง ของศูนย์ปฏิบัติการสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว พบว่า ในช่วงเดือน ตุลาคม 2562 - เมษายน 2563 สถิติของผู้กระทำความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และบุคคลในครอบครัว มีจำนวน 141 ราย แบ่งออกเป็นความรุนแรงทางร่างกาย ร้อยละ 87 ทางเพศ ร้อยละ 9 และทางจิตใจ ร้อยละ 4 ส่วนปัจจัยกระตุ้น ได้แก่ ยาเสพติด ร้อยละ 35 บันดาลโทสะ ร้อยละ 33 หึงหวง ร้อยละ 25 สุรา ร้อยละ 17 อากาศจิตเภท ร้อยละ 9 และจากเกม ร้อยละ 2 ส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่ภาคกลาง อีสาน ใต้เหนือ และ กรุงเทพฯ ตามลำดับ (กรมสุขภาพจิต, 2563)

2) จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ของกรมประชาสัมพันธ์ (2563) พบว่า ในปี 2563 มีจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว 1,097 เหตุการณ์ ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นผู้ชาย 866 ราย ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นผู้หญิง 158 ราย โดยมีผู้ถูกกระทำที่เป็นผู้ชาย 187 ราย และผู้ถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเป็นผู้หญิง 847 ราย

3) สถิติการรับเรื่องราวร้องทุกข์ ของมูลนิธิพิริยมาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี (2563) ตั้งแต่วันที่ 2 มกราคม - วันที่ 25 ธันวาคม 2563 มีเรื่องราวร้องทุกข์ทั้งสิ้น 10,147 ราย โดยรับเรื่องราวร้องทุกข์มากกว่าปี 2562 (ปี 2562 รับเรื่องทุกข์ 7,642 ราย) เป็นจำนวน 2,505 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.78 จำแนกเป็น 1) ชมชื่น อนาคต 863 ราย 2) ล่อลวง ค่าประเวณี ค้ามนุษย์ 83 ราย 3) ทารุณกรรม ทำร้ายร่างกาย กักขัง 1,077 ราย 4) ยาเสพติด 294 ราย 5) คนหาย 90 ราย 6) แรงงานไม่เป็นธรรม ถูกหลอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ 49 ราย 7) ปัญหาครอบครัว 1,909 ราย 8) ขอความเป็นธรรม 937 ราย 9) แชท/อินเทอร์เน็ต 251 ราย 10) ขอความอนุเคราะห์ 1,329 ราย 11) ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพและบริการทางสาธารณสุข 93 ราย 12) ปัญหาอื่น ๆ 84 ราย 13) ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 3,088 ราย ในกรณีการชมชื่น อนาคต 863 ราย ในปี 2563 เพิ่มมากกว่าปี 2562 (786 ราย) ร้อยละ 9.80 หรือเพิ่มขึ้น 77 ราย โดยเรื่องทุกข์เฉลี่ยวันละ 2.40 ราย พบว่า อันดับ 1 ผู้ที่ชมชื่นเป็นคนรู้จัก/แฟน/เพื่อน 340 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.26 อันดับ 2 ผู้ที่ชมชื่นเป็นญาติ/คนในครอบครัว/พ่อเลี้ยง 241 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.6 อันดับ 3 ผู้ที่ชมชื่นเป็นคนข้างบ้าน 44 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.60 ข้อสังเกตและน่าเป็นห่วง 1) เด็ก แรกเกิด 0-5 ปี ถูกชมชื่น 28 รายอายุน้อยสุด 2 ขวบ 10 เดือน 2) เด็ก อายุ 5-10 ปี ถูกชมชื่น 94 ราย และ 3) เด็กแรกเกิด 0-5 ปี ถูกทารุณกรรม/ทำร้ายร่างกาย 62 ราย 4) เด็ก อายุ 5-10 ปี ถูกทารุณกรรม/ทำร้ายร่างกาย 88 ราย

4) สถิติเด็กที่เข้ารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ ของสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี (2563) มีเด็กที่เข้ารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ จำนวน 1,307 ราย พบว่า มีการใช้ความรุนแรงต่อเด็กเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีทั้งความรุนแรงจากในครอบครัวและนอกครอบครัว เช่น โรงเรียน ชุมชน เป็นต้น

5) ข่าวสำคัญในปี 2563 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ คดีน้องชมพู และข่าวครูทำร้ายเด็ก ดังนี้

5.1) คดีน้องชมพู ข่าวการหายตัวไปของเด็กหญิงวัย 3 ขวบ หรือน้องชมพู ที่บ้านกกกอก ตำบลกกต้อม จังหวัดมุกดาหาร เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2563 ได้รับความสนใจอย่างใกล้ชิดจากประชาชน ขณะเดียวกันยังถือเป็นคดีที่มีผู้คนจากหลายวงการเข้ามามีบทบาทและมีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่ง “ปรากฏการณ์ ลุงพล-ป้าแต่น” (ลุงและป้าของน้องชมพู) เป็นผลลัพธ์ที่ไม่ได้คาดคิดว่าจะเกิดขึ้น กล่าวคือ หนึ่งในผู้ต้องหาของคดีนี้กลายเป็นจุดสนใจของสังคมและเปลี่ยนเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในเวลาต่อมา (เว็บไซต์พีพีทีวี, 2563)

การดำเนินงานที่เกิดขึ้น

(1) การสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบว่ามีผู้ต้องสงสัยทั้งหมดมากกว่า 1 พันคนที่ถูกเรียกสอบปากคำและตรวจดีเอ็นเอ โดยแยกเป็นชาวบ้านกกกอก 278 ราย บุคคลผู้พันโทษในจังหวัดมุกดาหาร สกลนคร และกาฬสินธุ์ จำนวน 478 ราย และผู้ผ่านเข้าออกหมู่บ้านจำนวน 181 ราย (ไทยรัฐออนไลน์, 2563)

(2) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา ได้มีหนังสือไปยังคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ตามมติคณะกรรมการฯ ให้การส่งข้อเสนอแนะที่เป็นผลจากการศึกษาของอนุ กมธ. สื่อมวลชน วุฒิสภา

ที่ได้พิจารณาศึกษา “จริยธรรมในการนำเสนอข่าวสารของนักวิชาชีพสื่อมวลชนจากกรณีการนำเสนอข่าวติดตามคดีการเสียชีวิตของน้องชมพู” รวมถึงแนะนำให้ กสทช. ควรมีการพิจารณาการบริหารกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะตามบทบัญญัติในมาตรา 52 (3) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ รวมถึงควรมีการพิจารณากำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ตามบทบัญญัติในมาตรา 27 (6) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ โดยการให้สถานีโทรทัศน์แต่ละช่องจะต้องเคร่งครัดในการนำเสนอหรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางไสยศาสตร์ที่ไม่สามารถพิสูจน์หรืออ้างอิงได้ (วุฒิสภา, 2563)

(3) สุกัญญา กลางณรงค์ ประธานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสี่มองว่าข่าวการเสียชีวิตของน้องชมพูถือเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ชายคนหนึ่งที่เป็นเด็ก เนื่องจากเนื้อข่าวมีการเปิดเผยชื่อพ่อแม่คนใกล้ชิด โรงเรียน กระทั่งที่อยู่ของน้องชมพู เพราะตามหลักแล้วแม่น้องชมพูจะวิ่งกลับไปแล้ว หากแต่ยังคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับเกียรติ ทว่าสื่อกลับทำในทิศทางตรงกันข้าม และนำเสนอข่าวในลักษณะกึ่งรายการวาไรตี้ จนทำให้คนธรรมดาคนหนึ่งเป็นคนดังขึ้นมาในสังคม (มานะ ตริยารักษ์วัฒน์ อ้างถึงใน วัชชิรานนท์ ทองเทพ, 2563)

5.2) ข่าวครุฑทำร้ายเด็ก การเผยแพร่คลิปวิดีโอจากกล้องวงจรปิดของทางโรงเรียนบนโลกโซเชียลมีเดียในวันที่ 26 กันยายน 2563 ได้แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของ “ครุฑจุ่ม” ทำร้ายร่างกายเด็กวัย 3 ขวบ ซึ่งต่อมามีผู้เข้าแจ้งความทั้งหมด 36 ราย และมีผู้ต้องหาในคดีดังกล่าว 16 คน โดยมีข้อกล่าวหาทำร้ายร่างกายและข้อหาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ทั้งนี้ครุฑจุ่มถูกกล่าวโทษมากที่สุดถึง 12 คดี (ไทยรัฐออนไลน์, 2563) โดยผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็กจากการเปิดเผยโดยผู้ปกครองรายหนึ่งให้ข้อมูลว่า ลูกมีอาการ หวาดผวา อารมณ์รุนแรง กระทั่งเกิดการทำร้ายตนเอง ขณะที่อีกรายหนึ่งให้ข้อมูลว่า ลูกจะปิดประตูทุกครั้งที่ได้ยินเสียงดัง ซึ่งตนไม่สามารถทราบได้เลยว่าสภาพจิตใจของลูกจะกลับมาเป็นปกติได้เมื่อไหร่ ที่ผ่านมาจากทางโรงเรียนรับผิดชอบด้วยการคืนเงินค่าเล่าเรียนให้ 1 เทอมกับผู้ปกครอง อย่างไรก็ตามไม่ได้รับผิดชอบเรื่องการรักษาทางจิตเวชและการให้ความช่วยเหลือในเรื่องอื่น ๆ (ผู้จัดการออนไลน์, 2563)

การดำเนินงานที่เกิดขึ้น

(1) การดำเนินงานต่อโรงเรียนเอกชนที่เป็นต้นสังกัดของครุฑจุ่ม โดย ดร.ดิศกุล เกษมสวัสดิ์ เลขาธิการคุรุสภาพร้อมคณะกรรมการชุดทำงานเข้าตรวจสอบโรงเรียนสารสาสน์ ราชพฤกษ์ และดำเนินการตามมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ว่าด้วยการห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพควบคุมโดยไม่ได้รับอนุญาต (เว็บไซต์ไทยโพสต์, 2563) นอกจากนี้ เกิดข้อตกลงในการรับผิดชอบ 14 ข้อ คือ กลุ่มที่ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานเรียนต่อที่โรงเรียน จะชดเชยด้วย (1) การคืนค่าเทอมและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ของปีการศึกษา 2563 ให้ทุกคนในห้องที่มีการทำร้ายเด็ก (2) ติดกล้องวงจรปิดมุมต่าง ๆ เพิ่มเติม (3) จัดทำป้ายและรูปซึ่งแสดงรายละเอียดพร้อมเลขที่ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของครูทุกห้อง (4) รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ของนักเรียนผู้ถูกกระทำ

(5) มีนักจิตวิทยาไว้สำหรับเยียวยานักเรียน (6) อนุญาตให้ผู้ปกครองสามารถตรวจสอบสุขอนามัยในพื้นที่ที่นักเรียนใช้ (7) แจกจ่ายอาหารแก่ผู้ปกครองล่วงหน้า (8) คัดกรองด้านสุขภาพจิตของครู (9) จัดหารถรับ/ส่งที่เพียงพอ (10) มีการประชุมผู้ปกครองทุกระดับชั้นและทุกปีการศึกษา และในกรณีที่ผู้ปกครองต้องการย้ายบุตรหลานไปเรียนที่อื่นจะได้รับการชดเชยโดย (11) โรงเรียนจะอำนวยความสะดวกในการทำเอกสารส่งตัว (12) คำนวณค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ของปีการศึกษา 2563 (13) รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ให้แก่นักเรียน (14) ค่าบำรุงขวัญให้กับผู้ปกครอง (ประชาชาติธุรกิจ, 2563)

(2) การดำเนินงานของกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครอง เป็นกลุ่มผู้ปกครองที่มารวมตัวกันเรื่องดำเนินคดีครูจุ่ม ซึ่งในปัจจุบันได้ยกระดับมีผู้ปกครองจากโรงเรียนอื่น ๆ เข้ามาแลกเปลี่ยนข้อมูล แสร้งประสบการณ์ขอคำปรึกษา ได้ขยายวงกว้างโดยการดำเนินงานในอนาคตจะมีการจัดประชุมเชิญทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมาคุยแก้ปัญหาาร่วมกันและจัดทำ Roadmap ที่จับต้องได้ไม่ว่าจะจะเป็นสื่อมวลชน เอ็นจีโอ นักจิตวิทยา นักการศึกษา นักกฎหมาย เครือข่ายผู้ปกครอง โรงเรียน ตำรวจ ฯลฯ ผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างถึงรากถึงโคน ปรับแก้ปรับเปลี่ยนกฎหมาย รื้อโครงสร้างล้างระบบใหม่ เพื่อไม่ให้เกิดเหตุซ้ำแล้วเรื่องก็เงียบหายในแต่ละกรณีที่ผ่านมา (Change.org, 2563)

(3) การดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันทำงานด้านการให้ความช่วยเหลือเยียวยา โดยเฉพาะด้านจิตใจทั้งเด็กนักเรียนและผู้ปกครองที่ได้รับผลกระทบ และมีความต้องการให้การดูแลเด็กนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนร่วมด้วย นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ดำเนินการเข้าตรวจสอบโรงเรียนสารสาสน์วิเทศราชพฤกษ์ จังหวัดนนทบุรี เพื่อรวบรวมหลักฐานและข้อเท็จจริงให้ครอบคลุมทุกด้าน ที่สำคัญจะออกแนวปฏิบัติให้โรงเรียนเอกชนทุกแห่งติดประกาศข้อมูลครูผู้สอนอันประกอบด้วย ชื่อ รูปภาพ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูพร้อมวันหมดอายุ ทั้งทางเว็บไซต์ของโรงเรียนและหน้าห้องเรียน และสำหรับโรงเรียนที่มีกล้องวงจรปิดนอกจากดูย้อนหลังได้แล้วให้สามารถดูผ่านจอมอนิเตอร์ได้ตลอดเวลาอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้หารือกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางพัฒนาขับเคลื่อนนโยบายการคุ้มครองเด็ก นอกจากนี้ยังได้ทำ MOU กับกระทรวงศึกษาธิการในประเด็นการคุ้มครองเด็กในสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 1) การรับบุคลากรเข้าปฏิบัติหน้าที่ต้องตรวจสอบข้อมูลประเมินสภาพจิตก่อนเข้าทำงาน 2) ให้ความรู้เรื่องการคุ้มครองเด็กกับบุคลากร 3) จัดให้มีโครงสร้างภายในมีตัวชี้วัดในการประเมิน จัดเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็กเป็นการเฉพาะ 4) มีข้อปฏิบัติที่เหมาะสมกับเด็ก 5) การสื่อสารจากภายนอก 6) ต้องมีการรายงานการดำเนินงาน และ 7) เมื่อพบการกระทำผิดต้องรายงานทันที นโยบายทั้งหมดนี้จะมีการผลักดันให้เกิดขึ้นในสถานที่ทำงานเกี่ยวกับเด็ก (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2563)

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (2564) เห็นว่าบุคลากรบางคนในโรงเรียนเอกชนที่เป็นต้นสังกัดของครุจุ่ม มีพฤติกรรมอันละเมิดสิทธิเด็ก ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และปัจจุบันมีการดำเนินคดีทางอาญากับพี่เลี้ยง ที่ทำการละเมิดในข้อหาทำร้ายร่างกายอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ร่างกายและจิตใจ และข้อหากระทำหรือละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดการทารุณต่อเด็ก ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานต่าง ๆ

จากรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ได้อธิบายถึงแนวโน้มปัญหาในลักษณะเดียวกันอาจเกิดขึ้นได้อีกในสถานศึกษาเอกชนอื่น จึงได้สะท้อนปัญหาในประเด็นต่าง ๆ คือ 1) ปัญหาการขาดมาตรการเชิงป้องกันของหน่วยงานกำกับดูแล 2) ปัญหาการกำกับดูแลมาตรฐานของบุคลากรประเภทอื่นในโรงเรียน เช่น พี่เลี้ยง ผู้ช่วยสอน 3) ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง สิทธิเด็ก บทบาทการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สรุปได้ดังนี้

1) สถานศึกษาเอกชนควรสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหรือชุมชน เพื่อเป็นส่วนช่วยในการเฝ้าระวังปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน และเพื่อประโยชน์ในการสื่อสารทำความเข้าใจ การรายงานปัญหาหรือข้อร้องเรียนเพื่อให้เกิดการแก้ไขเยียวยาได้ทันต่อสถานการณ์ และควรเพิ่มมาตรการคัดกรองบุคลากร และตรวจสอบคุณสมบัติให้มีความเหมาะสม โดยอาจกำหนดเป็นแนวปฏิบัติหรือหลักเกณฑ์ที่มีความชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และตรวจสอบได้

2) กระทรวงศึกษาธิการควรพิจารณาทบทวนโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่ก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการกำกับดูแลโรงเรียนเอกชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ ตลอดจนพิจารณาเพิ่มอัตรากำลังให้มีความเหมาะสมต่อการทำงานในเชิงรุกและเชิงป้องกัน

3) คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัยควรพัฒนาหลักสูตรอบรมกลางสำหรับผู้ทำหน้าที่ผู้ช่วยครู หรือพี่เลี้ยง ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับคุณสมบัติของบุคลากรที่พึงมีตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานการดูแลเด็กปฐมวัยของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาความรุนแรงต่อเด็กจากบุคลากรกลุ่มดังกล่าวอย่างยั่งยืน และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดอบรมหลักสูตรดังกล่าวอย่างกว้างขวาง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ทำหน้าที่ผู้ช่วยครูหรือพี่เลี้ยง หรือผู้มีความประสงค์จะประกอบอาชีพดังกล่าวสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย เพื่อให้เกิดการผลิตบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการบุคลากรประเภทดังกล่าวในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั่วประเทศ

4) ครุสภาควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้ประกอบวิชาชีพครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาทของบุคลากรทางการศึกษากับหน้าที่ในการคุ้มครองเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ในทุกกระบวนการของการเข้าสู่วิชาชีพและการประกอบวิชาชีพ โดยอาจพิจารณากำหนดเพิ่มเติมในมาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพทางการศึกษา หรือกำหนดเป็นเงื่อนไขกิจกรรมในการต่อใบอนุญาตวิชาชีพ

5) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ควรพิจารณาผลักดันให้มหาวิทยาลัย ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบุคลากรทางการศึกษา พิจารณาจัดทำหลักสูตรสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่ผู้ช่วยครู หรือพี่เลี้ยง ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับคุณสมบัติของบุคลากรที่พึงมีตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย แห่งชาติและหลักวิชาการการศึกษาปฐมวัย และควรสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ บรรจุหลักการตาม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กไว้ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบุคลากรทางการศึกษาไว้ในทุกระดับ

อนึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงในเด็กนี้ ได้สร้างความตระหนักให้กับสังคม เรื่องการดูแลและสังเกตพฤติกรรมทั้งทางร่างกายและทางจิตใจของเด็กอย่างใกล้ชิด โดยสำนักข่าวบีบีซี ประจำประเทศไทย (2563) ได้พูดคุยกับจิตแพทย์ว่าด้วยการรับมือผลกระทบทางจิตใจที่เด็กได้รับ ซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพของเด็กแต่ละคน อย่างไรก็ตาม พญ.จิราภรณ์ อรุณากูร ให้ความคิดเห็นไว้ว่า ไม่มีใครมีสิทธิในการทำร้ายผู้อื่นแม้จะกระทำไปเพราะหวังดี และไม่มีใครสมควรจะตกเป็นที่ระบายอารมณ์ ของใคร เด็กควรได้รับความยุติธรรมและการเยียวยา การยินยอมให้เกิดความรุนแรงแบบไม่ทำอะไร นั้นหมายความว่าเรากำลังเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความรุนแรงเช่นกัน

นอกจากนี้ นพ. ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ (2563) ยังชี้ให้เห็นว่า การทำร้ายร่างกายเด็กและการล่วงละเมิดทางเพศเด็กสามารถก่อให้เกิดโรคซึมเศร้า ทั้งยังทำลายความไว้วางใจของเด็กที่มีโลกและผู้คนที่ ซึ่งเป็นพื้นฐานอย่างแรกของการพัฒนาเด็กและวัยรุ่น ดังนั้นผลลัพธ์ที่ได้คือการพัฒนาความสามารถใหม่ขึ้นมา โดยผลลัพธ์ที่วุ่นคือ “การต่อต้านสังคม” ขณะเดียวกัน นายแพทย์ประเสริฐยังชี้ให้เห็นว่าในงานวิจัยสมัยใหม่ พบว่าเด็กที่ถูกทำร้ายร่างกายและถูกล่วงละเมิดนั้นมีโอกาสเกิด PTSD หรือ Post-traumatic Stress Disorder และพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดได้มากกว่า ดังนั้น การถูกทำร้ายร่างกายในช่วงระยะเวลาอันสั้น จากอารมณ์ชั่ววูบของผู้กระทำอาจก่อร่างสร้างผลกระทบแง่ลบทั้งทางด้านพัฒนาการและด้านจิตใจต่อเด็ก ผู้ถูกกระทำไปตลอด

1.2.4 การแสดงออกทางการเมืองของนักเรียนนักศึกษา

ปี 2563 ในช่วงการระบาดของเชื้อโควิด-19 นั้น เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการส่งต่อข้อมูล สร้างเครือข่ายและสร้างกิจกรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนในวงกว้าง ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ ของบ้านเมือง โดยการแสดงออกซึ่งการมีส่วนร่วมของเด็ก และเยาวชนครั้งสำคัญคือเหตุการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักเรียน/นักศึกษา ผ่านการร่วมแสดงความคิดเห็นบนโลกอินเทอร์เน็ต อาทิ ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก และการรวมกลุ่มกันบนโลกกายภาพในลักษณะที่เรียกว่า “แฟลชม็อบ” เกี่ยวกับการตั้งคำถามว่าด้วยระเบียบและการเคารพสิทธิในร่างกายและความเป็นมนุษย์ของนักเรียน ซึ่งได้รับความสนใจและเป็นที่ถูกถึงอย่างมากในสังคม ทั้งนี้การแสดงออกทางการเมืองในกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา มีการใช้สัญลักษณ์ เช่น การชูสามนิ้วระหว่างเคารพธงชาติ และการผูกโบว์สีขาวเป็นภาพแทนแห่งการมีสิทธิและเสรีภาพต่อการมีส่วนร่วมของสังคม จนเกิดการแชร์ภาพบรรยากาศ

ในหลาย ๆ โรงเรียนบนโลกอินเทอร์เน็ต โดยเกิดกระแส “#โรงเรียนหน้าเขาไม่เอาเผด็จการ” ขึ้นติดเป็นอันดับ 1 บนแพลตฟอร์มทวิตเตอร์ประเทศไทย (เดลินิวส์, 2563) กระทั่งวันที่ 19 สิงหาคม 2563 “องค์กรนักเรียนเลว” เกิดการรวมนัดตัวกันครั้งแรกเพื่อเรียกร้องสิทธิในโรงเรียน และการปฏิรูประบบการศึกษา (คุณวุฒิ บุญฤกษ์ และนนทรัฐ ไร่เจริญ, 2563) ซึ่งหนึ่งในผู้ก่อตั้ง “นักเรียนเลว” กล่าวถึงจุดประสงค์ของการตั้งกลุ่มดังกล่าวนี้ เพื่อเป็นกระบอกเสียงให้แก่เพื่อนนักเรียนที่ถูกกระทำหรือถูกคุกคามในเรื่องต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ในท้ายที่สุดจะสามารถรวบรวมเสียงที่ดังมากพอจนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพได้ (เบญจพร ศรีดี, 2563)

เบื้องต้นคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร ได้จัดประชุมร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 เรื่อง คือ 1) การละเมิดสิทธิมนุษยชนเด็กนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการลงโทษเด็กนักเรียนด้วยการกลั่นแกล้ง การให้เด็กนักเรียนก้มกราบ การใช้วาจาพรูสวาท การดูหมิ่นเหยียดหยาม รวมถึงการถูกคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ โดยในเรื่องของทรงผม คณะกรรมการฯ ได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พิจารณาทบทวนเกี่ยวกับระเบียบดังกล่าวว่ามีความلائมัย หรือมีช่องว่างของระเบียบที่ควรแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันหรือไม่ และในกรณีการลงโทษเด็กนักเรียนด้วยการให้ก้มกราบ การใช้วาจาพรูสวาท การดูหมิ่นเหยียดหยาม รวมทั้งการคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ คณะกรรมการฯ มีความเห็นว่า การกระทำของครูต่อเด็กนักเรียนในพฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญา และเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของเด็กนักเรียนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และ 2) ขอให้มีการพิจารณาทบทวน (ร่าง) หลักเกณฑ์และวิธีการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครูผู้ช่วย (ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร, 2563)

เด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง

1) เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทางการเมือง

สถิติการจับกุมเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีจากการชุมนุมในปี 2563 พบว่า เดือนกันยายน 2563 ถึง เดือนธันวาคม 2563 มีจำนวนเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดี จำนวน 13 คน ในจำนวนนี้มีเด็กอายุต่ำสุดคือ 16 ปี โดยข้อกล่าวหาส่วนใหญ่ คือ การกระทำความผิดตามมาตรา 112 และ มาตรา 116 แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 การฝ่าฝืนพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 การฝ่าฝืนพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 การฝ่าฝืนประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร การฝ่าฝืนพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 การฝ่าฝืนพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 การฝ่าฝืนพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. 2493 เป็นต้น (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย, 2563)

ปี 2563
กันยายน

2 คน 2 คดี
(อายุเฉลี่ยต่ำสุด 17 ปี)

ข้อกล่าวหา

- ม.116 (ยุยงปลุกปั่น)
- ผ่าฝืน พ.ร.บ.ชุมนุม
- ผ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉิน

ปี 2563
ตุลาคม

6 คน 7 คดี
(อายุเฉลี่ยต่ำสุด 16 ปี)

ข้อกล่าวหา

- ผ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉิน
- ผ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉินร้ายแรง
- ม.112 (หมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์)

*เด็กอายุ 16 ปีโดนข้อหา ม.112 จากการแต่งกายชุดครอบครัวถือใบ #บ๊อบ 29 ตุลา รับเวียของประชาชน

ปี 2563
พฤศจิกายน

1 คน 1 คดี
(อายุ 17 ปี)

ข้อกล่าวหา

- ผ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉิน

*เด็กอายุ 17 ปีรายนี้เคยโดนข้อกล่าวหา ม.116 (ยุยงปลุกปั่น) ในเดือนตุลาคม 2563

ปี 2563
ธันวาคม

4 คน 6 คดี
(อายุเฉลี่ยต่ำสุด 16 ปี)

ข้อกล่าวหา

- ผ่าฝืน พ.ร.ก.ฉุกเฉิน
- ผ่าฝืน พ.ร.บ.โรคติดต่อ
- ผ่าฝืน พ.ร.บ.ความสะอาด
- ผ่าฝืน พ.ร.บ.โฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียง
- ม.112 (หมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์)

*ในเดือนธันวาคมมีเด็กโดนข้อกล่าวหา ม.112(หมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์) 2 คน 2 คดี จากการปราศรัยใบ #บ๊อบ6ธันวาคมที่วงเวียนใหญ่ 1 คน และจากกิจกรรมแต่งครอบครัวถือใบ #บ๊อบ 29 ตุลา รับเวียของประชาชน 2 คน ซึ่ง มี 1 คนก็โดนข้อกล่าวหา ม.112 2 คดีในเดือนนี้

รูปที่ 1.2.4 สถิติเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีจากการชุมนุมหลังเคลื่อนไหวกองการเมือง
ที่มา: แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย (2564)

การจับกุมเด็กและเยาวชนดังกล่าวได้มีองค์กรต่าง ๆ หรือตัวแทนจากภาคีเครือข่ายด้านเด็กและเยาวชน ให้การช่วยเหลือเรียกร้องความเป็นธรรมและติดตามการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชน ตัวอย่างเช่น แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย เรียกร้องให้ยกเลิกการดำเนินคดีทุกข้อหากับเด็กและผู้เข้าร่วมการชุมนุมและใช้สิทธิของตน เรียกร้องให้มีการสอบสวนอย่างรอบด้านต่อการใช้กำลังเกินกว่าเหตุและการปฏิบัติที่โหดร้าย สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและประโยชน์สูงสุดของเด็ก ควรเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นส่วนหนึ่งของแนวปฏิบัติขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรม (มติชนออนไลน์, 2564)

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน อธิบายว่าในแต่ละ สน.จะมีที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชนที่เป็นเวรในแต่ละ สน.อยู่ หรือที่ศาลเยาวชนจะมีที่ปรึกษากฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่ขึ้นทะเบียนไว้กับศาลนั้น (The MATTER Online, 2564)

ตัวแทนจากองค์กรในภาคีฯ 7 องค์กรได้แก่ สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน (HRLA) ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (TLHR) มูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน (CRC) สมาพันธ์นักกฎหมายเพื่อสิทธิเสรีภาพ (สกสส.) สมาคมนักกฎหมายคุ้มครองสิทธิและสิ่งแวดล้อม (LEPA) มูลนิธิพัฒนาวัฒนธรรม (CRCF) และไอลอร์ แสดงจุดยืนในการยับยั้งการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ และหยุดวัฒนธรรมการลอบวางเพลิงผิดของเจ้าหน้าที่รวมถึงเรียกร้องมาตรฐานการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในการดูแลการชุมนุม (ไอลอร์, 2564)

ด้านหน่วยงานศาลได้อนุญาตให้ประกันตัวผู้ชุมนุม โดยข้อมูลจากไทยรัฐออนไลน์ (2563) เปิดเผยว่า ศาลแขวงดุสิต อนุญาตให้ประกันตัวผู้ชุมนุมชุดใหม่ 18 คน ส่วนชุด 19 คน ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ยังอยู่ในคุก ส่วนอีก 6 คน ที่ถูกจับที่ราชประสงค์ ศาลแขวงปทุมวันอนุญาตให้ประกันได้ทั้ง 6 คน

2) ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนที่มีความเห็นต่างทางการเมือง

การออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองของเด็กและเยาวชนส่งผลให้เกิดกลุ่มต่อต้านหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มอาชีวะช่วยชาติ ศูนย์กลางประสานนักศึกษาอาชีวะและประชาชนปกป้องสถาบัน (ศอปปส.) กลุ่มไทยภักดี กิจกรรมกลุ่มเดินเชียร์ลุง กลุ่มที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นนั้น เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นเพื่อดำเนินการชุมนุมของเด็กและเยาวชน แต่ยังไม่ปรากฏข้อมูลว่ากลุ่มดังกล่าวมีเด็กหรือเยาวชนเข้าร่วมหรือไม่ เมื่อเกิดความเห็นต่างทางการเมืองเกิดขึ้นแบ่งออกเป็นความขัดแย้งของสองฝ่ายการเมือง จึงเกิดแนวทางในการหาทางออกหรือแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยสำนักข่าวไทยพีบีเอส (2563) เผยข้อมูลว่าวุฒิสภาใช้กลไกสำคัญอย่างสภาเด็กและเยาวชนช่วยสะท้อนมุมมองแนวคิดและปัญหาของเด็กและเยาวชน โดยสภาเด็กและเยาวชนทั่วประเทศจะมีกิจกรรมใหญ่ในการพบนายกรัฐมนตรีนครและประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยเปิดเวทีเหมือนการประชุมสภานิติบัญญัติ เพื่อให้ตัวแทนจากสภาเด็กและเยาวชนนำเสนอปัญหาและความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ

ความเห็นต่างทางการเมืองในโรงเรียน หลังการชุมนุมใหญ่ที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยโดยประชาชนปลดแอก บรรดานักเรียนได้คิดและจัดกิจกรรมตามแนวทางของตนเองขึ้นมาใหม่ ดังปรากฏข่าวมากมายว่ามีการชุมนุมนี้ระหว่างการเคารพธงชาติ มีการผูกคอตายเป็นสัญลักษณ์ มีความพยายามวางป้ายผ้าในโรงเรียนให้นักเรียนเขียนข้อความ ขณะเดียวกันก็มีการสกัดกั้นการแสดงออกดังกล่าวโดยครูอาจารย์ ทำให้รั้วโรงเรียนทั่วประเทศกลายเป็นพื้นที่ ความขัดแย้งย่อม ๆ จำนวนไม่น้อยได้รับผลกระทบจากการจัดกิจกรรม โดยมีทั้งการที่คุณครูเรียกไปอบรมตักเตือน ห้ามปรามไม่ให้จัดกิจกรรมภายในรั้วโรงเรียน เรียกผู้ปกครองมาพบ ชมชู้ ต้าว่า ตี อนุญาตให้ตำรวจเข้ามาถ่ายภาพ กระทั่งมี 1 คน ที่หลังครูแจ้งผู้ปกครองได้เกิดความรุนแรงในครอบครัวตามมาและส่งผลให้เด็กตัดสินใจร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ ในการลาออกจากสถานศึกษา (ไอลอร์, 2563) ยูนิเซฟ เรียกร้องให้โรงเรียนและสถาบันการศึกษาควรเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยสำหรับเด็กในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์และมีการรับรู้รับฟัง โรงเรียนและสถาบันการศึกษาควรจัดให้มีพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับเด็กในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันอภิปรายอย่างมีสาระ ซึ่งจะช่วยให้เด็ก ๆ สามารถสร้างทักษะด้านการสื่อสารและการต่อรอง อันจะนำไปสู่แนวทางการจัดการอย่างสันติกับข้อท้าทายที่เด็ก ๆ กำลังเผชิญอยู่ (ไทยรัฐออนไลน์, 2563)

ความเห็นต่างทางการเมืองในครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองจำนวนมากไม่น้อยที่ประสบปัญหาหากสันไม่เข้า คลายไม่ออก เพราะปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้ลุกลามเข้ามากระทบถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยเฉพาะพ่อแม่และผู้ปกครองที่รู้สึกเป็นห่วงหรือกังวลใจกับท่าทีและการแสดงออกของบุตรหลาน อีกทั้งช่องว่างระหว่างวัยรวมถึงประสบการณ์ที่ต่างกันไป ทำให้ความเข้าใจระหว่างเด็กและผู้ปกครอง กลายเป็นปัญหา ปัญหาสำคัญที่สุดในสถานการณ์ความขัดแย้งภายในครอบครัว คือ เรื่องการสื่อสารและท่าที ของทั้งพ่อแม่ลูก บางครอบครัวกลายเป็นความขัดแย้งภายในบ้าน จากเพียงแค่เห็นต่างเริ่มมีการถกเถียงและ ขยายผลไม่ฟังกัน จนลุกลามกลายเป็นความขัดแย้งและทะเลาะกันในที่สุด เพราะมีความรู้สึกว่าคุณคิดไม่ เหมือนตัวเอง ไม่เข้าใจว่าทำไมลูกถึงมีความคิดที่ต่างจากตัวเองขนาดนี้ ถึงขั้นทะเลาะกันรุนแรง เพราะห้ามไม่ให้ไปร่วมชุมนุม จนทำให้สัมพันธ์ภาพแย่งเรื่อย ๆ ที่หนักสุดคือกรณีที่พ่อแม่ยื่นคำขาดประกาศ จะตัดขาดกับลูกถ้าไปร่วมมือ ซึ่งสุดท้ายลูกก็เลือกไปร่วมมืออยู่ดี (กรมสุขภาพจิต, 2563)

บทสรุป

โครงสร้างประชากรปี 2563 ประชากรเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องในทุก ๆ ปี ในขณะที่ เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มไม่ได้เติบโตมาด้วยการเลี้ยงดูจากพ่อแม่สูงขึ้นไป ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนสภาพการณ์ ของแนวโน้มครอบครัวข้ามรุ่น หรือครอบครัวแห่วงกลาง ที่เด็กและเยาวชนอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุมากกว่าการอยู่ ร่วมกับพ่อแม่

ระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ซึ่งสำรวจทุก ๆ 5 ปี พบว่า ในรอบปีล่าสุด คือ รอบปี 2559 เด็กนักเรียนไทยมีระดับสติปัญญาเฉลี่ย (IQ) เท่ากับ 98.23 ถือเป็น ระดับสติปัญญาที่อยู่ในเกณฑ์ปกติแต่ค่อนข้างต่ำกว่าค่ากลางของมาตรฐานสากล (IQ=100) ส่วนความ ฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 64.0

โดยข้อสังเกตสำคัญ คือ การสำรวจที่ผ่านมา ไม่สามารถนำระดับ IQ และ EQ มาเปรียบเทียบในแต่ละ รอบได้ เนื่องจากตัวชี้วัดในการประเมินแต่ละรอบต่างกัน ดังนั้น การสำรวจระดับ IQ และ EQ ในรอบปี 2564 เป็นต้นไป ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนเรื่องตัวชี้วัดมาตรฐานที่จะใช้ต่อเนื่องในอนาคต เพื่อให้สามารถ นำข้อมูลมาเปรียบเทียบ และแสดงแนวโน้มสำคัญเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้

ในปี 2563 บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน คือ สถานการณ์โควิด-19 และ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อทางบวกและทางลบ ต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว และระบบการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ซึ่งประเด็นที่ต้องพิจารณาสำคัญ คือ สภาวะความรู้ที่หายไป (Learning loss) และความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี หรือช่องว่างทางดิจิทัลของเด็กและเยาวชน บริบทดังกล่าวยังเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้สังคมรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ **ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน** ซึ่งยังพบความรุนแรงในเด็กและเยาวชนเป็นวงกว้างในปี 2563 ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาตรการ เร่งด่วนและดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ นอกจากนี้เทคโนโลยีสารสนเทศยังเข้ามามีบทบาทสำคัญ ต่อการส่งต่อข้อมูล สร้างเครือข่าย และสร้างกิจกรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนในวงกว้าง ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญ

ที่ทำให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ ของบ้านเมือง โดยเฉพาะการแสดงออกทางการเมือง
ของนักเรียนนักศึกษา ซึ่งทำให้มีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทางการเมืองและได้รับผลกระทบ
จากการมีความเห็นต่างทางการเมืองในครอบครัวและในโรงเรียน

ส่วนที่ 2

สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน

ผลการดำเนินการและแนวทางแก้ไขปัญหา

และการพัฒนาเด็กและเยาวชน

2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม แบ่งตามประเภทของเด็กและเยาวชน 6 กลุ่ม ประกอบด้วย

2.1.1 ช่วงเด็กปฐมวัย 0 - 6 ปี

- (1) การฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์
- (2) การตายมารดา
- (3) น้ำหนักทารกแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์
- (4) พัฒนาการเด็กปฐมวัย

2.1.2 ช่วงเด็กวัย 7 - 12 ปี

- (1) สถานการณ์เด็กจมน้ำ
- (2) ภาวะอ้วนในเด็ก

2.1.3 ช่วงเด็กวัย 13 - 17 ปี

- (1) ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัวและโรงเรียนจากการแสดงออกทางการเมือง
- (2) ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ
- (3) ปัญหาการใช้สื่อออนไลน์

2.1.4 ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี

- (1) ปัญหาการว่างงานหลังเรียนจบ

2.1.5 เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

- (1) เด็กพิการ
- (2) เด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในสถานการณ์โควิด-19
- (3) เด็กขาดโอกาสบนท้องถนน
- (4) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

2.1.6 เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

2.2 แนวโน้มผลการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

- (1) การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- (2) การป้องกันเด็กจมน้ำ
- (3) การป้องกันปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา
- (4) การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน
- (5) การเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19
- (6) เด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากสื่อออนไลน์
- (7) การแสดงออกทางการเมืองของนักเรียน
- (8) การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
- (9) การป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน
- (10) การลดปัญหาการว่างงาน
- (11) การป้องกันเด็กกลุ่มเปราะบางหลุดจากระบบการศึกษา
- (12) มาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษในสถานการณ์โควิด-19 (UNICEF)

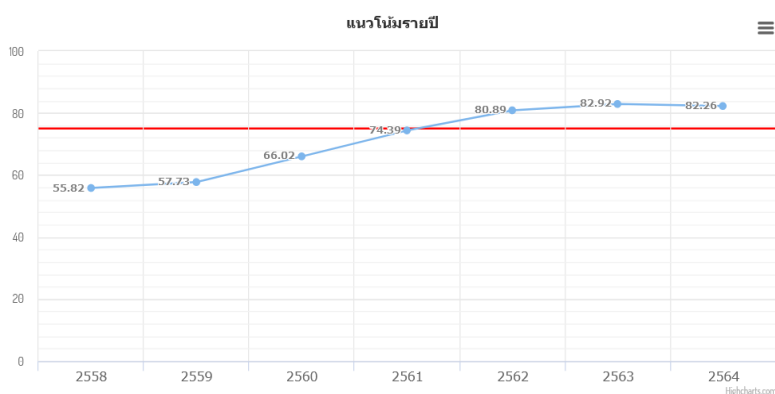
รายละเอียด ดังนี้

2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

2.1.1 ช่วงเด็กปฐมวัย 0 - 6 ปี

1) การฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์

สถานการณ์ภาพรวมของจำนวนหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ ในปีงบประมาณ 2563 เท่ากับ 209,373 คน จากจำนวนหญิงที่สิ้นสุดการตั้งครรภ์ทั้งหมด 252,488 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.92 เมื่อเปรียบเทียบกับย้อนหลัง 5 ปี พบว่า หญิงตั้งครรภ์มีแนวโน้มได้รับการฝากครรภ์เพิ่มสูงขึ้น โดยปี 2558 ร้อยละ 55.82 ปี 2559 ร้อยละ 57.73 ปี 2560 ร้อยละ 66.02 ปี 2561 ร้อยละ 74.39 ปี 2562 ร้อยละ 80.89 และเมื่อพิจารณาการฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ จำแนกตามรายเขตสุขภาพพบว่า เขตสุขภาพที่ 8 มีการฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.05 รองลงมาคือเขตสุขภาพที่ 7 คิดเป็นร้อยละ 88.02 ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือเขตสุขภาพที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 70.14 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

รูปที่ 2.1.1 แนวโน้มหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2563)

เขตสุขภาพที่ 1 ประกอบด้วย เชียงราย น่าน พะเยา แพร่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน

เขตสุขภาพที่ 2 ประกอบด้วย ตาก พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์

เขตสุขภาพที่ 3 ประกอบด้วย ชัยนาท กำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ อุทัยธานี

เขตสุขภาพที่ 4 ประกอบด้วย นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง นครนายก

เขตสุขภาพที่ 5 ประกอบด้วย กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร

เขตสุขภาพที่ 6 ประกอบด้วย ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว สมุทรปราการ จันทบุรี ชลบุรี ตราด ระยอง

เขตสุขภาพที่ 7 ประกอบด้วย กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด

เขตสุขภาพที่ 8 ประกอบด้วย บึงกาฬ เลย หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี นครพนม สกลนคร

เขตสุขภาพที่ 9 ประกอบด้วย ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์

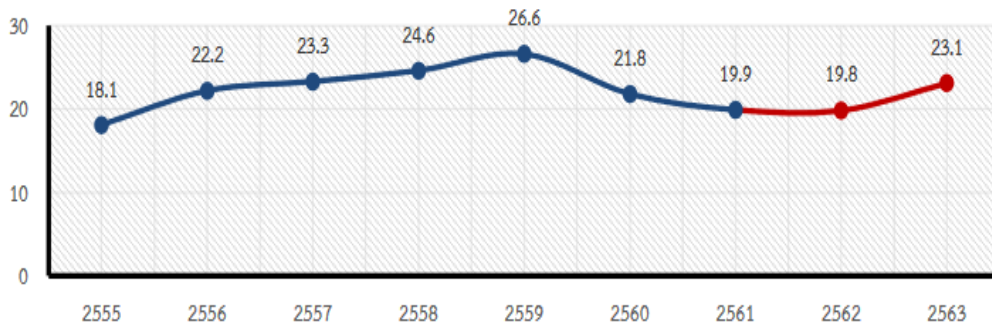
เขตสุขภาพที่ 10 ประกอบด้วย มุกดาหาร ยโสธร ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ

เขตสุขภาพที่ 11 ประกอบด้วย ชุมพร นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี กระบี่ พังงา ภูเก็ต ระนอง

เขตสุขภาพที่ 12 ประกอบด้วย พัทลุง ตรัง นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา สตูล

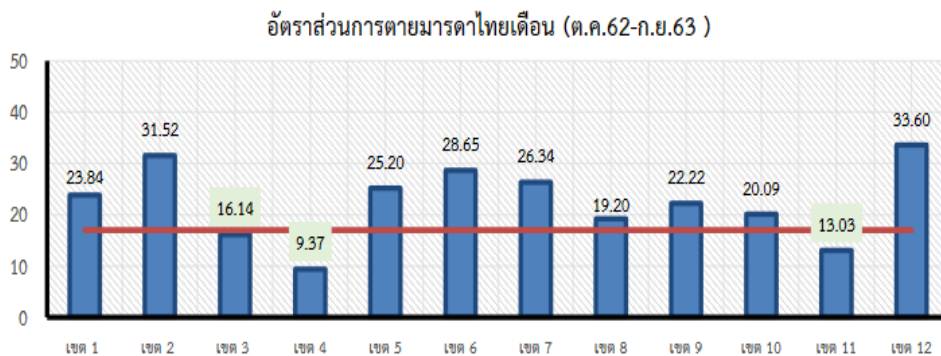
2) การตายมารดา

จากข้อมูลของกลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2563) พบว่าสถานการณ์อัตราส่วนการตายต่อการเกิดมีชีพแสนคน ประจำปีงบประมาณ 2563 มีจำนวน 118 คน คิดเป็นอัตราส่วนการตายต่อการเกิดมีชีพแสนคน เท่ากับ 23.1 ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ 2562 คือ อัตราส่วนการตายต่อการเกิดมีชีพแสนคน เท่ากับ 19.8

รูปที่ 2.1.2 อัตราส่วนการตายมารดาไทยต่อการเกิดมีชีพแสนคน ประจำปี 2555-2563
ที่มา: กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2563)

เมื่อจำแนกตามรายเขตสุขภาพในรอบการดำเนินงานของปีงบประมาณ 2563 คือระหว่างเดือน ตุลาคม 2562 - กันยายน 2563 พบว่าเขตสุขภาพที่มีการตายของมารดามากที่สุดคือเขต 12 คิดเป็นร้อยละ 33.60 รองลงมาคือเขต 2 คิดเป็นร้อยละ 31.52 และเขตสุขภาพที่มีการตายของมารดาน้อยที่สุดคือเขต 4 คิดเป็นร้อยละ 9.37 (กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

รูปที่ 2.1.3 อัตราส่วนการตายของมารดาจำแนกรายเขตสุขภาพ

ที่มา: กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2563)

สาเหตุการตายของมารดาแบ่งออกเป็น 9 กลุ่ม ตาม ICD-MM ขององค์การอนามัยโลก โดยสาเหตุการตายกลุ่มที่ 1-6 เป็นสาเหตุทางตรง กลุ่มที่ 7 เป็นสาเหตุการตายทางอ้อม และกลุ่มที่ 8 คือสาเหตุที่ไม่สามารถระบุได้ ซึ่งเป็นสาเหตุการตายมารดาที่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการคำนวณอัตราส่วน

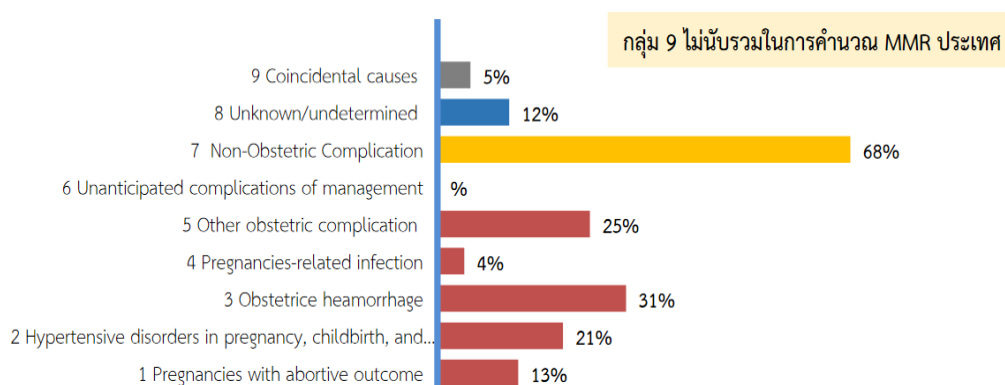
การตายมารดา ส่วนในกลุ่มที่ 9 เป็นการตายที่อยู่นอกเหนือจากกลุ่มเป้าหมายตามคำนิยามขององค์การอนามัย ที่จะไม่นำมาใช้คำนวณอัตราส่วนการตายมารดา ซึ่งเป็นสาเหตุการตายมาจากอุบัติเหตุและฆาตกรรม (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย, 2563)

ตารางที่ 3 สาเหตุการตายของมารดาจำแนกตาม ICD-MM: WHO

สาเหตุการตายของมารดา	จำนวน	ร้อยละ
Direct cause	64	54.0
Indirect cause	46	39.0
Unknown	8	7.0
รวม	118	100.0

ที่มา: สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย (2563)

เมื่อพิจารณาสาเหตุการตายของมารดาประจำปีงบประมาณ 2563 ระหว่างเดือนตุลาคม 2562 ถึง กันยายน 2563 พบว่ามารดาส่วนใหญ่ตายเนื่องจากสาเหตุทางตรง (Direct cause) (กลุ่มที่ 1-6) คิดเป็นร้อยละ 54 และเมื่อพิจารณาสาเหตุการตายทางตรงยังพบว่าการตายมารดาส่วนใหญ่มาจากกลุ่มที่ 3 คือ เลือดออกในระหว่างการตั้งครรภ์ ความผิดปกติของรก ตกเลือด และความผิดปกติอื่นของมารดา เนื่องจากการตั้งครรภ์และระหว่างคลอด เช่น ภาวะน้ำคร่ำอุดตันหลอดเลือดในปอด การฆาตกรรม เป็นต้น สาเหตุการตายมารดาจากสาเหตุทางอ้อม (Indirect cause) (กลุ่มที่ 7) คิดเป็นร้อยละ 39 ส่วนใหญ่พบสาเหตุมาจาก มะเร็ง โรคหัวใจ และติดเชื้อ นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านสุขภาพแล้ว ยังพบอีกหนึ่งปัจจัยที่เป็นสาเหตุการตายมารดานั้นคืออุบัติเหตุและการฆาตกรรม เป็นต้น (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย, 2563)

รูปที่ 2.1.4 ร้อยละการตายมารดาจำแนกตาม ICD-MM : WHO ประจำปีงบประมาณ 2563

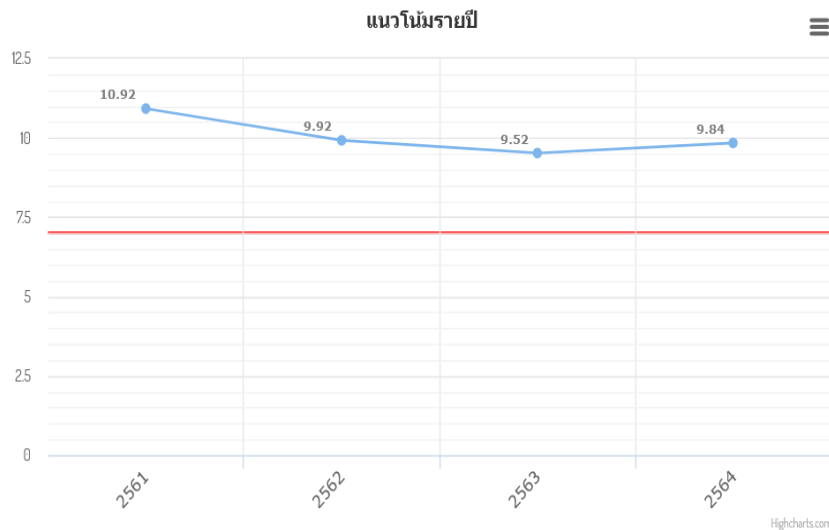
ที่มา: กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2563)

อัตราการการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10-14 ปี พบว่ามีจำนวนหญิงคลอดทั้งหมด 2,180 คน จากจำนวนประชากรหญิง (10-14 ปี) จำนวน 1,933,318 คน คิดเป็นอัตราส่วนเท่ากับ 1.1 ต่อพัน ซึ่งลดลงจากอัตราการคลอดสูงสุดที่สุดในปี พ.ศ. 2555 คือ 1.8 ต่อพัน และมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ (โดยค่าเป้าหมาย

ของชีวิตนี้ในปีงบประมาณ 2563 ไม่เกิน 1.1 ต่อพัน) และอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี พบว่ามีจำนวนหญิงคลอดทั้งหมด 61,651 คน จากจำนวนประชากรหญิง (15-19 ปี) จำนวน 1,971,371 คน คิดเป็นอัตราส่วนเท่ากับ 31.3 ต่อพัน จากการติดตามสถานการณ์ในระยะ 10 ปี ที่ผ่านมา พบว่าอัตราการคลอดสูงที่สุดในปี 2554 และ 2555 คือ 53.4 ต่อพัน ซึ่งหลังจากนั้นอัตราคลอดมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ (โดยค่าเป้าหมายของชีวิตนี้ ในปีงบประมาณ 2563 ไม่เกิน 34 ต่อพัน) ส่วนร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี ในปี 2563 เท่ากับ 14.94 (HDC, 16 พฤศจิกายน 2563) ถึงแม้ว่าการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นจะลดลงจากร้อยละ 18.0 ในปี 2559 (HDC กระทรวงสาธารณสุข) อย่างไรก็ตามยังสูงเกินเกณฑ์เป้าหมายที่กำหนดไม่เกินร้อยละ 14.5 (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2563)

3) น้ำหนักทารกแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์

โดยปกติแล้วทารกแรกเกิดจะมีน้ำหนักตั้งแต่ 2.5 กิโลกรัมขึ้นไปและน้อยกว่า 4 กิโลกรัม ดังนั้นทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 2.5 กิโลกรัมจะถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน หรือทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักมากกว่า 4 กิโลกรัมจะถือว่ามากกว่าเกณฑ์มาตรฐานหรือมีลักษณะตัวโตกว่าปกติ โดยในปี 2563 ทารกที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 2.5 กิโลกรัม มีจำนวนทั้งหมด 42,756 คน จากทารกเกิดมีชีพจำนวน 449,220 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 9.52 อย่างไรก็ตามอัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562 ซึ่งมีทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 2.5 กิโลกรัม จำนวน 45,531 คน จากทารกเกิดมีชีพจำนวน 458,901 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 9.92 (กรมอนามัย, 2563)

รูปที่ 2.1.5 แนวโน้มอัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์จำแนกรายปี
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2563)

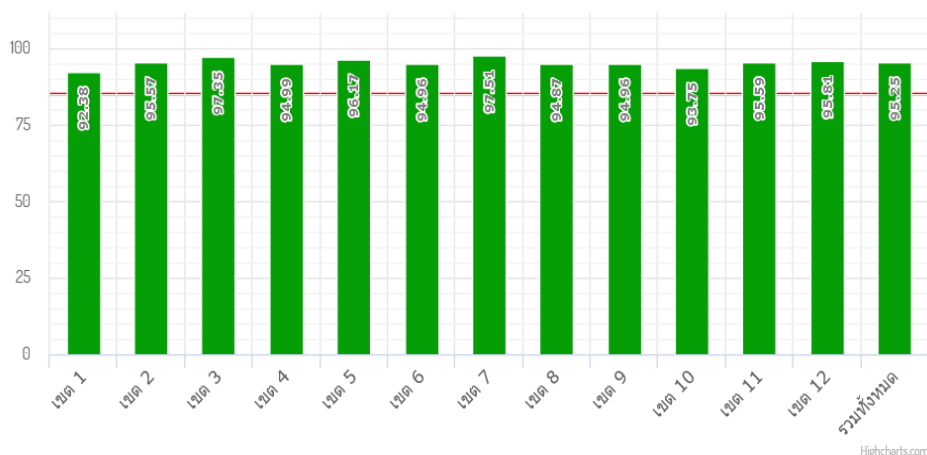
4) พัฒนาการเด็กปฐมวัย

ตารางที่ 4 ร้อยละของการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปี 2562 และ 2563

การคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย	ปี 2562	ปี 2563
จำนวนเด็กปฐมวัยได้รับการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์	336,633 คน	435,881 คน
จำนวนเด็กมีพัฒนาการสมวัย	313,026 คน	415,184 คน
คิดเป็นร้อยละ	92.99	95.25

ที่มา: Dashboard กระทรวงสาธารณสุข (2563)

จากการรายงานข้อมูลโดย Dashboard กระทรวงสาธารณสุข (2563) พบว่าเด็กปฐมวัย (อายุ 9, 18, 30, และ 42 เดือน) ที่ได้รับการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์ มีจำนวนสมวัยรวม 435,881 คน มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 415,184 คน คิดเป็นร้อยละ 95.25 เมื่อจำแนกข้อมูลตามเขตสุขภาพ พบว่าเขตสุขภาพที่ 7 เด็กปฐมวัยมีจำนวนสมวัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.51 รองลงมาคือเขตสุขภาพที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 97.35 ตามลำดับ และเขตสุขภาพที่ 1 มีจำนวนสมวัยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.38

รูปที่ 2.1.6 การคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย จำแนกรายเขตสุขภาพ

ที่มา: Dashboard กระทรวงสาธารณสุข (2563)

2.1.2 ช่วงเด็กวัย 7 - 12 ปี

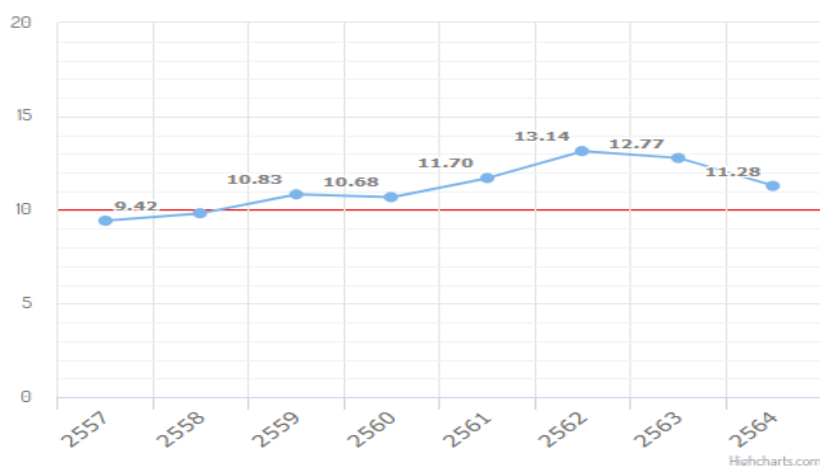
1) สถานการณ์เด็กจมน้ำ

ศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก (2563) อธิบายถึงสาเหตุของการจมน้ำ เกิดจากความไม่สนใจในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กให้ปลอดภัยเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก จากผลการวิจัยพบว่าในเด็กเล็กร้อยละ 80 จะจมน้ำในแหล่งน้ำในบ้านหรือรอบ ๆ บ้าน การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมดังกล่าวไม่ได้หมายถึงพ่อแม่เท่านั้น แต่ยังหมายถึงชุมชน องค์กรบริหาร ส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ ที่รับผิดชอบในการดูแลภูมิสถาปัตยกรรมและการก่อสร้างต่าง ๆ

เด็กจมน้ำส่วนมากเกิดที่คูน้ำหลังบ้าน บ่อน้ำข้างบ้าน คลองระบายน้ำ คลองบำบัดน้ำเสียข้างบ้าน หรือสระว่ายน้ำ หรือแม้แต่ถังน้ำในบ้าน เกิดจากพ่อแม่ผู้ปกครองไม่ใส่ใจ ข้อมูลเบื้องต้นจากกองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2564) พบว่า ในปี 2563 มีเด็กจมน้ำเสียชีวิตจำนวน 531 คน นอกจากนี้ข้อมูลยังชี้ให้เห็นว่าจำนวนเด็กจมน้ำเสียชีวิตสูงสุดในช่วงเดือนกรกฎาคม (55 คน) รองลงมา คือ เดือนมิถุนายน (54 คน) และเดือนพฤศจิกายน (54 คน) โดยจำนวนเด็กชายที่จมน้ำเสียชีวิตมีสูงกว่าเด็กหญิง 2.1 เท่า โดย 3 จังหวัดที่มีจำนวนเด็กจมน้ำเสียชีวิตสูงสุด คือ บุรีรัมย์ (24 คน) นครราชสีมา (21 คน) สุรินทร์ (20 คน) เมื่อเทียบกับสถิติปี 2562 (559 คน) พบว่าจำนวนเด็กจมน้ำเสียชีวิตลดลง 28 คน โดยจังหวัดที่มีจำนวนเด็กจมน้ำเสียชีวิตสูงสุด 3 จังหวัด คือ อุบลราชธานี (25 คน) บุรีรัมย์ (23 คน) ปัตตานี (20 คน) (กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค, 2563)

2) ภาวะอ้วนในเด็ก

ในปี 2563 สถานการณ์ภาพรวมของเด็กวัยเรียน (6-14 ปี) ที่มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน โดยการสำรวจเด็กวัยเรียน จำนวน 4,512,976 คน จากทั้ง 12 เขตสุขภาพ ซึ่งสถานการณ์ภาพรวมในปี 2563 มีจำนวนของเด็กวัยเรียนที่มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วนอยู่ที่ 575,442 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.77 เมื่อพิจารณาโดยแบ่งตามเขตพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยเขตพื้นที่เสี่ยงสูง คือ เขต 1 ร้อยละ 14.84, เขต 2 ร้อยละ 13.44, เขต 3 ร้อยละ 16.17, เขต 4 ร้อยละ 16.26, เขต 5 ร้อยละ 15.49, เขต 6 ร้อยละ 13.42 และเขต 11 ร้อยละ 14.13 เขตพื้นที่ระดับเสี่ยง คือ เขต 8 ร้อยละ 10.71, เขต 9 ร้อยละ 11.9 และเขต 12 ร้อยละ 10.99 ส่วนเขตพื้นที่ระดับปกติ คือ เขต 7 ร้อยละ 8.58 และเขต 10 ร้อยละ 9.22 อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับข้อมูลปี 2562 พบว่าสถานการณ์ภาพรวมของเด็กวัยเรียน (6-14 ปี) ที่มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน ระดับเขตสุขภาพมีแนวโน้มลดลงจากปี 2562 (ปี 2562 มีเด็กวัยเรียนที่มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วนจำนวน 638,113 คน จากการสำรวจ 4,956,606 คน คิดเป็นร้อยละ 13.14) (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

รูปที่ 2.1.7 แนวโน้มเด็กวัยเรียน (6-14 ปี) มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน ปี 2557-2564

ที่มา: Dashboard กระทรวงสาธารณสุข (2563)

ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล อธิบายว่า โรคอ้วนในเด็กมีผลเสียต่อสุขภาพหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังต่าง ๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันเลือดสูง โรคไขมันในเลือดสูง ซึ่งหลายคนอาจจะเข้าใจว่าเป็นโรคที่พบในผู้สูงอายุเท่านั้น แต่จริง ๆ แล้วโรคเหล่านี้สามารถพบได้ในคนอายุน้อย ๆ ที่มีภาวะโรคอ้วนอีกด้วย นอกจากนี้ยังอาจเกิดภาวะแทรกซ้อนอื่นได้ในระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ ภาวะทางเดินหายใจอุดกั้นขณะหลับ ส่งผลเสียถึงการนอนที่ไม่เพียงพอและส่งผลกระทบต่อการเรียนของเด็กด้วยเช่นกัน ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ รวมไปถึงเด็ก ๆ อาจมีผลกระทบทางด้านจิตใจ เช่น การถูกเพื่อนล้อ ถูกบูลลี่เรื่องรูปลักษณ์ จนทำให้เกิดความเครียด และอาจเป็นโรคทางจิตเวชได้ (รามาชเนนแนล, 2563)

2.1.3 ช่วงเด็กวัย 13 - 17 ปี

1) ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัวและโรงเรียนจากการแสดงออกทางการเมือง

หนึ่งในผลกระทบที่เกิดจากการแสดงจุดยืนทางการเมืองของเด็กนักเรียนในปี 2563 คือ ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัวอันเนื่องมาจากการมีจุดยืนทางการเมืองที่แตกต่างกัน โดยปรากฏข้อมูลว่านักเรียนบางส่วนถูกผู้ปกครองไล่ออกจากบ้าน ผู้ปกครองไม่ให้เงิน หรือการถูกเรียกเก็บค่าใช้จ่ายภายในบ้าน กระทั่งถูกตัดความสัมพันธ์ในครอบครัวเนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง (มติชนออนไลน์, 2563)

ขณะเดียวกันแม้บางสถานศึกษาอนุญาตให้นักเรียนสามารถแสดงจุดยืนทางการเมืองของตนเองได้โดยไม่ละเมิดหรือลิดรอนสิทธิของนักเรียน อย่างไรก็ตามศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (อ้างถึงในประชาไท, 2563) เผยแพร่รายงานโดยระบุว่า ในช่วงวันที่ 17 - 19 สิงหาคม 2563 มีนักเรียนและนักศึกษาจากหลายพื้นที่เข้าร้องเรียนเรื่องการถูกคุกคามจากครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องมาจากการแสดงจุดยืนทางการเมือง อาทิ การชูสามนิ้ว การผูกโบว์ขาว จำนวน 103 กรณี แบ่งเป็นภาคกลางและภาคตะวันออก 56 กรณี ภาคเหนือ 8 กรณี ภาคอีสาน 29 กรณี และภาคใต้ 10 กรณี โดยนักเรียนส่วนใหญ่ถูกละเมิดผ่านการด่าทอ ตบหัว ตีมือ ยึดอุปกรณ์การแสดงออกซึ่งสัญลักษณ์ทางการเมือง ช่มชู้เรียกผู้ปกครอง เป็นต้น

2) ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

จากการวิจัยของ สัญญพงศ์ ลิ้มประเสริฐ และคณะ (2563) พบว่าในจำนวนเด็กและเยาวชนจำนวน 2,443 คน ส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 18 ปี ร้อยละ 90 ไม่เคยมีประสบการณ์การเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศ กระนั้นก็ตีกลุ่มที่เคยมีประสบการณ์ดังกล่าว เคยถูกทำอนาจาร ถูกล่อลวง ช่มชู้ให้มีเพศสัมพันธ์ รวมถึงใช้กำลังในการข่มขืน โดยสถานที่ที่ถูกกระทำอันดับแรกคือที่พักอาศัย รองลงมาคือสถานศึกษา และข้อมูลจากมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล เผยแพร่ในผู้จัดการออนไลน์ (2563) พบว่าในปี 2562-2563 มีผู้หญิงและเด็กประสบปัญหาความรุนแรงทางเพศ และเข้ารับคำปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจำนวน 36 กรณี ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ที่ขอความช่วยเหลือเป็นนักเรียนและนักศึกษา นอกจากนี้สถิติ 7 ปี โดยข้อมูลจากศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเปิดเผยข้อมูลในไทยรัฐออนไลน์ (2563) ว่าด้วยจำนวนการล่วงละเมิดทางเพศระหว่างปี 2556-2562 แบ่งออกเป็นบุคคลอื่น

กระทำกับเด็ก 482 คน รองลงมาคือ เด็กกระทำกับเด็กด้วยกัน 464 คน คนในครอบครัวทำกับเด็ก 135 คน และครูหรือบุคลากรการศึกษากับเด็ก 105 คน

ผลสำรวจของนิด้าโพล สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2563) ทำการสำรวจเรื่องการถูกล่วงละเมิดทางเพศในนักเรียนนักศึกษาที่มีอายุ 15-25 ปี เปิดเผยผลสำรวจพบว่าส่วนใหญ่ไม่เคย ร้อยละ 85.13 ส่วนที่เคย ร้อยละ 13.28 และไม่แน่ใจว่าเป็นการถูกลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศหรือไม่ ร้อยละ 1.59 ส่วนสาเหตุที่ทำให้ให้นักเรียนนักศึกษาถูกลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศ พบว่า 1) เป็นนิสัยพฤติกรรมเฉพาะตัวของผู้ลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศ ร้อยละ 56.22 รองลงมา 2) การแต่งกายของนักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 26.40 3) การลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศได้รับแรงจูงใจจากการเสฟสื่อออนไลน์ และ/หรือสื่อกระแสหลัก ร้อยละ 11.70 4) นักเรียนนักศึกษาอยู่ในสถานที่ที่ไม่เหมาะสมกับผู้ลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศ ร้อยละ 10.03 5) กริยา ท่าทาง ของนักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 8.94 6) นักเรียนนักศึกษาอยู่ในช่วงเวลาที่ ไม่เหมาะสมกับผู้ลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศ ร้อยละ 5.43 7) ผู้ลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศไม่ตระหนักว่าเป็นเรื่องการลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศ ร้อยละ 3.76 8) นักเรียนนักศึกษาถูกล่อลวง ร้อยละ 3.51 9) สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของนักเรียนนักศึกษาที่ต่ำกว่า (จึงไม่กล้าปฏิเสธ) ร้อยละ 1.50 10) นักเรียนนักศึกษาไม่รู้หรือไม่ตระหนักว่าเป็นการลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศ ร้อยละ 1.25 11) นักเรียนนักศึกษาไม่นึกว่าเป็นการลวนลามหรือล่วงละเมิดทางเพศ (ไม่เป็นไร เป็นเรื่องธรรมดา) ร้อยละ 0.84 12) สภาพความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญาของนักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 0.42 และ 12) ไม่ตอบ ไม่ทราบ ไม่สนใจ ร้อยละ 2.09

3) ปัญหาการใช้สื่อออนไลน์

ศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ (ศปอ.) ร่วมกับ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตรวมพัฒนาไทย (2563) สำรวจสถานการณ์เด็กกับภัยออนไลน์ ประจำปี 2563 เก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม 2563 โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กมัธยมอายุระหว่าง 12-18 ปี จำนวนทั้งสิ้น 14,954 คน พบว่า เด็กสามารถเข้าถึงเว็บไซต์ที่มีความผิดทางกฎหมาย และเป็นอันตรายโดยแบ่งประเภทเนื้อหาออกเป็น ความรุนแรง ร้อยละ 49 การพนัน ร้อยละ 22 สื่อลามกอนาจาร ร้อยละ 20 และสารเสพติด ร้อยละ 16 นอกจากนี้เด็กจำนวน 11,384 ร้อยละ 26 เล่นเกมออนไลน์ 1-2 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 30 เล่น 3-10 ชั่วโมงต่อวัน และร้อยละ 5 เล่นมากกว่า 10 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งลดลงเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับผลสำรวจในปี 2562 อย่างไรก็ตาม ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเล่นเกมออนไลน์คือประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมอื่นน้อยลง ร้อยละ 43 รวมถึงการเรียนแย่ลงอย่างมากถึง ร้อยละ 20 ทั้งนี้ กรมสุขภาพจิต (2563) ยกตัวอย่างสถานการณ์ความรุนแรงโรคติดเกมของประเทศไทย พบว่า เด็กและวัยรุ่น ร้อยละ 15-20 มีปัญหาการเล่นเกม ในจำนวนนี้ร้อยละ 5 อยู่ในภาวะติดเกม หรือ ใช้ชีวิตหมกมุ่นอยู่กับการเล่นเกมอย่างหนัก ซึ่งมีอัตราที่สูงกว่าประเทศทางยุโรปที่มีปัญหาเด็กติดเกมอยู่เพียงร้อยละ 1 ส่วนสหรัฐอเมริกาอยู่ที่ร้อยละ 2

ข้อมูลจากการศึกษาและรายงานสถานการณ์การพนันในประเทศไทย ปี 2562 ยังคงตอกย้ำว่าประตูสู่โลกการพนันที่มีอยู่หลายบานเปิดกว้างให้กับคนทุกเพศทุกวัย และคนไทยเข้าสู่วงการพนันมากขึ้น กลุ่มเสี่ยงที่น่าจับตาคือจำนวนคนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป เล่นการพนันในรอบปี 2552 จำนวน 30.420 ล้านคน (ร้อยละ 57) เป็นเยาวชนในช่วงอายุ 19-25 ปี ที่เล่นการพนัน 3.051 ล้านคน (ร้อยละ 46.3 ของประชากรในช่วงอายุเดียวกัน) มีวงเงินหมุนเวียนที่ใช้เล่นพนันประมาณ 58,878 ล้านบาท ส่วนกลุ่มเด็กอายุ 15-18 ปี มีถึง 1 ใน 5 ที่เล่นการพนัน วงเงินที่ใช้ไปกับการพนันประมาณการได้ว่าสูงถึง 10,200 ล้านบาท (ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563)

อนึ่งกลุ่มสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย และเครือข่ายเยาวชนรวม 6 เครือข่าย เผยผลสำรวจเด็กและเยาวชนกว่า 1,000 คน ถึงปัญหาเรื่องการติดพนันออนไลน์ที่ยังคงมีเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพราะเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีเวลาว่างในการเล่นเกมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกันภายในเกมมักจะมีโฆษณาชวนเชื่อให้เล่นพนันถึงร้อยละ 70 ดังนั้นเด็กหลายคนจึงผล่อตามเข้าไปเล่นการพนันถึงร้อยละ 13.24 โดยรูปแบบการพนันที่เป็นที่นิยมสามารถแบ่งได้เป็น 5 ประเภทที่เป็นที่นิยมประกอบด้วย ยิงปลา ร้อยละ 31.68 แพนทวย ร้อยละ 19.80 เกมสล็อต ร้อยละ 17.82 บาคาร่า ร้อยละ 15.84 และทายผลกีฬา ร้อยละ 14.85 (สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2563) และการระบาดของโควิด-19 แม้ธุรกิจหลายอย่างจะซบเซา แต่ธุรกิจพนันออนไลน์กลับตรงกันข้าม เว็บพนันออนไลน์ผุดเป็นดอกเห็ดเพิ่มขึ้นเกือบ 1 เท่าตัว รวมแล้วมากถึง 440 เว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ โดยเฉพาะการใช้บรรดาคนดังหรือผู้มีอิทธิพลทางความคิด (เน็ตไอดอลหรืออินฟลูเอนเซอร์) ทำให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อ โดยใช้รูปแบบของ "เกมได้เงิน" เป็นกลยุทธ์หลอกล่อ จึงเห็นได้ว่าการพนันซุกซ่อนอยู่ในโลกออนไลน์ เพิ่มโอกาสให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงได้ง่าย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563)

2.1.4 ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี

1) ปัญหาการว่างงานหลังเรียนจบ

การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เป็นเหตุให้หลายกิจการต้องปิดตัวลง ส่งผลให้พนักงานถูกปลดออกจากงานและบัณฑิตจบใหม่เผชิญกับปัญหาการว่างงานหลังเรียนจบ ซึ่งองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ไอแอลโอ) ชี้ให้เห็นว่าการระบาดของโควิด-19 อาจส่งผลกระทบต่อคนรุ่นใหม่ไปตลอดชีวิตการทำงาน โดยการสำรวจในช่วงต้นปี 2563 พบว่า คนในช่วงอายุ 15-24 ปี ถูกเลิกจ้างงานเป็นจำนวนมากในหลายประเทศทั่วโลกและเป็นกลุ่มประชากรที่ตกงานมากกว่าคนในวัยอื่น ๆ (กรมการจัดหางาน, 2563) โดยข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563) เปิดเผยว่าอัตราการว่างงานไตรมาสสามของปี 2563 มีผู้ว่างงานทั้งสิ้น 7.4 แสนคน คิดเป็นอัตราการว่างงานเท่ากับ 1.90 ใกล้เคียงกับร้อยละ 1.95 จากไตรมาสที่สอง ซึ่งเป็นช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 รุนแรง แรงงานอายุน้อยและการศึกษาสูงมีปัญหาการว่างงานมากกว่าคนกลุ่มอื่น เมื่อพิจารณาอัตราการว่างงานตามระดับการศึกษา พบว่าผู้จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีอัตราการว่างงานสูงสุดร้อยละ 3.15 สูงสุดตั้งแต่ปี 2554 รองลงมาเป็น

ระดับ ปวช. และ ปวส. ร้อยละ 2.79 และ 2.73 ตามลำดับ ขณะเดียวกันแรงงานที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี และ 20-24 ปี มีอัตราการว่างงานสูงขึ้นในไตรมาศสาม คือ ร้อยละ 9.4 และ 7.9 ตามลำดับ โดยชี้ว่าแรงงานที่มีการศึกษาสูงและอายุน้อยเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง และข้อมูลจากอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะประธานในที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ให้ข้อมูลในประชาชาติธุรกิจ (2564) เปิดเผยข้อมูลจำนวนเด็กจบใหม่ปีการศึกษา 2562-2563 สูงถึง 282,000 คน ซึ่งจบจากสาขาธุรกิจ สาขาบริหาร และกฎหมายมากที่สุด จำนวน 87,000 คน วิศวกรรมศาสตร์และการก่อสร้าง จำนวน 37,000 คน เทคโนโลยี การสื่อสาร จำนวน 14,000 คน วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ จำนวน 14,000 คน ครุศาสตร์ จำนวน 31,000 คน ศิลปกรรมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ จำนวน 32,000 คน นิเทศศาสตร์ สังคมศาสตร์ จำนวน 20,000 คน

2.1.5 เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

1) เด็กพิการ

จากการรายงานข้อมูลทางสถิติว่าด้วยจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (2563) พบว่าในปี 2563 ประเทศไทยมีจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการ จำนวน 153,708 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 จากประชากรเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ โดยแบ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่พิการทั่วไป จำนวนทั้งหมด 140,404 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.73 จากประชากรเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ และเด็กและเยาวชนที่ออทิสติก จำนวนทั้งหมด 13,304 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.07 จากประชากรเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ โดยในภาพรวมปี 2563 มีจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการมีแนวโน้มลดลงจากปี 2562 จำนวน 1,506 คน

ตารางที่ 5 สถิติเชิงเปรียบเทียบจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการ ปี 2562-2563

ประเภท	ปี 2562	(ร้อยละ)	ปี 2563	(ร้อยละ)
เด็กและเยาวชน	19,609,652	(100.00)	19,207,491	(100.00)
พิการทั่วไป	143,119	(0.73)	140,404	(0.73)
ออทิสติก	12,095	(0.06)	13,304	(0.07)
รวมเด็กพิการ	155,214	(0.79)	153,708	(0.80)

ที่มา: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (2563)

ข้อมูลจากฐานข้อมูลทะเบียนกลางคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2562 ถึง 30 กันยายน 2563 พบว่าเด็กและเยาวชนอายุตั้งแต่ 0-25 ปี ที่มีบัตรประจำตัวคนพิการมีจำนวนรวม 16,352 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 10,968 คน และเพศหญิง จำนวน 5,384 คน โดยพบว่าอายุของเด็กและเยาวชนพิการพบมากที่สุดที่อายุ 6-12 ปี จำนวน 5,066 คน ความพิการทางสติปัญญา มีจำนวนมากที่สุด คือ 5,052 คน และทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย มีจำนวน 3,750 คน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามภูมิภาคพบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนมากที่สุด คือ 4,887 คน และภาคกลางและภาคตะวันออก มีจำนวน 4,180 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 6 สถิติเด็กและเยาวชนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ จำแนกตามอายุ ปี 2563

อายุ	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม
0-5 ปี	2,210	1,386	3,596
6-12 ปี	3,559	1,507	5,066
13-17 ปี	1,963	982	2,945
18-25 ปี	3,236	1,509	4,745
รวม	10,968	5,384	16,352

ที่มา: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (2563)

ตารางที่ 7 สถิติเด็กและเยาวชนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ จำแนกตามประเภทความพิการ ปี 2563

ประเภทความพิการ	เด็กและเยาวชนพิการ (อายุ 0-25 ปี)		รวม
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
ทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย	2,476	1,229	3,750
ทางการเรียนรู้	995	282	1,277
ทางการเห็น	259	165	424
ทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย	529	385	914
ทางจิตใจหรือพฤติกรรม	583	194	777
ทางสติปัญญา	3,165	1,887	5,052
ทางออทิสติก	1,390	241	1,631
พิการซ้อน	1,556	992	2,548
ไม่ระบุประเภท	2,225	1,395	3,620
รวม	10,968	5,384	16,352

ที่มา: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (2563)

ตารางที่ 8 สถิติเด็กและเยาวชนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการ จำแนกตามภูมิภาค ปี 2563

ภูมิภาค	เด็กและเยาวชนพิการ (อายุ 0-25 ปี)		รวม
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
กรุงเทพมหานคร	944	388	1,332
ภาคกลางและภาคตะวันออก	2,768	1,412	4,180

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ภูมิภาค	เด็กและเยาวชนพิการ (อายุ 0-25 ปี)		รวม
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3,254	1,633	4,887
ภาคเหนือ	1,911	871	2,782
ภาคใต้	2,023	1,024	3,047
ไม่ระบุ	68	56	124
รวม	10,968	5,384	16,352

ที่มา: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (2563)

2) เด็กและเยาวชนด้วยโอกาสในสถานการณ์โควิด-19

ด้วยการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้รูปแบบการศึกษาต้องเกิดการปรับตัวขนานใหญ่ และเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อดังกล่าว การศึกษาทางไกลหรือการเรียนออนไลน์จึงเข้ามามีบทบาทกับเด็กและเยาวชนอย่างมากในปี 2563 อย่างไรก็ตามแม้ประเทศไทยปี 2563 มีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด 52 ล้านคน ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้น 2.3 ล้านคนเมื่อเทียบกับปี 2562 (Datareportal, 2563) อย่างไรก็ตามยังมีเด็กและเยาวชนที่ด้วยโอกาสจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถเข้าถึงรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวได้

กรณีตัวอย่างของเด็กด้วยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการเรียนรู้ทางออนไลน์จากการรายงานของสำนักข่าวบีบีซี (2563) คือบ้านหลังหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีผู้อยู่อาศัยเป็นนายและหลานอีก 2 คน โดยโทรทัศน์ของบ้านหลังนี้หาช่องสัญญาณการเรียนทางไกลไม่พบ ทั้งอินเทอร์เน็ตยังเข้ามาไม่ถึงทำให้หลานต้องอาศัยขอความช่วยเหลือในการเรียนรู้จากบ้านของเพื่อนอีกที

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2564) อธิบายว่าไม่ว่าจะใช้วิธีการแบบใดก็ตามในการเรียนการสอนช่วงวิกฤตโควิด-19 สิ่งที่สำคัญคือการเลือกให้เหมาะสมกับบริบทและความพร้อมของผู้เรียนและผู้สอน และที่สำคัญคือนอกจากวิชาการแล้วควรจะต้องคอยเฝ้าระวังและให้การช่วยเหลือสนับสนุนด้านอาหารของเด็กนักเรียนที่อาจจะขาดไป เนื่องจากการปิดโรงเรียนเป็นเวลายาวนาน ด้านสุขภาพในช่วงวิกฤตควรให้ความสำคัญกับสถานะด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคมของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ครูและโรงเรียนควรจะทำให้เด็กมีความรู้สึกมั่นคง รู้สึกว่าตนเองยังไม่ได้ถูกครุทอดทิ้งยังเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนในช่วงแห่งวิกฤตเช่นนี้ สิ่งสำคัญคือสำหรับนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มการศึกษาพิเศษ ผู้พิการ ผู้มีความบกพร่องในการเรียนรู้ นักเรียนในกลุ่มเด็กเล็กที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่สามารถเลี้ยงได้เนื่องจากต้องออกไปทำงานหาเงิน นักเรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย ไม่เกื้อหนุนต่อการเรียนรู้ มีความรุนแรงในครอบครัว เนื่องจากเด็กในกลุ่มเหล่านี้ต้องการการสนับสนุนแบบพิเศษและไม่สามารถรอคอยสถานะวิกฤตเช่นนี้ได้

3) เด็กขาดโอกาสบนท้องถนน

จากโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการช่วยเหลือและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเด็กบนท้องถนน (Children in Street) และการสำรวจของ กศน. กทม. (อ้างอิงใน Children in Street Thailand, 2563) ระบุว่าเด็กเร่ร่อนกระจายอยู่ในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย เขตลาดกระบัง 10 คน เขตหนองแขม 1 คน เขตวัฒนา 8 คน เขตจตุจักร 8 คน เขตดินแดง 2 คน เขตธนบุรี 4 คน เขตดุสิต 1 คน เขตบางคอแหลม 9 คน เขตปทุมวัน 24 คน เขตพระนคร 5 คน เขตวังทองหลาง 10 คน เขตพระโขนง 2 คน เขตหลักสี่ 6 คน เขตบางกระปิ 1 คน เขตราชเทวี 4 คน เขตบางขุนเทียน 2 คน เขตประเวศ 23 คน เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย 20 คน เขตยานนาวา 2 คน เขตสวนหลวง 1 คน เขตคลองเตย 6 คน เขตบางพลัด 9 คน รวมทั้งหมด 152 คน นอกจากนี้ ข้อมูลของภาคีเครือข่าย 5 องค์กรยังชี้ให้เห็นว่า ตั้งแต่ช่วงเดือนตุลาคม 2562 ถึงช่วงเดือนกันยายน 2563 พบจำนวนเด็กบนท้องถนน ประกอบด้วยกลุ่มเด็กเร่ร่อน เด็กกลุ่มเสี่ยง และเด็กที่มีโอกาสจะหลุดออกจากระบบการศึกษาเนื่องมาจากภาวะยากลำบากทั้งหมด 5,409 คน

หนึ่งในตัวอย่างของผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ที่มีต่อเด็กขาดโอกาส โดยศูนย์เดอะฮับสายเด็ก (The Hub Saidek) ศูนย์พัฒนาเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสในชุมชนหัวลำโพง (อ้างอิงใน กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2563) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าศูนย์เคยเป็นที่พึ่งพิงให้เด็กได้เข้ามาล้างหน้าล้างตาทั้งยังเป็นสถานที่ที่ซึ่งสามารถนั่งกินข้าวได้อย่างไม่ต้องกังวลใจนั้น ต้องปิดลงเนื่องจากมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 เด็กหลายคนจึงต้องออกไปหาที่พักพิงกันเองในยามค่ำคืน ขณะเดียวกันยังเกิดความเสี่ยงสูงต่อเด็กจำนวนหนึ่งที่จะต้องกลับมาเร่ร่อนบนท้องถนนอีกครั้งเพราะไม่สามารถทำงานหารายได้ในแต่ละวันเนื่องจากมาตรการดังกล่าว

เด็กเร่ร่อนและถูกทอดทิ้ง

จากการสำรวจของสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) พบว่าจำนวนเด็กเร่ร่อนและถูกทอดทิ้ง ปี 2562 จำนวน 3,439 คน และปี 2563 จำนวน 2,828 คน มีแนวโน้มลดลง 611 คน

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของเด็กเร่ร่อนและถูกทอดทิ้ง ปี 2562 และ ปี 2563

ประเภท	ปี 2562		ปี 2563	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เด็กเร่ร่อน	287	8.35	213	7.53
เด็กถูกทอดทิ้ง	3,152	91.65	2,615	92.47
รวม	3,439	100.00	2,828	100.00

ที่มา: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563)

4) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

จากข้อมูลกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2563) พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ในปี 2562 มีจำนวน 20,842 คดี และ ปี 2563 มีจำนวน 19,470 คดี ซึ่งมีแนวโน้มลดลง 1,372 คดี

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทั่วประเทศปี 2562 และ ปี 2563

เพศ	ปี 2562		ปี 2563	
	จำนวนคดี	ร้อยละ	จำนวนคดี	ร้อยละ
ชาย	19,236	92.29	17,706	90.94
หญิง	1,606	7.71	1,764	9.06
รวม	20,842	100.00	19,470	100.00

ที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2563)

เมื่อพิจารณาจำแนกตามฐานความผิด พบว่า ในปี 2563 คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดให้โทษมากที่สุด คือ 9,600 คดี รองลงมา เป็นคดีที่มีฐานความผิดอื่น ๆ เช่น พ.ร.บ.จราจรทางบก และ พ.ร.บ.การพนัน 4,140 คดี (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2563)

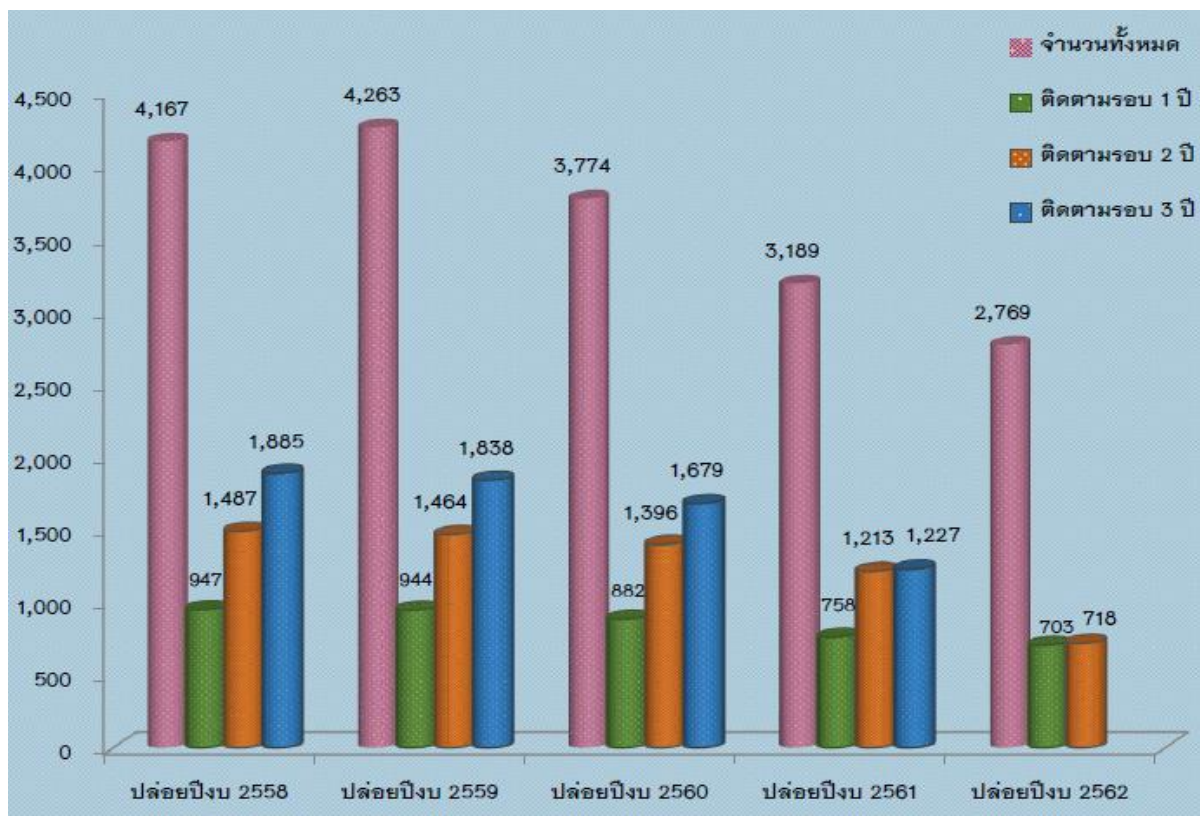
ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนจำแนกตามฐานความผิด ปี 2562 และ ปี 2563

ฐานความผิด	ปี 2562		ปี 2563	
	จำนวนคดี	ร้อยละ	จำนวนคดี	ร้อยละ
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	2,948	14.15	2,028	10.42
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	2,175	10.44	1,705	8.76
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	922	4.42	790	4.06
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงฯ	517	2.48	437	2.24
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	10,634	51.02	9,600	49.31
ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด	951	4.56	770	3.95
ความผิดอื่น ๆ	2,695	12.93	4,140	21.26
รวม	20,842	100.00	19,470	100.00

ที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2563)

จากสถิติการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนหลังจากได้รับการปล่อยตัว ปีงบประมาณ 2558 – 2562 พบว่า เด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรม แล้วถูกจับกุมซ้ำ (Rearrested) จากการตรวจสอบกับข้อมูลกองทะเบียนประวัติอาชญากร (ทว.) โดยติดตามเมื่อครบระยะ 1 ปี 2 ปี และ 3 ปี ภายหลังได้รับการปล่อยตัว (ไม่รวมเด็กและเยาวชนที่ได้รับการอายัดตัวจากคดีที่เป็นการกระทำผิดก่อนรับการ

ฝึกรอบรมและเด็กและเยาวชนตามมาตรา 132 วรรค 2) แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ข้อมูลการกระทำผิดซ้ำใน 1 ปีแรก เปรียบเทียบปีงบประมาณ 2558-2562 พบว่ามีอัตราสูงขึ้น โดยเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 22.73 ในปีงบประมาณ 2558 เป็น 23.77 ในปีงบประมาณ 2561 และ ปีงบประมาณ 2562 เท่ากับร้อยละ 25.39 อัตราการกระทำผิดซ้ำภายหลังครบระยะเวลา 2 ปีหลังจากได้รับการปล่อยตัวของปีงบประมาณ 2558-2561 ยังไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างชัดเจน อัตราการกระทำผิดซ้ำของปีงบประมาณ 2558 อยู่ที่ร้อยละ 35.69 ปีงบประมาณ 2559 ลดลงเล็กน้อยเป็นร้อยละ 34.34 จากนั้นเพิ่มขึ้นในปีงบประมาณ 2560 และ 2561 เป็น 36.99 และ 38.04 ตามลำดับ และลดลงในปีงบประมาณ 2562 อยู่ที่ร้อยละ 25.93 (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2563)

รูปที่ 2.1.8 จำนวนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการปล่อยตัวจากศูนย์ฝึกและอบรม ปล่อยตัวปีงบประมาณ 2561

ที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2563)

เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย

ปี 2563 ในจำนวนคดีเด็กและเยาวชนซึ่งถูกดำเนินคดี เมื่อพิจารณาจำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดที่มีได้อยู่กับบิดามารดาหรือบิดา มารดาแยกกันอยู่มากกว่า ผู้กระทำความผิดที่อยู่ร่วมกับครอบครัว คือ คดีที่ผู้กระทำความผิดที่มีได้อยู่กับบิดามารดาหรือบิดามารดาแยกกันอยู่ มีจำนวน 14,241 คดี คิดเป็นร้อยละ 65.43 ของคดีทั้งหมด ส่วนคดีที่ผู้กระทำความผิดที่อยู่ร่วมกับครอบครัว มีจำนวน 7,523 คดี คิดเป็นร้อยละ 34.57 เมื่อพิจารณาจำนวนและร้อยละของคดีที่ผู้กระทำ

ความผิดที่ครอบครัวแยกกันอยู่ จำนวน 14,241 คดี ซึ่งแบ่งออกเป็นลักษณะต่าง ๆ 9 ลักษณะดังข้อมูล
ที่ปรากฏในตารางที่ 12 พบว่าจำนวนและร้อยละของลักษณะครอบครัวที่แยกกันอยู่สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่
เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดที่ครอบครัวแยกกันอยู่ ซึ่งอาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง มีจำนวนมากที่สุด คือ
5,652 คดี คิดเป็นร้อยละ 25.97 รองลงมาเป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดอาศัยอยู่กับมารดา จำนวน 5,056 คดี
คิดเป็นร้อยละ 23.23 และส่วนคดีที่ผู้กระทำความผิดอาศัยอยู่กับบิดา มีจำนวน 2,023 คดี คิดเป็นร้อยละ
9.29 ตามลำดับ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2563)

ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ ของคดีที่เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี ปี 2563 จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย

ลักษณะการอยู่อาศัย	จำนวนคดี	ร้อยละ
ครอบครัวอยู่ร่วมกัน (อยู่กับบิดามารดา)	7,523	34.57
ครอบครัวแยกกันอยู่ (แบ่งเป็น)		
อยู่กับบิดา	2,023	9.29
อยู่กับมารดา	5,056	23.23
อยู่กับญาติพี่น้อง	5,652	25.97
อยู่กับนายจ้าง	113	0.52
อยู่กับเพื่อนหรือคู่ครอง	701	3.22
ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง	43	0.20
อยู่ตามลำพัง	226	1.04
อยู่กับแก๊งมิจฉาชีพ	23	0.10
อื่น ๆ	404	1.86
รวมครอบครัวแยกกันอยู่	14,241	65.43
รวมทั้งสิ้น	21,764	100.00

ที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2563)

การดำเนินงานของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ได้มีการพัฒนา
เครื่องมือในการดำเนินงานเพื่อการจำแนกและบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ตลอดจนวางแผนป้องกันการกระทำผิดซ้ำของ
เด็กและเยาวชน โดยเมื่อเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เด็กและเยาวชนทุกรายจะได้รับการ
ประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น เพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ 7 ด้าน ได้แก่
ครอบครัว ชุมชนและสภาพแวดล้อม ภูมิหลังทางการศึกษา อาชีพและสังคม เพื่อนและบุคคลใกล้ชิด ประวัติ
การเกี่ยวข้องกับยาและสารเสพติด ประวัติการกระทำผิด และวิเคราะห์ปัจจัยความจำเป็นที่ต้องได้รับการ
แก้ไขบำบัดฟื้นฟู 9 ด้าน ได้แก่ ครอบครัว ชุมชนและสภาพแวดล้อม ภูมิหลังทางการศึกษา อาชีพและสังคม
เพื่อนและบุคคลใกล้ชิด ประวัติการเกี่ยวข้องกับยาและสารเสพติด สภาวะทางกายและจิต ปัญหาพฤติกรรม
และการคุ้มครองสวัสดิภาพ การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์แปลผล ทำให้ทราบ

ถึงสาเหตุการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชน รวมทั้งเพื่อทำนายแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ การประเมินสถานะสุขภาพจิตดำเนินการประเมินและทดสอบทางจิตวิทยา และการประเมินมิติความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ 8 มิติของเด็กและเยาวชน ซึ่งประกอบด้วย 1) การมีประวัติการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม 2) การมีแนวโน้มรูปแบบของบุคลิกภาพต่อต้านสังคม 3) การมีเพื่อนหรือคนรู้จักมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม 4) การมีทัศนคติต่อต้านสังคม “การคิดแบบผู้กระทำผิด” 5) การศึกษา/การทำงาน 6) สถานการณ์ครอบครัว/ชีวิตสมรส 7) กิจกรรมยามว่าง/นันทนาการ 8) การเสพยาเสพติด การประเมินทางสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นการประเมิน โดยการสัมภาษณ์เด็กหรือเยาวชน ผู้ปกครอง เกี่ยวกับภูมิหลังด้านครอบครัวและสังคม ที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด และประเมินเพื่อรับบริการทางสังคมสงเคราะห์ การประเมินสถานะสุขภาพ เป็นการประเมินสถานะสุขภาพของเด็กหรือเยาวชน เพื่อประเมินถึงสถานะสุขภาพเบื้องต้นของเด็กและเยาวชน ในขณะนั้นว่ามีโรคติดต่อ หรือโรคประจำตัวใดอันที่อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการบำบัดหรือไม่ พร้อมทั้งประเมิน จำแนกพฤติกรรมและการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินของนักวิชาชีพ จะนำไปสู่การวางแผนการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูทางสังคม และจัดบริการทางสังคมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา โดยตลอดระยะเวลาที่เด็กและเยาวชนอยู่ในการควบคุมดูแลของสถานพินิจและศูนย์ฝึกและอบรมฯ เด็กและเยาวชนจะได้รับกิจกรรมบำบัดต่าง ๆ เพื่อมุ่งส่งเสริมและพัฒนาโอกาสทางสังคม เพื่อสร้างเป้าหมายและความเข้มแข็งให้แก่ตนเองและครอบครัว ปกป้องมิให้กระทำผิดซ้ำ โดยการพัฒนาศึกษา อาชีพ ศิลปะและการกีฬาเพื่อสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพที่หลากหลายรองรับภาวะวิกฤติในอนาคตของเยาวชน รวมถึงการดำเนินงานด้านการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กและเยาวชนก่อนปล่อย (Pre-release) และการติดตามสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย ซึ่งเป็นมาตรการในการเตรียมเด็กและเยาวชนตลอดจนเป็นการติดตามดูแลระดับประครองช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้สามารถปรับตัว ปรับจิตใจ และสามารถพัฒนากลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมได้อย่างราบรื่น ตลอดจนสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขตนเองให้เป็นเด็กและเยาวชนที่ดี ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหรือประกอบอาชีพสุจริตหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวต่อไป โดยดำเนินการควบคุมไปกับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟู ในขณะที่เด็กและเยาวชนถูกควบคุมตัวและฝึกอบรม

2.1.6 เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

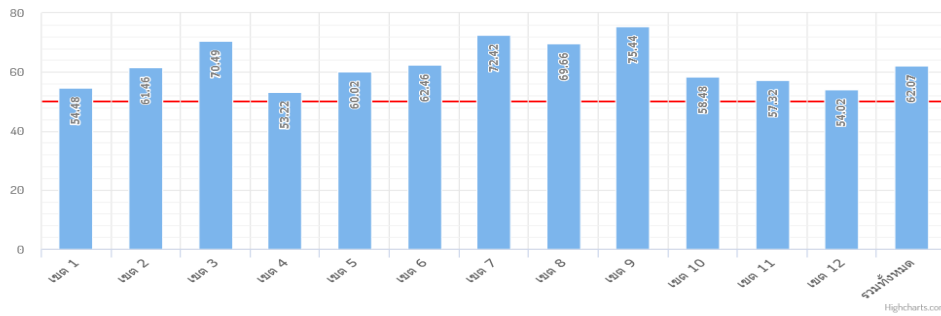
ในปี 2563 มีเด็กและเยาวชนไทยที่ได้เข้าร่วมแข่งขันทางวิชาการระหว่างประเทศเป็นจำนวนมาก โดยหนึ่งในการแข่งขัน คือ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์โอลิมปิกระหว่างประเทศ ซึ่งมีจำนวนผู้แทน 6 คน ที่เข้าร่วมการแข่งขันครั้งนี้ผ่านรูปแบบออนไลน์ ผลที่ได้คือผู้แทนประเทศไทยทั้ง 6 คน ได้รับรางวัลแบ่งเป็น 2 เหรียญทอง 3 เหรียญเงิน และ 1 เหรียญทองแดง นอกจากนี้นักเรียนไทยยังได้รับรางวัลจากการแข่งขันคอมพิวเตอร์โอลิมปิกระหว่างประเทศ ซึ่งได้รับรางวัล 4 เหรียญทองแดง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563)

2.2 แนวโน้มผลการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน

1) การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตลอด 6 เดือน ถึงอายุ 2 ปี ถือมีผลต่อพัฒนาการของเด็กเนื่องจากในน้ำนมมีสารอาหารครบถ้วน ซึ่งเป็นสารอาหารที่จำเป็นต่อสุขภาพ รวมทั้งสามารถป้องกันโรคมุมิแพ้ ลดความรุนแรงของโรคติดเชื้อต่าง ๆ นอกจากนี้ยังช่วยสานสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกให้ดียิ่งขึ้นได้ อย่างไรก็ตามแม่หลายคนต้องกลับไปทำงาน บ่อยครั้งจึงไม่สามารถให้นมลูกตามเป้าหมายได้ ดังนั้นเพื่อให้ลูกได้ดื่มนมแม่ได้ครบ 6 เดือน กรมอนามัยร่วมกับบริษัทขนส่งจำกัด อาที นครชัยแอร์ ไทยแอร์เอเชีย จัดทำ “โครงการส่งนมแม่ฟรี” เพื่อขนส่งนมแม่แช่แข็งโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ตั้งแต่ 12 สิงหาคม 2563 (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2563) นอกจากนี้กรมอนามัยยังร่วมกับองค์การอนามัยโลกประจำประเทศไทย (WHO) องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNICEF) และมูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย แลกข่าวรณรงค์การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เนื่องในเดือนวันแม่แห่งชาติและสัปดาห์นมแม่โลก เพื่อเน้นย้ำให้คนในสังคมร่วมกันสนับสนุนให้เด็กทุกคนได้กินนมแม่ สื่อสารให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563) อย่างไรก็ตาม ผลการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีนโยบายเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และปกป้องเด็กทุกคนให้ได้กินนมแม่ตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก (WHO) จึงตั้งเป้าหมายในปี 2568 ให้มีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน อย่างน้อยร้อยละ 50 อีกทั้งกรมอนามัยยังได้จัดกิจกรรมประกวดภาพถ่ายเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ภายใต้แนวคิด “Support Breastfeeding for A Healthier Planet : รักลูก รักเรา รักสุขภาพ สนับสนุนให้กินนมแม่” ผ่านช่องทาง Facebook สำนักส่งเสริมสุขภาพ โดยผู้ได้รับรางวัลชนะเลิศจะได้รับเงินรางวัล 5,000 บาท รองชนะเลิศ 2 รางวัล รางวัลละ 2,000 บาท และรางวัลชมเชย 1,000 บาท

ข้อมูลจากระบบข้อมูล HDC service ของกระทรวงสาธารณสุข ในปีงบประมาณ 2563 พบว่าจากการสำรวจแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กอายุครบ 6 เดือน จำนวน 283,900 คน พบว่า จำนวนเด็กอายุครบ 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียวมีจำนวน 176,228 คน คิดเป็นร้อยละ 62.7 เมื่อจำแนกเป็นรายเขตสุขภาพพบว่า จำนวนเด็กอายุครบ 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียวมีจำนวนมากที่สุดในเขตสุขภาพที่ 9 คิดเป็นร้อยละ 75.44 รองลงมาคือเขตสุขภาพที่ 7 คิดเป็นร้อยละ 72.42 ตามลำดับ และจำนวนเด็กอายุครบ 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียวน้อยที่สุดในเขตสุขภาพที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 53.22 ซึ่งไม่มีเขตสุขภาพใดมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนด (ร้อยละ 50) (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

รูปที่ 2.2.1 จำนวนเด็กอายุครบ 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว จำแนกรายเขตสุขภาพ
ที่มา: HDC service (2563)

ข้อสังเกต จากข้อมูลของ สำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ดำเนินการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรี (MICS) ในปี พ.ศ. 2562 พบว่า 1) มีประมาณ 1 ใน 3 ของทารกแรกเกิดได้กินนมแม่ภายในชั่วโมงแรกหลังคลอด 2) มีเพียงร้อยละ 14 ของทารกอายุต่ำกว่า 6 เดือนที่กินนมแม่เพียงอย่างเดียว 3) มี 9 ใน 10 คน ของเด็กอายุ 6-8 เดือน ได้รับอาหารแข็ง อาหารกึ่งแข็งกึ่งเหลว หรืออาหารอ่อน 4) เด็กอายุ 6-23 เดือน ร้อยละ 87 ได้รับจำนวนมื้ออาหารขั้นต่ำ และร้อยละ 75 ได้รับความหลากหลายของอาหารขั้นต่ำ มีเด็กเกือบ 7 ใน 10 คนได้รับอาหารขั้นต่ำที่ยอมรับได้ 5) เด็กกินนมแม่ติดต่อกัน 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 25 ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 15 เท่านั้นที่กินนมแม่ติดต่อกัน 2 ปี 6) ทารกที่คลอดโดยวิธีธรรมชาติ มีแนวโน้มได้กินนมแม่ภายในชั่วโมงแรกหลังคลอด สูงกว่าทารกที่คลอดโดยวิธีผ่าหน้าท้องคลอด เกือบ 2 เท่า 7) การกินนมแม่ภายในชั่วโมงแรกหลังคลอด พบมากที่สุดในพื้นที่ (ร้อยละ 43) และพบน้อยที่สุดในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 21) 8) การได้รับความหลากหลายของอาหารขั้นต่ำ พบมากที่สุดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 86) และพบน้อยที่สุดในภาคเหนือ (ร้อยละ 67)

2) การป้องกันเด็กจมน้ำ

การเสียชีวิตจากการจมน้ำในกลุ่มเด็กยังคงเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ต้องจับตามอง และการให้ความร่วมมือทั้งผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม โดยกองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค (2563) เผยข้อมูลจากการเฝ้าระวังข่าวจากเครือข่ายในพื้นที่และสื่อในเบื้องต้น ถึงวันที่ 1 มกราคม – 19 พฤษภาคม 2563 มีเหตุการณ์เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จมน้ำ 39 เหตุการณ์ และเสียชีวิตสูงถึง 35 ราย อย่างไรก็ตามพบว่าเด็กที่มีช่วงอายุระหว่าง 5-14 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ควรได้รับการดูแลจากผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดมากที่สุด ทว่ากลับมีอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำสูงสุด

การเข้ามามีบทบาทของภาครัฐต่อการป้องกันปัญหาเด็กจมน้ำเสียชีวิตคือการจัดรณรงค์ ซึ่งในปี 2563 กิจกรรมดังกล่าวถูกจัดขึ้นภายใต้แนวคิด “เอาชีวิตรอดได้ ช่วยเป็น พื้นที่เล่นปลอดภัย เด็กไม่จมน้ำ” หรือ “Safety Zone...Safety Skills” Stop Drowning!! เพื่อมอบความรู้ให้กับเด็ก โดย (1) เอาชีวิตรอด คือ เมื่อตกน้ำแล้วสามารถตั้งสติลอยตัวเพื่อรอคนมาช่วยเหลือ (2) ช่วยเป็น คือ การให้ความช่วยเหลือที่ถูกวิธีและมีความปลอดภัย “ตะโกน โยน ยื่น” และ (3) พื้นที่เล่นปลอดภัย คือ ครอบครัว ชุมชน ผู้ประกอบการร่วมกันจัดพื้นที่เล่นน้ำอย่างปลอดภัยให้เด็ก (กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค, 2563)

รูปที่ 2.2.2 การรณรงค์ป้องกันเด็กจมน้ำ 2563

ที่มา: กองโรคไม่ติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข (2563)

นอกจากนี้การดำเนินงานป้องกันเด็กจมน้ำของกรมควบคุมโรค ผ่านการให้ความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน และจิตอาสา ตั้งแต่การให้ความรู้ผู้ปกครอง การจัดแหล่งน้ำเสี่ยงในชุมชน การสอนหลักสูตรว่ายน้ำ การรณรงค์และการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมให้เกิดกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ชี้ให้เห็นว่าจำนวนการเสียชีวิตของเด็กจากการจมน้ำมีแนวโน้มลดลง ซึ่งจากเดิมเมื่อปลายปี 2549 มีจำนวนเด็กจมน้ำเสียชีวิตเฉลี่ยปีละ 1,500 คน แต่ในปี 2562 มีเด็กจมน้ำเสียชีวิต 550 คน

3) การป้องกันปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา

สถิติเด็กที่เข้ารับบริการที่ศูนย์พึ่งพิง ของสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี นับตั้งแต่ปี 2547 ถึงปี 2563 มีจำนวน 1,307 ราย และพบว่าจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (เจาะลึกระบบสุขภาพ, 2563) นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ “ครูจุ่ม” กระทบความรุนแรงต่อเด็กในสถานศึกษา ทำให้สังคมเริ่มตระหนักและหันมาสนใจเรื่องความรุนแรงที่เกิดกับเด็กนักเรียนมากขึ้น โดยสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี (2563) กำหนดแนวทางการป้องกันเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง โดยการร่วมมือจากทางโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง เด็กนักเรียนในโรงเรียน และชุมชน คือ 1) โรงเรียนมีระบบในการดูแลจัดการปัญหาความรุนแรงที่ชัดเจน 2) ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมเด็กที่มีพฤติกรรมดี

ให้ได้รับการชื่นชม 3) ครอบครัวควรเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่มีปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ฝึกทักษะที่สำคัญ ให้แก่เด็ก การสื่อสาร การเข้าสังคม การจัดการปัญหา ทักษะการควบคุมอารมณ์และผ่อนคลายอารมณ์ สิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ การเห็นคุณค่าในตัวเอง 4) นักเรียนควรมีทักษะ และปลูกฝังความคิด ไม่ควรนิ่งเฉย เพิกเฉยต่อความรุนแรง 5) ชุมชนไม่มีความรุนแรง หรือความเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรง

ด้วยเหตุความรุนแรงในสถานศึกษานี้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ร่วมกับ สมาคมคณะกรรมการประสานและส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัด ได้จัดอบรมพี่เลี้ยงเด็กปฐมวัยในโรงเรียน เอกชนจำนวน 47 จังหวัด เป้าหมายผู้เข้าอบรมจำนวน 12,000 คน ซึ่งได้หารือร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักสูตรการจัดอบรม อันประกอบด้วย จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก บทบาทของพี่เลี้ยงเด็ก การดูแลสุขภาพเด็ก สิทธิเด็กและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นระยะเวลา 2 วัน เพื่อให้พี่เลี้ยงเด็กเกิดความเข้าใจและมีทักษะในการดูแลเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสม อันจะนำมาซึ่งการป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นในสถานศึกษา (ประกาย ศรีจันทิก, 2563)

นอกจากนี้ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีความตั้งใจที่จะสร้างระบบการคุ้มครองเด็กที่มีความครอบคลุมและทั่วถึง ผ่านการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกัน ทุกระดับ และสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และจะเน้นทำงานร่วมกับ กระทรวงศึกษาธิการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าด้วยการร่วมกันกำหนดมาตรการ เฝ้าระวัง การเฝ้าระวัง และมาตรการในการคุ้มครองช่วยเหลือเด็กที่เหมาะสมและครอบคลุม เนื่องจากมีเด็ก ในการดูแลจำนวนมากและมีความใกล้ชิดกับเด็ก โดยเบื้องต้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ได้กำหนดแผนการดำเนินงานผ่าน “มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก” ดังนี้ 1) เตรียมจัดประชุม หน่วยงานระดับนโยบายเพื่อบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานและภาคีเครือข่ายพัฒนาและขับเคลื่อน นโยบายการคุ้มครองเด็ก 2) ทำหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัด และรณรงค์ให้ความรู้เพื่อสร้างความตระหนัก เรื่องการไม่ใช้ความรุนแรงต่อเด็ก 3) ร่วมเป็นคณะทำงานที่แต่งตั้งโดยกระทรวงศึกษาธิการเพื่อขับเคลื่อนศูนย์ คุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษาที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ (ศคพ.) และ 4) กำหนดประกาศนโยบายการ คุ้มครองเด็กให้แก่ 107 หน่วย (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2563)

4) การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน

เลขาธิการ ป.ป.ส. (อ้างถึงใน สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2563) ระบุถึงนโยบายการดำเนินงาน ในปี 2563 ซึ่งให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ผ่านการสร้างการรับรู้ ทัศนคติและประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะช่องทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากเป็นสื่อที่เด็กและ เยาวชนสามารถเข้าถึงกันได้อย่างแพร่หลาย การพัฒนาและสร้างภูมิคุ้มกันตามช่วงวัย การยกระดับระบบดูแล ช่วยเหลือให้คำปรึกษา และการสร้างพื้นที่ปลอดภัยจากการสำรวจ ค้นหา และคัดกรองผู้ข้องเกี่ยวกับ ยาเสพติดที่เป็นเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่า เยาวชนที่มีอายุอยู่ในช่วง 15-24 ปี ผู้เข้ารับ การบำบัดยาเสพติดในแต่ละปีงบประมาณล้วนมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่การดำเนินกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกัน ยาเสพติดในเด็กและเยาวชนทุกช่วงวัย อันเป็นผลจากการบูรณาการของหน่วยงานภาคี ได้แก่

กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และทุกเหล่าทัพ โดยปี 2561 มี 11,132 คน ปี 2562 มี 10,431 คน และปี 2563 มี 4,397 คน

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2563) เผยแผนการปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดปี 2563 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2562 – 30 กันยายน 2563 เพื่อเป็นกรอบและแนวทางการป้องกันและปราบปรามปัญหาเสพติด ซึ่งแนวทางการป้องกันยาเสพติดสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนแบ่งออกได้เป็น กลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา และกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษา ดังนี้

4.1) กลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา

(1) เด็กปฐมวัย โดยมีแนวทางการป้องกันผ่านการสร้างภูมิคุ้มกันว่าด้วยเรื่องยาเสพติด ซึ่งมีเป้าหมายเป็นเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศจำนวน 52,852 แห่ง โดยปัจจุบันได้ดำเนินการไปแล้ว 1,622,341 คน ในโรงเรียน 40,342 แห่ง

(2) นักเรียนระดับประถมศึกษา มีแนวทางการป้องกันผ่านการพัฒนาการเรียน การพัฒนาทักษะชีวิตรวมถึงการขัดเกลาเชิงคุณธรรมจริยธรรม 4,791,053 คน ในโรงเรียนจำนวน 31,332 แห่ง ซึ่งมีนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวแล้ว 3,499,794 คน ในโรงเรียนจำนวน 28,151 แห่ง

(3) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา มีแนวทางการป้องกันผ่านการสร้างภูมิคุ้มกัน ส่งเสริมให้ทำกิจกรรมอาสาเพื่อสังคม เป้าหมายสถานศึกษา 11,742 แห่ง ซึ่งมีการดำเนินการแล้ว 10,437 แห่ง

4.2) กลุ่มเด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษา

การดำเนินการในเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้จะถูกกระทำภายใต้แนวคิด “เปลี่ยนกลุ่มเสี่ยงให้เป็นพลัง” กล่าวคือการสนับสนุนการค้นหาตัวเองให้พบและสร้างภูมิคุ้มกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีการดำเนินการแล้ว 79,850 คน ศึกษาต่อ 17,922 คน ฝึกอาชีพ 11,870 คน จัดหางาน 12,360 คน และกีฬานันทนาการ 37,698 คน นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดยังจัดกิจกรรมประกวดคลิปวิดีโอสั้น ภายใต้โครงการเยาวชนสร้างสรรค์บนโลกออนไลน์ พื้นที่ปลอดภัย “Save Zone, No New Face” (YouthTubers) สร้างพื้นที่ปลอดภัยไม่มีคนหน้าใหม่ใช้ยาเสพติด เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่ให้เยาวชนรุ่นใหม่ได้แสดงความคิด ความสร้างสรรค์ผ่าน Booth Camp Online ซึ่งโดยรวมแล้วมีกลุ่มเยาวชนผู้สนใจเข้าฝึกอบรมกว่า 800 คน ขณะเดียวกันยังส่งคลิปสั้นเข้าประกวดจำนวน 234 ทีม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2563)

5) การเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19

การเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 มีรูปแบบการเรียนการสอนออกแบบให้สอดคล้องกับความปลอดภัยของพื้นที่ โดยมีการเรียนรู้แบบ Onsite ในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยสามารถไปโรงเรียนได้ ขณะที่พื้นที่ไม่ปลอดภัยจะมีการเรียนรู้หลักผ่านทาง การ On-air ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ และมีการเรียนรู้เสริมผ่านระบบ Online กระทรวงศึกษาธิการ

เป็นผู้สนับสนุนการเรียนการสอนทางไกล ในสัดส่วนร้อยละ 80 เพื่อให้เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนขั้นพื้นฐานได้อีกร้อยละ 20 หรือมากกว่า ให้ทางโรงเรียนและคุณครูในแต่ละพื้นที่พิจารณาออกแบบตามความเหมาะสม การเรียนผ่านการสอนทางไกลจะใช้สื่อโทรทัศน์ (TV) ในทุกระบบเป็นหลัก โดยได้รับการอนุเคราะห์สื่อ จากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ที่มีมาตรฐาน โดยมีดิจิทัลแพลตฟอร์มของกระทรวงศึกษาธิการ หรือ DEEP และการเรียนการสอนแบบโต้ตอบออนไลน์ เป็นสื่อเสริม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

งานวิจัยพบว่าเด็กที่ต้องออกจากโรงเรียนประมาณ 6 สัปดาห์ อาจจะทำให้ความรู้ของเด็กหายไปถึงครึ่งปีการศึกษา โดยผลกระทบนี้มีความรุนแรงและน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง โดยเฉพาะต่อนักเรียนในกลุ่มด้อยโอกาส นักเรียนกลุ่มที่ต้องการการศึกษาแบบพิเศษ นักเรียนผู้พิการ หรือผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เด็กที่ต้องพึ่งพิงอาหารเช้า/อาหารกลางวันจากทางโรงเรียน และเด็กที่ต้องการการดูแลจากครูอย่างใกล้ชิด เด็กกลุ่มยากจนและเปราะบาง เด็กที่ขาดแคลนทรัพยากร ไม่มีคอมพิวเตอร์ หรืออินเทอร์เน็ต ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง สภาพแวดล้อมในบ้านมีปัญหา เช่น ยาเสพติด ความรุนแรงในครอบครัว (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2563)

จากรายงานเรียนออนไลน์ยุคโควิด-19: วิฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย ซึ่งศึกษาระหว่างวันที่ 18-19 พฤษภาคม 2563 จัดทำโดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2563) พบว่าการเรียนออนไลน์ส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กในทิศทางที่ถดถอย เนื่องจากเด็กช่วงปฐมวัยจะสามารถเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง แต่จะไม่มีสมาธิหรือสามารถนั่งเรียนผ่านหน้าจอได้เป็นเวลานาน ๆ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการขาดการกระตุ้นที่เหมาะสมกับช่วงวัย

จากสถานการณ์ Learning loss หรือภาวะความรู้ถดถอย หรือสภาวะความรู้ที่หายไปในการศึกษาที่ต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอนต่างจากเดิมอย่างสิ้นเชิงนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือควรมีการวัดผลประเมินผลเพื่อให้ครูสามารถรู้ได้ว่าทักษะความรู้ของเด็ก ณ วันที่เด็กกลับมาเรียนเป็นอย่างไร หายไปแค่ไหน ควรสอนเสริมในประเด็นใด พร้อมกับมีระบบการเรียนแบบเร่งรัด (Acceleration program) ให้เด็กสามารถเรียนได้ทันเพื่อน หลายประเทศมีแนวทางที่ใช้วิธีต่างกัน ทั้งใช้ระบบตัวต่อ ทั้งแบบหนึ่งต่อหนึ่ง หรือแบบห้องเรียน ที่ทำโดยภาคเอกชน NGO ภาครัฐที่สนับสนุนงบประมาณ หรือใช้การสอนเสริมในท้ายของวัน หรือเพิ่มเวลาเรียนในช่วงเสาร์ อาทิตย์ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา Learning loss แบบถาวร (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

6) เด็กและเยาวชนที่รับผลกระทบจากสื่อออนไลน์

สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย (2563) และภาคีเครือข่าย อาทิ สมาคมไอเซคพัฒนาผู้นำนักศึกษา ระหว่างประเทศ เครือข่ายเด็กรุ่นใหม่ไม่พนัน และเครือข่ายเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ภายใต้การสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเยาวชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เผยผลสำรวจพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนกับการใช้สื่อออนไลน์และภัยจากพนันออนไลน์ โดยชี้ให้เห็นว่าก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตั้งแต่ 1 มกราคม - 15 มีนาคม 2563

พบเว็บพนัน 240 เว็บไซต์ อย่างไรก็ตามในช่วงการรณรงค์หยุดซื้อเพื่อชาติ ตั้งแต่ 16 มีนาคม - 31 พฤษภาคม 2563 พบเว็บพนันออนไลน์เพิ่มขึ้นจากเดิมถึง 440 เว็บไซต์ ขณะเดียวกันจากการสำรวจพบว่าเยาวชนหลายคนใช้เวลาว่างขณะที่หยุดอยู่บ้านกับการท่องโลกออนไลน์เฉลี่ย 6 ชั่วโมงขึ้นไปถึงร้อยละ 48.20 ซึ่งในระหว่างนั้นก็พบเห็นการโฆษณาชวนเชื่อให้เล่นการพนันและการเสี่ยงโชค (เมธาวี เมฆอำ อ่างถึงใน ฉัตรชัย นกดี, 2563) กระทั่งท้ายที่สุดเยาวชนเหล่านี้ตกหลุมพรางกลายเป็นเหยื่อการพนันออนไลน์

รูปที่ 2.2.3 ผลสำรวจพนันออนไลน์ในสถานการณ์โควิด-19 ปี 2563
ที่มา: กรุงเทพมหานคร (2563)

ตัวแทนเครือข่ายเยาวชน ได้ขับเคลื่อนเพื่อแก้ปัญหาพนันออนไลน์ในเด็กและเยาวชนฯ โดยยื่นข้อเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ว่าด้วยการขอให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย พ.ร.บ. การพนัน พ.ศ. 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2505 ให้บทลงโทษรุนแรงมากขึ้น รวมถึงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และขอให้มีการสร้างกลไกการจัดการที่ดีและเข้มแข็ง โดยรัฐบาลกำกับดูแลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง มีแผนงานตัวชี้วัดและการปฏิบัติงานที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังขอให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบต่อการป้องกันเด็กและเยาวชนจากการพนันออนไลน์ รวมถึงส่งเสริมเครือข่ายเยาวชนจัดกิจกรรมรณรงค์ลดปัญหาและผลกระทบจากการพนันออนไลน์ กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างการรู้เท่าทันในกลุ่มเด็กและเยาวชนด้วยตนเอง อีกทั้งพัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือเยียวยาจิตใจ ให้คำปรึกษาแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากการพนันออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เว็บไซต์รัฐบาลไทย, 2563) พร้อมกันนี้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจะจัดอบรมให้ความรู้แก่เครือข่ายเยาวชนฯ ว่าด้วยเรื่องกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตามในเบื้องต้นกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ดำเนินการขออนุมัติหมายศาลเพื่อปิดเว็บไซต์พนันออนไลน์แล้วกว่าจำนวน 1,202 เว็บไซต์แล้ว รวมถึงสืบสวนสอบสวนเพื่อจับกุมผู้รับ

โฆษณาพ่นออนไลน์ (สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย, 2563) จากแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและลดผลกระทบเด็กและเยาวชนจากพ่นออนไลน์ พุทธศักราช 2563-2569 ซึ่งจัดทำโดยคณะกรรมการแผนการป้องกันและลดผลกระทบเด็กและเยาวชนจากการพ่นออนไลน์ คณะอนุกรรมการส่งเสริมการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ และคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (2563) มีความคาดหมายว่าภายในปี 2569 เด็กและเยาวชนในประเทศไทยจะมีภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันการพ่นออนไลน์ อันเนื่องมาจากกลไกในกำกับของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่บูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนเพื่อลดผลกระทบจากการพ่นออนไลน์ โดยวางแผนว่าจะมีเด็กและเยาวชนเข้าร่วมกระบวนการสร้างความรู้เท่าทันพ่นออนไลน์ปีละไม่ต่ำกว่า 10,000 คน นอกจากนี้จะต้องมีระบบสารสนเทศเกี่ยวกับการพ่นออนไลน์ มาตรการในการเฝ้าระวังและกลไกสนับสนุนการใช้กฎหมายและจัดให้ทุกจังหวัดมีกลไกการปกป้องคุ้มครองให้คำปรึกษารวมถึงการบำบัดเยียวยา

การปกป้องเด็กและเยาวชนจากสื่อออนไลน์ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (2563) อธิบายว่า ด้วยทุกปัญหาจากภัยออนไลน์ล้วนมีผลต่อการหล่อหลอมทัศนคติและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในระยะยาว องค์กรต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสุขภาพของเด็กและเยาวชน รวม 32 องค์กรเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ องค์กรสาธารณประโยชน์ ต่างตระหนักถึงปัญหาและมีความเห็นร่วมกันว่าถ้าทุกองค์กรร่วมมือกันจัดการให้เด็กและเยาวชนเดินสู่เส้นทางการใช้โลกออนไลน์ที่เหมาะสม จะได้อนาคตของชาติที่ดีที่เป็นกำลังสำคัญของประเทศ จึงได้ร่วมกัน **“ประกาศเจตนารมณ์ความร่วมมือเพื่อการปกป้องเด็กและเยาวชนจากภัยออนไลน์”** มาตรการ 4 ประการสำคัญบนความร่วมมือ คือ 1) ร่วมกันกำหนดให้การปกป้องเด็กและเยาวชนจากภัยออนไลน์เป็นวาระเร่งด่วนที่สำคัญขององค์กรทุกระดับ นับตั้งแต่ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรชุมชนและครอบครัว 2) ร่วมกันส่งเสริม สร้างความตระหนักและการรู้เท่าทันสื่อให้แก่เด็ก เยาวชน บุคคลแวดล้อมรอบตัวเด็กและประชาชนทุกกลุ่ม 3) ร่วมกันหนุนเสริมการพัฒนาระบบปกป้องเด็กและเยาวชนจากภัยออนไลน์ 4) ประสานความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูล และทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายหรือมาตรการที่จำเป็นต่อการปกป้องเด็กและเยาวชนจากภัยออนไลน์

จากการทำงานร่วมมือขององค์กรภาคีเครือข่ายพบว่า เด็กและเยาวชนยังขาดความรู้เท่าทันและมีความเสี่ยงสูงจากภัยออนไลน์ โดยที่ผ่านมามีหลายภาคส่วนได้ดำเนินการปกป้องเด็กและเยาวชนจากภัยออนไลน์ ทั้งในการขับเคลื่อนงานผ่านยุทธศาสตร์ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. 2560-2564 ผ่านการจัดทำแผนปฏิบัติการการติดตามและประเมินผลตามตัวชี้วัด สิ่งสำคัญคือการทำงานที่ปฏิบัติงานจริง ทำให้เห็นภาพการทำงานที่เชื่อมโยงจากระดับนโยบายสู่พื้นที่การปฏิบัติงาน รวมทั้งมีการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน สิ่งที่ทำหายสำหรับการทำงานในอนาคตคือต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างความรู้ ความเท่าทันต่อสื่อออนไลน์ และพัฒนาโลกให้มีประสิทธิภาพพร้อมกับเชื่อมโยงเครือข่ายให้เป็นระบบปกป้องและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากสื่อออนไลน์ได้อย่างแท้จริง รวมถึงการเสริมสร้างศักยภาพเด็ก เยาวชน และบุคคลแวดล้อมให้ตระหนักถึงการใช้อย่างสร้างสรรค์เท่าทัน และชาญฉลาด

7) การแสดงออกทางการเมืองของนักเรียน

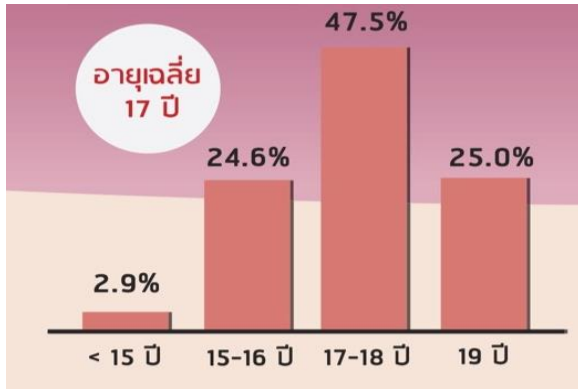
หลังการชุมนุมวุ่นวายขณะเคารพธงชาติและผูกโบว์ขาวเพื่อแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองของนักเรียนภายในพื้นที่สถานศึกษา พบว่ามีนักเรียนร้องเรียนถึงการถูกคุกคามอย่างน้อย 34 กรณี โดยรูปแบบการคุกคาม อาทิ การเรียกอบรมตักเตือน ห้ามมิให้จัดกิจกรรมในสถานศึกษา เรียกผู้ปกครอง ชมชู้ อนุญาตให้ตำรวจถ่ายภาพเด็กนักเรียนไว้ เป็นต้น (ไอลอร์, 2563)

จากการแถลงการณ์ขององค์การยูนิเซฟ (อ้างถึงใน ไทยรัฐออนไลน์, 2563) ระบุว่า “โรงเรียนและสถาบันการศึกษาควรเป็นสถานที่ปลอดภัยสำหรับเด็กในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ มีการรับรู้รับฟัง โรงเรียนและสถาบันการศึกษาควรจัดให้มีพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับเด็กในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมกันอภิปรายอย่างมีสาระ ซึ่งจะช่วยให้เด็ก ๆ สามารถสร้างทักษะด้านการสื่อสารและการต่อรอง อันจะนำไปสู่แนวทางการจัดการอย่างสันติกับข้อท้าทายที่เด็ก ๆ กำลังเผชิญ” นอกจากนี้ องค์การยูนิเซฟยังขอความร่วมมือทุกฝ่ายให้เคารพสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งปกป้องเด็กและเยาวชนจากความรุนแรงและการคุกคามทุกรูปแบบ

การเปิดพื้นที่ให้นักเรียนสามารถแสดงออกทางการเมืองได้ กระทรวงศึกษาธิการจึงจัดทำหนังสือแจ้งแก่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (ศธจ.) โดยให้สถานศึกษาดังกล่าวเปิดรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน นักศึกษา และขอให้ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงถึงการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 รวมถึงส่งเสริมการแสดงออกและความปลอดภัยของนักเรียน นักศึกษา (บัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2563)

8) การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

จากข้อมูลการสำรวจของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย (2563) พบว่าสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ปี 2563 อายุของแม่วัยรุ่นมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 17-18 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.0 อายุสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่นมากที่สุดอยู่ในช่วง 15-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.2 มีสถานภาพสมรมคืออยู่ด้วยกัน (ใช้ชีวิตร่วมกัน) คิดเป็นร้อยละ 97.3 และแยกทางกัน คิดเป็นร้อยละ 2.7 โดยก่อนการตั้งครรภ์พบว่า เป็นกลุ่มที่ไม่ได้เรียน คิดเป็นร้อยละ 66.7 โดยไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 55.1 ส่วนในกลุ่มที่เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 33.3 อยู่ในระบบการศึกษาปกติ คิดเป็นร้อยละ 84.1 และนอกระบบการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.9 ขณะตั้งครรภ์ พบว่าหยุดเรียน/ลาออก คิดเป็นร้อยละ 45.8 และเรียนในสถานศึกษาเดิม คิดเป็นร้อยละ 34.3 หลังคลอด พบว่าอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร คิดเป็นร้อยละ 48.6 และยังเรียนในสถานศึกษาเดิม คิดเป็นร้อยละ 29.3 และแม่วัยรุ่นไม่มีรายได้ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 39.2

รูปที่ 2.2.4 อายุของแม่วัยรุ่น ปี 2562

รูปที่ 2.2.5 อายุของแม่วัยรุ่น ปี 2563

ที่มา: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย (2562) ที่มา: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย (2563)

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบความตั้งใจในการตั้งครรภ์ระหว่างปี 2562 กับ ปี 2563

ประเภทการตั้งครรภ์		ร้อยละ ปี 2562	ร้อยละ ปี 2563
เป็นนักเรียน/นักศึกษา	ตั้งใจตั้งครรภ์	21.4	19.8
	ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์	78.6	80.2
	รวม	(100.0)	(100.0)
ไม่ใช่ นักเรียน/นักศึกษา	ตั้งใจตั้งครรภ์	54.5	52.2
	ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์	45.5	47.8
	รวม	(100.0)	(100.0)

ที่มา: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย (2563)

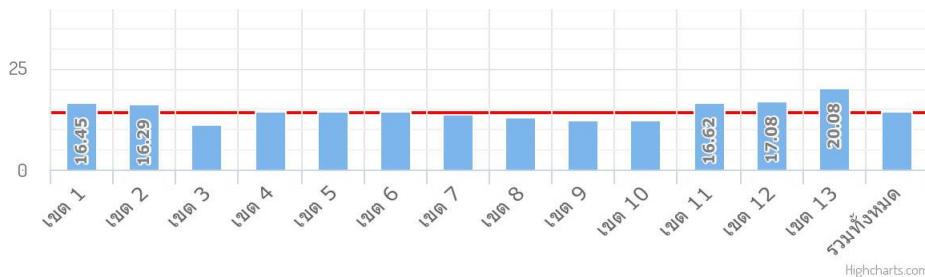
เมื่อเปรียบเทียบความตั้งใจในการตั้งครรภ์ระหว่างปี 2562 กับ ปี 2563 พบว่า กลุ่มที่ตั้งใจในการตั้งครรภ์มีแนวโน้มลดลง แต่กลุ่มที่ไม่ได้ตั้งใจตั้งครรภ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย, 2563) ทั้งนี้จากข้อมูลการสำรวจของระบบสารสนเทศสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม (2563) พบว่าปี 2563 ร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี เท่ากับ 14.42 มีแนวโน้มลดลงจากปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 0.54

รูปที่ 2.2.6 แนวโน้มการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี รายปี

ที่มา: ระบบสารสนเทศสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม (2563)

เมื่อเปรียบเทียบการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี ราชพื้นที่ โดยระบบสารสนเทศสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม (2563) พบว่า เขตสุขภาพที่ 13 มีร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี เท่ากับ 20.08 รองลงมา คือ เขตสุขภาพที่ 12 มีร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี เท่ากับ 17.08 และเขตสุขภาพที่ 11 เท่ากับ 16.62 ตามลำดับ

รูปที่ 2.2.7 การเปรียบเทียบรายพื้นที่ของการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี ปี 2563
ที่มา: ระบบสารสนเทศสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม (2563)

ข้อสังเกต จากข้อมูลของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ร่วมกับองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ดำเนินการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรี (MICS) ในปี พ.ศ. 2562 พบว่า วัยรุ่นหญิงกลุ่มที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลกลุ่มที่ยากจนมาก และกลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความเสี่ยงสูงในการมีบุตรก่อนวัยอันควร วัยรุ่นหญิงมักเผชิญกับความเปราะบางของเพศหญิงซึ่งส่งผลตลอดชีวิต ภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์และการคลอดบุตรเป็นสาเหตุสูงสุดของการเสียชีวิตของวัยรุ่นหญิงอายุ 15-19 ปีทั่วโลก การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไม่เพียงแต่ทำให้สุขภาพของวัยรุ่นดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังส่งผลหลายประการได้แก่ เป็นการเปิดโอกาสในการศึกษาต่อ การเตรียมความพร้อมสำหรับการทำงานและการดำรงชีวิต การเพิ่มความภาคภูมิใจในตนเอง และให้โอกาสในการตัดสินใจที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต อย่างไรก็ตามบ่อยครั้งพบว่าวัยรุ่นหญิงขาดการเข้าถึงบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสมซึ่งรวมไปถึงการคุมกำเนิดด้วยวิธีสมัยใหม่

1 ใน 10 ของผู้หญิงอายุ 20-24 ปี มีบุตรก่อนอายุ 18 ปี อัตราการให้กำเนิดบุตรก่อนอายุ 18 ปีในพื้นที่นอกเขตเทศบาลสูงกว่าในเขตเทศบาล เด็กอายุ 15-19 ปี เกือบครึ่งหนึ่ง (ทั้งหญิงและชาย) มีความรู้เกี่ยวกับเอชไอวีเป็นอย่างดี 1 ใน 20 ของวัยรุ่นหญิงอายุ 15-19 ปี ที่ปัจจุบันสมรส/อยู่กินกับผู้ชาย มีคู่สมรสที่อายุมากกว่าอย่างน้อย 10 ปี การสมรสก่อนอายุ 18 ปี เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงกับเด็กหญิงหลายคนในหลายประเทศ ซึ่งพบว่าพ่อแม่ส่งเสริมให้ลูกสาวของตนเองแต่งงานตั้งแต่ยังเด็ก ด้วยความหวังว่าการแต่งงานจะได้ประโยชน์ทั้งด้านการเงินและสังคม รวมทั้งยังช่วยแบ่งเบาภาระทางการเงินของครอบครัว แต่ในความเป็นจริงการสมรสของเด็กถือว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชน เป็นการทำลายพัฒนาการของเด็กหญิง และบ่อยครั้งที่ทำให้เด็กหญิงตั้งครรภ์และถูกแยกออกจากสังคมตั้งแต่วัยเยาว์ ทั้งที่มีการศึกษาเพียงเล็กน้อยและขาดทักษะของการประกอบอาชีพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยเสริมให้เกิดความยากจนในเพศหญิงมากยิ่งขึ้น

แม้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development goals) จะมีได้กล่าวถึงปัญหาการทำแท้งอย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาเป้าหมายที่มุ่งสร้างหลักประกันเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์และอนามัยเจริญพันธุ์ ย่อมแสดงว่าหญิงมีสิทธิจะตัดสินใจทำแท้งได้ การที่กฎหมายเปิดโอกาสให้ทำแท้งจะช่วยลดอัตรา

การเสียชีวิตและบาดเจ็บจากการทำแท้งในสถานบริการเถื่อน ขจัดการเลือกปฏิบัติ สร้างความเท่าเทียมทางเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง อีกทั้งช่วยลดอัตราการเพิ่มของคุณแม่วัยใส อันหมายถึงหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมอีกด้วย นำไปสู่การออกพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559

พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 ได้กำหนดไว้ใน **มาตรา 5** วัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเอง และมีสิทธิได้รับข้อมูล ข่าวสารและความรู้ ได้รับการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้รับการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาคและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับสิทธิอื่นใดที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอ **มาตรา 6** ให้สถานศึกษาดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังต่อไปนี้ (1) จัดให้มีการเรียนการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษาให้เหมาะสมกับ ช่วงวัยของนักเรียนหรือนักศึกษา (2) จัดหาและพัฒนาผู้สอนให้สามารถสอนเพศวิถีศึกษา และให้คำปรึกษา ในเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแก่นักเรียนหรือนักศึกษา (3) จัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์ ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและ ต่อเนื่อง รวมทั้งจัดให้มีระบบการส่งต่อให้ได้รับการอนามัยการเจริญพันธุ์ และการจัดสวัสดิการสังคมอย่าง เหมาะสม ซึ่งการกำหนดประเภทของสถานศึกษา และการดำเนินการของสถานศึกษาแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง **มาตรา 7** ให้สถานบริการดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังต่อไปนี้ (1) ให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแก่ผู้รับบริการซึ่งเป็นวัยรุ่นอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอ (2) จัดให้มีบริการ ให้คำปรึกษาและบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ที่ได้มาตรฐานสำหรับผู้รับบริการซึ่งเป็นวัยรุ่น และสอดคล้องกับ สิทธิตามมาตรา 5 รวมทั้งจัดให้มีระบบการส่งต่อให้ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเหมาะสม ซึ่งการกำหนด ประเภทของสถานบริการ และการดำเนินการของสถานบริการแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง **มาตรา 8** ให้สถานประกอบกิจการดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหา การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังต่อไปนี้ (1) ให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการ ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแก่ลูกจ้างซึ่งเป็นวัยรุ่นอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอ (2) จัดหรือสนับสนุนให้ลูกจ้างซึ่ง เป็นวัยรุ่นเข้าถึงบริการให้คำปรึกษาและบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ รวมทั้งจัดให้มีระบบการส่งต่อให้ได้รับ การจัดสวัสดิการสังคมอย่างเหมาะสม ซึ่งการกำหนดประเภทของสถานประกอบกิจการ และการดำเนินการ ของสถานประกอบกิจการแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดใน กฎกระทรวง **มาตรา 9** ให้มีการจัดสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ดังต่อไปนี้ (1) ส่งเสริมสนับสนุนให้สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดและระดับอำเภอสร้างเครือข่ายเด็กและ เยาวชนในพื้นที่เพื่อเป็นแกนนำป้องกัน แก้ไข และเฝ้าระวังปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (2) ส่งเสริมสนับสนุน ให้หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานของเอกชนที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่ประสานงาน เฝ้าระวัง และให้ความ

ช่วยเหลือแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และครอบครัว (3) จัดให้มีการฝึกอาชีพตามความสนใจและความถนัดแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนและหลังคลอดที่ประสงค์จะเข้ารับฝึกอาชีพ และประสานงานเพื่อจัดหางานให้ได้ประกอบอาชีพตามความเหมาะสม (4) จัดหาครอบครัวทดแทนในกรณีที่วัยรุ่นไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองได้ (5) การจัดสวัสดิการสังคมในด้านอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งการดำเนินการ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 10 ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้วัยรุ่นในเขตราชการส่วนท้องถิ่นได้รับสิทธิตาม มาตรา 5 ซึ่งเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2559)

ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560 – 2569

จากปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น จึงได้มียุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-2569 โดยมีสาระสำคัญ 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตที่มีคุณภาพและมีระบบการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม โดยจะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในเป้าหมายที่ 2 การยกระดับการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมบทบาทครอบครัว ชุมชน และสถานประกอบการในการเลี้ยงดู สร้างสัมพันธภาพและการสื่อสารด้านสุขภาวะทางเพศของวัยรุ่น โดยจะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ในเป้าหมายที่ 3 ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่มีคุณภาพและเป็นมิตร โดยจะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในเป้าหมายที่ 4 การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี และยังคงสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในส่วนของยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ในเป้าหมายที่ 4 คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ การคุ้มครองสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ และการจัดสวัสดิการสังคมในกลุ่มวัยรุ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมการบูรณาการการจัดการฐานข้อมูลงานวิจัยและการจัดการความรู้

การตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่น ยังคงเป็นหนึ่งในปัญหาที่ภาครัฐต้องการแก้ไข เนื่องจากยังเป็นวัยที่ขาดความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ขณะเดียวกันยังสามารถพบโรคซึมเศร้าในวัยรุ่นตั้งครรภ์ร้อยละ 8.8 จากการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม (กุศลภรณ์ วงษ์นิยม และสุพร อภินันท์ อ้างถึงใน งามพิศ จันทร์ทิพย์, 2560)

ปี 2563 กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ร่วมบันทึกข้อตกลงความร่วมมือว่าด้วย “การให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ในสถานศึกษา ได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม” เพื่อสร้างกลไกในการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ

ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และถือเป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ในสถานศึกษาได้รับการศึกษาอย่างเหมาะสม เป็นรูปธรรม มีความเป็นเอกภาพ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทหน้าที่การขับเคลื่อน การดำเนินงานให้เด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ได้รับสิทธิครอบคลุมทั้งบริการด้านสาธารณสุข การศึกษา และสวัสดิการสังคม รวมทั้งให้มีการประสานและส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างทันที่ ขณะที่กระทรวงศึกษาธิการ ขับเคลื่อนให้เด็กและเยาวชนต้องมีโอกาสศึกษาต่อในสถานศึกษาเดิม เว้นแต่เป็นการย้ายสถานศึกษาตามเจตนาของแม่และเด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ อย่างไรก็ตามจะต้องไม่ทำให้เด็กและ เยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษา และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะจัดหาครอบครัว ทดแทนในกรณีที่เด็กและเยาวชนไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองได้ ตลอดจนสวัสดิการสังคมในด้านอื่น ๆ ตามความจำเป็นและเหมาะสม รวมถึงให้เด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ได้รับสิทธิครอบคลุมทั้งบริการด้าน สาธารณสุข โอกาสทางการศึกษาและสวัสดิการสังคม รวมทั้งให้มีการประสานและส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างทันที่ (บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ, 2563)

การแก้ไขปัญหาเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พบว่า มีมาตรการสำคัญทางกฎหมายเพื่อป้องกัน และแก้ไขอย่างบูรณาการในพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 มีมาตรการหนึ่งคือ การจัดหาครอบครัวทดแทนให้วัยรุ่นที่ไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้เอง ซึ่งถือว่าเป็น สวัสดิการสังคม โดยผลการดำเนินงานโครงการเลี้ยงดูทดแทนโดยครอบครัว ประจำปีงบประมาณ 2563 ในรอบ 6 เดือนแรก โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน) (2563) พบว่าในการจัดหาครอบครัวบุญธรรมมีการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมทั้งสิ้น 1,052 คน โดยแบ่งเป็นการจดทะเบียนบุตรบุญธรรมชาวไทย 902 คน และการจดทะเบียนบุตรบุญธรรมชาวต่างประเทศ 150 คน และการจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ในปี 2563 มีจำนวนทั้งสิ้น 5,297 คน

รูปที่ 2.2.8 มาตรการสำคัญทางกฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขอย่างบูรณาการ
ที่มา: บุญฤทธิ สุจริตน์ (2557)

อย่างไรก็ดี ปี 2563 ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ 4/2563 ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 301 ที่กำหนดความผิดแก่หญิงทำให้ตนแท้ง หรือยินยอมให้ผู้อื่นทำแท้งเป็นความผิดอาญา ขัดต่อรัฐธรรมนูญ สมควรปรับปรุงกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการทำแท้งให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ต่อมาภายหลังคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ รัฐสภาแก้ปัญหาเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 305 ให้หญิงสามารถทำแท้งได้เมื่อมีความจำเป็นตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมาย กำหนด โดยมีรายละเอียด คือ มาตรา 305 ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) ว่าการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมและตามหลักเกณฑ์ของแพทยสภาในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้กระทำไม่มีความผิด คือ (1) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากหากหญิงตั้งครรภ์ต่อไปจะเสี่ยงต่อการได้รับอันตราย ต่อสุขภาพทางกายหรือจิตใจของหญิงนั้น (2) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากมีความเสี่ยงอย่างมากหรือมีเหตุผล ทางการแพทย์ อันควรเชื่อได้ว่าหากทารกคลอดออกมาจะมีความผิดปกติถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรง (3) หญิงยืนยันต่อผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมว่าตนมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ (4) หญิงซึ่งมีอายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์ยืนยันที่จะยุติการตั้งครรภ์ (5) หญิงซึ่งมีอายุครรภ์เกิน 12 สัปดาห์ แต่ไม่เกิน 20 สัปดาห์ ยืนยันที่จะยุติการตั้งครรภ์ ภายหลังการตรวจและรับคำปรึกษาทางเลือกจากผู้ประกอบ วิชาชีพเวชกรรมและผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของแพทยสภาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ แก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2564)

นอกจากนี้สำนักอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ยังมีผลงาน Line Official Account TEEN CLUB เพื่อเป็นช่องทางให้วัยรุ่นสามารถเข้าถึงความรู้เกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์การคุมกำเนิด อย่างถูกต้อง รวมถึงสิทธิและข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ โดยจะใช้ TEEN CLUB เป็นช่องทางและศูนย์กลาง ความรู้เพื่อให้วัยรุ่นสามารถสอบถาม ปรีกษา ค้นหาสถานที่ให้บริการคุมกำเนิด รวมถึงการบันทึกประจำเดือน เพื่อช่วยเช็การมาของรอบเดือนและบริการสายด่วน 1663

ปี 2563 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ออกกฎกระทรวง การจัดสวัสดิการ สังคมที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งในหมวด 2 ได้อธิบายถึงการส่งเสริม สนับสนุนหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชนที่เกี่ยวข้อง คือ 1) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีศูนย์บริการข้อมูล ข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น 2) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระหว่าง หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชนที่เกี่ยวข้อง 3) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและ หน่วยงานของเอกชนที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือการจัดสวัสดิการสังคมแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และครอบครัว 4) ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดหางานแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์หรือแม่วัยรุ่นให้ได้ ประกอบอาชีพตามความเหมาะสม 5) จัดให้มีการส่งต่อวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์หรือแม่วัยรุ่นเพื่อให้ได้รับการศึกษา ด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง ได้รับบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ หรือได้รับการฝึกอาชีพหรือจัดหางาน ให้ได้ประกอบอาชีพตามความเหมาะสม 6) ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ หรือสนับสนุนด้านบุคลากร แก่หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานของเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

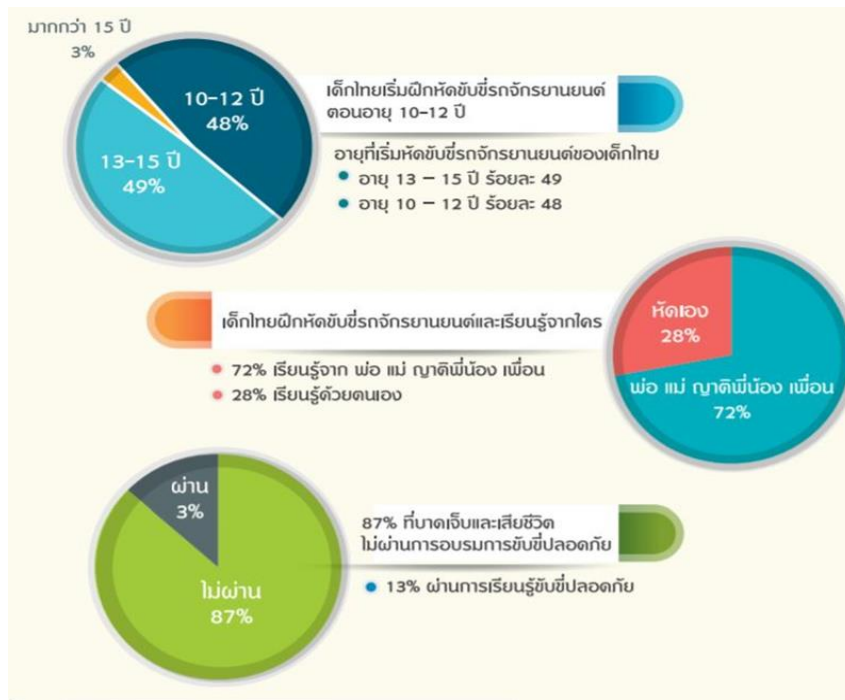
9) การป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน

จากการคาดการณ์แนวโน้มในช่วงระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ ปี 2563–2573 จะมีเด็กและเยาวชนอายุ 10–19 ปีที่เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนถึง 40,421 คน หรือเฉลี่ยปีละ 3,675 คน อย่างไรก็ตามในช่วง 9 ปีที่ผ่านมาคือปี 2554 - 2562 พบจำนวนเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 10-19 ปี เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทั้งสิ้น 26,126 คน (กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

รูปที่ 2.2.9 ข้อมูลแสดงแนวโน้มการตายจากอุบัติเหตุทางถนนในกลุ่มเด็กและเยาวชน อายุ 10-19 ปี ที่มา: กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2563)

นอกจากนี้กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2563) ยังเผยให้เห็นถึงสาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุยังมาจากการขาดความรู้และความเข้าใจในกฎจราจรบนท้องถนน โดยข้อมูลแสดงให้เห็นว่าเด็กไทยกว่า ร้อยละ 72 เรียนรู้การขับขี่จากพ่อแม่ ญาติพี่น้อง และเพื่อน ร้อยละ 28 เรียนรู้ด้วยตัวเอง ขณะเดียวกันมีเด็กและเยาวชนสูงถึงร้อยละ 87 ที่บาดเจ็บและเสียชีวิตไม่ได้ผ่านการอบรมการขับขี่อย่างปลอดภัย มีเพียงร้อยละ 13 เท่านั้นที่ผ่านการเรียนรู้การขับขี่อย่างปลอดภัย

รูปที่ 2.2.10 ภาพแสดงกระบวนการเด็กไทยเข้าสู่วงการการขับขี่บนท้องถนน
ที่มา: กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (2563)

กรมขนส่งทางบกจัดทำโครงการ “นักเรียนรุ่นใหม่ มีใบขับขี่” ซึ่งทำร่วมกับสถานศึกษาและจังหวัด โดยมีจุดมุ่งหวังว่าเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยม 4-6 และระดับอุดมศึกษาจะได้รับ การส่งเสริมพฤติกรรมการขับขี่ที่ปลอดภัยผ่านการอบรมและการทดสอบ เพื่อมีมาตรฐานในการใช้รถใช้ถนนร่วมกับผู้อื่น โดยเป้าหมายนักเรียนที่จะเข้าร่วมโครงการดังกล่าวปี 2563 ไม่น้อยกว่า 51,000 คน ซึ่งที่ผ่านมาในปี 2562 มีนักเรียนเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 23,645 คน และผ่านเกณฑ์ที่กรมการขนส่งทางบกกำหนดไว้ถึง 23,350 คน (กรมขนส่งทางบก, 2562)

10) การลดปัญหาการว่างงาน

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ประเทศไทยมีคนตกงาน 2-3 ล้านคน และมีบัณฑิตว่างงานประมาณ 4 แสนกว่าคน โดยกระทรวงแรงงานได้จัดทำนโยบายช่วยเหลือจากผลกระทบของโควิด-19 ว่าด้วยการจ้างงานเด็กจบใหม่อายุไม่เกิน 25 ปี ในโครงการ “Co-Payment” โดยภาครัฐและเอกชน ซึ่งรัฐจะให้ การอุดหนุนเงินเดือนค่าจ้างไม่เกินร้อยละ 50 ของเงินเดือนตามวุฒิการศึกษา สำหรับวุฒิการศึกษาปริญญาตรีไม่เกิน 7,500 บาท สำหรับวุฒิ ปวส. ไม่เกิน 5,750 บาท สำหรับวุฒิ ปวช. ไม่เกิน 4,700 บาท และสำหรับวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย ไม่เกิน 4,345 บาท จำนวน 260,000 อัตรา ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2563 – 1 ตุลาคม 2564 ทั้งนี้ก็เพื่อกระตุ้นให้เกิดการจ้างงาน พร้อมช่วยลดค่าใช้จ่ายแก่ผู้ประกอบการและเพื่อให้นักศึกษาจบใหม่มีโอกาสได้ทำงาน (เว็บไซต์รัฐบาลไทย, 2563)

นอกจากนี้ อีกหนึ่งโครงการจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ที่เข้ามามีบทบาทในการแก้ผลกระทบอันเกิดจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 คือโครงการ

“1 ตำบล 1 มหาวิทยาลัย” โดยมีเป้าหมายว่า 1) จะสามารถแก้ไขปัญหาการว่างงาน ปัญหาความยากจน ของชุมชน เพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงและยั่งยืน 2) ฝึกเด็กให้เป็นนักสำรวจวิจัยเพื่อทำความเข้าใจ ในการทำข้อมูลชุมชนหรือ BigData เพื่อนำไปสู่การพัฒนารายพื้นที่ และ 3) ให้นิสิต นักศึกษา บัณฑิตจบใหม่ รวมถึงประชาชน 6 หมื่นคน มีสำนึกของการปฏิบัติ ในขณะที่เดียวกันยังได้เรียนรู้และผลิตผลิตินร่วมไปด้วย

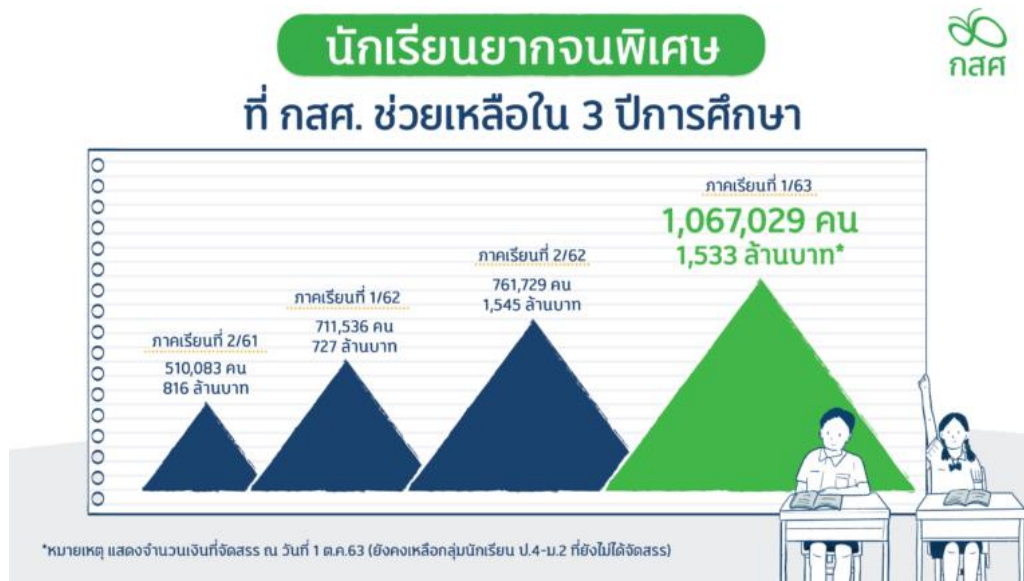
อนึ่งการดำเนินโครงการดังกล่าวเป็นไปอย่างบูรณาการ เนื่องจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ยังมีนโยบายในการส่งเสริมและปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยของรัฐ เพราะต้องการสนับสนุนการสร้างคามเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมแก่ชุมชนท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ โดยมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็น หน่วยงานบูรณาการโครงการ (System integrator) ครอบคลุมพื้นที่ถึง 3,000 ตำบลทั่วประเทศ (กระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563)

11) การป้องกันเด็กกลุ่มเปราะบางหลุดจากระบบการศึกษา

ในช่วงการปิดการเรียนการสอนเนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โควิด-19 เด็กและเยาวชน ในกลุ่มเปราะบางต้องเผชิญกับวิกฤตทางการศึกษา ทั้งยังเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีฐานะยากจน ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาแต่ละปีสูงกว่ารายรับ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) จัดโครงการ “คู่วิกฤตส่งเด็กกลุ่มเปราะบางกลับโรงเรียน” เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งในด้านการเรียนรู้ การป้องกันสุขภาพจากโรคโควิด-19 ในช่วงเปิดเทอม และสนับสนุนชุดอุปกรณ์การเรียนให้แก่เด็กกลุ่มเปราะบางในชุมชนที่เสี่ยงหลุดออกนอกระบบการศึกษา เช่น เด็กยากจนในชุมชนแออัด ริมทางรถไฟ ใต้ทางด่วน เด็กที่ทำงานบนท้องถนน ไซตค์คนงานก่อสร้าง แรงงานนอกระบบที่อพยพมาจากต่างจังหวัด และเด็ก ๆ กลุ่มเสี่ยงที่อยู่ในการดูแลของมูลนิธิต่าง ๆ ซึ่งกรุงเทพมหานคร เป็นหนึ่งในพื้นที่ซึ่งมีจำนวนเด็กและเยาวชนเปราะบางมากที่สุดของประเทศ เด็กกลุ่มนี้บางส่วนแม้จะยังอยู่ใน ระบบการศึกษาแต่ด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมและครอบครัว เป็นตัวเร่งให้หลุดออกนอกระบบ ยิ่งในช่วงโควิด-19 กระทบทำให้ครอบครัวไม่มีรายได้และตกงาน

กลุ่มเด็กนักเรียนยากจนด้อยโอกาสกำลังเผชิญวิกฤตทางการศึกษา 2 ด้าน คือ 1) การไม่สามารถ เข้าถึงการศึกษาในช่วงลือคดาวน์เพราะขาดอุปกรณ์จึงส่งผลให้เกิดภาวะความรู้ดถอย (Learning loss) และ 2) มีแนวโน้มที่เด็กและเยาวชนยากจนด้อยโอกาสเสี่ยงหลุดออกนอกระบบการศึกษาเพิ่มขึ้น เนื่องจาก ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการระบาดของโรคโควิด-19 การนำกลไกศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชน ในภาวะวิกฤตทางการศึกษา หรือ Smart refer ซึ่งเป็นการบูรณาการความร่วมมือหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในคณะกรรมการบริหาร กสศ. เข้ามาสนับสนุนการช่วยเหลือเด็กยากจนด้อยโอกาสที่ประสบกับภาวะ วิกฤตทางการศึกษา โดยการทำงานจะแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ 1) ระยะวิกฤต ประคับประคองเพื่อบรรเทา ความเดือดร้อนเฉพาะหน้าให้ได้รับการช่วยเหลือตามสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทันสถานการณ์ และ 2) ระยะฟื้นฟู จัดทำโปรแกรมการช่วยเหลือดูแลรายคน ให้สามารถกลับเข้าสู่ภาวะวิถีปกติทางการศึกษาหรือ ได้รับการศึกษาตามสภาพปัญหาของแต่ละคนต่อไป (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2564)

จากข้อมูลกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563) พบว่าหากนักเรียนยากจนพิเศษได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุน หรือทุนเสมอภาคอย่างต่อเนื่อง จะสามารถช่วยลดผลกระทบและป้องกันเด็กเหล่านี้มิให้หลุดออกจากระบบการศึกษา โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการสนับสนุนเงินอุดหนุนคือจากเด็กมาเรียนร้อยละ 69.4 หรือประมาณสามวันต่อสัปดาห์ เพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 89.4 หรือประมาณสี่วันครึ่ง อย่างไรก็ตามจากการดำเนินงานของ กสศ. ทำให้มีนักเรียนได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนเสมอภาคทางการศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 มีจำนวน 1,067,029 คน โดยเป็นจำนวนเงิน 1,533 ล้านบาท

รูปที่ 2.2.11 จำนวนนักเรียนยากจนพิเศษที่ได้รับการช่วยเหลือจาก กสศ. ใน 3 ปีการศึกษา
ที่มา: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2563)

ข้อสังเกต จากข้อมูลของ สำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ดำเนินการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรี (MICS) ในปี พ.ศ. 2562 พบว่าอัตราการสำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลงเหลือเพียงร้อยละ 65 ความเหลื่อมล้ำของอัตราการสำเร็จการศึกษาพบในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เมื่อจำแนกตามเพศ พื้นที่ และกลุ่มความมั่งคั่ง เด็กในครัวเรือนที่ร่ำรวยมากมีอัตราการสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสูงกว่ากลุ่มที่ยากจนมาก (ร้อยละ 98 และ 66 ตามลำดับ) ซึ่งความเหลื่อมล้ำนี้จะสูงยิ่งขึ้นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคใต้มีอัตราการสำเร็จการศึกษาต่ำสุด ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย อัตราการอยู่นอกระบบการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเด็กเรียนในระดับที่สูงขึ้น โดยระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย มีอัตราเท่ากับร้อยละ 1, 3 และ 18 ตามลำดับ

12) มาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษในสถานการณ์โควิด-19 (UNICEF)

ผลสำรวจขององค์การยูนิเซฟและภาคีซึ่งจัดทำในเดือนเมษายน ปี 2563 พบว่า มาตรการล็อกดาวน์ ทำให้ต้องติดอยู่กับสมาชิกในบ้านที่ใช้ความรุนแรงโดยปราศจากการช่วยเหลือจากครู สมาชิกครอบครัวคนอื่น ๆ หรือคนในชุมชน ในขณะที่เดียวกันปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพจิตของเด็กกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กที่ใช้ชีวิตตามท้องถนน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และเด็กที่อยู่ในพื้นที่ ๆ มีการต่อสู้ หรือทะเลาะวิวาท มักถูกมองข้ามโดยสิ้นเชิง (องค์การยูนิเซฟ, 2564) การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คือ วิกฤติระดับโลกที่ไม่เคยประสบมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นที่ใดการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทุกคน โดยเฉพาะเด็ก เด็กหลายคนเข้าไม่ถึงบริการสุขภาพ การศึกษา และการปกป้องคุ้มครองขั้นพื้นฐาน เพียงเพราะเกิดมายากจน หรือเพราะเชื้อชาติ ศาสนา หรือเผ่าพันธุ์ การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ช่องว่างความไม่เท่าเทียมดังกล่าวกว้างยิ่งขึ้น อีกทั้งยังก่อผลกระทบที่ยาวนานทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพ ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อสิทธิเด็ก (เฮนเรียตตา เอช. โฟร์ และองค์การยูนิเซฟ, 2564) ออกมาตรการ 5 รูปแบบในการดูแลเด็กในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

(1) **สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในเรื่องของวัคซีน** ยูนิเซฟกำลังดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว โดยได้มีบทบาทแข็งขันในเครือข่ายระดับโลกเพื่อขับเคลื่อนโครงการโคแวกซ์ (COVAX Facility) เพื่อสร้างหลักประกันการเข้าถึงวัคซีนได้อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม เป้าหมายคือการทำให้แน่ใจว่า จะไม่มีประเทศหรือครอบครัวใดที่เข้าไม่ถึงวัคซีน การกระจายวัคซีนไปยังพื้นที่ต่าง ๆ แม้จะเป็นพื้นที่ห่างไกล ที่สุด ไม่ว่าจะยากลำบากหรือยาวนานเพียงใด โดยต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมและเท่าเทียม ซึ่งรวมถึงกลุ่มที่ยากจนและขาดโอกาสที่สุดเข้าถึงวัคซีนได้

(2) **ลดช่องว่างทางดิจิทัลเพื่อให้เด็กทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ** เครื่องมือดิจิทัลคือปัจจัย ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ การพัฒนาและการขยายโอกาสการเข้าถึงทักษะด้านดิจิทัล ทักษะการทำงาน ทักษะที่ปรับใช้ได้ในการทำงานทุกสาขา และทักษะขั้นพื้นฐานต่าง ๆ สำหรับกลุ่ม ที่เปราะบางและเข้าถึงได้ยากที่สุด กลุ่มผู้อพยพ รวมถึงแรงงานข้ามชาติ เพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึง การศึกษาและการประกอบอาชีพของคนเหล่านี้

(3) **หันมาสนใจเรื่องสุขภาพจิตของเยาวชน** เป็นเรื่องน่าเศร้าที่เด็กและเยาวชนจำนวนมาก ไม่พยายามขอความช่วยเหลือ เพราะเกรงจะถูกตีตราทางสังคมและถูกเลือกปฏิบัติ จากการเป็นผู้ถูกล่วงละเมิด หรือมีความเครียดทางจิตใจ โดยที่สุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนกำลังประสบความท้าทายอย่างมาก การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จึงเป็นโอกาสที่จะได้พูดคุยและเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตทั้งในเด็กและ ผู้ใหญ่ การขยายขอบเขตการให้บริการและการสนับสนุนด้านสุขภาพจิตแก่เยาวชนในชุมชนและในโรงเรียน รวมทั้งการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อให้เด็กจากครอบครัวที่เปราะบางได้รับการสนับสนุนและการปกป้อง คุ้มครองที่สมควรจะได้รับภายในครอบครัว

(4) **การไม่เลือกปฏิบัติของสังคม** ต้องสร้างหลักประกันให้เด็กทุกคนมีโอกาสที่จะทำประโยชน์ให้สังคมและไม่มีเด็กคนใดถูกทิ้งไว้ข้างหลัง ไม่ว่าจะ มีเพศ เชื้อชาติ สีผิว หรือศาสนาใด ต้องมีความมุ่งมั่นร่วมกันที่จะแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมและการเลือกปฏิบัติ เด็กจำนวนมากยังเข้าไม่ถึงบริการขั้นพื้นฐานที่หลายคนอาจเห็นว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ๆ เช่น น้ำสะอาดและสบู่ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และโรคติดต่ออื่น ๆ ดังนั้นจึงต้องมีนวัตกรรมต่าง ๆ เช่น การติดตั้งสถานีล้างมือเคลื่อนที่ซึ่งใช้คันเหยียบในการเปิดปิดน้ำ เพื่อป้องกันไม่ให้มือสัมผัสกับพื้นผิวต่าง ๆ ในตลาด ศูนย์อนามัย โรงเรียน เพื่อป้องกันเด็กจากการติดเชื้อไวรัสและแบคทีเรีย

(5) **การคุ้มครองทางสังคม** เช่น การให้เงินช่วยเหลือ เป็นอีกเครื่องมือที่สำคัญซึ่งไม่เพียงช่วยประคับประคองให้หลายครอบครัวอยู่รอดได้ในระยะสั้น แต่ยังช่วยต่อสู้กับความไม่เท่าเทียมในภาพรวมด้วย เพราะเงินช่วยเหลือดังกล่าวอาจช่วยให้เด็กได้ไปโรงเรียนหรือไปพบแพทย์ หรือได้ทานอาหารที่มีประโยชน์ และลดความเสี่ยงของการตกเป็นแรงงานเด็ก รวมถึงแหล่งน้ำที่สะอาดและปลอดภัยเพื่อการบริโภคและอุปโภค

บทสรุป

สภาพการณ์และแนวโน้ม แบ่งตามประเภทของเด็กและเยาวชน 6 กลุ่ม

1. ช่วงเด็กปฐมวัย 0 - 6 ปี

(1) **การฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์** คิดเป็นร้อยละ 82.92 ซึ่งหญิงตั้งครรภ์มีแนวโน้มได้รับการฝากครรภ์เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

(2) **การตายมารดา** มีจำนวน 118 คน ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2562 และยังพบว่าอัตราการเกิดมีชีพลดลงจากปี 2562

(3) **น้ำหนักทารกแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์** คิดเป็นร้อยละ 9.52 อัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยมีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562

(4) **พัฒนาการเด็กปฐมวัย** เด็กปฐมวัย (อายุ 9, 18, 30, และ 42 เดือน) ที่ได้รับการคัดกรองการพัฒนารวมแล้วพบว่า มีพัฒนาการสมวัย คิดเป็นร้อยละ 95.25 ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ปี 2562

2. **ช่วงเด็กวัย 7 - 12 ปี** พบเด็กจมน้ำเสียชีวิต 531 คน ส่วนภาวะอ้วนในเด็ก อยู่ที่ร้อยละ 12.77

3. **ช่วงเด็กวัย 13 - 17 ปี** พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ความขัดแย้งภายในครอบครัวและโรงเรียนจากการแสดงออกทางการเมือง ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และปัญหาการใช้สื่อออนไลน์

4. **ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี** พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาการว่างงานหลังเรียนจบ

5. เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

(1) **เด็กพิการ** พบว่า ในปี 2563 ประเทศไทยมีจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการ จำนวน 153,708 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80

(2) **เด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในสถานการณ์โควิด-19** จากปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการเรียนการสอนแบบออนไลน์

(3) เด็กขาดโอกาสบนท้องถนน พบว่า เด็กเร่ร่อนและถูกทอดทิ้ง ปี 2563 มีจำนวน 2,828 คน มีแนวโน้มลดลงจากปี 2562

(4) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดใน ปี 2562 มีจำนวน 20,842 คดี และ ปี 2563 มีจำนวน 19,470 คดี ซึ่งมีแนวโน้มลดลง 1,372 คดี เมื่อจำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า คดีที่ผู้กระทำความผิดที่มีได้อยู่กับบิดามารดาหรือบิดามารดาแยกกัน มีจำนวน 14,241 คดี ส่วนคดีที่ผู้กระทำความผิดที่อยู่รวมกันกับครอบครัว มีจำนวน 7,523 คดี

6. เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

แนวโน้มผลการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน เมื่อพิจารณาลำดับตามกลุ่มเป้าหมาย พบการดำเนินงานสำคัญ สำหรับเด็กวัย 0 - 12 ปี คือ การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การป้องกันเด็กจมน้ำ สำหรับเด็กวัย 13 - 25 ปี คือ การป้องกันปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน ในและนอกสถานศึกษา การเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 เด็กและเยาวชนที่รับผลกระทบจากสื่อออนไลน์ การแสดงออกทางการเมืองของนักเรียน การตั้งครุฑในวัยรุ่น การป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน การลดปัญหาการว่างงาน สำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ คือ การป้องกันเด็กกลุ่มเปราะบางหลุดจากระบบการศึกษา และมาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษในสถานการณ์โควิด-19 (UNICEF)

ส่วนที่ 3

การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3.1 ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย

3.1.1 ผลงานความก้าวหน้าของสภาเด็กและเยาวชนระดับต่าง ๆ

3.1.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

3.1.3 สภาเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3.2 เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ประกอบด้วย

3.2.1 ผลงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่

3.2.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชน

(1) เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนพื้นเมือง

(2) เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด (PPS)

(3) ยูว อสม. แคนนำสุขภาพเด็กและเยาวชนจิตอาสา

(4) สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนในสัดส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน

3.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน และเวทีนานาชาติ ประกอบด้วย

3.3.1 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน

(1) การประชุมอาเซียนว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา

3.3.2 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีนานาชาติ

(1) โครงการเยาวชนแลกเปลี่ยนเอเชียแปซิฟิก

(2) โครงการเยาวชนกล้าคิด สะกิดสังคม หรือ Gen-U

(3) การแข่งขันแกะสลักหิมะนานาชาติ 2020

(4) การประชุมเยาวชนนานาชาติ

(5) การแข่งขันหุ่นยนต์ยุวชนนานาชาติ IYRC

รายละเอียด ดังนี้

3.1 ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

สภาเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 13 เมษายน 2551 มีทั้งหมด 3 ระดับ คือ สภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอ สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด สภาเด็กและเยาวชนระดับชาติ โดยกำหนดให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ชื่อเดิมในขณะนั้นคือสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ) และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นผู้ดูแลและดำเนินการจัดตั้งในปี พ.ศ.2553 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในขณะนั้น ได้เสนอให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนในระดับตำบลขึ้น โดยให้ขอความร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการจัดตั้งขึ้น ต่อที่ประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และที่ประชุมมีมติให้ขอความร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลขึ้น ปัจจุบันได้มีการแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมและได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2560 เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ.2560 ทำให้เกิดสภาเด็กและเยาวชนตำบลและเทศบาลขึ้นทั่วประเทศไทย โดยได้กำหนดจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล/เทศบาล พร้อมกันทั่วประเทศในวันที่ 9 กันยายน 2560 สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยมีประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยแล้วทั้งหมด 6 คน และมีคณะบริหารมาแล้วจำนวน 8 ชุด ซึ่งคณะบริหารชุดปัจจุบันคือชุดที่ 8 มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี พ.ศ.2562 - พ.ศ.2563 โดยมี นายโยธิน ทองพะวา เป็นประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย (คนปัจจุบัน) มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2565 (สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย, 2564)

3.1.1 ผลงานความก้าวหน้าของสภาเด็กและเยาวชนระดับต่าง ๆ

ในปีงบประมาณ 2562 กรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้รับงบประมาณ (งบอุดหนุน) สำหรับการสนับสนุนให้สภาเด็กและเยาวชนดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ชุมชน และสังคม ภายในวงเงิน 213,365,000 บาท เพื่อให้สภาเด็กและเยาวชนจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ภายใต้บริบทที่เหมาะสมกับพื้นที่ในจังหวัด รวมทั้งสิ้น 1,272 กิจกรรม ผลการดำเนินงานพบว่า กรมกิจการเด็กและเยาวชนได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ จำนวน 8,780 แห่ง (ตำบล/เทศบาล 7,774 แห่ง, อำเภอ 878 แห่ง, เขต (กรุงเทพมหานคร) 50 แห่ง, จังหวัด 76 จังหวัด, กทม. 1 แห่ง และแห่งประเทศไทย 1 แห่ง) โดยสภาเด็กและเยาวชนได้ขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย กิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด เช่นการประชุมคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชน การประชุมสามัญประจำปีในระดับต่าง ๆ การจัดสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และกิจกรรมสร้างสรรค์ตามบริบทของพื้นที่ เพื่อพัฒนาศักยภาพเด็ก เยาวชน ชุมชน และสังคม อาทิ การรณรงค์ยุติความรุนแรง การตั้งครรภในวัยรุ่น การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน การป้องกันปัญหาเสพติด การป้องกันแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน สื่อสร้างสรรค์ และจิตอาสา โดยบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน โดยสภาเด็กและเยาวชนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณ

วัสดุอุปกรณ์ และสื่อองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ นอกจากนี้กรมกิจการเด็กและเยาวชนยังส่งเสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยบูรณาการกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายและภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ หอการค้าจังหวัด มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง เป็นต้น

3.1.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

แผนปฏิบัติการสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2563–2565 ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามแผนดังกล่าว ดังนี้ (สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย, 2563)

- 1) เก็บรวบรวมข้อมูลเครือข่ายเด็กและเยาวชนเพื่อรวบรวมความคิดเห็นและประเด็นต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบเวทีการมีส่วนร่วมที่เป็นพื้นที่กลางของเด็กและเยาวชน สอดคล้องกับพันธกิจที่ 1.1
- 2) สำรวจความต้องการของเด็กและเยาวชน เรื่องเวทีที่ปลอดภัยควรมีลักษณะแบบใดและดำเนินการอย่างไร เพื่อออกแบบเวทีให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชน สอดคล้องกับพันธกิจที่ 1.2
- 3) ออกแบบหลักสูตรเตรียมความพร้อมในการสร้างผู้นำที่มีศักยภาพในการแสดงความสามารถสู่เวทีนานาชาติ พร้อมทั้งทดลองใช้หลักสูตร สอดคล้องกับ พันธกิจที่ 1.3
- 4) สร้างฐานข้อมูลสภาเด็กและเยาวชนผ่านแอปพลิเคชันที่ไม่ซับซ้อนและเสถียร เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงได้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถอัปเดตผลการดำเนินงานและแลกเปลี่ยนกันได้บนพื้นที่ออนไลน์ สอดคล้องกับพันธกิจที่ 2.1
- 5) สรรหาบุคคลที่ทำงานขับเคลื่อนประเด็นต่าง ๆ เพื่อเชิญมาเป็นคณะทำงาน โดยมีสภาเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยเชื่อมประสาน และเป็นเลขานุการของแต่ละคณะทำงานประเด็นต่าง ๆ สอดคล้องกับพันธกิจที่ 2.2
- 6) จัดมหกรรมนำเสนอผลการดำเนินงานของเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัด สอดคล้องกับพันธกิจที่ 2.3
- 7) นำมาตรฐานสภาเด็กและเยาวชนที่มีอยู่มาทบทวน และถอดบทเรียนมาตรฐานสภาเด็กและเยาวชนฉบับเดิมที่มีอยู่ว่ามีกระบวนการไปอย่างไรบ้าง สอดคล้องกับพันธกิจที่ 3.1
- 8) สำรวจช่องทางการนำเสนอผลงานของเด็กและเยาวชนว่ามีที่ไหนบ้างและเวลาใดบ้าง เพื่อหาช่องทางในการประชาสัมพันธ์ผลงานของสภาเด็กและเยาวชนให้เป็นที่รับรู้ของสังคม สอดคล้องกับพันธกิจที่ 3.2
- 9) ถอดบทเรียนการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยทุก 3 เดือน สอดคล้องกับพันธกิจที่ 3.3
- 10) ทบทวนพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 สอดคล้องกับพันธกิจที่ 4.1

ปี 2563 คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้สรุปปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน โดยสามารถจัดหมวดหมู่ของปัญหาไว้ดังนี้ (สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย, 2564)

1) ระบบราชการและระเบียบทางราชการ เนื่องด้วยระบบการทำงานที่เกี่ยวข้องกับระบบราชการ จะมีกฎระเบียบ/ข้อบังคับต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ทำให้ในบางครั้งเกิดความล่าช้าและเกิดความไม่ถูกต้องในกรอบของระเบียบที่กำหนดไว้ โครงการบางพื้นที่เป็นโครงการเร่งด่วนแต่ติดในการอนุมัติโครงการ

ทำให้ไม่สนองต่อความเร่งด่วนในโครงการนั้น ๆ สภาเด็กและเยาวชนบางครั้งถูกจำกัดด้วยข้อจำกัดของระเบียบ ไม่สอดคล้องกับการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน การทำงานในบางครั้งเกิดปัญหาหรือความผิดพลาดระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ หรือการประสานงานในระหว่างการทำงาน การสนับสนุนบางหน่วยงานยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการทำงาน และกฎหมายยังไม่เปิดให้หน่วยงานในท้องถิ่นขับเคลื่อนงานสภาเด็กและเยาวชนได้อย่างเต็มที่

2) การดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน ความเป็นสถานะของสภาเด็กและเยาวชนโดยสภาเด็กและเยาวชนไม่มีความแน่ชัด ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคล NGOs หรือราชการ ส่งผลสภาเด็กและเยาวชนไม่ได้เป็นที่รู้จักในวงกว้างหรือไม่เป็นที่รู้จักว่ากำลังทำหรือมีกิจกรรมอะไร นำไปสู่การเกิดปัญหาการขาดคน/บุคลากรในการทำงาน การรวมกลุ่มหรือทีมทำงานไม่ครบตามที่กำหนดไว้ ต้องสร้างวิธีการการคัดเลือกหรือเปิดโอกาสให้คนนอกเข้ามาเป็นสภาเด็กและเยาวชน และด้วยความซับซ้อนของบทบาทสภาเด็กและเยาวชนทำให้เกิดการถูกครอบงำจากเจ้าหน้าที่ในระดับพื้นที่ หน่วยงานในพื้นที่ อปท./สำนักงานเขต เข้าใจว่างานสภาเด็กและเยาวชนเป็นงานฝาก จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือหรือสนับสนุนอย่างเต็มที่ ส่งผลต่อข้อจำกัดการมีส่วนร่วมในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด รวมถึงความเข้าใจในเรื่อง/ประเด็นปัญหาในพื้นที่ และในปัจจุบันคือสถานการณ์ทางการเมืองและการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลต่อการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน

3) กิจกรรมหรือโครงการที่ทำ งบประมาณในการดำเนินงานมีข้อจำกัด ในการทำงานบางครั้งสภาเด็กและเยาวชนมีความต้องการหรือคิดจะทำหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากถูกจำกัดด้วยงบประมาณ รวมถึงระเบียบการเบิกจ่ายในโครงการ รวมถึงเงื่อนไขเวลาในการดำเนินงานหรือในโครงการ บางโครงการถูกจำกัด เช่น เงื่อนไขเวลาในการทำมติ (สมัชชา) ในแต่ละภูมิภาคยังน้อย ไม่เพียงพอและกิจกรรมบางครั้งกลุ่มเป้าหมายไม่ทั่วถึง ขาดการประชาสัมพันธ์ในระดับพื้นที่ กิจกรรมในโครงการบางครั้งประเด็นปัญหาหรือขอบเขตงานกว้างเกินไป ไม่สนองต่อพื้นที่ในการดำเนินงานจัดกิจกรรม

3.1.3 สภาเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในปี 2563 สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับได้ขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยแบ่งกิจกรรมทั้งหมดได้ 11 ประเภท (สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย, 2564) ประกอบด้วย

- ประเภทที่ 1 กิจกรรมด้านการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชน
- ประเภทที่ 2 กิจกรรมด้านการรณรงค์ป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว เด็ก เยาวชน และสังคม
- ประเภทที่ 3 กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ
- ประเภทที่ 4 กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ประเภทที่ 5 กิจกรรมด้านประเพณี/ศิลปะ/วัฒนธรรม
- ประเภทที่ 6 กิจกรรมด้านการบำเพ็ญประโยชน์หรือจิตอาสา
- ประเภทที่ 7 กิจกรรมด้านอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ประเภทที่ 8 กิจกรรมด้านการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

ประเภทที่ 9 กิจกรรมตามนโยบายรัฐบาล/กระทรวง พม./ดย.

ประเภทที่ 10 กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน และสังคม

ประเภทที่ 11 งานประจำปีที่กฎหมายกำหนด

โดยในแต่ละประเภทจะยกตัวอย่างกิจกรรมบางส่วนที่จัดขึ้นในปี 2563 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประเภทที่ 1 กิจกรรมด้านการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชน

กิจกรรม การพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดอุทัยธานี

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดอุทัยธานีได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนภายใต้หลักการ “เด็กคิด เด็กทำ เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน” เพื่อสร้างให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจและรวมพลังของเด็กและเยาวชนในจังหวัดอุทัยธานี

กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต ความเป็นผู้นำ และการสร้างอนาคตที่ดีของเด็กและเยาวชน จังหวัดชัยภูมิ

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดชัยภูมิได้จัดกิจกรรมนี้ให้มีการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลาย เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีภูมิคุ้มกันจากสิ่งชั่วร้ายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กและเยาวชนทุกคนมีโอกาสในการพัฒนาทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา และการมีส่วนร่วม

โครงการพัฒนาศักยภาพแกนนำสภาเด็กและเยาวชน “Soul of leadership”

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ จัดโครงการนี้ขึ้นเพื่อสร้างผู้นำรุ่นใหม่ และจุดประกายให้มีผู้นำกระบวนทัศน์ ทักษะ และภาวะผู้นำ ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่สังคม และสนับสนุนเครือข่ายที่เข้มแข็งด้านงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพหุภาคี

กิจกรรมรู้เท่าทันสื่อออนไลน์

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดปัตตานีจัดกิจกรรมรู้เท่าทันสื่อ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อสารสนเทศอย่างถูกต้อง เพื่อไม่ให้เป็นภัยต่อตนเองและคนในสังคม ทันท่อข่าวสารบ้านเมืองพร้อมทั้งนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปเผยแพร่ในสถานศึกษาและครอบครัวของตนเอง

ประเภทที่ 2 กิจกรรมด้านการรณรงค์ป้องกันแก้ไขปัญหาเด็ก เยาวชน และสังคม

กิจกรรมสื่อสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อรณรงค์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงรายได้จัดทำโครงการสื่อสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์เรื่องของการรณรงค์การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

กิจกรรมสภาเด็กชวนวิ่ง CYC MINIMARATHON วิ่งชีวชมหมอก หยอกล้อกับสภาเด็ก จังหวัดเลย

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดเลยจัดกิจกรรมนี้ขึ้นเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายและประชาสัมพันธ์ให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นที่รู้จักหลากหลายมิติในวงกว้าง ผ่านการจัดกิจกรรมรวมทั้งเป็นการเปิดพื้นที่อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ให้เป็นที่รู้จักทั้งทางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และวัฒนธรรม

โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหามารยาทในครอบครัว

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรสาครจัดโครงการนี้ขึ้นเพื่อให้เครือข่ายเด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 ในเรื่องของ

โทษทัณฑ์ การรับรู้ในเรื่องของการได้รับการคุ้มครอง และมีส่วนร่วมในการร่วมการช่วยการแก้ไขปัญหา โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 50 คน

โครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมใจณรงค์ต่อต้านการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้จัดโครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมใจณรงค์ต่อต้านการใช้ความรุนแรงในครอบครัว เพื่อพัฒนาทักษะด้านผู้นำเด็กและเยาวชนในการสร้างเครือข่ายการทำงานองค์กรเด็กและเยาวชนภายในจังหวัด

ประเภทที่ 3 กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ

วันเยาวชนแห่งชาติ

สภาเด็กและเยาวชนในแต่ละจังหวัดร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ร่วมจัดงานวันเยาวชนแห่งชาติระดับจังหวัดขึ้นเพื่อปลูกจิตสำนึกที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนให้เด็กและเยาวชนได้แสดงศักยภาพทั้งทางด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ และเพื่อให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองให้ก้าวสู่นาคตที่ดีต่อไป

ประเภทที่ 4 กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการเด็กและเยาวชนพันธุ์ใหม่ หัวใจพอเพียง

โครงการนี้จัดขึ้นเพื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้ถึงแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีภูมิคุ้มกันตนเองรวมถึงการทำงานร่วมกัน มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 60 คน

กิจกรรมบวชทะเล: กุศโลบายทางศาสนาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สภาเด็กและเยาวชนตำบลเสาเกาจัดโครงการกิจกรรมบวชทะเล: กุศโลบายทางศาสนาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยการจัดกิจกรรมบวชทะเลซึ่งได้นำเอาพิธีทางศาสนามาควบรวมกับการอนุรักษ์ โดยการนิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีและทำบุญกันที่บริเวณสะพานปลาของหมู่บ้าน และหลังจากทำพิธีบนฝั่งเสร็จชาวบ้านและสมาชิกเครือข่ายนักอนุรักษ์เด็กและเยาวชน ผู้ร่วมกิจกรรมที่มาร่วมงานก็จะลงเรือเพื่อช่วยกันนำ “ซั้ง” หรือเครื่องมือหาปลาภูมิปัญญาชาวบ้านที่ทำโดยนำเอาไม้ไผ่หรือทางมะพร้าวมาทำเป็นกระโจม ลงไปวางใต้น้ำเพื่อสร้างเป็นบ้านและล่อให้ปลามาอยู่รวมกัน โดยเมื่อวางซั้งแล้วจะใช้ทุ่นกันเป็นเขตห้ามทำการประมงเพื่อให้พื้นที่แห่งนี้เป็นเขตสงวนรักษาให้ปลาได้วางไข่

ประเภทที่ 5 กิจกรรมด้านประเพณี/ศิลปะ/วัฒนธรรม

กิจกรรมเปิดพื้นที่สร้างสรรค์พัฒนาเด็กและเยาวชนจังหวัดแพร่

สภาเด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชนจังหวัดแพร่ จึงจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนจังหวัดแพร่ ให้ภูมิรู้ภูมิธรรมและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

โครงการม้วนขึ้นโฮแนวพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน จังหวัดนครพนม

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความสามารถและความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ และเป็นการเสริมสร้างภาวะความเป็นผู้นำให้กับเด็กและเยาวชนตามแนวคิดเด็กนำผู้ใหญ่หนุน

โครงการเสริมสร้างศักยภาพคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชน จังหวัดลพบุรี (เรียนรู้วิถีชุมชนคนลพบุรี)

โครงการนี้จัดขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนเรียนรู้และสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ปลุกจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนเกิดความตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูและสืบสานภูมิปัญญาและคุณค่าทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนในท้องถิ่น

กิจกรรมเครือข่ายเด็กและเยาวชนผลิตสื่อสร้างสรรค์ “ถนนเด็กเดิน เพลิดเพลินวัฒนธรรม ซ็อบ ซิม โซว @ สะพานนครเมืองคนดี” ประจำปีงบประมาณ

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีจัดโครงการนี้ขึ้นเพื่อเป็นการเปิดเวทีให้กับเด็กและเยาวชนได้แสดงความสามารถ

ประเภทที่ 6 กิจกรรมด้านการบำเพ็ญประโยชน์หรือจิตอาสา

สภาเด็กและเยาวชนจิตอาสาร่วมพัฒนาสังคม “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ถวายเป็นพระราชกุศล พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดสุโขทัย สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสุโขทัย ร่วมกับจังหวัดสุโขทัย ได้จัดกิจกรรมสภาเด็กและเยาวชนจิตอาสาร่วมพัฒนาสังคม “เราทำความดีด้วยหัวใจ” ถวายเป็นพระราชกุศล พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์ ทำความสะอาดลำน้ำคูคลอง ตัดแต่งกิ่งไม้ริมคลอง กำจัดผักตบชวา เก็บขยะมูลฝอยบริเวณ พื้นที่บ้านคลองแควน้อย หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านสวน อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย

โครงการ “สภาเด็กและเยาวชน รวมพลเยาวชนจิตอาสา” จังหวัดหนองบัวลำภู

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้พัฒนาศักยภาพเยาวชน ด้านอารมณ์และจิตใจ ปลุกฝังคุณธรรมและจริยธรรมอันดี รวมถึงการใส่ใจสิ่งแวดล้อมให้เยาวชนเป็นผู้มีจิตอาสาและมีองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

โครงการเยาวชนจิตอาสา “ปลูก ปล่อย เก็บ”

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จัดโครงการนี้ขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองและสร้างความภาคภูมิใจกลุ่มเด็กและเยาวชน ปลุกฝังจิตสำนึก การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสามัคคีให้แก่เด็กและเยาวชน

โครงการสภาเด็กและเยาวชนจิตอาสาพัฒนาสังคม จังหวัดนครราชสีมา

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีส่วนในการสร้างสรรค์สังคม เพราะเป็นกลุ่มที่มีพลังและความคิดสร้างสรรค์สังคม ดังนั้น การทำจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่นก็คือการทำให้เยาวชนได้เห็นพลังความสามารถ และศักยภาพของตนเองทำให้เกิดความภาคภูมิใจ

ประเภทที่ 7 กิจกรรมด้านอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรม ยุวอาสาต้นกล้าวัฒนธรรมสานสัมพันธ์ปันน้ำใจ ครั้งที่ 5 จังหวัดอุบลราชธานี

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เยาวชนในจังหวัดอุบลราชธานีมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์สืบสานและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม และเป็นการปลูกฝังและเสริมสร้างจิตสำนึกสาธารณะการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

กิจกรรมถนนเด็กเดินเพลินวัฒนธรรม ชมมนต์เสน่ห์ริมน้ำ งามล้ำพิพิธภัณฑน์ เมืองฉะเชิงเทรา

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดฉะเชิงเทรา จัดโครงการนี้ขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาการตั้งครรภในวัยรุ่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และเป็นเวทีให้เด็กและเยาวชนได้แสดงออกถึงความรู้ความสามารถส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้ถึงขนบประเพณีและวัฒนธรรม การดำรงชีวิตของชาวฉะเชิงเทราในสมัยอดีตตั้งแต่เริ่มตั้งเมืองฉะเชิงเทรา

โครงการสืบสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่การพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนจังหวัดระยอง

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดระยองจัดโครงการนี้ขึ้นเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดระยอง

โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กด้านการฝึกอาชีพ (ศึกษาดูงานเพาะเห็ดนางฟ้า)

สภาเด็กและเยาวชนตำบลลำ จังหวัดพังงา ได้จัดโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กด้านการฝึกอาชีพ (ศึกษาดูงานเพาะเห็ดนางฟ้า) โดยเน้นในเรื่องการพัฒนาศักยภาพด้านการฝึกอาชีพ การศึกษาดูงานเพาะเห็ดนางฟ้าเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับการเพาะเห็ดนางฟ้าไปประยุกต์ในครัวเรือนและสังคมของตนได้

ประเภทที่ 8 กิจกรรมด้านการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

โครงการเยาวชนไทย หัวใจใสสะอาด “โตไปไม่โกง หล่อหลอมเยาวชน คนของชาติ”

สภาเด็กและเยาวชนภาคเหนือจัดโครงการนี้ขึ้นเพื่อปลูกจิตสำนึกค่านิยมที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนได้เล็งเห็นความสำคัญในด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชัน

กิจกรรม เยาวชนไทยหัวใจใสสะอาด

สภาเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงได้จัดโครงการ “เยาวชนไทย หัวใจใสสะอาด” ขึ้นเพื่อสร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนให้เป็นแกนนำในการรณรงค์เสริมสร้างค่านิยมในการทำความดี ซื่อสัตย์สุจริต และป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งกระตุ้นในทุกหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน ได้ตระหนักถึงพลังการแสดงออกของเด็กและเยาวชนในการต่อต้านและเฝ้าระวังการทุจริตคอร์รัปชัน

โครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาด (อำเภอบางไทร)

สภาเด็กและเยาวชนภาคกลางได้จัดทำหลักสูตรกิจกรรมเพื่อให้นักเรียน/นักศึกษาเด็กและเยาวชนได้แสดงออกต่อการเฝ้าระวังป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสถานศึกษา โดยมีความมุ่งหวังกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น

ในระดับโรงเรียน/สถานศึกษา จะเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์กล้าแสดงออกและสามารถสะท้อนปัญหาและสถานการณ์ต่อหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

โครงการ เยาวชนไทย หัวใจใสสะอาด ภาคใต้

สภาเด็กและเยาวชนภาคใต้จัดทำโครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาดภาคใต้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเฝ้าระวังการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน และออกแบบจัดทำสื่อรณรงค์ เพื่อสร้างกระแสในด้านการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันและการโกงทุกรูปแบบ รวมถึงการปลูกฝังจิตสำนึก และค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตและมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

ประเภทที่ 9 กิจกรรมตามนโยบายรัฐบาล/กระทรวง พม./ดย.

กิจกรรมรู้เท่าทันป้องกันเพศ

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดตากร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดตาก เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าว จึงจัดกิจกรรมเรียนรู้เท่าทันป้องกันเรื่องเพศเพื่อเสริมสร้างทักษะองค์ความรู้การป้องกันการตั้งครรภ์

โครงการเยาวชนชลบุรี รู้เท่าทัน ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดชลบุรีจัดโครงการนี้ขึ้นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เยาวชนและครอบครัว ได้มีความรู้ความเข้าใจปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร สร้างความตระหนัก และองค์ความรู้เรื่องบทบาทและคุณค่าของความเป็นชาย/หญิงในสังคม

กิจกรรมรักอย่างปลอดภัยในวันวาเลนไทน์

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดปทุมธานีจัดขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใจเกี่ยวกับเพศศึกษา และการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมอย่างถูกต้อง

โครงการ 2 มือ รวมพลัง ร่วมหยุดยั้ง ยาเสพติด

สภาเด็กและเยาวชนอำเภอเสวี จังหวัดชุมพร ได้จัดโครงการเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กและเยาวชน ในสถานศึกษาได้ร่วมกันสอดส่องดูแลปัญหา ยาเสพติด อีกทั้งเป็นการพัฒนาศักยภาพเยาวชนให้มีภูมิคุ้มกัน รณรงค์ประชาสัมพันธ์

โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนไทยสู่การเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 (วิศวกร์สังคม ซ่อมแซม เสริมสร้างสังคมจังหวัดเชียงใหม่) จัดโดย สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ ร่วมกับชมรมเยาวชนดีเด่นจังหวัดเชียงใหม่ โดยการสนับสนุนจากบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ กรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้จัดทำหลักสูตรพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนสู่การเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 (วิศวกร์สังคม ซ่อมแซม เสริมสร้างสังคมจังหวัดเชียงใหม่) โดยได้นำแนวคิด 7Q (7 Quotient) มาปรับใช้ในการอบรมพัฒนาทักษะที่จำเป็นแก่เด็กและเยาวชนสู่การเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 ผ่านรูปแบบกิจกรรม 1) EQ (Emotional Quotient: ความฉลาดทางอารมณ์) คือ กิจกรรม “Check – In” กิจกรรม “ผู้นำ 4 ทิศ” กิจกรรม “สะท้อนตัวตน” 2) IQ (Emotional Quotient: ความฉลาดทางสติปัญญา) คือ กิจกรรม “5W1H” กิจกรรม “ปริศนาหะหมี่” กิจกรรม “เกมถอดรหัส” กิจกรรม “Twenty-Four” กิจกรรม “ยอดนักสืบ” กิจกรรม “หอคอยสวรรค์” 3) CQ (Creativity Quotient: ความ

ฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์) คือ กิจกรรม “เพิ่มคุณค่า เพิ่มราคา” กิจกรรม “ชุมชนในฝัน” 4) SQ (Social Quotient: ความฉลาดทางสังคม) คือ กิจกรรม “โรงงานนรก” กิจกรรม “Speed Dating” กิจกรรม “การ์ดคำหรรษา” กิจกรรม “สร้างบ้าน แปลงเมือง” กิจกรรม “สาวน้อยในตลาดนัด (กิจกรรม Role Play)” กิจกรรม “อำนาจแห่งเงิน (Power of Money)” 5) PQ (Play Quotient: ความฉลาดในการเล่น) คือ กิจกรรม “มหกรรมงานวัดพาเพลิน” กิจกรรม “Bingo สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่” กิจกรรม “เกมส์สร้างเมือง” กิจกรรม “เข้าศึกตีเมือง/เป็ด” กิจกรรม “Kahoot” กิจกรรม “Hole in One” กิจกรรม “เพชรพระอุมา” กิจกรรม “สะพานมนุษย์” กิจกรรม “Plickers” กิจกรรม “มังกรทอง” 6) AQ (Adversity Quotient : ความฉลาดในการแก้ไขปัญหา) คือ กิจกรรม “มนุษย์พันมือ หรือ Human knot” กิจกรรม “แม่น้ำพิษ” กิจกรรม “หอคอย ร้อยใจ” กิจกรรม “จิ๊กซอ พोज” กิจกรรม “เชือกฟาง จางรัก” กิจกรรม “ตุ๊กตาที่เรารัก” กิจกรรม “กุ๊ระเปิด” และ 7) MQ (Moral Quotient: ความฉลาดทางศีลธรรม จริยธรรม) คือ กิจกรรม “เมืองในฝัน” กิจกรรม “ปากปล่องภูเขาไฟ” กิจกรรม “YES Or NO” หรือ “หนูเลือก” กิจกรรม “เรือโนอาห์” กิจกรรม “แตงโม” กิจกรรม “คุณค่าชีวิต”

ประเภทที่ 10 กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน และสังคม

โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนจังหวัดน่าน

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดน่านเล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความสามารถ จึงได้จัดโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนจังหวัดน่านขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชน

โครงการปรับพฤติกรรม เสริมทักษะชีวิต พัฒนา EQ เด็กและเยาวชน จังหวัดสุรินทร์

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสุรินทร์ได้เล็งเห็นถึงปัญหาทางอารมณ์และความรู้สึกของเด็กและเยาวชน จึงร่วมกันจัดโครงการปรับพฤติกรรมเสริมทักษะชีวิต พัฒนา EQ เด็กและเยาวชนขึ้น

โครงการ SAKAEO NEXT GEN “เด็กและเยาวชนคือความหวังของประเทศไทย”

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสระแก้ว จัดโครงการขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักในสิทธิของตนเอง และมีพื้นที่สร้างสรรค์ในการแสดงศักยภาพของตนเองอย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถเป็นแกนนำที่มีประสิทธิภาพได้ทั้งในสถานศึกษาและสังคมภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดขึ้นในหัวข้อเด็กและเยาวชนคือความหวังของประเทศไทย

โครงการสร้างทักษะการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สู่อนาคตเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดนครนายกจัดโครงการนี้ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีพื้นที่ให้กล้าคิดกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้างภูมิคุ้มกันกันแก่ตนเองและเพื่อเกิดความเท่าเทียมและความเสมอภาคแก่เด็กและเยาวชน

ประเภทที่ 11 งานประจำปีตามที่กฎหมายกำหนด

ประชุมสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยพร้อมด้วยคณะทำงานและเจ้าหน้าที่กรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้ร่วมประชุมสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย จำนวน 115 คน ตามโครงสร้างการบริหารงานของสภาเด็กและเยาวชน เพื่อที่จะวางแนวทางการดำเนินงานและขับเคลื่อนงานของสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล อำเภอ จังหวัด เขต และประเทศ ให้เกิดการทำงานอย่างมีคุณภาพมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม

โครงการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2560 สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ดำเนินการโครงการนิเทศติดตามดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย 1) เพื่อนิเทศและติดตามการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล อำเภอ/กลุ่มเด็กและเยาวชน 2) เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

โครงการสมัชชาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563

“เวทีสมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2563” เป็นกิจกรรมที่จะชี้ทิศทางการขับเคลื่อนงานมิติส่งเสริมการพัฒนา ปกป้อง และคุ้มครองเด็กและเยาวชนด้วย “เสียงที่แท้จริงจากผู้แทนเด็กและเยาวชน ทั้ง 77 จังหวัดทั่วประเทศไทย” รวมทั้งมีสมัชชาเด็กและเยาวชนระดับภูมิภาค ทั้ง 4 ภาค เพื่อเก็บ ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชน รวมถึงการสะท้อนแนวทางการแก้ไขปัญหาารรวบรวมเป็นข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชน ผลักดันไปสู่นโยบายด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อไป

3.2 เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่

ในปี 2563 เครือข่ายเด็กและเยาวชนเป็นการดำเนินงานสืบเนื่องต่อจากปี 2562 ซึ่งมีอยู่หลากหลายเครือข่ายที่รวบรวมโดยสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ทั้งที่ขึ้นทะเบียนกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน และไม่ได้ขึ้นทะเบียน โดยปรากฏผลการดำเนินงาน ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรค ดังนี้

3.2.1 ผลงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่

ประกาศของกรมกิจการเด็กและเยาวชน เรื่อง รายชื่อสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย พบว่า ในปี 2563 ปรากฏกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย จำนวน 38 เครือข่าย โดยแบ่งการทำงานออกเป็น 16 ด้าน ดังตารางที่ 14 (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2563)

ตารางที่ 14 สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนในสัดส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน

ด้านการดำเนินงาน	สมาชิกสภาเด็กและเยาวชน
1) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาลิขสิทธิ์	สมาคมเพื่อนเยาวชนแห่งประเทศไทย
2) ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต	ชมรมบาสเกตบอลนิคมคำสร้อย กลุ่มสมาพันธ์เด็กและเยาวชน จังหวัดศรีสะเกษ ชมรมเยาวชนดีเด่นจังหวัดเชียงใหม่
3) ด้านการศึกษา	ชมรมเยาวชนอุทกาศุลักษณ์ันท์ บ้านเลขุ
4) ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	กลุ่มนัยน์นิมิต ชมรมนาฏศิลป์เกาะช้าง ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
5) ด้านสิทธิเด็กและสิทธิมนุษยชน	กลุ่มเครือข่ายเยาวชนส่งเสริมธรรมาภิบาลต่อต้านการทุจริตแห่งประเทศไทย (ยธท.) กลุ่ม EMPOWER
6) ด้านการเมืองและประชาธิปไตย	กลุ่มแมลงปอปีกแก้ว กลุ่มเครือข่ายเยาวชนพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย
7) ด้านสื่อ ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค	ชมรมส่งเสริมไอทีทัศนศึกษาและประชาสัมพันธ์ PK STATION กลุ่มเยาวชนสร้างสรรค์สื่อ กลุ่มเครือข่ายสื่อสร้างสรรค์เพื่อเด็กและเยาวชน
8) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ชมรมจิตอาสาปิดทองหลังพระ ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
9) ด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ	กลุ่ม E-SPORT ถ้วยเพชร กลุ่มทีมสรรค์
10) ด้านชนเผ่าและชาติพันธุ์	กลุ่มปี่พู่ยวน จวนน้องฮักวัฒนธรรมไท - ยวน กลุ่มเครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง
11) ด้านคนพิการ ด้านผู้ด้อยโอกาสและผู้อยู่ในสถานะยากลำบาก	กลุ่มเด็กเพื่อผู้พิการและผู้ยากไร้ ชมรมเยาวชนตาบอดไทย กลุ่มใบช้อย
12) ด้านการลดความรุนแรงและการใช้สันติวิธี	กลุ่ม YOUTH ROADS SAFETY ศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทในสถานศึกษา
13) ด้านเกษตรกรรมและการพัฒนาอาชีพ	กลุ่มสภาเยาวชนปอเนาะตืองอ กลุ่มชุมนุมของดีจากพวกเรา

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ด้านการดำเนินงาน	สมาชิกสภาเด็กและเยาวชน
14) ด้านชุมชนและชุมชนแออัด	กลุ่มรักษ์เสกัก กลุ่มเครือข่ายผู้นำเยาวชนนักพัฒนาองค์กรชุมชน
15) ด้านเครือข่ายสถานักเรียน องค์กรนิสิต/ นักศึกษา	สถานักเรียนโรงเรียนศรีธาสุมุทร สโสมสรนัักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและ เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย องค์การบริหาร องค์กรนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา สมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม สถานักเรียนโรงเรียนสตรีสิริเกษ องค์กรเยาวชนช่อแก้ว
16) ด้านเพศวิถี และด้านอื่น ๆ	ชมรมเด็กและเยาวชนดีเด่น สภาสังคมสงเคราะห์แห่ง ประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

นอกจากกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นสมาชิกของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ตามประกาศของกรมกิจการเด็กและเยาวชนดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังปรากฏกลุ่มอื่น ๆ ที่เผยแพร่ในปี 2563 อาทิ เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนพื้นเมือง เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด (PPS) ยิว อสม. แกนนำสุขภาพเด็กและเยาวชนจิตอาสา สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนในสัดส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน และ ตำบลต้นแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน

3.2.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชน

1) เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนพื้นเมือง (Ton-klá Indigenous Children and Youth Network)

เครือข่ายเด็กและเยาวชนพื้นเมืองก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2556 จากการสนับสนุนของสมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย โดยเป้าหมายคือการพัฒนาให้เด็กมีศักยภาพในการสืบทอด ถ่ายทอดและเผยแพร่วิถีวัฒนธรรมของตน เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับวิถีชีวิต เข้าถึงสิทธิเด็กและสิทธิมนุษยชนอย่างเท่าเทียม และที่สำคัญคือการพัฒนาเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยในปี 2563 เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าพื้นเมืองมีการขับเคลื่อนทางสังคมผ่านการส่งตัวแทนเพื่อเข้าร่วมเวทีเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งจัดโดยคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการลอบประทุษร้ายประชาชน สภาผู้แทนราษฎร

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) และสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย (ส.ช.พ.) (เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าเผ่าพื้นเมือง, 2563) รวมถึงจัดเวทีพูดคุยเรื่อง “สถานการณ์ ผลกระทบ และการปรับตัวของเด็กและเยาวชนชนเผ่าพื้นเมืองต่อสถานการณ์โควิด-19” การแสดงศิลปวัฒนธรรมชนเผ่าพื้นเมืองเนื่องในวันชนเผ่าพื้นเมืองสากล เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือสถานการณ์โควิด-19 ระบาด ทำให้กิจกรรมที่ตั้งใจดำเนินการถูกระงับและถูกเลื่อนออกไป โดยบางกิจกรรมต้องปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบออนไลน์แทน และผลกระทบจากโควิด-19 จากภาพรวมที่ได้แต่ละภูมิภาคคือเด็กไม่เข้าใจในการเรียนออนไลน์ คนว่างงาน เกิดปัญหาโรคเครียดไม่สามารถออกนอกหมู่บ้านได้ ขณะเดียวกันในชุมชนก็ไม่มีรายได้และชาวบ้านไม่สามารถออกไปรับจ้างข้างนอกได้ ผลกระทบจากสถานการณ์ของโรคระบาดที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของครอบครัว การศึกษา การมีส่วนร่วม การรวมกลุ่มทางศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนชนเผ่าพื้นเมืองเด็กไร้สัญชาติและไม่มีสถานบุคคล จากการแลกเปลี่ยนมุมมองกันแต่ละภูมิภาคพบว่าแต่ละคนต้องปรับตัวรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวอย่างมาก และยังมีช่วงว่างที่ต้องการการเติมเต็มจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

2) เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด (PPS)

เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิดเป็นองค์กรกิจกรรมอิสระของนิสิต/นักศึกษาและเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยในปี 2563 เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด (PPS) ได้จัดกิจกรรม “เยี่ยมเยียนให้กำลังใจและมอบของขวัญวันเด็กให้กับเด็กที่ป่วย (Admit) อยู่ในโรงพยาบาล” จำนวน 4 แห่งภายใต้โครงการ “PPS เติมฝันปันสุข มอบรอยยิ้มแด่น้องชายแดนใต้” เนื่องในวันเด็กแห่งชาติประจำปี 2563 เพื่อสร้างรอยยิ้มและส่งมอบความสุขให้กับเด็กที่ไม่สามารถมีวันเด็กเหมือนคนอื่น ๆ ได้ (เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด, 2563) นอกจากนี้ เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด ยังจัดโครงการ “for Child Fight COVID-19 เทใจให้เด็กชายแดนใต้ เพื่อชีวิตที่สดใส หลังโควิดหมดไป” โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยฟื้นฟู 300 ครอบครัวใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ โดยมีเป้าหมายการระดมทุน 1,062,600 เพื่อเป็นทุนการศึกษา อุปกรณ์การเรียน ถุงยังชีพ ทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพระยะสั้น (The Story Thailand, 2563)

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการดำเนินงานของเครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด (PSS) ในปี 2563 คือสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานตามพันธกิจในโครงการและกิจกรรมที่กำหนดการต้องปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง ดังนั้นรูปแบบการดำเนินการจึงต้องปรับสู่ระบบออนไลน์ อีกหนึ่งปัญหาและอุปสรรคที่เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิดพบคือการมีงบประมาณที่จำกัด ดำรงอยู่ด้วยความร่วมมือและการสร้างมูลค่าทางผลิตภัณฑ์ให้เกิดขึ้นจากความหลากหลายของสมาชิกในสถาบันอุดมศึกษา

3) ยุว อสม. แกนนำสุขภาพเด็กและเยาวชนจิตอาสา

การสร้างแกนนำในกลุ่มเด็กและเยาวชน ให้เป็นยุวอาสาสมัครสาธารณสุข หรือ ยุว อสม. (Gen health) เพื่อช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสุขภาพของประชาชนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มวัย เพราะ ยุว อสม. คือเด็กและเยาวชนที่มีจิตอาสาและมีความสนใจเป็นอาสาสมัครในการดูแลสุขภาพเพื่อน รวมทั้งคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ รวมทั้งเป็นคนรุ่นใหม่ที่มาพร้อมกับสังคมยุคดิจิทัลที่มีความเชี่ยวชาญรู้เท่าทันและใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ทุกสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง จึงเป็นประโยชน์อย่างมากในยุคปัจจุบันที่ประชาชนตื่นตัวใส่ใจหาความรู้ เรื่องสุขภาพด้วยตนเอง ซึ่งในสถานการณ์โควิด-19 จะช่วยงานกระทรวงสาธารณสุข ในการช่วยแนะนำ ให้ความรู้ เป็นแบบอย่างที่ดีในการป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากโควิด 19 การเฝ้าระวัง ในโรงเรียนและชุมชน (กรมสนับสนุนการบริการสุขภาพ, 2563)

การดำเนินงานของ ยุว อสม. ที่ผ่านมามีได้รับการคัดเลือกจากโรงเรียนจะร่วมเป็นทีมงานกับครู ผู้ปกครอง เครือข่ายในพื้นที่ แกนนำชุมชน เจ้าหน้าที่ รพ.สต. ในการพัฒนา "วิถีชีวิตด้วยสุขบัญญัติ" เป็นแกนหลักในการส่งเสริมและเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพเพื่อนักเรียนโดยเฉพาะการป้องกันโรคโควิด-19 อาทิ จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้/สร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพ เช่น จัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย เฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น การสวมหน้ากากอนามัย การเล่นในระยะเวลาที่เหมาะสม การล้างมือ ความสะอาดส่วนบุคคล รวมทั้งเป็น "ต้นแบบด้านสุขภาพ" ร่วมกับครูคณาจารย์นักเรียนต้นแบบสุขภาพ เพื่อส่งเสริมให้คงพฤติกรรมสุขภาพได้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563)

4) สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนในสัดส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน

การดำเนินงานของสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนในสัดส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่ปรากฏ การดำเนินงานที่สืบเนื่องต่อจากปี 2562 โดยมีกรอบการดำเนินงานเฉพาะของแต่ละกลุ่มที่ครอบคลุม กลุ่มเป้าหมายหรือพื้นที่การดำเนินงานต่าง ๆ และในปี 2563 การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ การดำเนินงานมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ ชมรมเด็กและเยาวชน ดีเด่น สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (2563) ได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมการประชุม 6th ASEAN Children's Forum via Online Platform ในหัวข้อ "The Impact of COVID-19 and the Current Situation on Children" ร่วมกับตัวแทนเด็กและเยาวชนจากกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ชมรมเยาวชนดีเด่นจังหวัดเชียงใหม่ (2563) จัดกิจกรรมทำดีเพื่อผ่านพ้นวิกฤติโควิด-19 และ สโมสรนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (2563) จัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือสังคมและผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) นอกจากนี้ในกลุ่มภาคีอื่น ๆ ยังปรากฏผลการดำเนินงานที่เผยแพร่ในปี 2563 ยกตัวอย่าง ชมรมเยาวชนตาบอดไทย (2563) ได้จัดโครงการเสริมทักษะการบริหารโครงการสำหรับผู้นำคนตาบอด ซึ่งผู้ที่เข้าร่วมโครงการจะได้เรียนรู้ถึงวิธีการเขียนโครงการที่ถูกต้องสมบูรณ์ น่าสนใจ และสามารถนำไปใช้จริง ได้ สมาพันธ์เด็กและเยาวชนจังหวัดศรีสะเกษ (2563) จัดแข่งขันโพล์กอล์ฟส่งเสริม "นักดนตรีรุ่นใหม่ ไม่สูบ ไม่ดื่ม ไม่เสพ" ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต (2563) จัดกิจกรรมปล่อยมัจฉาสูวารี และถวายกองทุน

สนับสนุนการสร้างศาสนทายาทเพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา กลุ่มแมลงปอปีกแก้ว (2563) ร่วมรณรงค์คัดแยกขยะในงานกาชาดจังหวัดอุดรธานี ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2563) จัดโครงการวรรณกรรมสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 3 ภายใต้หัวข้อ "คู่นาน" ชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา (2563) จัดกิจกรรม Weekly Halqaqah "คนสร้างคน" มุมมองอิสลามกับกรณีครูที่เลี้ยงทำทารุณกรรมเด็ก และ สมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (2563) จัดกิจกรรมเวทีคนหนุ่มสาวมุสลิมในจินตนาการที่อยากเห็น

5) ตำบลต้นแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพร่วมกับมูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคมดำเนินโครงการพัฒนารูปแบบตำบลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในตำบลนาร่องยกระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นพื้นที่เรียนรู้ “ตำบลต้นแบบ” เพิ่มขีดความสามารถให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการส่งเสริมเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงการปฏิบัติ ผลการดำเนินงานในปี 2563 ประกอบด้วย (1) มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน รวม 31 แห่ง ทั่วประเทศ (2) เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับภูมิภาค เพิ่มขีดความสามารถเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและเสริมทักษะของเด็กและเยาวชน ด้วยการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ “นวัตกรรมสังคมกับเยาวชนไทย SIY (Social Innovation and Youth) ตลาดวิชา” จำนวน 6 วิชา ได้แก่ 1) พื้นฐานความรู้สภาเด็กและเยาวชน 2) ระบบสนับสนุนเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3) การจัดการงบประมาณและการเงิน 4) ท้องถิ่นสร้างสรรค์ 5) กองทุนคนรุ่นใหม่พัฒนาท้องถิ่น และ 6) การพัฒนานวัตกรรมทางสังคม (3) สภาเด็กและเยาวชน 18 แห่งได้รับการบ่มเพาะและสามารถพัฒนาโครงการหรือนวัตกรรมทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหา หรือเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนรวม 18 นวัตกรรม และ (4) เกิดเวทีสาธารณะระดับภาคและการสื่อสารสู่สาธารณะ เพื่อแสดงผลการดำเนินการของตำบลต้นแบบ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ หรือผู้สนใจได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำรูปแบบวิธีการไปพัฒนาในตำบลตนเองได้ (กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563)

ตัวอย่างตำบลต้นแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในปี 2563 อาทิ ภาคกลาง อบต. หุ่นสมอ อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี มีผลการดำเนินงานผ่านฐานการศึกษาดูงาน 4 ฐาน คือ ฐานที่ 1) ชุมชนด้านการประดิษฐ์ใบตองดอกไม้ ฐานที่ 2) ศูนย์เรียนรู้ขนมละมุด ฐานที่ 3) วิทยาลัย Stroke และฐานที่ 4) ศูนย์ประสานงานเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เทศบาลตำบลจิวต่อน อ.เมือง จ.สกลนคร มีพื้นที่ศึกษางานต้นแบบทางชุมชนที่สำคัญ เช่น การต้มเกลือสินเธาว์แหล่งผลิตเกลือสมัยโบราณ ลุ่มน้ำหนองหาน ชุมชนตีเหล็ก และวัฒนธรรมการทำบั้งไฟโฮตคิตดรัม ภาคเหนือ เทศบาลตำบลพุเตย อ.วิเชียรบุรี จ.เพชรบูรณ์ มีพื้นที่ศึกษางานต้นแบบทางชุมชนที่สำคัญ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีวิทยากรคือเด็กในศูนย์ฯ มาช่วยอธิบายกิจกรรมของศูนย์ กลุ่มทอผ้าที่มีลายเป็นอัตลักษณ์หาชมได้ที่ตำบลพุเตยที่เดียว กลุ่มฮักบั้งไฟที่เป็นต้นแบบทางวัฒนธรรมโดยมีเด็กและเยาวชนร่วมกับคนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ไว้ และ พุเตยสปาที่เป็นต้นแบบทางธรรมชาติจากบ่อน้ำพุร้อนในชุมชน ภาคใต้ ตำบลท่าน้ำ และตำบลกะดุนง

จังหวัดปัตตานี ริเริ่มการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่สอนอัลกุรอานเด็ก ๆ ในชุมชน เป็นต้น (มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม, 2563)

3.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน และเวทีนานาชาติ

ข้อสังเกตจากการศึกษา พบว่าในสถานการณ์โควิด-19 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีอาเซียนและนานาชาติมีบางกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นเหมือนเดิม แต่มีบางกิจกรรมที่ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเข้าร่วมเป็นแบบออนไลน์ ทั้งนี้ยังไม่พบรายงานว่าเด็กและเยาวชนที่เดินทางไปเข้าร่วมกิจกรรมในเวทีอาเซียนและเวทีนานาชาติติดเชื้อโควิด-19 หรือนำเชื้อกลับมา ซึ่งกิจกรรมที่จัดยังเน้นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ผ่านทางออนไลน์ แต่ในกรณีที่กิจกรรมที่เน้นทางด้านทักษะ ฝีมือ หรือการแข่งขัน มีหลายกิจกรรมที่ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงานขึ้นให้เหมาะสมกับสถานการณ์โดยเฉพาะช่วงของโควิด-19 การคัดเลือกเด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมในเวทีอาเซียนและเวทีนานาชาติ พบว่าส่วนมากทำการคัดเลือกในพื้นที่หรือในโรงเรียนที่เด็กและเยาวชนศึกษาอยู่ เพื่อเป็นตัวแทนระดับภูมิภาค แล้วคัดเลือกเป็นตัวแทนของประเทศต่อไป ในกรณีที่หน่วยงานภาคเอกชนหรือองค์กรต่าง ๆ จัดกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชนขึ้นในบางช่วงเวลาหรือเพียงแค่บางพื้นที่เท่านั้น อาจทำให้การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ไม่ครอบคลุม ทำให้เด็กหรือเยาวชนหลายคนหรือหลายพื้นที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งคณะผู้จัดงานพยายามสร้างรูปแบบหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบที่จะไม่กระทบต่อปัญหาเรื่องของความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กในเมืองและชนบท รวมถึงพยายามลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเด็กที่ไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ นอกจากนี้ในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผู้ปกครองหลายคนเป็นห่วงลูกหลานของตน จึงไม่ได้ส่งเด็กและเยาวชนเข้าร่วมในบางกิจกรรมที่จัดขึ้น จึงคาดการณ์แนวโน้มว่าหากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คลี่คลายลง การดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียนและเวทีนานาชาติ จะได้รับความสนใจมากขึ้น

3.3.1 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน

การประชุมอาเซียนว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (The Asean Conference on Crime Prevention and Criminal Justice) หรือ ACCPC

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) ได้เปิดเวทีส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนอาเซียนมีส่วนร่วมต่อการกำหนดแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมว่าด้วย “อาชญากรรมทางไซเบอร์” ระหว่างวันที่ 25-29 กุมภาพันธ์ 2563 ซึ่งข้อเสนอของผู้แทนเยาวชนจากแถบภูมิภาคอาเซียนทั้ง 10 ประเทศจากการระดมความคิดและหาวิธีแก้ไขปัญหามาผ่าน Design thinking นั้น จะได้รับการเสนอต่อที่ประชุมจากประเทศสมาชิกอาเซียน รวมถึงสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยจะรวบรวมรายงานและข้อเสนอแนะพร้อมจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย (เว็บไซต์สยามรัฐ, 2563)

3.3.2 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีนานาชาติ

1) โครงการเยาวชนแลกเปลี่ยนเอเชียแปซิฟิก (Asia Pacific Youth Exchange - Thailand)

โครงการเยาวชนแลกเปลี่ยนเอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 7 จัดขึ้นวันที่ 7-18 มกราคม 2563 เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ เพื่อให้เยาวชนจากเอเชียแปซิฟิกได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนและสังคม ซึ่งกิจกรรมประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ การพัฒนาความเป็นผู้นำ การลงพื้นที่ชุมชน และการนำเสนอโครงการต่อผู้แทนจาก UN ภาครัฐ และภาคเอกชน (CAMPHUB, 2563)

2) โครงการเยาวชนกล้าคิด สกิดสังคม หรือ Generation Unlimited (Gen-U)

โครงการเยาวชนกล้าคิด สกิดสังคม หรือ Gen-U เป็นโครงการที่เกิดจากความร่วมมือระดับนานาชาติโดยยูนิเซฟ เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 14-24 ปี ได้นำความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นรอบตัว ซึ่งเปิดตัวครั้งแรกในการประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติปี 2561 โดยในปี 2563 ตัวแทนจากประเทศไทย 3 คน ในนาม มูลาติม ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี จังหวัดปัตตานี ชนะการประกวดระดับโลก และได้รับรางวัลเป็นเงินรวม 470,000 บาท จากการนำชุดความรู้เรื่องบอร์ดเกมบันไดงูที่ถูกตั้งชื่อว่า DAWN หรือ รุ่งอรุณ ซึ่งออกแบบจากเรื่องราวการถูกบูลลี่ที่เกิดขึ้น และบอร์ดเกมดังกล่าวนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเคารพซึ่งกันและกัน (องค์การยูนิเซฟ ประจำประเทศไทย, 2563)

3) การแข่งขันแกะสลักหิมะนานาชาติ 2020 (12th International Collegiate Snow Sculpture Contest 2020)

ทีมแกะสลักหิมะวิทยาลัยสารพัดช่างตราดได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับที่ 1 เป็นสมัยที่ 2 และรางวัลเทคนิคยอดเยี่ยม (Best Creative Award) ด้วยผลงาน "รัก ยืน ยาว" จากการแข่งขันแกะสลักหิมะนานาชาติ 2020 โดยทีมแกะสลักหิมะวิทยาลัยสารพัดช่างตราดได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 จากการแกะสลักหิมะเป็นรูปร่างของมังกร หงส์ และดอกบัว ที่มีลวดลายสวยงามในแบบลายไทย สื่อถึงความหมายระหว่างประเทศไทยและประเทศจีนที่มีความสัมพันธ์อันดีมาอย่างยาวนาน 70 ปี คือ หงส์ แทนสัญลักษณ์ประเทศไทย มังกรแทนสัญลักษณ์ประเทศจีน และดอกบัวสื่อความหมายถึงประเทศไทย นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้รางวัลที่ 2 จากการแข่งขันรายการดังกล่าว โดยทีมวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานีด้วยผลงาน "พลังแห่งความสามัคคี (Unity is Strength)" ด้วยการจำลองเหตุการณ์ในโลกจินตนาการของกลุ่มสัตว์ที่อยู่ในป่าหิมพานต์ (กรมประชาสัมพันธ์, 2563)

4) การประชุมเยาวชนนานาชาติ หรือ Online Global Leaders Conference

องค์กร UNIV LEADERS (ยูนิฟ ลีดเดอร์ส) ภายใต้สังกัดมูลนิธิเยาวชนสัมพันธ์นานาชาติ (International Youth Fellowship - IYF) ได้จัดงาน Online Global Leaders Conference หรือ

การประชุมเยาวชนนานาชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมในงาน “World Camp หรือค่ายวัฒนธรรมนานาชาติ” เป็นโปรแกรมการเขียนโครงการที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาที่มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาของเยาวชนที่กำลังเผชิญอยู่ทั่วโลก อาทิ การศึกษา สิ่งแวดล้อม สุขภาพ อาหาร ความรุนแรง และปัญหาสังคมอื่น ๆ แบ่งกลุ่มทีมละไม่เกิน 10 คน โดยจัดแข่งขันในรูปแบบออนไลน์ผ่านโปรแกรมซูม (ZOOM) พร้อมกับอีก 12 ประเทศทั่วโลก คือ ฟิลิปปินส์ อินเดีย จีน กานา ไอออร์โคสต์ แอฟริกาใต้ เอธิโอเปีย เอสวาตินี ยูกันดา และคิริบาส ผู้เข้าแข่งขันสามารถเลือกเขียนโครงการเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาของเยาวชนในประเทศไทยหรือของประเทศอื่น ๆ ได้ (BugabooTV, 2563)

5) การแข่งขันหุ่นยนต์ยุวชนนานาชาติ IYRC (International Youth Robot Competition)

สมาคม IYRA (สมาคมหุ่นยนต์ยุวชนนานาชาติ International Youth Robot Association เป็นผู้จัดการแข่งขันหุ่นยนต์ระดับชาติ IYRC Thailand ได้พาคณะตัวแทนเยาวชนไทยไปร่วมการแข่งขันหุ่นยนต์ยุวชนนานาชาติ IYRC (International Youth Robot Competition) 2020 Online ที่ประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งประเภทรายการแข่งขัน Robot Creation การแข่งขันหุ่นยนต์ความคิดสร้างสรรค์ ในหัวข้อหุ่นยนต์ช่วยด้วย! (Help us! Robot!) เป็นหัวข้อโจทย์ที่ตั้งขึ้นมา โดยให้ผู้เข้าแข่งขันได้ออกแบบหุ่นยนต์มาช่วยเหลือมนุษย์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (เว็บไซต์เอ็มไทย, 2563)

บทสรุป

จากการแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมและได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2560 ทำให้เกิดสภาเด็กและเยาวชนตำบลและเทศบาลทั่วประเทศไทย มีประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยแล้วทั้งหมด 6 คน และมีคณะบริหารมาแล้วจำนวน 8 ชุด ซึ่งสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับได้ขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนยังคงปรากฏปัญหาและข้อจำกัด โดยในปี 2563 คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยได้สรุปปัญหาอุปสรรคไว้ 3 ประเภท คือ (1) ข้อจำกัดระบบราชการและระเบียบทางราชการ (2) การดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และ (3) ข้อจำกัดด้านงบประมาณในการกิจกรรม

นอกจากสภาเด็กและเยาวชนแล้ว ยังปรากฏเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่มีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2563 โดยสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยรวบรวมรายชื่อได้ 38 เครือข่าย ซึ่งแบ่งการทำงานออกเป็น 16 ด้าน รวมถึงเครือข่ายอื่น ๆ ที่มีผลงานโดดเด่นและต่อเนื่องจากปี 2562 อาทิ เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนพื้นเมือง เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด (PPS) ยุว อสม. แกนนำสุขภาพเด็กและเยาวชนจิตอาสา สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนในสัดส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน และ ตำบลต้นแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน

นอกจากนี้เด็กและเยาวชนยังปรากฏการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมในระดับอาเซียนและเวทีนานาชาติ ซึ่งโครงการต่าง ๆ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการดำเนินการตามสถานการณ์โควิด-19

ส่วนที่ 4

บทบาทและผลการดำเนินงาน ของภาคประชาชนต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

4.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

- (1) โครงการ “ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คุณภาพดี มีมาตรฐาน เด็กพัฒนาการสมวัย”
- (2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดบริการที่มีความจำเป็นให้แก่เด็กและครอบครัว
ในสถานการณ์โควิด-19
- (3) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยผ่านแอปพลิเคชัน KhunLook
- (4) โครงการออกแบบการเรียนรู้ พัฒนาสมรรถนะเด็กปฐมวัย ผ่านกิจกรรมประจำวัน
ด้วยกระบวนการ Active Learning
- (5) โครงการพัฒนาเครื่องมือเพื่อประเมินความพร้อมของเด็กและเยาวชนในการเข้าสู่
ตลาดแรงงาน
- (6) โครงการลดความเหลื่อมล้ำด้วยการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ
- (7) การยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับท้องถิ่น
- (8) หลักสูตรการเสริมสร้างวิทยากรกระบวนการเพื่อพัฒนานวัตกรรมทางสังคม
- (9) หลักสูตรตำบลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนตำบล
- (10) โครงการการขยายผลและพัฒนาความช่วยเหลือกลุ่มเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัยนอกระบบ
ในกรุงเทพมหานคร

4.2 องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

- 4.2.1 การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ในปี 2563
- 4.2.2 การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ในปี 2563
- 4.2.3 การสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ ในปี 2563

4.3 สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

4.3.1 สถาบันวิชาการในระบบ

- (1) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนจากสถาบันศึกษา
- (2) ผลงานทางวิชาการและการวิจัย

4.3.2 สถาบันวิชาการนอกระบบ

- (1) มหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

- (2) โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- (3) แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก
- (4) แหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชน

4.4 สื่อกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

- (1) สำนักข่าวสมท.
- (2) สำนักข่าว Thai PBS
- (3) มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์
- (4) กสทช.
- (5) กองเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
- (6) กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
- (7) มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน
- (8) ศูนย์ข้อมูลสื่อสร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะ

4.5 อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

- (1) มูลนิธิก๊อฝินเด็ก
- (2) โครงการ “เด็กและเยาวชนจิตอาสา รวมใจ เทิดไท้องค์ราชัน”
- (3) มูลนิธิสุภาพไทย
- (4) มูลนิธิยุวพัฒน์
- (5) มูลนิธิ ซี.ซี.เอฟ. เพื่อเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ฯ
- (6) จิตอาสาสมุดเพื่อน้อง
- (7) มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
- (8) ผู้นำอาสายุวนิเซฟ
- (9) ยูนิเซฟ NextGen
- (10) โครงการอาสาสมัคร “ในมือบมีเด็ก”

4.6 การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

- 4.6.1 การทำงานของภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 4.6.2 ความคืบหน้าของโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต
- 4.6.3 โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด

รายละเอียด ดังนี้

4.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

การจัดทำโครงการหรือการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปี 2563 โดยส่วนมากแล้วได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สท.) นอกจากนี้ยังเกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ อาทิ กระทรวงสาธารณสุข มหาวิทยาลัยชั้นนำ เป็นต้น ซึ่งผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2563 โดยนำเสนอโครงการที่มีความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ยกตัวอย่างข้อมูลดังนี้

1) โครงการ “ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คุณภาพดี มีมาตรฐาน เด็กพัฒนาการสมวัย”

เนื่องด้วยมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยถือเป็นรากฐานสำคัญแก่คุณภาพชีวิตของเด็กในประเทศ รวมถึงทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ เหตุนี้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงให้ความสำคัญแก่การพัฒนาเด็ก โดยเฉพาะช่วงปฐมวัย จึงส่งเสริมและสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั่วประเทศ ยึดถือมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดหลักสูตรทางวิชาการ การส่งเสริมประสบการณ์และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและมีพัฒนาการอย่างเหมาะสม ผ่านโครงการ “ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คุณภาพดี มีมาตรฐาน เด็กพัฒนาการสมวัย” ตั้งของขวัญวันเด็กแห่งชาติประจำปี 2563 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562)

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการจัดบริการที่มีความจำเป็นให้แก่เด็กและครอบครัว ในสถานการณ์โควิด-19

กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และองค์การยูนิเซฟ (2563) ได้ร่วมจัดทำแนวทางการป้องกันและการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเข้ามา มีบทบาทในเรื่อง (1) การให้ความช่วยเหลือด้านความเป็นอยู่ของครอบครัวที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ อาทิ การให้ความช่วยเหลือผ่านเงินสดฉุกเฉินหรือสิ่งของจำเป็น (2) การดูแลสุขภาพทางจิตสังคมของเด็ก ผ่านการให้ความรู้ถึงข้อเท็จจริงว่าด้วยสถานการณ์โควิด-19 และสร้างบรรยากาศของความปลอดภัยให้แก่เด็ก (3) การดูแลสุขภาพทางจิตสังคมของผู้ดูแลหรือครอบครัว อาทิ การจัดให้ผู้มีปัญหาสุขภาพจิตได้รับการทางการแพทย์อย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีบริการดูแลเด็กชั่วคราว หรือการจัดสรรทรัพยากร เช่น เงิน หรือ เครื่องอุปโภคบริโภคให้กับครอบครัว และ (4) การฟื้นฟูบริการปกติของท้องถิ่น เช่น โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่สามารถส่งเสริมให้เด็กและครอบครัวกลับไปดำเนินชีวิตได้ตามสภาวะปกติอย่างปลอดภัย

3) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยผ่านแอปพลิเคชัน KhunLook ในระหว่างปิดการเรียนการสอน

เนื่องจากมาตรการเร่งด่วนในการป้องกันวิกฤตการณ์จากโควิด-19 ทำให้มีการเลื่อนการเปิดภาคเรียนที่ 1 ในปี 2563 ดังนั้น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) มหาวิทยาลัยขอนแก่น ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) จึงร่วมกันพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมและประเมินพัฒนาการ รวมถึงการติดตามการเจริญเติบโต และสุขภาพของเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่องผ่านแอปพลิเคชัน KhunLook โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสถานศึกษาในสังกัดจะร่วมมือกับทบพท ในการขอความร่วมมือแก่ผู้ปกครอง ครู รวมถึงผู้ดูแลของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียน ตาวันโฮลดแอปพลิเคชันดังกล่าวเพื่อประเมินพัฒนาการของลูกหรือบุตรหลานอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563)

4) โครงการออกแบบการเรียนรู้ พัฒนาสมรรถนะเด็กปฐมวัย ผ่านกิจกรรมประจำวัน ด้วยกระบวนการ Active Learning

การพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษา ถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนั้นกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สอ.) ในฐานะหน่วยงานสนับสนุนและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ จึงมุ่งหวังให้เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด อปท. มีพัฒนาการที่สมวัย อันประกอบด้วยด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งปัจจุบันมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศ จำนวน 18,696 แห่ง และเด็กเล็ก จำนวน 697,140 คน เบื้องต้นได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ “โครงการออกแบบการเรียนรู้ พัฒนาสมรรถนะเด็กปฐมวัย ผ่านกิจกรรมประจำวัน ด้วยกระบวนการ Active Learning” จากความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มูลนิธิเด็กน้อยพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โรงเรียนนานาชาตินิสท์ อบต.สลักไถ และ อบต.ดอนแรด โดยการพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาปฐมวัยให้มีความรู้ ความเข้าใจในนโยบายการศึกษาปฐมวัย คุณลักษณะและทักษะในการออกแบบกิจกรรมประจำวันด้วยกระบวนการ Active Learning (ท้องถิ่นไทย ออนไลน์, 2563)

5) โครงการพัฒนาเครื่องมือเพื่อประเมินความพร้อมของเด็กและเยาวชนในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน

โครงการได้ทำการศึกษาประเมินความพร้อมของเด็กและเยาวชนไทยภายใต้การปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ที่มุ่งเน้นลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้แคบลง ผลสำรวจพบว่าทักษะแรงงานของเยาวชนไทยยังมีช่องว่างอยู่มาก โดยเฉพาะในด้านทักษะความสามารถในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาต่างประเทศหรือทักษะการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ

การประเมินความพร้อมดังกล่าวจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้ เนื่องจากช่วยสะท้อนความจริงต่าง ๆ กลับไปยังหน่วยงานในระดับพื้นที่และระดับประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลไปใช้กำหนดแผนยุทธศาสตร์และบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการปรับทิศทางการศึกษาให้สอดคล้องกับโลกสมัยใหม่และความต้องการของตลาดแรงงานมากขึ้น สิ่งสำคัญที่จะสนับสนุนให้ท้องถิ่นทำได้สำเร็จคือการมองเห็นภาพเดียวกันตั้งแต่ผู้บริหารระดับจังหวัดจนถึงผู้ปฏิบัติงาน การเห็นความสำคัญของเด็กเยาวชนที่อยู่ในชุมชนในฐานะผู้เรียน เพราะท้ายที่สุดเยาวชนเหล่านั้นจะเติบโตและกลับมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาจังหวัดของตนเองต่อไปในอนาคต (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2563)

6) โครงการลดความเหลื่อมล้ำด้วยการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ หรือ Reducing Inequality through Early Childhood Education: RIECE

หลักสูตร “ปฐมวัยไรซ์ไทยแลนด์” ภายใต้โครงการลดความเหลื่อมล้ำด้วยการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ พัฒนามาจากหลักสูตรไฮสโคป (HighScope) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างมาก ผ่านการสอนที่เน้นการเรียนรู้ด้วย “การเล่น” ที่ส่งเสริมทักษะในการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) และการทบทวน (Review) หลักสูตรนี้ถูกออกแบบมาเพื่อพัฒนาเด็กไทยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ขวบ โดยการเล่นนี้เป็นการให้โอกาสเด็กคิดการเล่นอย่างอิสระ เด็กจึงได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงทำให้เกิดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ และรู้จักลงมือแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ซึ่งหลักสูตรปฐมวัยไรซ์ไทยแลนด์ผ่านการประเมินของครูและการสังเกตของผู้บริหารท้องถิ่น พบว่าเด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น เด็กกล้าคิด กล้าตั้งคำถาม กล้าแสดงออก มีความมั่นใจ มีภาวะผู้นำ รับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้เด็กยังกล้าทดลองเพื่อหาคำตอบจากสิ่งรอบตัวด้วยตนเองมากขึ้น จากเดิมเด็กจะเงิบ ไม่กล้าถาม ไม่กล้าคุย (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2563)

7) การยกระดับคุณภาพการศึกษาระดับท้องถิ่น

ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ระบุว่า ปัจจุบันมีเด็กราว 2 ล้านคน อยู่ในความดูแลของ อปท. ทั้งในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประมาณ 18,000 ศูนย์ และในโรงเรียนสังกัดเทศบาล 1,725 แห่ง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงนับเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้ สิ่งที่ท้องถิ่นสามารถทำได้ทันที คือการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ และการออกแบบหลักสูตรการศึกษาเฉพาะตามศักยภาพของแต่ละชุมชน ยกตัวอย่าง *เทศบาลนครขอนแก่น* ได้มีแนวนโยบายด้านศึกษาที่โดดเด่นในการพัฒนาคนเคียงคู่กับการพัฒนาเมือง การพัฒนาเมืองย่อมไม่อาจสำเร็จได้ถ้าขาดการพัฒนาคน โดยมุ่งหวังให้เด็กและเยาวชนในวันนี้เติบโตขึ้นมาเป็นประชากรที่มีคุณภาพ เทศบาลจึงทุ่มเททรัพยากรในด้านการศึกษา โดยจากงบประมาณของเทศบาลที่ทุ่มให้กับการศึกษาว่า 40 เปอร์เซ็นต์ของงบประมาณทั้งหมด เพื่อสร้างโอกาสที่ดีที่สุดให้กับเด็กและเยาวชน ส่วน *เทศบาลนครเชียงราย* การก้าวสู่การเป็น “นครแห่งการศึกษา” ซึ่งตลอดระยะเวลากว่า 20 ปีที่ผ่านมา เทศบาลได้จัดสรรงบประมาณสำหรับด้านการศึกษาสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งมาโดยตลอด และ *เทศบาลนครภูเก็ต*

ใช้วิธีเดินหน้าเข้าหาปัญหาด้วยยุทธศาสตร์เชิงรุก โดยมีการจัดทำ “พิมพ์เขียวการศึกษา” ที่มีการสำรวจและเก็บข้อมูลจำนวนเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว สถานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ เพื่อเป็นฐานข้อมูลกลางที่ทุกหน่วยงานในท้องถิ่นสามารถนำข้อมูลไปใช้ร่วมกันได้ ตลอดจนมีการติดตามผลและหาแนวทางช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหา (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2563)

8) หลักสูตรการเสริมสร้างวิทยาการกระบวนการเพื่อพัฒนานวัตกรรมทางสังคม โครงการพัฒนาเพื่อการแบ่งปันที่ยิ่งใหญ่

มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคมร่วมกับกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างวิทยาการกระบวนการเพื่อพัฒนานวัตกรรมทางสังคมภายใต้โครงการพัฒนาเพื่อการแบ่งปันที่ยิ่งใหญ่ ภายใต้แนวคิด “ความสร้างสรรค์และนวัตกรรมเปลี่ยนแปลงสังคม” กลุ่มเป้าหมายคือตัวแทนองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด ตัวแทนศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง ตัวแทนจากนิคมสร้างตนเอง ศูนย์พัฒนารัฐบาลบนพื้นที่สูง อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดขึ้นทั้งหมด 5 รุ่น ผู้เข้าร่วมกว่า 500 คน ได้เรียนรู้การออกแบบและพัฒนานวัตกรรมทางสังคมโดยใช้ต้นทุนทางสังคมรอบตัวเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ (มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม, 2563)

9) หลักสูตรตำบลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนตำบล

หลักสูตรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนตำบล ดำเนินการโดยมูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคมร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ พัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนตำบล ภายใต้แนวคิด “เด็กคิด เด็กทำ เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน” กลายมาเป็นหลักสูตรทั้งหมด 3 หลักสูตร คือ หลักสูตรท้องถิ่นห้องเรียนชุมชน ศูนย์ปมเพาะนวัตกรรมท้องถิ่น และกองทุนคนรุ่นใหม่พัฒนาท้องถิ่น หลักสูตรทั้งหมดเน้นการเรียนรู้นอกห้องเรียนและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบนวัตกรรมทางสังคมเพื่อสร้างคุณค่าและแก้ไขปัญหาให้ท้องถิ่นของตนเอง (มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม, 2563)

10) โครงการการขยายผลและพัฒนาความช่วยเหลือกลุ่มเด็กปฐมวัย และเด็กปฐมวัยนอกระบบ ในกรุงเทพมหานคร

โครงการมีระยะเวลาการดำเนินงาน 1 ปีตั้งแต่เดือนกันยายน 2563 – สิงหาคม 2564 มีแนวทางการดำเนินงาน คือ 1) พัฒนาเครื่องมือคัดกรองเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากจนขาดแคลนและมีภาวะวิกฤตครอบครัว และนำมาให้ครูและผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กใช้ในการคัดกรองเด็ก ทั้งเด็กปฐมวัยในระบบและนอกระบบ 2) จัดการอุดหนุนงบประมาณแก่เด็กปฐมวัยยากจนที่มีความเสี่ยงสูงในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อบรรเทาอุปสรรคในการเรียน และผลกระทบจากภัยการระบาดโควิด-19 3) สนับสนุนวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ให้สามารถออกแบบกระบวนการและให้การดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยยากจนที่มีความเสี่ยงสูงดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ โดยจัดการฝึกอบรม ให้คำปรึกษา

เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่อง และการสนับสนุนทรัพยากรเครื่องมือสำหรับครูและผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน 4) สนับสนุนวิชาการเพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนให้มีกระบวนการทำงานกับครอบครัวยากจนที่มีความเสี่ยงสูง ทั้งการเยี่ยมบ้านร่วมกับทีมบูรณาการด้านสุขภาพและการคุ้มครองเด็ก และการส่งต่อข้อมูลเพื่อให้หน่วยงานวิชาชีพที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือเด็กในครอบครัวยากจนที่มีความเสี่ยงสูง 5) อุดหนุนงบประมาณแก่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อดำเนินการข้อ 3-4 แก่เด็กปฐมวัยยากจนที่มีความเสี่ยงสูง (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2563)

จากข้อมูลข้างต้น ภาพรวมของการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) นั้นมีการบูรณาการความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยกัน เกิดเป็นโครงการต่าง ๆ ซึ่งหากค้นคว้าโครงการที่เกิดในระดับพื้นที่ อาทิ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล จะปรากฏโครงการย่อยเกือบทุกพื้นที่ ตามแผนการพัฒนาของหน่วยงานนั้น ๆ ทั้งนี้ในภาพรวมและโครงการระดับพื้นที่มีโครงการและแนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่หลากหลายตามบริบทของหน่วยงานและพื้นที่นั้น ๆ ในรายงานฉบับนี้ได้ยกตัวอย่างโครงการที่เป็นภาพรวมในการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2 องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

องค์กรพัฒนาเอกชน (อพช.) คือองค์กรที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐ หรือที่รู้จักในชื่อองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรสาธารณประโยชน์ เป็นองค์กรที่ได้รับเงินช่วยเหลือจากแหล่งเงินทุนทั้งจากภายนอกและภายในประเทศที่มีระเบียบวาระ การกำหนดทิศทางและนโยบายขององค์กรเพื่อมุ่งบริการสาธารณประโยชน์ โดยไม่แสวงหาผลกำไร (ThaiNGO, ม.ป.ป.) และธุรกิจเพื่อสังคม หรือกิจการเพื่อสังคม หรือ Social Enterprise (SE) คือ กิจการที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไกการบริหารจัดการที่ดีของภาคธุรกิจมาบวกกับความรู้และนวัตกรรมสังคม มีความยั่งยืนทางการเงินจากรายได้หลักที่มาจากสินค้าหรือบริการโดยไม่ต้องพึ่งพาเงินบริจาค และมีการนำผลกำไรที่เกิดขึ้นไปลงทุนซ้ำเพื่อขยายผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น (SEThailand, 2562) โดยประเด็นขององค์กรพัฒนาเอกชน ธุรกิจเพื่อสังคม และภาคธุรกิจ กับการพัฒนาเด็กและเยาวชน มีรายละเอียดดังนี้

สภาองค์การพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทำการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม และการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจในปี 2563 ในระหว่างเดือน พฤษภาคม - กรกฎาคม 2564 โดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรพัฒนาเอกชน 72 องค์กร องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 24 องค์กร และภาคธุรกิจ 54 บริษัท

ข้อมูลที่สำรวจจากองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมมี 10 หัวข้อ และภาคธุรกิจมี 8 หัวข้อ ซึ่งรวมถึงลักษณะของหน่วยงาน ผลการดำเนินงานหรือการให้ความสนับสนุน และงบประมาณ โดยหัวข้อเกี่ยวกับงบประมาณและผลกระทบของวิกฤตโควิด-19 แยกไปอยู่ในส่วนที่ว่าด้วยเรื่องของงบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยรวม

นอกจากนี้องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมยังได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพิจารณาปรับปรุงงานพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

4.2.1 การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ในปี 2563

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีจำนวนลดลงในปี 2563 เนื่องจากวิกฤตโควิด-19 คือมีเพียง 72 องค์กร โดยแบ่งข้อมูลเป็น 10 หัวข้อ คือ 1) ลักษณะขององค์กร 2) ประเด็นการดำเนินงาน 3) แนวทางการดำเนินงาน 4) กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงาน 5) พื้นที่การดำเนินงาน 6) งบประมาณดำเนินการ 7) การร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม 8) การทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ 9) ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 และ 10) ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน แต่เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณและผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 รวมอยู่ในส่วนที่ว่าด้วยเรื่องงบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยรวม จึงทำให้ข้อมูลในส่วนของการดำเนินงานเหลืออยู่ 8 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

1) ลักษณะขององค์กรพัฒนาเอกชน

จำนวนองค์กรพัฒนาเอกชน 72 องค์กรที่ให้ข้อมูล มีลักษณะขององค์กรแตกต่างกันเป็น 4 ประเภท ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 ลักษณะขององค์กรพัฒนาเอกชน

ลักษณะ	จำนวนองค์กร	ร้อยละ
1. องค์กรระหว่างประเทศ	6	8.33
2. องค์กรระดับประเทศ	39	54.17
3. องค์กรระดับจังหวัด	6	8.33
4. องค์กรระดับชุมชน	21	29.17
รวม	72	100.00

จากตารางข้างต้นมีองค์กรซึ่งดำเนินงานระดับประเทศจำนวนมากที่สุดคือ 39 องค์กร หรือร้อยละ 54.17 รองลงมาคือองค์กรที่ทำงานระดับชุมชนจำนวน 21 องค์กร หรือร้อยละ 29.17 ส่วนองค์กรระหว่างประเทศและองค์กรในระดับจังหวัดมีจำนวนเท่ากันคือ 6 องค์กร หรือร้อยละ 8.33 นอกจากนี้จากการสำรวจยังพบว่าในจำนวน 72 องค์กร มีองค์กรที่เป็นสาขาขององค์กรต่างประเทศหรือระหว่างประเทศจำนวน 6 องค์กร หรือร้อยละ 8.33 และมีองค์กรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลจำนวน 48 องค์กร หรือร้อยละ 66.67

2) ประเด็นการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลทำงานในประเด็นต่างๆ 10 ประเด็น คือ 1) การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว 2) การสร้างสุขภาวะ 3) การส่งเสริมการศึกษา 4) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

- 5) การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน
 7) การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ 8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 9) การพัฒนากลไกการทำงาน และ
 10) การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม โดยมีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 ประเด็นการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน

ประเด็นการดำเนินงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (n=72)
1) การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว	35	48.61
2) การสร้างสุขภาวะ		
2.1 สุขภาพกาย/จิต	42	58.33
2.2 โภชนาการ	41	56.94
2.3 การสร้างความปลอดภัย	27	37.50
2.4 อนามัยเจริญพันธุ์/เพศวิถี	25	34.72
2.5 การป้องกันอุบัติเหตุ	19	26.39
3) การส่งเสริมการศึกษา		
3.1 ทู่น/อุปกรณ์	54	75.00
3.2 การผลิตสื่อการเรียนการสอน	36	50.00
3.3 การศึกษาทางเลือก/ศูนย์การเรียนรู้	35	48.61
3.4 วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสารสนเทศ	22	30.56
4) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	58	80.56
5) การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	47	65.28
6) การปกป้อง คุ้มครองเด็กและเยาวชน		
6.1 การช่วยเหลือ พี่นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก	51	70.83
6.2 สิทธิเด็ก	41	56.94
6.3 การต่อต้านการค้ามนุษย์ ความรุนแรง สิ่งเสพติด และอบายมุข	28	38.89
6.4 การให้คำปรึกษาโดยสายด่วน	18	25.00
7) การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ		
7.1 การพัฒนาทักษะชีวิต	60	83.33
7.2 การพัฒนาวิสัยทัศน์และทักษะอาชีพ	45	62.50
7.3 การพัฒนาทักษะการทำงาน	36	50.00
7.4 การสร้างวินัยทางการเงิน	26	36.11
7.5 การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล	24	33.33
7.6 การพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ	11	15.28

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ประเด็นการดำเนินงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (n=72)
8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม		
8.1 การส่งเสริมจิตอาสา	66	91.67
8.2 การสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาสังคม	58	80.56
8.3 การพัฒนาผู้นำเยาวชน	51	70.83
8.4 การสนับสนุนกลุ่ม/ เครือข่ายเยาวชน	48	66.67
9) การพัฒนากลไกการทำงาน		
9.1 การพัฒนาบุคลากร	47	65.28
9.2 การสร้างเครือข่ายการทำงาน	43	59.72
9.3 การพัฒนากฎหมาย	8	11.11
10) การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม	51	70.83

จากประเด็นทั้ง 10 ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประเด็นการมีส่วนร่วมเป็นประเด็นที่มีจำนวนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลดำเนินงานมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมจิตอาสาซึ่งมีถึง 66 องค์กร หรือร้อยละ 91.67 และการสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาสังคมซึ่งมีจำนวน 58 องค์กร หรือร้อยละ 80.56 เช่นเดียวกับประเด็นส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งมี 58 องค์กร หรือร้อยละ 80.56 ส่วนในประเด็นการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจนั้น มีองค์กรดำเนินงานอยู่ 60 องค์กร หรือร้อยละ 83.33 ในด้านการพัฒนาทักษะชีวิต

ส่วนประเด็นที่มีองค์กรจำนวนน้อยที่สุดดำเนินการคือ การพัฒนากฎหมายซึ่งมีจำนวนเพียง 8 องค์กร หรือร้อยละ 11.11 ถัดขึ้นมาคือด้านการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศซึ่งมีองค์กรดำเนินงาน 11 องค์กร หรือร้อยละ 15.28 และด้านการให้คำปรึกษาโดยสายด่วนซึ่งมี 18 องค์กร หรือร้อยละ 25.00 ตามลำดับ

สำหรับอีก 4 ประเด็น ซึ่งมีหลายด้านนั้นพบว่า ในประเด็นการสร้างสุขภาวะมีองค์กรที่ดำเนินงานมากที่สุดคือ 42 องค์กร หรือร้อยละ 58.33 ในด้านสุขภาพกายและจิต ในประเด็นส่งเสริมการศึกษามีจำนวนมากที่สุดในด้านทุนและอุปกรณ์คือ 54 องค์กร หรือร้อยละ 75.00

ประเด็นปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีจำนวนมากที่สุดในด้านช่วยเหลือ พื้นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบากคือ 51 องค์กร หรือร้อยละ 70.83 และในประเด็นพัฒนากลไกการทำงาน มีจำนวนมากที่สุดในด้านการพัฒนาบุคลากรคือ 47 องค์กร หรือร้อยละ 65.28

ภาพรวมเป็นที่น่าสังเกตว่ายังมีอีกหลายประเด็นหรือด้าน ที่มีองค์กรดำเนินงานมากกว่าครึ่งหนึ่งหรือตั้งแต่ 36 องค์กรขึ้นไป เช่น โภชนาการและสุขภาพกาย/จิต ในประเด็นการสร้างสุขภาวะ ประเด็นการส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านสิทธิเด็กในประเด็นการปกป้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ด้านวิสัยทัศน์และทักษะอาชีพ ในประเด็นการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจด้านการสนับสนุนกลุ่มและเครือข่ายเยาวชนในประเด็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ด้านพัฒนาเครือข่ายการทำงานในประเด็นการพัฒนากลไกการทำงาน การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม

3) แนวทางการดำเนินงาน

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีแนวทางการดำเนินงานที่หลากหลายถึง 8 แนวทาง คือ 1) การสงเคราะห์และฟื้นฟู 2) การป้องกัน 3) การส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ 4) การพัฒนาศักยภาพ 5) การศึกษาวิจัยและวิเคราะห์สถานการณ์ 6) การสร้างองค์ความรู้และต้นแบบ 7) การรณรงค์ระดับนโยบายและสาธารณะ และ 8) การระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 แนวทางการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน

แนวทางการดำเนินงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (n=72)
1) การพัฒนาศักยภาพ	62	86.11
2) การส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้	51	70.83
3) การสงเคราะห์และฟื้นฟู	46	63.89
4) การป้องกัน	45	62.50
5) การระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม	42	58.33
6) การสร้างองค์ความรู้และต้นแบบ	26	36.11
7) การรณรงค์ระดับนโยบายและสาธารณะ	25	34.72
8) การศึกษาวิจัยและวิเคราะห์สถานการณ์	18	25.00

จากตารางแนวทางการดำเนินงานมีจำนวนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลดำเนินงานมากที่สุดคือ การพัฒนาศักยภาพซึ่งมีจำนวน 62 องค์กร หรือร้อยละ 86.11 รองลงมาคือ แนวทางการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ซึ่งมี 51 องค์กร หรือร้อยละ 70.83 สำหรับแนวทางที่มีจำนวนองค์กรทำงานน้อยที่สุด 3 ลำดับ คือ การศึกษาวิจัยและวิเคราะห์สถานการณ์ซึ่งมีจำนวน 18 องค์กร หรือร้อยละ 25.00 การรณรงค์ระดับนโยบายและสาธารณะจำนวน 25 องค์กร หรือร้อยละ 34.72 และการสร้างองค์ความรู้และต้นแบบ มีจำนวน 26 องค์กร หรือร้อยละ 36.11 ตามลำดับ

4) กลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงาน

การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม คือ 1) เด็ก (0-18 ปี) 2) เยาวชน (19-25 ปี) 3) พ่อแม่ ผู้ปกครอง 4) ครูและผู้บริหารสถานศึกษา 5) ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน และ 6) สมาชิกและผู้นำชุมชน รายละเอียดปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 18 กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนคน	ร้อยละ
1) เด็ก (0-18 ปี)	222,471	66.49
2) เยาวชน (19-25 ปี)	46,688	13.95
3) พ่อแม่ ผู้ปกครอง	35,886	10.72

ตารางที่ 18 (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนคน	ร้อยละ
4) ครูและผู้บริหารสถานศึกษา	22,098	6.61
5) ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน	4,146	1.24
6) สมาชิกและผู้นำชุมชน	3,329	0.99
รวม	334,618	100.00

ปี 2563 องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งสิ้น 334,618 คน ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม และกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดคือ 222,471 คน หรือร้อยละ 66.49 คือ กลุ่มเด็ก (อายุ 0-18 ปี) รองลงมาคือ กลุ่มเยาวชน (19-25 ปี) ซึ่งมีจำนวน 46,688 คน หรือร้อยละ 13.95 และกลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งมีจำนวน 35,886 คน หรือร้อยละ 10.72 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่มีองค์กรพัฒนาเอกชนดำเนินงานน้อยที่สุดคือ กลุ่มสมาชิกและผู้นำชุมชน ซึ่งมีจำนวน 3,329 คน หรือร้อยละ 0.99 ของจำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด และถัดขึ้นมาคือกลุ่มผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน ซึ่งมีจำนวน 4,146 คน หรือร้อยละ 1.24 และกลุ่มครูและผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีจำนวน 22,098 คน หรือร้อยละ 6.61

5) พื้นที่การดำเนินงาน

พื้นที่การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีอยู่ทั่วประเทศทั้งกรุงเทพฯ และปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 19 พื้นที่การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน

พื้นที่สนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (n=72)
1) กรุงเทพฯ และปริมณฑล	55	76.39
2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	46	63.89
3) ภาคเหนือ	45	62.50
4) ภาคใต้	42	58.33
5) ภาคกลาง	39	54.17
6) ภาคตะวันออก	33	45.83
7) ภาคตะวันตก	25	34.72

จากตารางข้างต้น กรุงเทพฯ และปริมณฑลเป็นพื้นที่ที่มีองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลทำงานมากที่สุดคือ 55 องค์กร หรือร้อยละ 76.39 รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ 46 องค์กร หรือร้อยละ 63.89 ภาคเหนือคือ 45 องค์กร หรือร้อยละ 62.50 และภาคใต้คือ 42 องค์กร หรือร้อยละ 58.33

ส่วนภาคตะวันตกมีองค์กรที่ดำเนินงานน้อยที่สุดคือ 25 องค์กร หรือร้อยละ 34.72 ถัดขึ้นไปคือภาคตะวันออกคือ 33 องค์กร หรือร้อยละ 45.83 และภาคกลางคือ 39 องค์กร หรือร้อยละ 54.17

6) ความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ของสังคม

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีการร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม คือ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ เครือข่าย/กลุ่มเด็กและเยาวชน สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 20 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน

หน่วยงานที่ร่วมมือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนหน่วยงาน
1) สถานศึกษา	1,530 แห่ง
2) ภาครัฐ	236 หน่วยงาน
3) ภาคธุรกิจ	212 บริษัท
4) เครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชน	193 กลุ่ม
5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	127 องค์กร
6) องค์กรพัฒนาเอกชน	117 องค์กร
รวม	2,415 หน่วยงาน

จากตารางองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีความร่วมมือกับ 2,415 หน่วยงาน โดยเป็นสถานศึกษา มากที่สุดคือ 1,530 แห่ง รองลงมาคือภาครัฐ 236 หน่วยงาน และภาคธุรกิจ 212 บริษัท ส่วนองค์กรพัฒนาเอกชนอื่น ๆ ที่ให้ความร่วมมือมีจำนวนน้อยที่สุดคือ 117 องค์กร ถัดขึ้นมาคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 127 องค์กร และเครือข่าย/กลุ่มเด็กและเยาวชน 193 กลุ่ม

7) การทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ 7 กลุ่ม คือ สถานศึกษาในพื้นที่ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หน่วยงานราชการในพื้นที่ องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ สภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลและอำเภอ และองค์กรศาสนาในพื้นที่ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 21 การทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ขององค์กรพัฒนาเอกชน

หน่วยงานในพื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (n=72)
1) สถานศึกษาในพื้นที่	52	72.22
2) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด	35	48.61
3) หน่วยงานราชการในพื้นที่	35	48.61

ตารางที่ 21 (ต่อ)

หน่วยงานในพื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (n=72)
4) องค์กรบริหารส่วนตำบล	32	44.44
5) องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่	27	37.50
6) สภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลและอำเภอ	23	31.94
7) องค์กรทางศาสนาในพื้นที่	5	6.94

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลจำนวนมากที่สุดคือ 52 องค์กร หรือร้อยละ 72.22 ทำงานกับสถานศึกษาในพื้นที่ รองลงมาคือ 35 องค์กร หรือร้อยละ 48.61 เท่ากันที่ทำงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และหน่วยงานราชการในพื้นที่ นอกจากนี้มี 32 องค์กร หรือร้อยละ 44.44 ที่ทำงานกับองค์กรบริหารส่วนตำบล 27 องค์กร หรือร้อยละ 37.50 ทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ 23 องค์กร หรือร้อยละ 31.94 ทำงานกับสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลและอำเภอ และน้อยที่สุดคือ 5 องค์กร หรือร้อยละ 6.94 ทำงานกับองค์กรทางศาสนาในพื้นที่

8) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

องค์กรพัฒนาเอกชนได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2563 ไว้ดังต่อไปนี้

8.1 วิกฤตโควิด-19

เนื่องจากในปี 2563 เป็นปีที่เกิดวิกฤตในด้านสาธารณสุขของประเทศ เพราะมีการระบาดของโควิด-19 จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่หลายด้าน คือ

1) ด้านเงินสนับสนุน ในปี 2563 องค์กรที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ได้รับเงินสนับสนุนน้อยลง เนื่องจากแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่รวมทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชน ได้จัดสรรเงินเพื่อแก้ไขปัญหาโควิด-19 ทำให้สัดส่วนที่เคยจัดสรรให้แก่งานพัฒนาเด็กและเยาวชนน้อยลง หรือบางแห่งงดการสนับสนุนงานด้านอื่น ๆ ทั้งหมดและเน้นการแก้ปัญหาโควิด-19 แต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้สถานการณ์โควิด-19 มีผลให้เศรษฐกิจตกต่ำ ภาคธุรกิจซึ่งเป็นแหล่งทุนกลุ่มหนึ่งขององค์กรพัฒนาเอกชนมีผลกำไรน้อยลง หรือประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน จนไม่สามารถจัดสรรเงินเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนได้เหมือนอย่างที่ผ่านมา ในทำนองเดียวกันองค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งเคยหาเงินสนับสนุนโดยการจัดงานการกุศลในรูปแบบต่าง ๆ ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ องค์กรพัฒนาเอกชนหลายองค์กรจึงมีปัญหาด้านการเงินที่ไม่เพียงพอในการดำเนินงานและการบริหารจัดการองค์กร

2) ด้านการบริหารจัดการ องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลบางส่วนระบุว่า ไม่สามารถดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านการทำงานของบุคลากรในสภาวะวิกฤต เพราะในบางช่วงต้องปิดทำการหรือใช้ระบบทำงานที่บ้าน ซึ่งทำให้การดำเนินงานล่าช้าและในบางส่วนไม่สามารถดำเนินงานได้เลย

และเมื่อได้รับทุนสนับสนุนน้อยลงและเกิดปัญหามีทุนไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ องค์กรพัฒนาเอกชน ส่วนหนึ่งจำต้องลดเงินเดือนรวมทั้งจำนวนบุคลากรลง เพื่อให้องค์กรคงอยู่ได้โดยไม่ต้องปิดตัวลงโดยสิ้นเชิง

3) ด้านการทำงานกับกลุ่มเป้าหมาย วิกฤตโควิด-19 เป็นผลให้ไม่สามารถสนับสนุนการรวมกลุ่ม และจัดกิจกรรมสร้างสรรค์กับเด็กและเยาวชนได้ดังเคยดำเนินการมา หรือทำได้อย่างผิวเผินไม่ครบถ้วน ตามที่วางแผนไว้ จึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการ ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานจึงไม่เป็นที่น่าพอใจและไม่ต่อเนื่อง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ขององค์กรและเด็กและเยาวชน และพ่อแม่ ผู้ปกครองไม่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดสนิทสนมได้เหมือนเดิม ซึ่งมีผลให้การแก้ปัญหา การฟื้นฟู และการพัฒนาศักยภาพ ตลอดจนการจัดกิจกรรมพัฒนาการของเด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างยากลำบาก และสำหรับองค์กรที่ทำงานกับครอบครัวยากจนในกรุงเทพฯ และปริมณฑลบางส่วนระบุว่า ขาดการติดต่อกับกลุ่มเป้าหมายไปเลย เพราะครอบครัวต้องกลับคืนสู่ท้องถิ่นหรืออพยพโยกย้ายไปที่อื่น

8.2 การประสานงานกับภาครัฐ

กฎ ระเบียบ ตลอดจนขั้นตอนการทำงานที่ยุ่งยากซับซ้อนของภาครัฐ เป็นอุปสรรคต่อการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนส่วนใหญ่ที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกับภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรที่ทำงานระดับพื้นที่ ซึ่งบางครั้งเกิดจากความไม่เข้าใจหรือขาดข้อมูลที่จำเป็นในการดำเนินงานของทั้ง 2 ฝ่าย หรือเป็นเพราะมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่รับผิดชอบในการประสานงาน ทำให้ต้องเริ่มต้นใหม่ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันระหว่างเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จึงเกิดความล่าช้าหรือต้องปรับเปลี่ยนแผนงานไปจากเดิม

8.3 ความไม่ยั่งยืนในการทำงาน

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งระบุว่า การดำเนินโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ขาดความต่อเนื่องยั่งยืน เนื่องจากโครงการที่ดำเนินงานถูกตีกรอบด้วยเงื่อนไขของระยะเวลาและงบประมาณ นอกจากนี้ยังไม่ได้ได้รับความสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ อีกทั้งส่วนใหญ่ของโครงการไม่ได้มีการวางแผนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการหลังจากที่โครงการสิ้นสุดลงแล้ว ดังนั้นเมื่อครบกำหนดการดำเนินงานและสิ้นสุดงบประมาณ การดำเนินงานก็ยุติลงหรือ “หมดเวลา หมดเงิน ก็หมดงาน” กลุ่มเป้าหมายคือเด็กและเยาวชนจึงไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพหรือการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมอีกต่อไป

8.4 การหนุนเสริมศักยภาพของกลุ่มเด็กและเยาวชนยังไม่มีประสิทธิภาพ

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลระบุว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนมีความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สมาชิกกลุ่มยังไม่มีคามมั่นคงด้านคุณวุฒิและวัยวุฒิ ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถยืนหยัดอยู่ด้วยตัวเองได้อย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง อีกทั้งผู้ใหญ่ที่เข้าใจธรรมชาติของเด็กและเยาวชน และมีความตั้งใจส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาสังคมมีไม่เพียงพอที่จะเป็นพี่เลี้ยงให้กับกลุ่มเหล่านี้ได้ เพราะไม่มีการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม กลุ่มเด็กและเยาวชนเองยังไม่ได้รับการส่งเสริมเพื่อพัฒนาศักยภาพและการสร้างผู้นำอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังไม่ได้รับการสนับสนุน

ให้ทำงานพัฒนาสังคมอย่างทั่วถึงและเป็นระบบ การดำเนินงานในด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่ม เพื่อให้มีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนจึงยังไม่มีประสิทธิภาพ

8.5 อิทธิพลเชิงลบของสื่อสังคมที่มีต่อเด็กและเยาวชน

ส่วนหนึ่งขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีความกังวลเรื่องอิทธิพลเชิงลบของสื่อสารสนเทศที่มีต่อเด็กและเยาวชนบางกลุ่ม ทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออก ซึ่งปรากฏชัดเจนในปี 2563 และมีความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศ รวมทั้งความรุนแรงในสังคมหรือการลอบกลวงเพื่อหาประโยชน์และการเอารัดเอาเปรียบ ตลอดจนทำร้าย ทำลายผู้อื่นโดยอาศัยสื่อสังคมเป็นเครื่องมือ ปรากฏการณ์นี้ แสดงให้เห็นว่าเยาวชนบางกลุ่มยังไม่รู้เท่าทันและใช้สื่ออย่างไม่เหมาะสม อีกทั้งกระบวนการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อและการใช้สื่ออย่างเหมาะสมยังไม่สัมฤทธิ์ผล และยังไม่เข้าถึงเด็กและเยาวชนทุกกลุ่ม รวมทั้งเนื้อหาและเทคนิควิธีการยังไม่สามารถทำให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงโทษของการใช้สื่ออย่างไม่เหมาะสม และไม่สามารถจูงใจให้เด็กและเยาวชนยุติการใช้สื่อเชิงลบและหันมาใช้หรือสร้างสรรค์สื่อที่มีคุณค่าได้สำเร็จ

สรุปผลการสำรวจการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ในปี 2563

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมี 72 องค์กร โดยส่วนใหญ่เป็นองค์กรระดับประเทศคือ 39 องค์กร และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลคือ 48 องค์กร

ประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลดำเนินงานมี 10 ประเด็น คือ การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การสร้างสุขภาวะ การส่งเสริมการศึกษา การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การพัฒนากลไกการทำงาน และการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ซึ่งมีจำนวนองค์กรพัฒนาเอกชนมากที่สุดคือ 66 องค์กร ดำเนินงานในประเด็นการส่งเสริมจิตอาสาและจำนวนน้อยที่สุดคือ 8 องค์กร ดำเนินงานในประเด็นการพัฒนากฎหมาย ส่วนแนวทางการดำเนินงานที่องค์กรจำนวนมากที่สุดคือ 62 องค์กร ใช้คือแนวทางพัฒนาศักยภาพ

ปี 2563 องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลทำงานกับกลุ่มเป้าหมายทั้งที่เป็นเด็ก เยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน และสมาชิกและผู้นำชุมชน 334,618 คน โดยเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กมากที่สุดคือ 222,471 คน และน้อยที่สุดคือ สมาชิกและผู้นำชุมชน 3,329 คน มีพื้นที่ดำเนินงานทั่วประเทศ ซึ่งเป็นกรุงเทพฯ และปริมณฑลจำนวนมากที่สุดคือ 55 องค์กร

ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานในภาคส่วนต่างๆ นั้น องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลร่วมมือกับสถานศึกษา ภาครัฐ ภาคธุรกิจ เครือข่าย/กลุ่มเด็กและเยาวชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยจำนวนมากที่สุดคือสถานศึกษาซึ่งมีถึง 1,530 แห่ง และน้อยที่สุดคือองค์กรพัฒนาเอกชนด้วยกันเอง 117 องค์กร ส่วนการทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่นั้น องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลจำนวนมากที่สุดคือ 52 องค์กร ทำงานกับสถานศึกษาในพื้นที่ และน้อยที่สุดคือ 5 องค์กร ทำงานกับองค์กรทางศาสนาในพื้นที่

ส่วนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูล เน้นปัญหาที่เกิดขึ้นจากวิกฤตโควิด-19 3 ด้าน คือ ด้านเงินทุนสนับสนุน ด้านการบริหารจัดการองค์กร และด้านการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ยังมีปัญหาการประสานงานกับภาครัฐ ปัญหาความไม่ยั่งยืนของการทำงาน ปัญหาการหนุนเสริมศักยภาพของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเรื่องการใช้สื่อในเชิงลบที่ยังไม่สัมฤทธิ์ผล

4.2.2 การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ในปี 2563

ปี 2563 มีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม โดยมีองค์กรที่ให้ความร่วมมือ 24 แห่ง และแบ่งข้อมูลที่ทำงานสำรวจเป็น 10 ประเด็น คือ 1) ลักษณะขององค์กร 2) ประเด็นการดำเนินงาน 3) แนวทางการดำเนินงาน 4) กลุ่มเป้าหมาย 5) พื้นที่การดำเนินงาน 6) งบประมาณ 7) การร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ 8) การทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ 9) ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 และ 10) ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน โดยหัวข้อที่ 6) งบประมาณ และหัวข้อที่ 9) ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 นำไปรวมไว้กับส่วนที่ว่าด้วยเรื่อง งบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยรวม

1) ลักษณะขององค์กร

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 24 องค์กร ที่ให้ข้อมูลมีลักษณะขององค์กร 3 ประเภท ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 22 ลักษณะขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

ประเภทขององค์กร	จำนวนองค์กร	ร้อยละ
1) องค์กรระหว่างประเทศ	2	8.34
2) องค์กรระดับประเทศ	14	58.33
3) องค์กรระดับชุมชน	8	33.33
รวม	24	100.00

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ให้ข้อมูลจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลทั้ง 24 องค์กร หรือร้อยละ 100.00 และมีองค์กรในระดับประเทศมากที่สุดคือ 14 องค์กร หรือร้อยละ 58.33 มีองค์กรระดับชุมชน 8 องค์กร หรือร้อยละ 33.33 และมีองค์กรระหว่างประเทศน้อยที่สุดคือ 2 องค์กร หรือร้อยละ 8.34

2) ประเด็นการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน

ประเด็นการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 24 องค์กร มี 10 ประเด็น คือ 1) การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว 2) การสร้างสุขภาวะ 3) การส่งเสริมการศึกษา 4) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 5) การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน

7) การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ 8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 9) การพัฒนากลไกการทำงาน และ 10) การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม โดยมีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 23 ประเด็นการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

ประเด็นการดำเนินงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (n=24)
1) การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว	13	54.17
2) การสร้างสุขภาวะ		
2.1 สุขภาพกาย/ จิต	10	41.67
2.2 อนามัยเจริญพันธุ์/ เพศวิถี	8	33.33
2.3 โภชนาการ	7	29.17
3) การส่งเสริมการศึกษา		
3.1 ทุน/ อุปกรณ์	20	83.33
3.2 การผลิตสื่อการเรียนการสอน	10	41.67
3.2 การศึกษาทางเลือก/ ศูนย์การเรียนรู้	8	33.33
4) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	6	25.00
5) การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	11	45.83
6) การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน		
6.1 การช่วยเหลือ พี่นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก	6	25.00
7) การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ		
7.1 การพัฒนาทักษะชีวิต	20	83.33
7.2 การพัฒนาวิสัยทัศน์และทักษะอาชีพ	7	29.17
7.3 การพัฒนาทักษะการทำงาน	6	25.00
7.4 การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล	5	20.83
8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม		
8.1 การส่งเสริมจิตอาสา	22	91.67
8.2 การสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาสังคม	18	75.00
8.3 การพัฒนาผู้นำเยาวชน	16	66.67
8.4 การสนับสนุนกลุ่ม/ เครือข่ายเยาวชน	10	41.67
9) การพัฒนากลไก		
9.1 การสร้างเครือข่ายการทำงาน	12	50.00
10) การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม	6	25.00

ประเด็นที่องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมให้ความสนใจและดำเนินงานมากที่สุด คือ การส่งเสริมจิตอาสา ซึ่งมีจำนวนองค์กรที่ทำงานด้านนี้ถึง 22 องค์กร หรือร้อยละ 91.67 รองลงมา คือ การให้ทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียนการสอนซึ่งมีจำนวนองค์กร 20 องค์กร หรือร้อยละ 83.33 ขององค์กรที่ให้ข้อมูลทั้งหมด เช่นเดียวกับการพัฒนาทักษะชีวิตซึ่งมีจำนวนองค์กรที่ดำเนินงานด้านนี้ 20 องค์กร หรือร้อยละ 83.33 และรองลงมาอีก 1 ประเด็น คือ การสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาสังคมซึ่งมีองค์กรจำนวน 18 องค์กร หรือร้อยละ 75.00 โดยสรุปจะเห็นได้ว่า องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมสนใจและเน้นการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนมากที่สุด 3 ด้าน คือ การส่งเสริมการศึกษา การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ส่วนประเด็นที่องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมสนใจและดำเนินงานน้อยที่สุดคือ การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล ซึ่งมีเพียง 5 องค์กร หรือร้อยละ 20.83 ถัดมาคือ การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน การพัฒนาทักษะการทำงาน และการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ซึ่งมีจำนวน 6 องค์กร หรือร้อยละ 25.00 ที่ดำเนินงานในด้านเหล่านี้

นอกจากนี้ยังมีองค์กรตั้งแต่ร้อยละ 50.00 หรือ 12 องค์กร ขึ้นไป ที่ดำเนินการในประเด็นด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานซึ่งมีจำนวน 12 องค์กร หรือร้อยละ 50.00 ประเด็นด้านการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวซึ่งมีจำนวน 13 องค์กร หรือร้อยละ 54.17 และประเด็นด้านการพัฒนาผู้นำเยาวชนซึ่งมีจำนวน 16 องค์กร หรือร้อยละ 66.67

โดยภาพรวมอาจเห็นได้ว่าประเด็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเป็นประเด็นที่มีจำนวนองค์กรที่สนใจและดำเนินงานมากที่สุด โดยเน้นด้านการส่งเสริมจิตอาสาและการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาสังคมของเด็กและเยาวชน ในขณะที่ยังมีองค์กรจำนวนมากคือ 20 องค์กร หรือร้อยละ 83.33 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านการให้ทุนและอุปกรณ์การศึกษา และการพัฒนาทักษะชีวิต

3) แนวทางการดำเนินงาน

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 24 องค์กร ที่ให้ข้อมูล มีแนวทางการดำเนินงาน 5 แนวทาง คือ 1) ให้บริการด้านสงเคราะห์และฟื้นฟู 2) ให้บริการด้านป้องกัน 3) ส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ 4) พัฒนาศักยภาพ และ 5) ระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 24 แนวทางการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

แนวทางการดำเนินงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (n=24)
1) ส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้	20	83.33
2) พัฒนาศักยภาพ	20	83.33
3) ให้บริการด้านป้องกัน	15	62.50
4) ระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่างๆ ของสังคม	6	25.00
5) ให้บริการด้านสงเคราะห์และฟื้นฟู	3	12.50

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 20 องค์กร หรือร้อยละ 83.33 ของจำนวน 24 องค์กร ที่ให้ข้อมูล ใช้แนวทางการทำงานโดยส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน มีเพียง 3 องค์กร หรือร้อยละ 12.50 ซึ่งใช้แนวทางการให้บริการด้านสงเคราะห์และฟื้นฟู และ 6 องค์กร หรือ ร้อยละ 25.00 ซึ่งใช้แนวทางการระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ส่วนแนวทางการให้บริการ ด้านป้องกันนั้น มีองค์กร 15 องค์กร หรือร้อยละ 62.50 ที่ใช้ในการดำเนินงาน

4) กลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงาน

การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ให้ข้อมูลมีกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม คือ 1) เด็ก (0-18 ปี) 2) เยาวชน (19-25 ปี) 3) พ่อแม่ ผู้ปกครอง 4) ครูและผู้บริหารสถานศึกษา และ 5) สมาชิกและผู้นำชุมชน ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 25 กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนคน	ร้อยละ
1) เด็ก (0-18 ปี)	7,154	11.32
2) เยาวชน (19-25 ปี)	54,103	85.60
3) พ่อแม่ ผู้ปกครอง	934	1.49
4) ครูและผู้บริหารสถานศึกษา	540	0.85
5) สมาชิกและผู้นำชุมชน	473	0.74
รวม	63,204	100.00

จำนวนกลุ่มเป้าหมาย 63,204 คน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมให้ความสำคัญมากที่สุดกับกลุ่มเยาวชน (19-25 ปี) ซึ่งมีจำนวนถึง 54,103 คน หรือร้อยละ 85.60 ที่ได้รับบริการจากองค์กรที่ให้ข้อมูล ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกและผู้นำชุมชนจำนวน 473 คน หรือร้อยละ 0.74 เป็นกลุ่มที่มีองค์กรสนใจ ดำเนินงานน้อยที่สุด ถัดมาคือกลุ่มครูและผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีจำนวน 540 คน หรือร้อยละ 0.85 ของจำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด สำหรับกลุ่มเด็ก (0-18 ปี) นั้น มีจำนวน 7,154 คน หรือร้อยละ 11.32 และกลุ่มพ่อ แม่ ผู้ปกครอง มีจำนวน 934 คน หรือร้อยละ 1.49 ของจำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด

5) พื้นที่การดำเนินงาน

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนทั่วประเทศโดยแบ่งเป็น กรุงเทพฯ และ ปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ โดยมีรายละเอียดตาม ตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 26 พื้นที่การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

พื้นที่สนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (n=24)
1) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	18	75.00
2) กรุงเทพฯ และปริมณฑล	16	66.67
3) ภาคใต้	7	29.17
4) ภาคเหนือ	6	25.00
5) ภาคกลาง	4	16.67
6) ภาคตะวันออก	2	8.33

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมทำงานมากที่สุด คือ 18 องค์กร หรือร้อยละ 75.00 รองลงมา คือ กรุงเทพฯ และปริมณฑลซึ่งมีจำนวน 16 องค์กร หรือร้อยละ 66.67 ส่วนภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคกลาง เป็นพื้นที่การดำเนินงานขององค์กรจำนวน 7 องค์กร หรือร้อยละ 29.17 จำนวน 6 องค์กร หรือร้อยละ 25.00 และจำนวน 4 องค์กร หรือร้อยละ 16.67 ตามลำดับ สำหรับภาค ตะวันออกมีองค์กรดำเนินงานน้อยที่สุดคือ 2 องค์กร หรือร้อยละ 8.33 ของจำนวนองค์กรที่ให้ข้อมูลทั้งหมด

6) การร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมมีการร่วมมือกับภาคส่วนของสังคม 6 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ เครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชน สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังปรากฏในตารางต่อไป

ตารางที่ 27 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

หน่วยงานที่ร่วมมือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนหน่วยงาน
1) สถานศึกษา	57 แห่ง
2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	27 องค์กร
3) องค์กรพัฒนาเอกชน	25 องค์กร
4) ภาครัฐ	16 หน่วยงาน
5) เครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชน	11 กลุ่ม
6) ภาคธุรกิจ	8 บริษัท
รวม	144 หน่วยงาน

จำนวน 144 หน่วยงาน จากภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมที่องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมร่วมมือด้วยนั้น สถานศึกษามีจำนวนมากที่สุดคือ 57 แห่ง รองลงมาคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 27 แห่ง และองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวน 25 แห่ง ตามลำดับ สำหรับจำนวนหน่วยงานภาคธุรกิจที่องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

ร่วมมือด้วยมีจำนวนน้อยที่สุดคือ 8 แห่ง ถัดขึ้นไปกลุ่มเครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชนจำนวน 11 แห่ง ส่วนภาครัฐนั้นจำนวนหน่วยงานที่ร่วมมือกับองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมมี 16 หน่วยงาน

7) การทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ 6 กลุ่ม คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สถานศึกษาในพื้นที่ สภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลและอำเภอ องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยมีรายละเอียดปรากฏในตารางต่อไป

ตารางที่ 28 การทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

หน่วยงานในพื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (n=24)
1) องค์การบริหารส่วนตำบล	21	87.50
2) สถานศึกษาในพื้นที่	17	70.83
3) หน่วยงานราชการในพื้นที่	15	62.50
4) องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่	10	41.67
5) สภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล และอำเภอ	9	37.50
6) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด	6	25.00

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ให้ข้อมูลจำนวนมากที่สุดคือ 21 องค์กร หรือร้อยละ 87.50 ทำงานกับองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมาคือ 17 องค์กร หรือร้อยละ 70.83 ทำงานกับสถานศึกษาในพื้นที่ และ 15 องค์กร หรือร้อยละ 62.50 ทำงานกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ ในขณะที่องค์กรจำนวนน้อยที่สุดคือ 6 องค์กร หรือร้อยละ 25.00 ทำงานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ถัดขึ้นมาคือ 9 องค์กร หรือร้อยละ 37.50 ทำงานกับสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล และอำเภอ และ 10 องค์กร หรือร้อยละ 41.67 ทำงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่

8) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ปัญหาและอุปสรรคที่องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมต้องเผชิญในการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นข้อคิดเห็นจากองค์กรที่ให้ข้อมูลจำนวน 24 องค์กร มีดังต่อไปนี้

8.1 การสนับสนุนและการประสานงานจากภาครัฐ

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐแต่ยังไม่เพียงพอและต่อเนื่อง ซึ่งทำให้การเติบโตทางธุรกิจเป็นไปอย่างยากลำบากอันเป็นผลให้มีรายได้ไม่เพียงพอในการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมทั้งการประสานงานกับภาครัฐในพื้นที่ไม่สะดวกและไม่ราบรื่นด้วยกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ซับซ้อนยุ่งยาก ทำให้การขอความสนับสนุนหรือความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ทำได้ไม่เต็มที่

8.2 ความพร้อมด้านธุรกิจ

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่อยู่ในระยะเริ่มต้นทำธุรกิจยังไม่มีความพร้อมทั้งในด้านทรัพยากรการบริหารจัดการและวิชาการ จึงทำให้ในระยะแรกไม่มีผลกำไรพอที่จะเลี้ยงตนเองและทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนได้อย่างเต็มที่

8.3 ประเภทของสินค้าและกำลังซื้อของลูกค้า

สินค้าที่องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมผลิตเพื่อจำหน่ายโดยเฉพาะในระดับชุมชน อาจมีปัญหาในเรื่องคุณภาพ ความต้องการ และความนิยมของลูกค้า ส่วนหนึ่งจะเกี่ยวข้องกับกำลังซื้อของลูกค้าในชุมชน ทำให้สินค้าที่มีต้นทุนสูงอาจขายได้ยาก ซึ่งเป็นผลให้รายได้จากกำไรที่จะนำไปทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนมีน้อยและไม่สม่ำเสมอ

8.4 ความเข้าใจและทัศนคติของชุมชนและสังคมต่อการทำธุรกิจเพื่อสังคม

สังคมส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจและมีทัศนคติเชิงลบต่อการทำธุรกิจเพื่อสังคม เพราะยังคิดว่าการทำงานเพื่อสังคมต้องไม่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจที่แสวงหากำไร หรือการทำธุรกิจเพื่อสังคมคือการนำเอาเรื่องการพัฒนาสังคมมาอ้างเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางการเงิน โดยไม่ได้นำรายได้ไปช่วยเหลือสังคมอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นผลให้ไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านการอุดหนุนสินค้าหรือบริการ และการร่วมมือในกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรอย่างเต็มที่

8.5 ความยั่งยืนของการทำงานพัฒนาสังคม

งบประมาณที่องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมใช้ในการทำงานพัฒนาสังคมมาจากกำไรที่ได้จากการทำธุรกิจ ดังนั้นความยั่งยืนของงานพัฒนาสังคมจึงขึ้นอยู่กับความสำเร็จของธุรกิจ หากองค์กรขายสินค้าหรือบริการได้มากและต่อเนื่องระยะยาว จะสามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อทำงานพัฒนาสังคมได้อย่างเต็มที่และสม่ำเสมอ แต่หากธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จ งานด้านพัฒนาสังคมก็จะได้รับผลกระทบโดยตรงเนื่องจากขาดแคลนงบประมาณในการทำงาน

8.6 ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19

การแพร่ระบาดของโควิด-19 มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการทำงานพัฒนาสังคมขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมทั้งในด้านการทำธุรกิจและงานพัฒนาสังคมที่องค์กรดำเนินการ ในด้านธุรกิจนั้น เศรษฐกิจตกต่ำทำให้รายได้จากการจำหน่ายสินค้าหรือให้บริการลดลงอย่างมาก และมีบางองค์กรมีสถานะไม่คล่องตัวทางด้านการเงิน จึงไม่สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่องานด้านพัฒนาสังคมได้ ในทำนองเดียวกันมาตรการของรัฐทำให้ไม่สามารถเดินทางหรือจัดกิจกรรมที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ ส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องงดการจัดกิจกรรมหรือการให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผลต่อกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมโดยรวมด้วย

สรุปผลการสำรวจการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ในปี 2563

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ให้ข้อมูลมีจำนวน 24 องค์กร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นองค์กรระดับประเทศ และองค์กรระดับชุมชน โดยมีประเด็นการทำงาน 10 ประเด็น คือ การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การสร้างสุขภาพ การส่งเสริมการศึกษา การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การพัฒนาภาคการทำงาน และการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ในประเด็นทั้ง 10 นี้ มีองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมให้ความสำคัญกับประเด็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การส่งเสริมการศึกษา และการพัฒนาทักษะชีวิตมากที่สุด

แนวทางการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมมี 5 แนวทาง คือ ให้บริการด้านสงเคราะห์และฟื้นฟู ให้บริการด้านป้องกัน ส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพ และระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม โดยแนวทางที่มีองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมใช้มากที่สุดคือ การส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพ

กลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมมี 5 กลุ่ม คือ เด็ก (0-18 ปี) เยาวชน (19-25 ปี) พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารสถานศึกษา และสมาชิกและผู้นำชุมชน โดยจำนวนกลุ่มเป้าหมายมากที่สุดคือกลุ่มเยาวชนซึ่งมีจำนวนถึง 54,103 คน ของจำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดซึ่งมีจำนวน 63,204 คน

พื้นที่การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมมีอยู่ทั่วประเทศ และพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีองค์กรดำเนินการอยู่มากที่สุด คือ 18 องค์กร

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมร่วมมือกับ 6 ภาคส่วนของสังคม คือ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ เครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชน สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยร่วมมือกับสถานศึกษา มากที่สุด นอกจากนี้ยังทำงานในพื้นที่กับหน่วยงาน 6 กลุ่ม คือ องค์กรบริหารส่วนตำบล สถานศึกษาในพื้นที่ หน่วยราชการในพื้นที่ องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ สภาเด็กและเยาวชนระดับตำบลและอำเภอ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด โดยจำนวนมากที่สุดทำงานกับองค์กรบริหารส่วนตำบล

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานนั้น องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ให้ข้อมูลระบุไว้ 6 ประเด็น คือ การสนับสนุนและการประสานงานจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง ความไม่พร้อมด้านธุรกิจโดยเฉพาะองค์กรที่เพิ่งเริ่มต้น ประเภทของสินค้าและกำลังซื้อของลูกค้าโดยเฉพาะสินค้าและลูกค้าระดับชุมชน ความเข้าใจและทัศนคติของชุมชนและสังคมต่อเรื่องธุรกิจเพื่อสังคมยังเป็นเชิงลบ ความไม่ยั่งยืนของการทำงานด้านพัฒนาสังคมซึ่งขึ้นอยู่กับผลการประกอบธุรกิจขององค์กร และผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19

4.2.3 การสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ ในปี 2563

วิกฤตโควิด-19 ส่งผลให้มีภาคธุรกิจให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลน้อยกว่าในปี 2562 โดยมีจำนวนเพียง 54 บริษัท ซึ่งได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนใน 8 ประเด็น คือ

- 1) ประเภทของธุรกิจ
- 2) ประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ภาคธุรกิจสนับสนุน
- 3) พื้นที่ที่ภาคธุรกิจสนับสนุน
- 4) ประเภทของการสนับสนุน
- 5) เหตุผลในการสนับสนุน
- 6) เงื่อนไขการสนับสนุน
- 7) การร่วมมือกับภาคส่วน

ต่างๆ และ 8) ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ซึ่งในส่วนนี้จะแสดงให้เห็นข้อมูลใน 6 ประเด็น และนำประเด็นด้านงบประมาณสนับสนุนและผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ไปรวมกับข้อมูลด้านงบประมาณของทุกหน่วยงานในส่วนที่ว่าด้วยเรื่องงบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยรวม

1) ประเภทของธุรกิจ

บริษัทที่ให้ข้อมูลสำหรับปี 2563 มีทั้งสิ้น 54 บริษัท โดยแบ่งเป็นประเภทของธุรกิจได้ 13 ประเภท ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 29 ประเภทของธุรกิจ

ประเภทของธุรกิจ	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
1) การเงิน	12	22.22
2) อู่โภค/บริโภค	7	12.96
3) อุตสาหกรรมหนัก	6	11.11
4) ประกันภัย	5	9.26
5) สาธารณูปโภค	4	7.41
6) อุตสาหกรรมการเกษตร	4	7.41
7) อสังหาริมทรัพย์	4	7.41
8) การบริการ	3	5.56
9) อิเล็กทรอนิกส์	2	3.70
10) เครื่องสำอาง	2	3.70
11) ค้าปลีก	2	3.70
12) อาหาร	2	3.70
13) พัฒนาเด็กปฐมวัย	1	1.86
รวม	54	100.00

จำนวนกลุ่มบริษัทที่ให้ข้อมูลมากที่สุด คือ กลุ่มการเงิน ซึ่งมี 12 บริษัท หรือร้อยละ 22.22 รองลงมา คือ กลุ่มอู่โภค บริโภค ซึ่งมี 7 บริษัท หรือร้อยละ 12.96 และกลุ่มอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งมี 6 บริษัท หรือร้อยละ 11.11 จำนวนกลุ่มบริษัทที่ให้ข้อมูลน้อยที่สุด คือ การพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งมีเพียง 1 บริษัท หรือร้อยละ 1.86 ถัดขึ้นมา คือ กลุ่มบริษัทอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องสำอาง ค้าปลีก และอาหาร ซึ่งมีอยู่กลุ่มละ 2 บริษัท หรือร้อยละ 3.70 เท่ากัน

2) ประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ภาคธุรกิจสนับสนุน

จากการให้ข้อมูลของภาคธุรกิจสามารถจำแนกประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ภาคธุรกิจสนับสนุนได้เป็น 10 ประเด็น คือ 1) การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว 2) การสร้างสุขภาวะ 3) การส่งเสริม

การศึกษา 4) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 5) การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก 7) การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ 8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 9) การพัฒนากลไกการทำงาน และ 10) การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ดังปรากฏรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 30 ประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ภาคธุรกิจสนับสนุน

ประเด็นการสนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนบริษัท	ร้อยละ (n=54)
1) การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว	12	22.22
2) การสร้างสุขภาวะ	19	35.18
3) การส่งเสริมการศึกษา	48	88.89
4) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	17	31.48
5) การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	23	42.59
6) การปกป้อง คุ้มครองเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก	16	29.63
7) การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ		
7.1 ทักษะชีวิต	29	53.70
7.2 วิสัยทัศน์และทักษะอาชีพ	28	51.85
7.3 ทักษะการทำงาน	20	37.04
7.4 วินัยทางการเงิน	18	33.33
7.5 ทักษะด้านดิจิทัล	6	11.11
7.6 ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ	3	5.56
8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม		
8.1 การสนับสนุนให้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม	33	61.11
8.2 การพัฒนาผู้นำเยาวชน	28	51.85
9) การพัฒนากลไกการทำงาน	9	16.67
10) การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม	11	20.37

ประเด็นที่บริษัทที่ให้ข้อมูลเลือกสนับสนุนมากที่สุด คือ การส่งเสริมการศึกษา ซึ่งมีจำนวนถึง 48 จาก 54 บริษัท หรือร้อยละ 88.89 รองลงมา คือ ประเด็นการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งมี 33 บริษัท หรือร้อยละ 61.11 และประเด็นการพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งมี 29 บริษัท หรือร้อยละ 53.70 ให้การสนับสนุนตามลำดับ

ส่วนประเด็นที่บริษัทที่ให้ข้อมูลเลือกสนับสนุนน้อยที่สุด คือ การพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีเพียง 3 บริษัท หรือร้อยละ 5.56 ให้การสนับสนุน ถัดขึ้นไปคือ ประเด็นการพัฒนาทักษะดิจิทัล ซึ่งมี 6 บริษัท หรือร้อยละ 11.11 ให้ความสนับสนุน และการพัฒนากลไกการทำงาน ซึ่งมี 9 บริษัท หรือ

ร้อยละ 16.67 ให้ความสนับสนุน นอกจากนี้มี 2 ประเด็น ที่มีจำนวนบริษัท 28 บริษัท หรือร้อยละ 51.85 ให้ความสนับสนุน คือ การพัฒนาวิสัยทัศน์และทักษะอาชีพ และการพัฒนาผู้นำเยาวชน

โดยภาพรวมประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีจำนวนบริษัทเลือกสนับสนุนมากที่สุด คือ การส่งเสริมการศึกษาและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเป็นที่น่าสนใจว่าประเด็นการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมในขณะนี้ กลับมีบริษัทที่สนับสนุนเพียง 11 บริษัท หรือร้อยละ 20.37 เท่านั้น

3) พื้นที่การสนับสนุน

บริษัทที่ให้ข้อมูลทั้ง 54 บริษัท ให้การสนับสนุนการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งกรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 31 พื้นที่ให้การสนับสนุน

พื้นที่สนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนบริษัท	ร้อยละ (n=54)
1) กรุงเทพฯ และปริมณฑล	45	83.33
2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	33	61.11
3) ภาคเหนือ	31	57.41
4) ภาคกลาง	30	55.56
5) ภาคใต้	21	38.89
6) ภาคตะวันออก	17	31.48
7) ภาคตะวันตก	12	22.22

ข้อมูลจาก 54 บริษัท แสดงให้เห็นว่าจำนวนบริษัทมากที่สุด คือ 45 บริษัท หรือร้อยละ 83.33 เลือกสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล ตามมาด้วย 33 บริษัท หรือร้อยละ 61.11 ให้ความสนับสนุนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้มี 31 บริษัท หรือร้อยละ 57.41 ให้ความสนับสนุนในพื้นที่ภาคเหนือ และ 30 บริษัท หรือร้อยละ 55.56 ให้ความสนับสนุนในพื้นที่ภาคกลาง ตามลำดับ ส่วนภาคที่มีจำนวนบริษัทให้ความสนับสนุนการทำงานน้อยที่สุดเพียง 12 บริษัท หรือร้อยละ 22.22 คือภาคตะวันตก ถัดขึ้นไปคือภาคตะวันออกซึ่งมีจำนวนบริษัท 17 บริษัท หรือร้อยละ 31.48 ให้ความสนับสนุน และ 21 บริษัท หรือร้อยละ 38.89 ให้ความสนับสนุนพื้นที่ภาคใต้

4) ประเภทของการสนับสนุน

บริษัทที่ให้ข้อมูลระบุการสนับสนุนไว้ 6 ประเภท คือ เงินสนับสนุน ข้อมูล สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ และยานพาหนะ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 32 ประเภทของการสนับสนุน

ประเภทการสนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนบริษัท	ร้อยละ (n=54)
1) เงินสนับสนุน	51	94.44
2) ข้อมูล	30	55.56
3) วัสดุอุปกรณ์	27	50.00
4) บุคลากร	18	33.33
5) สถานที่	10	18.52

จำนวนบริษัทที่ให้ข้อมูล 51 บริษัท หรือร้อยละ 94.44 สนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยให้เงิน ในขณะที่ 30 บริษัท หรือร้อยละ 55.56 สนับสนุนข้อมูล และ 27 บริษัท หรือร้อยละ 50.00 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ส่วนการสนับสนุนด้านบุคลากรนั้น มีจำนวน 18 บริษัท หรือร้อยละ 33.33 ที่ให้การสนับสนุนประเภทนี้ และมี 10 บริษัท หรือร้อยละ 18.52 ให้การสนับสนุนด้านสถานที่

5) เหตุผลในการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจระบุว่า บริษัทที่ให้ข้อมูลมีเหตุผลในการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน 6 ประการ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 33 เหตุผลการให้ความสนับสนุนของภาคธุรกิจ

เหตุผลในการสนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนบริษัท	ร้อยละ (n=54)
1) คืนกำไรสู่สังคม	54	100.00
2) ชื่อเสียงของบริษัท	37	68.52
3) ผู้บริหารให้ความสนใจ	34	62.96
4) ได้รับการชักชวนจากผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน	14	25.93
5) พัฒนาลูกหลานของพนักงาน/เจ้าหน้าที่/คนงาน	11	20.37
6) ใช้ประโยชน์ทางภาษี	10	18.52

ทั้ง 54 บริษัท ที่ให้ข้อมูลระบุว่า เหตุผลของการสนับสนุนงานด้านเด็กและเยาวชน คือ การคืนกำไรสู่สังคม รองลงมา คือ การสร้างชื่อเสียงให้บริษัท ซึ่งมีจำนวน 37 บริษัท หรือร้อยละ 68.52 และมี 34 บริษัท หรือร้อยละ 62.96 ที่ผู้บริหารสนใจงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่วนจำนวนน้อยที่สุดคือ 10 บริษัท หรือร้อยละ 18.52 ระบุเหตุผลว่าเพื่อใช้ประโยชน์ทางภาษีและอีก 11 บริษัท หรือร้อยละ 20.37 ระบุว่าเป็นการพัฒนาลูกหลานของพนักงาน/เจ้าหน้าที่/และคนงานของบริษัท อีกเหตุผลหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การได้รับการชักชวนจากผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน ซึ่งมีจำนวน 14 บริษัท หรือร้อยละ 25.93 ที่ได้ให้เหตุผลนี้ในการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน

6) ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของภาคธุรกิจ

การให้ความสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน บริษัทที่ให้ข้อมูลระบุว่า ได้ร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน เครือข่าย/กลุ่มเยาวชน สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคธุรกิจ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 34 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ

หน่วยงานที่ร่วมมือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนหน่วยงาน
1) สถานศึกษา	1,539 แห่ง
2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	252 องค์กร
3) ภาคธุรกิจ	48 บริษัท
4) องค์กรพัฒนาเอกชน	42 องค์กร
5) เครือข่าย/กลุ่มเยาวชน	32 กลุ่ม
6) ภาครัฐ	18 หน่วยงาน
รวม	1,931 หน่วยงาน

หน่วยงานที่บริษัทที่ให้ข้อมูลว่าร่วมมือในการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนมีทั้งสิ้น 1,931 หน่วยงาน โดยจำนวนสถานศึกษามีจำนวนมากที่สุด คือ 1,539 แห่ง ในขณะที่จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 252 องค์กร ภาคธุรกิจ 48 บริษัท องค์กรพัฒนาเอกชน 42 องค์กร เครือข่าย/กลุ่มเยาวชน 32 กลุ่ม และภาครัฐ 18 หน่วยงาน

สรุปผลการสำรวจการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจปี 2563

ปี 2563 เป็นช่วงที่มีวิกฤตโควิด-19 ซึ่งส่งผลให้บริษัทที่ให้ข้อมูลมีจำนวนน้อยเพียง 54 บริษัท แต่มาจากธุรกิจหลากหลายถึง 13 ประเภท โดยเป็นกลุ่มการเงินมากที่สุด คือ 12 บริษัท และกลุ่มการพัฒนาเด็กปฐมวัยน้อยที่สุด คือ 1 บริษัท นอกจากนี้ก็มีกลุ่มอุปโภค/บริโภค อุตสาหกรรมหนัก ประกันภัย สาธารณูปโภค อุตสาหกรรมการเกษตร อสังหาริมทรัพย์ การบริการ อิเลคทรอนิกส์ เครื่องสำอาง การค้าปลีก และอาหาร

ประเด็นที่บริษัทที่ให้ข้อมูลให้การสนับสนุนมี 10 ประเด็น คือ 1) การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว 2) การสร้างสุขภาวะ 3) การส่งเสริมการศึกษา 4) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 5) การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก 7) การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ 8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 9) การพัฒนาโลกการทำงาน และ 10) การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ซึ่งบริษัทที่ให้ข้อมูลจำนวนมากที่สุดที่สนับสนุนในด้านการส่งเสริมการศึกษา คือ 48 บริษัท และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม คือ 33 บริษัท

บริษัทที่ให้ข้อมูลมีพื้นที่การสนับสนุนทั่วประเทศ โดยมีจำนวนมากที่สุดสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล คือ 45 บริษัท รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และจำนวนน้อยที่สุดคือ 12 บริษัท สนับสนุนงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้บริษัทจำนวนมากที่สุด คือ 51 บริษัท สนับสนุนโดยการให้เงิน และรองลงมาคือ ข้อมูล วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และสถานที่ ซึ่งมีจำนวนบริษัทที่สนับสนุนแต่ละด้านลดหลั่นกันลงมาตามลำดับ

สำหรับเหตุผลที่บริษัทที่ให้ข้อมูลสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนนั้นทั้ง 54 บริษัท ระบุว่า เป็นการคืนกำไรสู่สังคม รองลงมาคือสร้างชื่อเสียงให้แก่บริษัท ผู้บริหารให้ความสนใจ ได้รับการชักชวนจากผู้ที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน พัฒนาลูกหลานของบุคลากรของบริษัท และใช้ประโยชน์ทางภาษี

เรื่องความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ บริษัทที่ให้ข้อมูลระบุว่า มี 1,931 หน่วยงาน ซึ่งเป็นสถานศึกษา มากที่สุด คือ 1,539 แห่ง นอกนั้นคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน เครือข่าย และกลุ่มเด็กและเยาวชน และหน่วยงานภาครัฐ

4.3 สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน สามารถจำแนกหัวข้อการดำเนินงานได้ 2 ด้าน คือ (1) สถาบันวิชาการในระบบกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน และ (2) สถาบันวิชาการนอกระบบกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1) สถาบันวิชาการในระบบ

บทบาทของการพัฒนาเด็กและเยาวชนจากสถาบันวิชาการ อาทิ โรงเรียน มหาวิทยาลัย ถือมีส่วนสำคัญต่อการวางรากฐานด้านความรู้ให้แก่เด็กและเยาวชนอย่างมาก โดยในหัวข้อนี้จะแบ่งออกเป็น (1) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน และ (2) ผลงานทางวิชาการและการวิจัยในปี 2563 ซึ่งจะกล่าวถึงดังนี้

1) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนจากสถาบันศึกษา

การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนโดยสถาบันการศึกษาในปี 2563 พบว่ามีการให้ความสำคัญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี เนื่องจากเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ขณะเดียวกันก็ได้มุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1) สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

ปี 2563 สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ได้จัด Open House ว่าด้วย “หลักสูตรนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาและคุ้มครองเด็ก” ผ่านช่องทาง ZOOM โดยหลักสูตรดังกล่าวนี้มีความต้องการพัฒนาคนให้เข้าใจการเปลี่ยนแปลงสังคม อันเป็นผลให้ต้องมีการพัฒนาและคุ้มครองเด็กและครอบครัว ขณะเดียวกันหลักสูตรนี้เปิดกว้างสำหรับบุคคลทั่วไปที่สนใจพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน โดยไม่จำกัดอายุ พื้นฐานการศึกษา หรืออาชีพ (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563)

1.2) โรงเรียนราชินีบน กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนราชินีบนได้จัดทำการพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรมผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผ่านการบูรณาการแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเข้าสู่กระบวนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีดิจิทัล อันประกอบด้วย (1) การเรียนรู้ตามตัวชี้วัดของมาตรฐาน ว4.2 และ (2) การพัฒนาโครงการเทคโนโลยีดิจิทัล เหล่านี้เพื่อพัฒนาการคิดเชิงนวัตกรรมให้กับนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยคาดหวังว่านักเรียนที่มีการคิดเชิงนวัตกรรมจะเติบโตไปเป็นพลเมืองไทย 4.0 ซึ่งผลจากการทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าวชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการคิดเชิงนวัตกรรม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพโครงการนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลอยู่ในระดับดี หมายความว่านวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นได้ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะทางเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาหรือยกระดับคุณภาพชีวิตประชากรได้ จึงถือเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนไทยเติบโตไปเป็นพลเมืองไทย 4.0 (พิรุณ ศิริศักดิ์ รัชชล สายเพชร และธรวาวัฒน์ ชาติสิทธิสิทธิ์, 2563)

1.3) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ในปี 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเข้ามามีบทบาทต่อการจัดอบรมหลักสูตร “ยกเครื่องเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัย (อนุบาลศึกษา/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” เนื่องด้วยเล็งเห็นปัญหาบุคลากร ผู้รับผิดชอบขาดความเข้าใจมาตรฐานการศึกษาของตนเอง โดยมุ่งเน้นเพียงผลผลิตทำให้ละเลยต่อปัจจัยและกระบวนการ อันเป็นเหตุให้โครงการในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณและแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของตน (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2563)

1.4) Thai MOOC

Thai MOOC เป็นระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยได้รับความร่วมมือจาก มหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศร่วมพัฒนาองค์ความรู้ที่เชี่ยวชาญ โดยในระบบนี้มีรายวิชา มากมายให้ประชาชนทั่วไปได้เลือกที่จะเรียนรู้ และสามารถรองรับการใช้งานได้หลากหลายอุปกรณ์ (Responsive) อีกทั้งยังสามารถรองรับผู้ใช้งานได้เป็นจำนวนมาก และที่สำคัญผู้ใช้งานสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาตามความสะดวกของตัวเอง ในปัจจุบันในระบบมีหลักสูตรคอร์สเรียนมากกว่า 276 หลักสูตร ตัวอย่างหลักสูตรที่น่าสนใจสำหรับเยาวชนที่สนใจในการเริ่มต้นทำงานออนไลน์ได้แก่ การเป็นนักพัฒนาเว็บ: การสร้างหน้าเว็บเบื้องต้นด้วย HTML และ CSS หลักสูตรจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย โมชันกราฟิกพื้นฐาน (Foundation of Motion Graphic) หลักสูตรจากสถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง แอนิเมชัน 3 มิติ ชั้นเริ่มต้น ชั้นกลาง | 3ds Animation Foundation หลักสูตรจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี การออกแบบกราฟิกโดยใช้คอมพิวเตอร์ (Computer Based Graphics Design) หลักสูตรจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี การสร้าง Mobile Application แบบไม่ต้องเขียน Code ด้วยโปรแกรม MIT App Inventor โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (UNICEF Thailand, 2020)

1.5) Chula MOOC

คอร์สเรียนออนไลน์โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เหมาะสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชน ที่สนใจแสวงหาความรู้ในรูปแบบออนไลน์ กำหนดการเข้าเรียนขึ้นอยู่กับแต่ละรายวิชา โดยจะแจ้งให้ผู้เรียนทราบใน Information ของแต่ละรายวิชา ผู้เข้าเรียนจะได้รับ Certificate of Completion เมื่อเข้าเรียนผ่านเกณฑ์ตามระยะเวลาที่กำหนด ตัวอย่างหลักสูตรที่น่าสนใจ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุและโทรทัศน์ English for Job Hunters ทำอย่างไรให้สินค้า Go Inter ขายได้ขายดีและดั่งข้ามโลก การสร้าง Infographics What & How? การตลาดในศตวรรษที่ 21 (UNICEF Thailand, 2020)

1.6) CMU MOOC

คอร์สเรียนออนไลน์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งตอนนี้มีวิชาที่เปิดสอนไม่มาก แต่เป็นรายวิชาที่ไม่ค่อยมีสอนในเว็บไซต์อื่น ๆ เช่น การปลูกและการผลิตกาแฟ การปลูกพืชเพื่อสร้างรายได้เสริม หรือการทำธุรกิจสปา เป็นต้น สอนโดยคณาจารย์ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ทั้งนี้คอร์สมีระยะเวลาเปิดสอนและกำหนดวันหมดอายุ (UNICEF Thailand, 2020)

1.7) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เปิดคอร์สให้เรียนออนไลน์ฟรีถึง 15 อาชีพ ได้แก่ ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างเชื่อมไฟฟ้า ช่างซ่อมเครื่องรับโทรทัศน์ การตรวจซ่อมโน้ตบุ๊กและไมโครคอมพิวเตอร์ การประกอบอาหารไทย ช่างขับรถยก ช่างเครื่องปรับอากาศ ช่างเชื่อมอาร์กโลหะด้วยมือ อาชีพอิสระ (วิธีทำดอกไม้จันทน์ ดอกดารารัตน์ วิธีการปั้นโอ่งซีเมนต์ การฉีกรูปภาพบนชิ้นงานไม้) ช่างพ่นสีรถยนต์ ช่างไฟฟ้าอาคาร ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี และภาษาอังกฤษ (UNICEF Thailand, 2020)

1.8) Space (By Chulalongkorn Business School)

เป็นโครงการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเว็บไซต์นี้ดูแลโดย Chula Business School คอร์สเรียนเรียนออนไลน์ของเว็บนี้ฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย โดยเป็นคอร์สสำหรับ การทำธุรกิจ การตลาด เจ้าของกิจการ การบัญชี และ Startup เหมาะกับการเรียนเพื่อนำไปใช้จริง (UNICEF Thailand, 2020)

2) ผลงานทางวิชาการและการวิจัย

จากการสืบค้นงานวิจัยว่าด้วยเด็กและเยาวชนในปี 2563 โดยอาศัยแหล่งข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital วช. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) โดยคัดเลือกงานวิจัยที่เป็นรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนจำนวน 22 เรื่อง แบ่งเป็นงานวิจัยด้านพัฒนาการเด็กจำนวน 10 เรื่อง และงานวิจัยด้านการศึกษา 12 เรื่อง ดังนี้

2.1) การพัฒนาชุดการคัดกรองเบื้องต้นเด็กที่มีภาวะเสี่ยงต่อความพิการในระยะแรกเริ่ม โดยใช้ระบบออนไลน์ (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต)

การศึกษาวิจัยในงานชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดการคัดกรองเบื้องต้นเด็กที่มีภาวะเสี่ยงต่อความพิการในระยะแรกเริ่ม โดยใช้ระบบออนไลน์ โดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ชุดการคัดกรองเบื้องต้นฯ โดยใช้ระบบออนไลน์มีความสะดวกรวดเร็วง่ายต่อการใช้งาน ทั้งยังเป็นประโยชน์แก่การนำไปประยุกต์ใช้เพื่อวางแผนพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้าน อาทิ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ผลการศึกษา ด้านความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการใช้ชุดคัดกรองเบื้องต้นฯ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (กัลยา ชนะภัย จรรยา ชื่นเกษม และเอื้ออารี จันทร์, 2563)

2.2) การพัฒนาชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านในระยะแรกเริ่ม (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านในระยะแรกเริ่ม และ (2) เพื่อหาความเหมาะสมของชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางการอ่านในระยะแรกเริ่ม โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีความบกพร่องหรือมีความเสี่ยงที่จะบกพร่องด้านการอ่านซึ่งกำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อายุระหว่าง 6-8 ปี โดยเครื่องมือการวิจัยคือแบบฝึกหัดวิชาภาษาไทยพัฒนาสู่ชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านในระยะแรกเริ่มตามหลักการของทฤษฎีเสาหลัก 5 ต้น และจากการศึกษาทดลองพบว่าคะแนนหลังเรียนต่างจะคะแนนก่อนเรียน โดยคะแนนหลังเรียนมีคะแนนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (กรรวิภาร์ หงส์งาม และสุชีรา พลราชม, 2563)

2.3) การพัฒนาชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระยะแรกเริ่ม (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระยะแรกเริ่ม รวมถึงหาความเหมาะสมของชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระยะแรกเริ่ม โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระยะแรกเริ่มที่สูญเสียการได้ยินในระดับรุนแรงจนถึงหูหนวกอายุระหว่าง 2-6 ปี โดยผลการวิจัยพบว่าชุดส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและการสื่อสารเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระยะแรกเริ่มที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ 70/70 ที่ตั้งไว้ รวมถึงก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจะมีคะแนนอยู่ในระดับต่ำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.15 และหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจะมีคะแนนอยู่ในระดับสูงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.95 (เกยูร วงศ์ก้อม, 2563)

2.4) การพัฒนาชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กบกพร่องทางการเห็นในระยะแรกเริ่ม (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต)

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระยะแรกเริ่ม และหาความเหมาะสมของชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระยะ

แรกเริ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระยะแรกเริ่มที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ผู้เข้ามาใช้บริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และโรงเรียนคนตาบอดกรุงเทพ จำนวน 10 คน โดยผลการวิเคราะห์แสดงผลค่าความต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการประเมินทักษะของเด็กแต่ละคน พบว่าค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแต่ละคนที่ประเมินทักษะก่อนและหลังการประเมินมีค่าเฉลี่ยที่ต่างกัน และผลการวิเคราะห์แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินทักษะของเด็กก่อนการทดลองและหลังทดลอง พบว่าก่อนการทดลองค่าเฉลี่ยของคะแนนส่วนใหญ่ของเด็กที่ประเมินทักษะการแยกแยะวัตถุระหว่างการทดลองทั้งหมด 5 ด้าน และทักษะการนำไปใช้ 2 ด้าน จะมีค่าเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ในทางตรงกันข้ามหลังการทดลองค่าเฉลี่ยของเด็กที่ประเมินทักษะการแยกแยะวัตถุหลังการทดลองทั้งหมด 5 ด้าน จะมีค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านของคะแนนอยู่ในระดับสูงทั้งหมด (กมลวรรณ อินอร่าม และภริมา วิธาสถิตกุล, 2563)

2.5) ศึกษาวิธีการใช้ดนตรีบำบัดสำหรับเด็กออทิสติกเพื่อพัฒนาการสติปัญญา การพูด การสื่อสารความหมาย จังหวัดสงขลา (มหาวิทยาลัยทักษิณ)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้ดนตรีบำบัด ก่อน/หลัง ต่อพัฒนาการการพูด การสื่อความหมาย ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การใช้วัยยะต่าง ๆ อย่างไม่ประสานสัมพันธ์กัน ด้านจินตนาการ ด้านสมาธิสั้นของนักเรียนประเภทออทิสติก และเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของนักเรียนออทิสติกระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน โดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าภายหลังที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มควบคุมมีพัฒนาการดีขึ้นเป็นลำดับ (ปาหนัน กฤษณรมย์, 2563)

2.6) ผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” (ฉบับยาวี-ไทย) ที่มีต่อพัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวตามบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ของผู้ปกครองในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเพื่อศึกษาผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อพัฒนาการของบุตร และความสัมพันธ์ในครอบครัวตามบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมการใช้หนังสือนิทานจ๊ะเอ๋มีผลต่อพัฒนาการลูกอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับตามระดับคะแนนสูงสุด 5 อันดับ คือ 1) เมื่อฉันทอดหรือเล่นกับลูกเขาจะสดใสและมีความสุข 2) ลูกของฉันทารมณ์ดีและมีนิสัยร่าเริง 3) เมื่อฉันทคุยกับลูกเขาสามารถจ้องตาและมองหน้าฉันทได้นาน 4) ลูกของฉันทสามารถจดจำท่าทางและเสียงที่ฉันทแสดงออกได้ดี และ 5) ลูกของฉันทมีปฏิริยาโต้ตอบเสมอเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลจากการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” ที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในภาพรวมการใช้หนังสือนิทานจ๊ะเอ๋มีผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสามารถเรียงลำดับตามระดับคะแนนสูงสุด 5 อันดับ คือ 1) หนังสือช่วยฉันทใช้เวลากับลูกมากยิ่งขึ้น 2) หนังสือช่วยฉันทมีความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกที่ถูกต้อง 3) หนังสือช่วยให้ฉันทต้องการพัฒนาตนเอง

ด้านการดูแลลูก 4) หนังสือส่งผลให้ฉันเข้าใจบทบาทของผู้ปกครองมากยิ่งขึ้น และ 5) หนังสือช่วยให้ฉันเห็นความสำคัญในการอ่านหนังสือให้ลูก (มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัสซอลิฮียี และคณะ, 2563)

2.7) ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น เขตสุขภาพที่ 5 (ศูนย์อนามัยที่ 5)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยระหว่างบุคคล และปัจจัยทางสังคมต่อการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น เขตสุขภาพที่ 5 รวมถึงวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น เขตสุขภาพที่ 5 ซึ่งผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นแม่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ซ้ำร้อยละ 53.6 โดยมีอายุเฉลี่ย 18.07 ปี ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตั้งครรภ์ซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุวัยรุ่น อายุที่ตั้งครรภ์ครั้งแรก การคุมกำเนิด การศึกษา ลักษณะการอยู่อาศัย ผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ความตั้งใจมีบุตร จำนวนบุตร และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การเข้าถึงสื่อการกระตุ้นทางเพศ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น ได้แก่ การคุมกำเนิด ซึ่งพบว่าแม่วัยรุ่นที่คุมกำเนิดด้วยถุงยางอนามัย จะมีโอกาสตั้งครรภ์ซ้ำเป็น 5.7 เท่าของแม่วัยรุ่นที่ฝังยาคุมกำเนิด และการเข้าถึงสื่อกระตุ้นทางเพศ พบว่าแม่วัยรุ่นส่วนใหญ่เข้าถึงสื่อกระตุ้นระดับปานกลางถึงระดับสูง มีโอกาสตั้งครรภ์ซ้ำเป็น 5.5 เท่าของแม่วัยรุ่นที่เข้าถึงสื่อกระตุ้นทางเพศในระดับต่ำ ดังนั้น หน่วยงานสาธารณสุข ควรขับเคลื่อนมาตรการในการส่งเสริมสนับสนุนให้แม่วัยรุ่นมีการคุมกำเนิดกึ่งถาวรด้วยวิธีฝังคุมกำเนิดก่อนกลับบ้านอย่างเป็นรูปธรรม และควรสร้างความรอบรู้ในการเลือกรับสื่อที่ถูกต้องเหมาะสม (รัชณี ลักษิตานนท์ และ จารุณี จตุรพรเพิ่ม, 2563)

2.8) รูปแบบการแก้ไขปัญหาโรคอ้วนในเด็กวัยเรียนอายุ 6-15 ปี โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย (ศูนย์อนามัยที่ 5)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาโรคอ้วนในเด็กวัยเรียนอายุ 6-15 ปี โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและเพื่อศึกษาผลลัพธ์จากการนำรูปแบบไปใช้ในพื้นที่จริง ซึ่งผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการแก้ไขปัญหาโรคอ้วนในเด็กวัยเรียนอายุ 6-15 ปี โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ประกอบด้วยการทำงานร่วมกันของ 4 ภาคีเครือข่ายหลักอันได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และบุคลากรทางสาธารณสุข โดยเน้นให้ครอบครัวและเด็กนักเรียนเป็นจุดศูนย์กลางมีภาคีเครือข่ายอื่นช่วยสนับสนุน ซึ่งรูปแบบจะมุ่งเน้นการแก้ไขใน 3 ประเด็นหลัก คือ การปรับโภชนาการ ส่งเสริมกิจกรรมทางกาย และการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ผลลัพธ์ของการนำรูปแบบฯ ไปทดลองใช้ในพื้นที่โรงเรียนอนุบาลวัดเพลง พบว่าหลังจากเข้าร่วมโครงการเมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละของนักเรียนที่เข้าเกณฑ์ท้วม เริ่มอ้วน และอ้วน โดยใช้เกณฑ์เทียบน้ำหนักต่อส่วนสูง (Weight for Height) พบว่ามีจำนวนลดลงร้อยละ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมป้องกันอ้วนเปรียบเทียบกับก่อนและหลังโครงการพบว่ายังไม่มี ความแตกต่างอย่างชัดเจน ผลการวิเคราะห์คะแนนความพึงพอใจของภาคีเครือข่ายหลังเข้าร่วมโครงการพบว่าความพึงพอใจในภาพรวมต่อรูปแบบฯ อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด (นัชชา ทัดตานนท์ และคณะ, 2563)

2.9) การศึกษาสถานการณ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ของหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี และภาวะสุขภาพของทารกหลังคลอด ในเขตสุขภาพ 5 (ศูนย์อนามัยที่ 5)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การตั้งครรภ์ของหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี ในเขต สาธารณสุขที่ 5 และศึกษาปัจจัยทางสังคม ประชากร พฤติกรรม ความรู้ และเจตคติ ที่มีความสัมพันธ์ กับผลการตั้งครรภ์ของหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี และภาวะสุขภาพของทารกหลังคลอด ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นยังมีปัญหาด้านสุขภาพคือการเข้าถึงบริการฝากครรภ์ล่าช้า มีภาวะโลหิตจาง ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2500 กรัม ส่วนมากไม่มีความรู้เรื่องความเสี่ยงของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและมีเจตคติเรื่องเพศศึกษาและการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับปานกลาง จากข้อมูลดังกล่าวควรกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหา จัดบริการสุขภาพที่สะดวกรวดเร็ว การให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาควรเริ่มก่อนอายุ 10 ปี และดำเนินต่อเนื่องไปจนถึงอายุ 18 ปี นอกจากนี้ควรปฏิรูปเนื้อหาการสอนเพศศึกษาและการสอนโดยขยายขอบเขตนอกเหนือจากเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ หลักสูตรการสอนเพศศึกษาควรเน้นเสริมสร้างทักษะการใช้ชีวิต โดยให้ความสนใจทักษะการสื่อสารและการต่อรองเป็นพิเศษ ทางเลือกของวัยรุ่นและความนับถือตนเอง ทางเลือกการคุมกำเนิดแบบระยะยาวและแบบระยะสั้น ผลของการตั้งครรภ์และผลของการมีความรู้เรื่องเพศ การสื่อสารและการรณรงค์สร้างความตระหนักต่อสาธารณสุขสร้างกลุ่มชุมชนที่ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความรู้และมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น มีการจัดสรรงบประมาณและโครงการป้องกันระดับท้องถิ่น (จรรยา สืบบุษ และ สกาวรัตน์ เทพรัช, 2563)

2.10) รายงานผลการวิจัยและพัฒนา ระบบการติดตามสภาพการณ์ปัจจัยภูมิคุ้มกัน และปัจจัยบริบทเพื่อการลดความต้องการยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูง : ระยะที่ 1 (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาระบบการติดตามสภาพการณ์ปัจจัยภูมิคุ้มกัน และปัจจัยบริบทเพื่อการลดความต้องการยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูง ผลการวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจัยภูมิคุ้มกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับค่อนข้างมากในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่เคยลองใช้สารเสพติด รองลงมาคือกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เสพยาเสพติดอยู่ในระดับค่อนข้างมาก และกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยลองใช้สารเสพติดอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงเมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่าพฤติกรรมเสี่ยงที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เสพยาเสพติด รองลงมาคือกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เคยลองใช้สารเสพติด และกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่เคยลองใช้สารเสพติด ตามลำดับ (วิไลลักษณ์ ลังกา และคณะ, 2563)

2.11) การสร้างกระบวนการกลุ่มเรียนรู้ เพื่อเท่าทันพนันของเด็กและเยาวชน ในชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชา (ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นชายแดน หลังการเปิดจุดผ่านแดนถาวรช่องสะง่าชายแดนไทย-กัมพูชา และ 2) เพื่อค้นหาแนวทางในการจัดกิจกรรม

ให้ความรู้เรื่องพืชน้ำในโรงเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในชุมชน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ชุมชนแห่งนี้เป็น “ชุมชนเปราะบางด้านการพืชน้ำ” เนื่องจากชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจสังคมจากพืชน้ำอย่างเห็นได้ชัด ขณะที่คนในชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญ ไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา มองว่าการพืชน้ำในชุมชนเป็นเรื่องปกติ ไม่ได้รู้สึกไม่ยินดียินร้าย ไม่มีแผนปฏิบัติการรับมือด้านพืชน้ำนอกจากจารีตและกฎหมายที่ไม่สามารถบังคับใช้ได้จริง หลังจากชุมชนต้องตกอยู่ภายใต้การปฏิบัติการของธุรกิจการพืชน้ำในประเทศไทยและภายใต้กลยุทธ์ของกลุ่มการพืชน้ำข้ามพรมแดนที่หลากหลาย หลังการเปิดคาสิโนและสนามบั้งไฟในประเทศกัมพูชา โดยชุมชนแห่งนี้กำลังได้รับแรงกระตุ้นการพืชน้ำท้องถิ่นที่มีการเล่นพืชน้ำกันโดยทั่วไป และจากธุรกิจการพืชน้ำข้ามแดนในพื้นที่ชายแดนกัมพูชา เช่น บ่อนคาสิโน สนามบั้งไฟ สนามมวย และ สนามไก่ชน อันเป็นที่มาสร้างสัมพันธ์บริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา (อุบล สวัสดิ์ผล และคณะ, 2563)

2.12) การพัฒนาโรงเรียนหลากหลายวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ พหุวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษาสำหรับครูและนักเรียนในประเทศไทย (สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การพัฒนาให้เกิดความรู้ ทักษะ และทัศนคติสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) เพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยใช้หลักการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมเป็นฐานและนำแผนการเรียนรู้ไปทดลองใช้ และ 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยผลการศึกษาพบว่าครูและผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติเชิงบวก รวมถึงมีความเข้าใจว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกันจากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองสอนก็พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการทางทักษะในการอยู่ร่วมกับคนอื่นและการทำงานร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม (ฐิติมดี อาพัทธนานนท์, 2563)

2.13) การศึกษารูปแบบและระดับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจทัศนคติเรื่องปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนในวิชาสังคมศึกษาและวิทยาศาสตร์ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษาและวิทยาศาสตร์ และ 3) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับปฏิสัมพันธ์ของครูและนักเรียนที่จำแนกตามข้อมูลทางประชากรศาสตร์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,214 คน โดยผลการศึกษาพบว่าระดับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในพฤติกรรมเชิงบวกด้านภาวะผู้นำของครู และพฤติกรรมเชิงลบด้านพฤติกรรมแบบเข้มงวดถือเป็นพฤติกรรมที่เด่นชัดที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกันพบว่าทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อปฏิสัมพันธ์กับครูวิชาสังคมศึกษาในพฤติกรรมเชิงบวกสูงกว่าครูวิชาวิทยาศาสตร์และ

พฤติกรรมเชิงลบต่ำกว่าครูวิชาวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อปฏิสัมพันธ์กับครูวิชาสังคมศึกษา เมื่อจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า มีพฤติกรรมแบบเข้มงวดเพียงด้านเดียวที่นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มรายงานผลว่าไม่แตกต่างกัน (ธงชัย พรหมจรรย์, 2563)

2.14) ผลของการสอนแบบสะท้อนคิดในวิชาวิทยาศาสตร์ต่อการตระหนักรู้การรู้คิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบการตระหนักรู้การคิดของตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้เรียนด้วยวิธีการสอนที่แตกต่างกัน 2 วิธี คือการสอนแบบปกติและการสอนที่ครูใช้การสะท้อนคิด และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนที่แตกต่างกัน โดยผลการศึกษาพบว่าระดับการตระหนักรู้การรู้คิดของตนเองหลังเรียนในองค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับการรู้คิดและองค์ประกอบด้านการควบคุมการรู้คิด ของการตระหนักรู้การคิดของตนเองที่ครูใช้การสะท้อนคิดมีระดับการตระหนักรู้การรู้คิดของตนเองสูงกว่าการตระหนักรู้การรู้คิดของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีการสอนที่แตกต่างกัน 2 วิธี พบว่าทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบการสะท้อนคิดมีผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ (นาถนรินทร์ วัฒนธนนันท์, 2563)

2.15) การวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์ด้วยปัญญาของเยาวชน (มหาวิทยาลัยพายัพ)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ อันนำมาซึ่งพฤติกรรมการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์ด้วยปัญญาของเยาวชน และเพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวกระบวนการดังกล่าวที่มีต่อพฤติกรรมการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์ด้วยปัญญาของเยาวชน ทั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยเยาวชนนักเรียน เพศชายและหญิง อายุระหว่าง 13-15 ปี ทั้งสิ้น 937 คน โดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าเยาวชนนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมตามชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์ด้วยปัญญาที่สูงกว่าเยาวชนนักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วม และเยาวชนนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์ด้วยปัญญา ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมแตกต่างจากหลังเข้าร่วมโปรแกรม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารระดับนโยบายว่าด้วยการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวไปใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารการพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาการติดสื่อสังคมออนไลน์รวมถึงเกมคอมพิวเตอร์ โดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นจะช่วยให้เยาวชนมีความสามารถคิดไตร่ตรองว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ จากการยึดหลักการบนฐานของข้อเท็จจริงมากกว่าอารมณ์และการคาดเดา กระทั่งพบกับคำตอบที่เหมาะสมสูงสุด (นงนภัส พันธุ์พลกฤต, 2563)

2.16) การพัฒนาต้นแบบแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบเปิด เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบต้นแบบแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบเปิดเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการใช้เทคโนโลยีสื่อสารสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (2) พัฒนาต้นแบบแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบเปิด และ (3) ศึกษาผลการทดลองต้นแบบแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบเปิดที่พัฒนาขึ้น ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การออกแบบเนื้อหาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรเป็นเนื้อหาที่มีความชัดเจน กระชับ ไม่เป็นทางการมาก ขณะเดียวกันควรมีภาษามือเพื่อช่วยอธิบายเพิ่มเติม นอกจากนี้ต้นแบบแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบเปิดเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และผลจากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการอบรม พบว่าก่อนการอบรมกลุ่มตัวอย่าง 33 คน มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง และผู้เรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมากที่สุด (เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม และกรรณ จรรยาอุทมิวรรณ, 2563)

2.17) การรับรู้ด้านสมรรถนะและความกังวลของครูไทยในระดับประถมศึกษา ต่อการจัดการพฤติกรรมของนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรมในชั้นเรียน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถนะที่ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ และศึกษาความวิตกกังวลของครูในระดับประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการปัญหา พฤติกรรมในชั้นเรียน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษรู้ว่าตนเองมีสมรรถนะด้านความรู้ ด้านทัศนคติ และด้านทักษะในการจัดการปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนไม่แตกต่างกัน ครูส่วนใหญ่ทั้งครูการศึกษาพิเศษและครูทั่วไปเลือกใช้เทคนิคการป้องกันปัญหาพฤติกรรมมากกว่าเทคนิคการตอบสนองเชิงบวกและลบ ในการจัดการปัญหาพฤติกรรมในชั้นเรียน นอกจากนี้ในด้านความวิตกกังวล พบว่าทั้งครูการศึกษาพิเศษและครูทั่วไปมีความวิตกกังวลในด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน ครูส่วนใหญ่รู้สึกว่าตนเองมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอ ในการจัดการปัญหาพฤติกรรม โดยมีความวิตกกังวลด้านความช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้อื่น โดยเฉพาะจากผู้ปกครองของนักเรียนมากที่สุด นอกจากนี้พบว่าสมรรถนะของครูส่งผลทางบวกและลบต่อความวิตกกังวลของครูแต่ส่งผลน้อย ผลการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนว่าทั้งครูการศึกษาพิเศษและครูทั่วไปยังต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพในการช่วยเหลือพฤติกรรมด้วยวิธีเชิงบวก (วาทีณี อมรไพศาลเลิศ)

2.18) การสังเคราะห์เพื่อหาสมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะโค้ดดิ้ง (Coding) สำหรับเด็กปฐมวัย (มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสังเคราะห์สมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะโค้ดดิ้งสำหรับเด็กปฐมวัย 2) เพื่อจัดองค์ประกอบของสมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะโค้ดดิ้งสำหรับเด็กปฐมวัย 3) เพื่อสร้างแนวทางในการนำสมรรถนะและพฤติกรรมบ่งชี้ของทักษะโค้ดดิ้งมาจัดกิจกรรมเสริมสร้างสมรรถนะโค้ดดิ้งของนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ทักษะโค้ดดิ้งสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 30 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ สมรรถนะที่ 1 “ด้านพื้นฐานการใช้ภาษาและการสื่อสาร” สมรรถนะที่ 2 “ด้านการคิดขั้นสูง” สมรรถนะที่ 3 “ด้านการวางแผนและตัดสินใจ” ผลการศึกษาความคิดเห็นสำหรับครูในระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทักษะโค้ดดิ้ง (Coding) ของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่าครูระดับประถมศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะโค้ดดิ้งอยู่ในระดับปานกลาง (ฐิตินันท์ ธีรเวชเจริญชัย และ นันทนธร บรรจงปรุ, 2563)

2.19) การเสริมสร้างศักยภาพครูปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) เพื่อศึกษาผลรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัยที่ดีของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสู่การเสริมศักยภาพครูปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจ กิจกรรมการเสริมสร้างศักยภาพครูปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งผลการวิจัยพบว่าครูปฐมวัยยึดการจัดการจัดการเรียนการสอน 6 กิจกรรมหลัก เน้นให้เด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติบูรณาการเทคนิคการสอนหลากหลาย อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาที่พบครูขาดเทคนิควิธีการสอนและสื่อการสอนที่เป็นแนวคิดใหม่ ๆ ขาดแรงจูงใจความกระตือรือร้นในการทำงานและขาดการเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความสามารถการจัดการเรียนรู้พัฒนาเด็กปฐมวัย (สุณี บุญพิทักษ์ เกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ และนิวัติ คลังสีดา)

2.20) ปฏิสัมพันธ์ของรูปแบบเกมแอปพลิเคชันกับการเรียนรู้ทางศิลปะและมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย (มหาวิทยาลัยนเรศวร)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างรูปแบบเกมแอปพลิเคชันกับการเรียนรู้ทางศิลปะและมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย 2) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนการเรียนรู้ทางศิลปะและมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังใช้เกมแอปพลิเคชัน 3) เพื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้ทางศิลปะและมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยตามลักษณะเพศและรูปแบบเกมแอปพลิเคชัน และ 4) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศกับรูปแบบเกมแอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้ทางศิลปะและมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า รูปแบบส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะและมิติสัมพันธ์ผ่านเกมแอปพลิเคชันของเด็กปฐมวัย (OSPDA-model) มี 5 กระบวนการคือ 1) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Objectives learning) 2) คัดสรรเกมแอปพลิเคชัน (Sleeted

application game) 3) กระบวนการเรียนรู้ผ่านเกมแอปพลิเคชัน (Process learning application game) 4) อภิปรายผลการเรียนรู้ (Discuss learning) และ 5) ประเมินผลการเรียนรู้ (Assess learning outcome) ดังนั้นเกมแอปพลิเคชันทั้ง 2 รูปแบบแม้จะมีโครงสร้างของชุดข้อมูลต่างกัน แต่ระบบการทำงานของเกมทั้ง 2 เกมมีความเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถเข้าถึงง่ายไม่ซับซ้อนเรียนรู้การใช้งานง่าย มีกระบวนการนำเกมแอปพลิเคชันไปใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะเรื่องสี รูปร่าง และด้านมิติสัมพันธ์ เรื่องความเหมือนความแตกต่าง และตำแหน่งสิ่งของที่อยู่รอบตัวเด็กปฐมวัยอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์และปลอดภัยกับเด็กปฐมวัย (กชพรรณ ยังมี, 2563)

2.21) ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้สื่อและของเล่นที่มีต่อทักษะ EF ของเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อผลิตและหาประสิทธิภาพของสื่อและของเล่นในการพัฒนาทักษะ EF (Executive Functions) ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยระหว่างโรงเรียนในกลุ่มร่วมพัฒนาวิชาชีพครูปฐมวัย เขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยต่อการจัดประสบการณ์โดยใช้สื่อและของเล่นพัฒนาทักษะ EF ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) สื่อและของเล่นพัฒนาทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพ ค่า $E1/E2 = 92.23/93.49$ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) หลังการทดลองการจัดประสบการณ์โดยใช้สื่อและของเล่นพัฒนาทักษะ EF เด็กปฐมวัยในกลุ่มโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เขตพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทักษะ EF ไม่แตกต่างกันและไม่มีความสำคัญทางสถิติ 3) หลังการทดลองการจัดประสบการณ์โดยใช้สื่อและของเล่นพัฒนาทักษะ EF เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์อยู่ในระดับมาก (กมลรัตน์ คนองเดช และคณะ, 2563)

2.22) ความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดูหลักและครู/ผู้ดูแลเด็ก ในเขตสุขภาพที่ 5 (ศูนย์อนามัยที่ 5)

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยกับภาวะโภชนาการ พัฒนาการ และสุขภาพช่องปากของเด็กปฐมวัย ในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 5 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ความเพียงพอของรายได้ ความสัมพันธ์กับเด็กและลักษณะครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความรอบรู้ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่อายุของผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย และระดับการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรอบรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยที่ไม่พบความสัมพันธ์ ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส และรายได้ของครอบครัว และความรอบรู้ในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการจำแนกส่วนสูงตามเกณฑ์อายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (กันยา โพธิ์ปิติ, 2563)

4.3.2) สถาบันวิชาการนอกระบบ

นอกจากสถาบันวิชาการในระบบแล้ว ยังมีสถาบันวิชาการนอกระบบที่มีพัฒนาความร่วมมือและส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยในปี 2563 สถาบันวิชาการนอกระบบได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนดังนี้

1) มหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ)

การจัดงานมหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติในปี 2563 ดำเนินการภายใต้แนวคิด “จุดประกายความคิด พัฒนาชีวิตด้วยวิทยาศาสตร์ เสริมสร้างชาติด้วยเทคโนโลยี สู่วิถีนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน” และมีธีมในหัวข้อ BCG Model (Bio-Circular-Green Economy) โดยวัตถุประสงค์ของการจัดงานดังกล่าวนอกจากเทิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นพระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมของไทยแล้ว ยังเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี งานวิจัย และการอุดมศึกษา แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป (มหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2563)

2) โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้)

ในปี 2563 สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการพัฒนาสมอง หรือ Brain-based Learning (BBL) ผสมผสานกับการเรียนรู้แบบสตีม (STEAM Education) ในโรงเรียนนาร่อง 4 โรงเรียนภาคกลาง ได้แก่ โรงเรียนศรีวารีน้อย โรงเรียนท่าพูด โรงเรียนวัดบางสะแก และโรงเรียนวัดทองประดิษฐ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้แก่เยาวชนที่มีความสนใจด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีหุ่นยนต์ ซึ่งจะสามารถนำไปต่อยอดการเรียนรู้และการตัดสินใจในการเลือกวิชาชีพรวมถึงการศึกษต่อในอนาคต เนื่องจากเป็นทักษะที่สำคัญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้, 2563)

3) UNICEF Thailand ได้รวบรวมแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก ดังนี้ (UNICEF Thailand, 2020)

3.1 The Asian Parent Thailand รวมแบบฝึกหัดอนุบาลเพื่อเตรียมพร้อมก่อนเข้าอนุบาล หรือเพื่อการเสริมทักษะ พัฒนาการเขียนและการอ่าน

3.2 Rainbow Hen Club เว็บไซต์ศูนย์กลางรวบรวมเผยแพร่ข้อมูลความรู้และสื่อการศึกษาในระดับชั้นอนุบาลในรายวิชาต่าง ๆ พร้อมทั้งแบบฝึกหัดเตรียมความพร้อมอนุบาล และเตรียมความพร้อมประถม ไว้ให้กับคุณครู คุณพ่อ คุณแม่ และผู้ปกครอง สามารถดาวน์โหลดไปใช้ได้ฟรี

3.3 Young Ciety เว็บไซต์ที่รวบรวมข้อมูลพัฒนาการด้านการศึกษา ที่มีประโยชน์กับเด็กวัย 2-6 ขวบ มีกิจกรรมที่น่าสนใจและแบบฝึกต่าง ๆ ที่คุณพ่อคุณแม่สามารถ Download ออกมาเพื่อเสริมสร้างทักษะให้เด็กปฐมวัย

3.4 Park Math แอปพลิเคชันที่ออกแบบมาเพื่อให้เด็ก ๆ วัยอนุบาลได้สนุกสนานไปพร้อม ๆ กับการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเลข ทั้งการนับ การเรียงลำดับ การบวกลบ นอกจากนี้ได้ฝึกเรื่องตัวเลขแล้วเด็ก ๆ ยังได้ฝึกภาษาอังกฤษอีกด้วย

3.5 Khan Academy Kids แอปพลิเคชันสำหรับพัฒนาทักษะทางด้านตัวเลข ภาษา ความจำ และการอ่าน รวมไปถึงทักษะทางด้านอารมณ์และการใช้เหตุผล ผ่านเกมส์ วีดีโอ และเรื่องเล่าสนุกสนาน

3.6 Taamkru เป็นแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับสอนเด็กวัยเรียน มีแบบทดสอบออนไลน์ที่ออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาปฐมวัย จัดทำขึ้นเพื่อให้เด็กอนุบาลได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด และเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเข้าเรียนต่อในชั้นประถม

3.7 Keng Thai เกมการศึกษา "เก่งไทย" Innovative Kids App พัฒนาเพื่อเด็กไทยอ่านออก เขียนได้ให้เด็ก ๆ วัย 3-7 ปี ได้ฝึกเขียนและจดจำอักษรไทยได้อย่างรวดเร็ว สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ ด้วยแอนิเมชัน สีสันสดใสสวยงาม พร้อมเกมฝึกทักษะการฟัง การอ่าน และการพูด

3.8 Ling Ling แอปพลิเคชันทายคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สามารถใช้ได้ทั้งแบบฟรีและเสียเงิน โดยแบบฟรีจะเล่นทายคำศัพท์ได้วันละ 40 คำ หรือใช้แบบจ่ายเงินเพื่อเพิ่มคำศัพท์ได้ทันที

3.9 ครูประถม บนเว็บไซต์มีทั้งสื่อการเรียนการสอน และคลังข้อสอบระดับชั้นประถมศึกษา สำหรับสื่อการเรียนออนไลน์เป็นสื่อในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์แบ่งหมวดหมู่ตามรายวิชา พร้อมทั้งมีเกมส์ สนุกสนานประกอบการเรียนรู้

3.10 Montfort College Primary Section แหล่งการเรียนรู้ออนไลน์โดยโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย แผนกประถม มีครบทุกวิชาสำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

3.11 BMA Reading Thai แอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาศักยภาพการอ่านชุดนี้ ถูกผลิตขึ้นสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 10 เรื่อง มีการฝึกฝน มีแบบฝึกหัดจำนวนมากที่ถูกสุ่มมาใช้แบบไม่ซ้ำซ้อน มีการเสริมแรงด้วยการสะสมคะแนนในรายข้อที่ตอบถูก และมีการประเมินผลการเรียนรู้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

3.12 LearnBig เป็นแพลตฟอร์มได้รับการพัฒนาขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการรู้หนังสือ และทักษะการคำนวณขั้นพื้นฐานของเด็กกอพยพ ชนกลุ่มน้อย เด็กไร้สัญชาติ และเด็กชายขอบตามแนวชายแดนไทย-เมียนมา สามารถดาวน์โหลดหนังสือเรียน หนังสืออ่านนอกเวลา และสื่อการสอน ทั้งภาษาไทย ภาษาพม่า ภาษามลายูจำนวนมากไว้อ่านผ่านทั้งทางเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน

3.13 ตีนมาตีว ช่องการตีวที่ทั้งสนุกสนานและได้ความรู้ ตีวโดยตีวเตอร์ชื่อดังที่มีเทคนิคการสอน ที่ช่วยให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้นไม่น่าเบื่อ

3.14 Karn TV เว็บไซต์นี้เหมาะสำหรับคุณพ่อ คุณแม่ และคุณครูที่กำลังหาสื่อการสอน และสารานุกรมสำหรับเด็กอนุบาลจนถึงประถมต้น นอกจากนี้ยังมีเกมส์ฝึกทักษะที่สามารถใช้สอนเด็ก ๆ ไปพร้อมกับความสนุกสนาน

3.15 ทรูปลูกปัญญา แหล่งรวบรวมข่าวการศึกษา คลังบทเรียนและข้อสอบตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีห้องแนะแนวออนไลน์ที่ช่วยให้เด็กรู้จักสายการเรียนต่าง ๆ มีระบบที่เปิดให้ลงทะเบียนเป็นผู้สอนหรือผู้เรียนได้อีกด้วย

3.16 แบบทดสอบ-แบบฝึกหัด เว็บไซต์รวมสรุปเนื้อหาในชั้นเรียน และคลังข้อสอบพร้อมเฉลย สำหรับนักเรียนตั้งแต่ปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา โดยนักเรียนสามารถ Download ข้อสอบและเฉลยได้ในรูปแบบของ PDF

3.17 Kru Update รวมสื่อการเรียนรู้และคลังข้อสอบในรูปแบบของวีดีโอและเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ครอบคลุมตั้งแต่เด็กปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

3.18 รักครู รวมข่าวการศึกษาพร้อมทั้งสื่อการสอนให้ Download ไปใช้ได้ฟรี โดยนักเรียนสามารถนำสื่อการสอนมาเป็นสื่อการเรียนรู้พร้อมทั้งยังสามารถ Download แบบฝึกหัดต่าง ๆ มาลองทำที่บ้านได้

3.19 DLTV ระบบการเรียนผ่านทางระบบดาวเทียมและระบบออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ตที่สามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลาตลอด 24 ชั่วโมงในรูปแบบถ่ายทอดสด และแบบ On Demand รวบรวมคอร์สวิชาต่าง ๆ ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ไว้ให้เรียนย้อนหลังได้พร้อมด้วยสื่อการเรียนรู้และแบบฝึกหัดประกอบบทเรียนให้ Download ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

3.20 ห้องสมุดดิจิทัลเพื่อการศึกษา เว็บไซต์ที่รวบรวมความรู้ในแขนงต่าง ๆ สามารถค้นหาสื่อการเรียนรู้ได้โดยการค้นหาด้วยคำสำคัญในช่องค้นหา (Search) โดยผลการค้นหาจะมีทั้งรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์และวีดีโอที่สามารถเก็บไว้ดูในภายหลังได้

3.21 ดิวฟรี โครงการที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ กองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและสถาบันกวดวิชา เน้นตัวเข้มปรับพื้นฐานเพื่อสร้างความเข้าใจและเตรียมตัวสอบ O-NET ระดับชั้น ป.6 ม.3 และ ม.6 ทั้ง 5 วิชา คือ ภาษาไทย สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ

3.22 Kru IT เป็นเว็บไซต์ที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอบทเรียนออนไลน์ที่กระชับ และเข้าใจง่าย แบ่งเป็นบทเรียนประถม บทเรียนมัธยม และบทเรียนคอมพิวเตอร์

4) UNICEF Thailand ได้รวบรวมแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชน ดังนี้ (UNICEF Thailand, 2020)

4.1 Tew Lek เว็บไซต์สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย โดยเฉพาะ มีการสอนสรุปเนื้อหาและเฉลยโจทย์ผ่านระบบวีดีโอที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาไม่เสียค่าใช้จ่าย

4.2 Tew Free บนเว็บไซต์มีทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหา เป็นคลังความรู้และส่วนที่เป็นการรวมคลิปเฉลยข้อสอบในรูปแบบวีดีโออย่างละเอียดแบ่งหมวดหมู่ตามวิชา

4.3 Sang Fans รวมคลังข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยพร้อมเฉลยในรูปแบบวีดีโอ โดยสามารถเข้ารับชมได้ทุกที่และทุกเวลา

4.4 Brands Summer Camp บนเว็บไซต์ของแบรนด์สามารถดาวน์โหลดหนังสือและติวสดผ่าน Live เพื่อดูย้อนหลังได้ฟรี นอกจากนี้บนช่อง Youtube ยังรวบรวมวิดีโอติววิชาต่าง ๆ โดยอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถหลายท่านจากหลายจังหวัด

4.5 Dek-D คอร์สเรียนออนไลน์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมปลาย ที่เน้นสรุปเนื้อหาในชั้นเรียน เฉลยข้อสอบเก่า พร้อมสอบ GAT, PAT1, PAT2, ONET และ 9 วิชาสามัญ

4.6 Click for Clever สถาบันกวดวิชาออนไลน์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งเป็นคอร์สเรียนวิชาต่าง ๆ และคอร์สตะลุยโจทย์ สามารถจ่ายเงินซื้อเป็นรายคอร์สหรือแบบเหมาคอร์สได้ นอกจากนี้ยังมีช่อง Youtube สรุปวิชาเรียนและเทคนิคต่าง ๆ เผยแพร่ฟรีอีกด้วย

4.7 At Home เป็นเทคโนโลยีที่สามารถให้เด็ก ๆ เรียนได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านทุกช่องทางออนไลน์ ไม่ว่าจะป็นโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต ทุกระบบปฏิบัติการหรือผ่านคอมพิวเตอร์ เลือกเรียนกับอาจารย์ท่านไหน เวลาไหนก็ได้หรือถ้ามีปัญหาระหว่างเรียนสามารถส่งข้อความไปถามอาจารย์ได้เช่นกัน

4.8 Kru Chiang Rai บนเว็บไซต์มีทั้งสื่อการสอนและรวบรวมข้อสอบพร้อมเฉลยให้เด็กนักเรียนได้ฝึกทำ โดยข้อสอบจะเน้นที่ข้อสอบคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ยังมีข้อสอบอื่น ๆ เช่น O-NET NT เป็นต้น

4.9 ครูบ้านนอก แหล่งข่าวการศึกษาสามารถบันทึกข้อสอบ O-NET พร้อมเฉลยจาก สทศ. ได้จากเว็บไซต์ มีห้องสมุดความรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนโดยแบ่งหมวดหมู่อย่างชัดเจนค้นหาง่าย

4.10 Slide Share เป็นเว็บไซต์สำหรับการแบ่งปันผลงานของตนเองในโลกออนไลน์ โดยที่ทุกคนสามารถนำ Presentation เอกสารและวิดีโอในรูปแบบไฟล์ต่าง ๆ แบ่งปันให้ผู้ใช้หรือผู้เข้าชมสามารถ Download หรือนำไปเป็นเอกสารการเรียนเพื่อศึกษาต่อได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

4.11 SkillLane คือแพลตฟอร์มคอร์สเรียนออนไลน์ที่มีวิชาเรียนในหลากหลายสาขาด้วยกัน โดยรูปแบบการสอนเป็นการสอนในรูปแบบของวิดีโอ ทำให้ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะได้อย่างสะดวก ไม่ว่าจะที่ไหนและเมื่อไร โดยจำนวนคอร์สเรียนบนเว็บนี้มีจำนวนหลายร้อยคอร์สด้วยกันทั้งคอร์สฟรีและแบบจ่ายเงิน

4.12 Skooldio มีคอร์สเรียนด้วยบทเรียนผ่านห้องเรียนออนไลน์และไลฟ์เวิร์คช็อป โดยเว็บไซต์นี้เน้นการพัฒนาทักษะสมัยใหม่ที่กำลังเป็นที่ต้องการสูงสุดในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการเขียนโปรแกรม วิทยาศาสตร์ข้อมูล กระบวนการคิดเชิงออกแบบ หรือการทำธุรกิจดิจิทัล คอร์สและเวิร์คช็อปของสคูดิโอถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ ทั้งแบบฝึกหัด โปรเจกต์หรือกิจกรรมกลุ่ม คอร์สวิชาเรียนของสคูดิโอมีทั้งคอร์สฟรีและแบบจ่ายเงิน ตัวอย่างคอร์สฟรีที่น่าสนใจสำหรับเยาวชนที่สนใจในการเริ่มต้นในสายงานออนไลน์ ได้แก่ สร้าง Chatbot ให้ตอบโต้ภาษาไทยโดยไม่ต้องเขียนโปรแกรม หรือการรู้จักลูกค้าได้มากกว่าด้วยข้อมูลจาก Social Media

4.13 Course Square เป็นแพลตฟอร์มรวมคอร์สออนไลน์ที่มีคอร์สหลากหลายวิชา โดยแบ่งกลุ่มรายวิชาออกกว้าง ๆ เช่น การเตรียมสอบ (ทั้งสอบเข้าโรงเรียน มหาวิทยาลัย สอบเก็บคะแนนที่ใช้ยื่นเข้าทำงาน) ภาษา ไอที และซอฟต์แวร์ การใช้โปรแกรม ธุรกิจและการทำงาน คอร์สเรียนเป็นแบบวิดีโอ โดยมีทั้งคอร์สฟรีและแบบจ่ายเงิน คอร์สจ่ายเงินราคาเริ่มต้นตั้งแต่ 299-10,000 บาท ตัวอย่างคอร์สที่น่าสนใจ

เช่น เริ่มเขียนโปรแกรมง่าย ๆ ด้วยภาษาซี พื้นฐานการใช้งาน Wordpress เทคนิคการใช้โฟโต้ช้อปสำหรับช่างภาพมืออาชีพ

4.14 Your Next U เป็นสถาบันอบรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาตนเองและ Soft Skill แต่สำหรับคอร์สออนไลน์นั้นจะมีคอร์สที่เป็นทักษะแห่งยุคมากขึ้น เช่น Data Analytics, Digital Marketing, Online Advertising, Design Thinking เป็นต้น ส่วนคอร์ส Soft Skill เช่น การใช้ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ (Cognitive Thinking) เป็นต้น โดยการเรียนรู้กับ Your Next U จะเป็นการเรียนรู้แบบ Virtual Classroom หรือห้องเรียนเสมือนจริง เรียนกันแบบสด ๆ เหมือนอยู่ในห้องเรียน ได้เจอเพื่อนใหม่ ๆ ในหลากหลายสายงานสายอาชีพและแลกเปลี่ยนเรียนรู้พร้อมกับผู้เชี่ยวชาญที่เป็นวิทยากรในแต่ละเรื่อง หลังจากเรียนจบจะได้รับใบรับรองเข้าร่วมหลักสูตร เว็บไซต์เป็นแพลตฟอร์มที่ต้องจ่ายเงินสมัครสมาชิกเพื่อเข้าเรียนในคอร์สเรียน ราคาค่าสมาชิกเริ่มต้นคือ 6,000 บาทต่อการเป็นสมาชิก 3 เดือน

4.15 S Learning เป็นเว็บรวมคอร์สเรียนออนไลน์จำนวนมากด้วยกันไม่ว่าจะเป็นแบบฟรีและแบบจ่ายเงิน โดยมีคอร์สเรียนในหลายหมวดหมู่ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจ การเงิน การลงทุน คอมพิวเตอร์ การเตรียมสอบ ภาษาและคอร์สพัฒนาตัวเองอื่น ๆ ตัวอย่างคอร์สเรียนฟรีที่น่าสนใจเพื่อสร้างทักษะสำหรับอาชีพในสายออนไลน์ เช่น สอนใช้งาน Elementor Pro สร้างเว็บไซต์ WordPress แบบครบทุก Element Step By Step โฆษณาบน Facebook ฉบับมือถือ ใช้ Beauty Influencer เสริมพลังธุรกิจเครื่องสำอาง

4.16 ตลาดปัญญา เป็นเว็บไซต์เรียนออนไลน์และแพลตฟอร์มสำหรับคนที่อยากหารายได้ เพราะมีคอร์สเรียนมากมายหลายคอร์สสำหรับการอัปสกีล (Upskill) เพื่อเพิ่มรายได้ ตัวอย่างหมวดหมู่ เช่น หุ่น ธุรกิจและการเงิน การนำเข้า-ส่งออกสินค้า การตลาดออนไลน์ การเป็นวิทยากร รายได้เสริม รวมไปถึงทักษะดิจิทัล เช่น Web Programming ไอทีและออกแบบกราฟฟิก

4.17 Digital Skill เว็บไซต์ที่รวมความรู้และทักษะดิจิทัล เป็นโครงการของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ดำเนินงานโดยสมาคมโปรแกรมเมอร์ไทย คอร์สที่เปิดสอนมีเนื้อหาตั้งแต่พื้นฐาน ลงมือทำ หรือเทคนิคขั้นสูง ใช้งานฟรีพร้อมได้ใบรับรอง (Certificate) ตัวอย่าง คอร์สเรียนที่น่าสนใจ เช่น การพัฒนาเว็บแอปด้วย C# ASP. NET MVC จากเริ่มต้นสู่ความเป็นเทพ HTML/CSS-foundations Software Development

4.18 Dek-d School แพลตฟอร์มเรียนออนไลน์ที่มุ่งเน้นไปยังกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัยเป็นหลัก ตัวเตอร์เป็นตัวเตอร์ดังในแวดวงกวตวิชาเพื่อเตรียมสอบ คอร์สเรียนนี้ต้องเสียเงินเป็นรายคอร์ส เช่น คอร์สพิชิต TCAS หรือ พิชิต สอวน. เป็นต้น

4.19 Future Skills เว็บไซต์ที่รวมสกิลของคนยุคใหม่ โดยมี 3 หมวดหมู่หลักด้วยกัน ได้แก่ Creative, Technology และ Business มีคอร์สเรียนที่น่าสนใจหลายคอร์ส เช่น Agile Process, Blockchain, การขายของบน YouTube, การออกแบบ Character, UX/ul, การสร้าง Mobile Application, Python, การสร้าง Chatbot, การใช้โปรแกรมต่าง ๆ ฯลฯ เนื้อหาคอร์สส่วนใหญ่เน้นการลงมือทำพื้นฐาน หลายคอร์สมีใบรับรอง (Certificate) สามารถซื้อคอร์สเรียนแยกเป็นคอร์ส หรือสมัครสมาชิกรายเดือน เริ่มต้น 349 บาท ต่อเดือนเพื่อเข้าถึงคอร์สเรียนหลาย ๆ คอร์สได้

4.20 Khan Academy เป็นคอร์สเรียนภาษาอังกฤษที่ทุกคนสามารถสมัครเรียนได้ฟรี มีหลักสูตรมากมายเหมาะกับคนทุกวัย ตั้งแต่เด็กประถมครอบคลุมไปถึงระดับมหาวิทยาลัย และมีหลักสูตรเฉพาะด้านที่เหมาะสมกับวัยทำงานให้เลือกทดสอบฝีมือและพัฒนาทักษะ โดยจะมีวิดีโอสรุปความรู้มาให้เข้าใจง่ายก่อนทำแบบทดสอบ

4.21 Google Skill Shop คือ แพลตฟอร์มการฝึกอบรมของ Google เพื่อพัฒนาทักษะเกี่ยวกับเครื่องมือและโซลูชันต่าง ๆ ของ Google คอร์สเรียนเหล่านี้เหมาะสำหรับคนที่ต้องการเริ่มต้นอาชีพในส่วนของงานของ Digital Marketing หรือคนที่ทำงานด้านนี้อยู่แล้ว และต้องการที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อสอบรับใบรับรอง ตัวอย่างคอร์สเรียนที่น่าสนใจ เช่น การรับรองด้านการวัดผลของ Google Ads การสอบเพื่อรับประกาศนียบัตร Display & Video 360 เรียนรู้พื้นฐานเรื่องเครือข่ายการค้นหาของ Google Ads

4.22 Facebook Blueprint มีหลักสูตรมากกว่า 75 หลักสูตรที่จะช่วยเพิ่มพูนทักษะการทำธุรกิจและการขาย สามารถลงทะเบียนสอบเพื่อรับประกาศนียบัตรได้ เหมาะสำหรับคนที่ต้องการเรียนรู้การทำตลาดผ่าน Facebook ทั้งเพื่อใช้ในธุรกิจและในอาชีพในส่วนของงานของ Digital Marketing ตัวอย่างหลักสูตรที่น่าสนใจ เช่น สร้างโฆษณาบน Facebook เปลี่ยนผู้ชมสินค้าให้กลายเป็นผู้ซื้อด้วยโฆษณาแบบไดนามิก การปิดการขายด้วยคอนเวอร์ชัน

จากข้อมูลข้างต้น สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2563 เป็นปีแห่งการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รูปแบบการเรียนรู้ที่ได้รับความสนใจมากคือการเรียนรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ต่างปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะของเด็กและเยาวชน โดยใช้เครื่องมือของอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ เข้ามามีส่วนช่วยมากขึ้น โดยแบ่งการเรียนรู้ตามหมวดหมู่วิชาหรือทักษะในการประกอบอาชีพ ตามความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก มีทั้งไม่เสียค่าใช้จ่ายและมีค่าใช้จ่าย และงานวิชาการหรืองานวิจัย ในปี 2563 ต่างเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจและแก้ปัญหาในเด็กและเยาวชน โดยมีประเด็นที่หลากหลายและผลการวิจัยที่เป็นที่ประจักษ์ในการนำไปใช้และพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในเด็กและเยาวชน

4.4 สื่อกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน สื่อยังคงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้แก่เด็ก ให้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเหมาะสมแก่ช่วงวัย และยังคงถือเป็นช่องทางที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ยิ่งไปกว่านั้น นับตั้งแต่การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้สื่อกลายเป็นช่องทางที่สำคัญมากยิ่งขึ้นไปอีกสำหรับเด็กและเยาวชน เมื่อการเรียนการสอนในพื้นที่ทางกายภาพต้องหยุดชะงักลง อย่างไรก็ตาม ในปี 2563 สื่อในประเทศไทยได้เข้ามามีบทบาทการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยมีรายละเอียดดังนี้

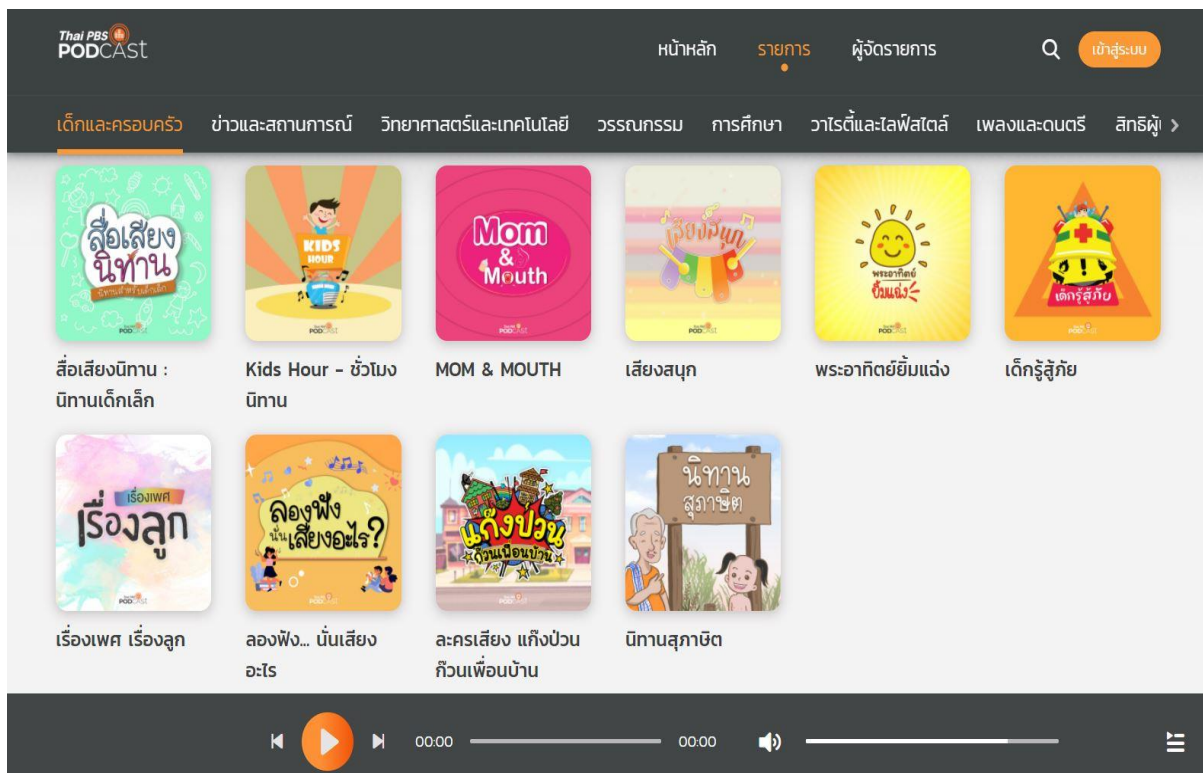
1) สำนักข่าว อสมท.

ปี 2563 อสมท. ได้เข้ามามีส่วนในการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยการมอบถุงยังชีพภายใต้กิจกรรม MCOT CARES U “มีแล้วแบ่งปัน” เพื่อการเยียวยาแก่นักเรียนตามชายแดนจังหวัดกาญจนบุรีและราชบุรี แก้ววัดพระราม 9 กาญจนภิเษก เพื่อส่งต่อกับครอบครัวเด็กนักเรียนใน 16 โรงเรียนชายแดนในพื้นที่ โดยเปิดร่วมบริจาคสิ่งของและเปิดรับบริจาคสมทบทุนผ่านบัญชีของ บมจ.อสมท ร่วมใจคนไทยสู้ภัยโควิด-19

นอกจากนี้ยังจัดวันเด็กขนาดใหญ่ภายใต้งาน “Wonder kids Thailand” ปี 2563 ผ่านการร่วมมือกันระหว่าง อสมท. และศูนย์การค้าแพชั่นไอส์แลนด์ โดยดึงคาแรคเตอร์ตัวการ์ตูนดังขวัญใจเด็กมากกว่า 60 ตัวละคร ตั้งแต่วันที่ 10-12 มกราคม 2563

2) สำนักข่าว Thai PBS

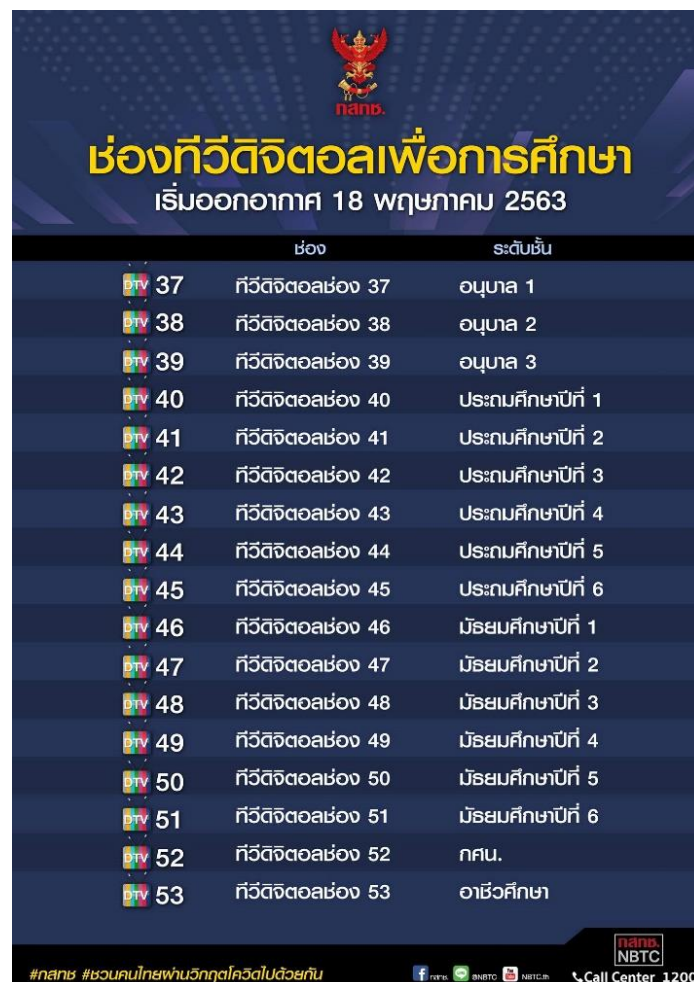
ปี 2563 สำนักข่าว Thai PBS ได้มอบซีดีสื่อเสียงนิทานเด็กเล็ก ช่วงวัย 3-5 ปี ให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 282 แห่ง เพื่อนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน พัฒนาทักษะด้านการฟัง สร้างจินตนาการและความรู้เรื่องภาษา นอกจากนี้ฝ่ายสื่อเสียง Thai PBS พอดแคสต์ยังมีรายการสำหรับเด็ก อาทิ นิทาน Kids Hour นิทานบ้านตะไท่ นิทานสามัญประจำบ้าน พระอาทิตย์ยิ้มแฉ่ง เป็นต้น ขณะเดียวกันยังจัดทำ Thai PBS Learning Shelf ซึ่งเป็นชุดส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยภาษา วิทยาศาสตร์ และศิลปะ (Thai PBS Podcast, 2563)

รูปที่ 4.4.1 ภาพตัวอย่างสื่อสำหรับเด็กและเยาวชนของสำนักข่าว Thai PBS ทางเว็บไซต์

3) มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ (DISTANCE LEARNING FOUNDATION UNDER THE ROYAL PATRONAGE)

สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ทำให้สถานศึกษาต้องเลื่อนวันเปิดเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 เพื่อเลี่ยงการแพร่ระบาดและลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดการศึกษาหยุดชะงักภายใต้แนวคิด “แม้ว่าโรงเรียนหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ร่วมกับมูลนิธิการศึกษาทางไกลฯ (DLTV) และ กสทช. จึงจัดการเรียนการสอนทางไกลในช่วงสถานการณ์ดังกล่าวผ่านฟรีทีวีจำนวน 17 ช่อง ซึ่งเริ่มออกอากาศตั้งแต่ 18 พฤษภาคม 2563 (บัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2563) นอกจากนี้ยังร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดอบรมการจัดการเรียนการสอนทางไกลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 สำหรับครูและผู้บริหารโรงเรียน (มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2563)

ช่อง	ระดับชั้น
37	อนุบาล 1
38	อนุบาล 2
39	อนุบาล 3
40	ประถมศึกษาปีที่ 1
41	ประถมศึกษาปีที่ 2
42	ประถมศึกษาปีที่ 3
43	ประถมศึกษาปีที่ 4
44	ประถมศึกษาปีที่ 5
45	ประถมศึกษาปีที่ 6
46	มัธยมศึกษาปีที่ 1
47	มัธยมศึกษาปีที่ 2
48	มัธยมศึกษาปีที่ 3
49	มัธยมศึกษาปีที่ 4
50	มัธยมศึกษาปีที่ 5
51	มัธยมศึกษาปีที่ 6
52	กศน.
53	อาชีวศึกษา

รูปที่ 4.4.2 ช่องทีวีดิจิทัลเพื่อการศึกษาจำแนกตามชั้นเรียน
ที่มา: เพจ Facebook กสทช. (2563)

4) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

ปี 2563 สำนักงาน กสทช. ร่วมกับเว็บไซต์เอ็มไทยดอทคอม จัดการประกวดหนังสือสั้นภายใต้หัวข้อ “CYBERBULLYING?” โดยกำหนดให้ผู้เข้าร่วมเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่มีอายุไม่เกิน 25 ปี ทั้งนี้ก็เพื่อส่งเสริมการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (สำนักงาน กสทช., 2563) นอกจากนี้ยังจัดกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติประจำปี 2563 ภายใต้ชื่อ “ตะลุยคลื่นมหาสนุก วันแสนสุขของหนู ๆ ปี 7 ตอน มิติ 5G ทะลุจักรวาล” ประกอบด้วยกิจกรรมสำหรับเด็ก อาทิ เครื่องเล่นม้าหมุน บ้านลมปีนภูเขาจำลอง พร้อมรางวัลอีกมากมาย

5) กองเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

ปี 2563 กองเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดอบรมออนไลน์ว่าด้วย “หลักสูตรส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล เฝ้าระวังและใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ในมิติวัฒนธรรม ด้วยการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด” โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ คนพิการ รวมถึงประชาชนทั่วไป ตั้งแต่วันที่ 10 สิงหาคม – 30 กันยายน 2563

นอกจากนี้ยังจัดประกวดร้องเพลงในโครงการประกวดสื่อสร้างสรรค์ “เพลงเพื่อปลูกจิตสำนึกความรักชาติ” เนื่องจากเห็นถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชนในการปลูกจิตสำนึกให้เกิดความจงรักภักดีต่อชาติ สถาบัน มีจิตอาสา และจิตสาธารณะ ตระหนักรู้สามัคคีภาคภูมิใจในความเป็นไทย ร่วมอนุรักษ์ รักษา สืบสาน วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ที่สำคัญคือเป็นการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ในรูปแบบของบทเพลง โดยเชิญชวนเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายเพื่อชิงเงินรางวัลกว่า 300,000 บาท (กองเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, 2563)

6) กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

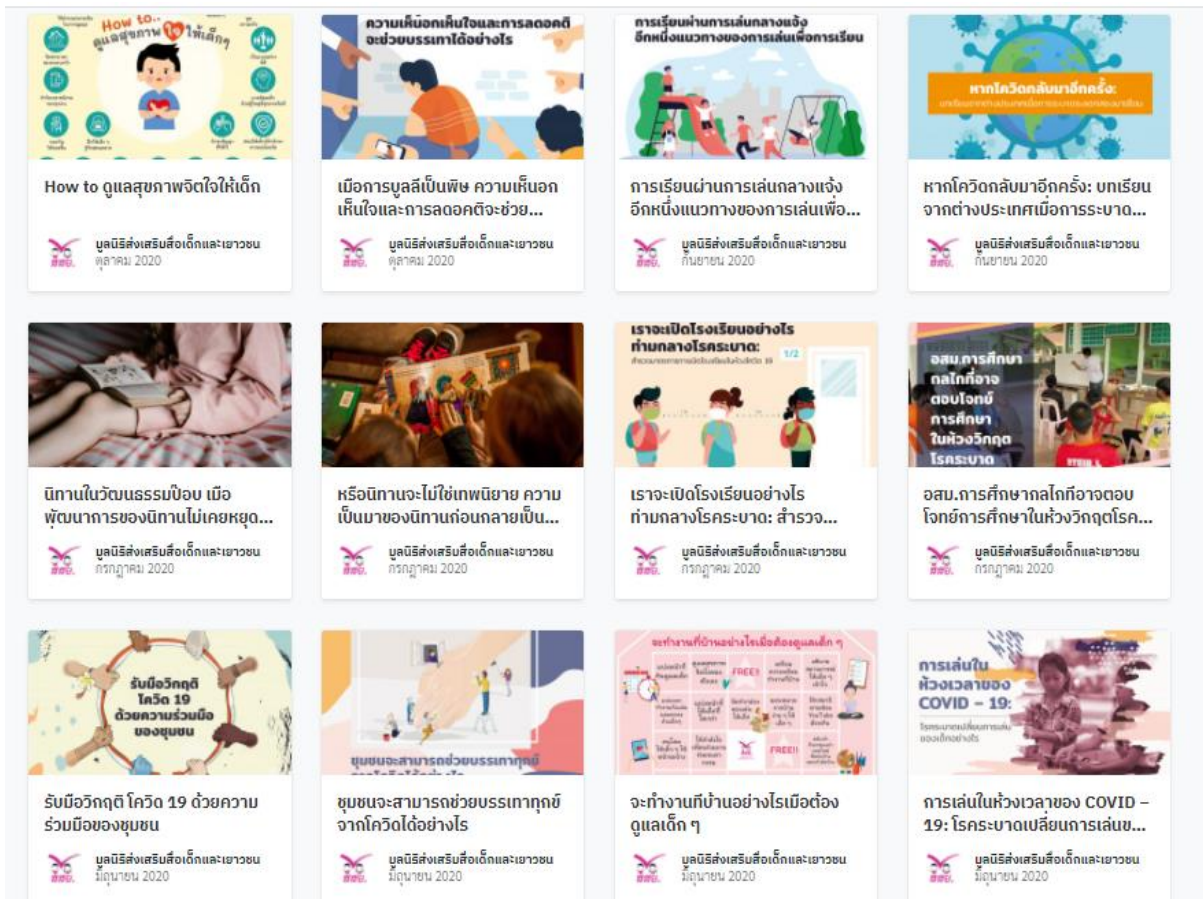
ปี 2563 กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ ได้ปรากฏผลงานด้านสื่อที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน อาทิ การจัดทำนิทานต้านโควิด-19 จำนวน 10 ตอน ให้กับครอบครัวที่มีเด็กวัยปฐมวัย เพราะการสอนและหากิจกรรมร่วมกันจึงถือเป็นสิ่งสำคัญ โครงการนี้เกิดขึ้นเพื่อเป็นตัวช่วยพ่อแม่และผู้ปกครองในการใช้เวลาอยู่กับลูกหลานวัยปฐมวัย อีกทั้งยังได้ปลูกฝัง “วิถีชีวิตใหม่ (New Normal)” ให้กับเด็กปฐมวัยและยังได้จัดทำ E-Book เรื่อง สวัสดิ์โควิด-19 เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รวมถึงสมุดระบายสีสำหรับเด็กในชุดนิทานสร้างเสริมสุขภาพป้องกันโควิด-19 “อีเล็งเค็งโค้ง อยู่บ้าน...ต้านโควิด” และการเผยแพร่ความรู้ผ่านการประชาสัมพันธ์ในหัวข้อ ดีป้อมฝ่าด่านพิชิต “โรคติดเกม” (กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, 2563)

รูปที่ 4.4.3 การประชาสัมพันธ์หัวข้อ ตีป้อมฝ่าด่านพิชิต “โรคติดเกม”
 ที่มา: กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (2563)

7) มุมนิสิตส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน

ปี 2563 มุมนิสิตส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชนได้จัดกิจกรรมอบรม “อำนาจ เพศ ความไม่เป็นธรรมและแนวทางที่สร้างการเปลี่ยนแปลง” ภายใต้โครงการสื่อเพื่อสร้างวัฒนธรรมสันติภาพ ระหว่างวันที่ 10-12 ตุลาคม 2563 มีนักรกรศึกษาและเครือข่ายมุมนิสิตเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) และมุมนิสิตเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา (มยพ.) เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจรากฐานของปัญหาการกลั่นแกล้งและอคติในสังคม เพื่อพัฒนาต่อยอดในงานสำหรับการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม และยังมีกิจกรรมประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านอินโฟกราฟิกในเว็บไซต์ www.childmedia.net (มุมนิสิตส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน, 2563)

รูปที่ 4.4.4 อินโฟกราฟิกความรู้ของมูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน
 ที่มา: มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน (2563)

8) ศูนย์ข้อมูลสื่อสร้างสรรค์เพื่อสุขภาพ

“ศูนย์ข้อมูลสื่อสร้างสรรค์” หรือ “Healthy Media Hub” เป็นเว็บไซต์ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูล สื่อ งานวิจัย ผลงาน และองค์ความรู้ทั้งหมดที่เกิดขึ้นภายใต้แผนงานหลัก 5 แผนงาน และหลากหลายโครงการ ภายใต้กลุ่มแผนงานระบบสื่อสร้างสรรค์ อาทิ แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.) แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ โครงการวิทยุเพื่อเด็กและครอบครัว โครงการสำรวจวิจัยด้านระบบสื่อสร้างสรรค์และเครือข่ายพัฒนาชิ้นงานสื่อสาร เป็นต้น ถือเป็นหนึ่งช่องทางในการรวบรวม เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ความรู้ การส่งเสริมและการป้องกันภัย โดยมีภาคีต่าง ๆ ดังนี้ (ศูนย์ข้อมูลสื่อสร้างสรรค์เพื่อสุขภาพ, 2563)

สื่อสร้างสุขภาวะ	แพลตฟอร์มสื่อและวิกิสุขภาวะทางปัญญา	สถานสื่อเด็กและเยาวชน (สลย)	แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน	สื่อเด็กสร้างสุข
มูลนิธิสื่อมวลชนศึกษา : Media Monitor	แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ	กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์	Spark U ปลูกใจเมือง	CreativeMOVE
สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว (มหิดล)	มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย	มูลนิธิพัฒนาเยาวชนเพื่อการพัฒนา	มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.)	สมาคมวิทยุและสื่อเพื่อเด็กเยาวชน (สสย.)
We are Happy (ทวท.)	มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว	มูลนิธิยุวชนคนก่อกำเนิดประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	เครือข่ายมหาวิทยาลัยสร้างสรรค์สังคม เพื่อประเทศไทยที่น่าอยู่ (University Network For Change : UNC)	สารคดี
มูลนิธิชีวิต	มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม	กลุ่มก๊อปปี้	มูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา	ธนาคารจิตอาสา ธนาคารอาสาสมัคร
ผู้นำแห่งอนาคต Leadership for the Future Ethical • Collective • Transformative	ชีวิตมิตร	New Spirit	Cofact	มูลนิธิรวมกันทำ
โครงการผู้นำแห่งอนาคต	โครงการอยู่อย่างมีความสุข จากไปอย่างมีความสุข (บ.ชีวิตมิตร)	โครงการพัฒนาสู่ทางก้าวหน้า ด้วยชุมชนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (สอนเจเนี่ยม)	Cofact	โครงการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อสุภาพชนอันยั่งยืนของสังคมด้วยพุทธระบอบกัมมันต์
มูลนิธิพิทักษ์แม่	Mindfulness in Physical Activities	New Heart New World โลกเปลี่ยนไป เมื่อใจเปลี่ยนแปลง	มูลนิธิสุขภาพไทย	โครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้
มูลนิธิหมู่บ้านพลัง	เพียภูควาตายอย่างสงบ (Peaceful death)	โครงการขับเคลื่อนสังคมแห่งการเรียนรู้หนึ่งเดียวกัน (มูลนิธิสธสนักขบ)	โครงการห้องราก็ดี ปัญญา มหาวิทยาลัยมหิดล	

รูปที่ 4.4.5 ภาควิชาเครือข่ายด้านสื่อสร้างสรรค์
ที่มา: ศูนย์ข้อมูลสื่อสร้างสรรค์เพื่อสุขภาพ (2563)

จากข้อมูลข้างต้น สื่อกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2563 ปรากฏประเด็นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย อาทิ การส่งเสริมให้ความรู้และป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยการจัดทำสื่อที่มีความเหมาะสมกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สิ่งสำคัญในปัจจุบันคือภัยที่เกิดจากสื่อสังคมออนไลน์ในเด็กและเยาวชน พบว่ามีประเด็นของการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ การติตเกมส์ของเด็กและเยาวชน โดยบทบาทการพัฒนาและป้องกันของสื่อคือการให้ความรู้และเฝ้าระวัง การพัฒนาแนวทางการป้องกันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงภาคีเครือข่ายด้านสื่อที่สร้างข้อตกลงร่วมกันในการปกป้องและสนับสนุนมาตรการของภาครัฐในการปกป้องเด็กและเยาวชนจากสื่อออนไลน์ ซึ่งปรากฏในกิจกรรม อาทิ การจัดอบรม การพัฒนาสื่อสร้างสรรค์ วิดีโอให้ความรู้ หนังสือ E-Book รวมถึงอินโฟกราฟิกที่ปรากฏในสื่อต่าง ๆ โดยในปี 2563 สื่อต่าง ๆ ให้ความสำคัญในประเด็นของการให้ความรู้ในโรคโควิด-19 การอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การเรียนออนไลน์ผ่านช่องทางต่าง ๆ และการป้องกันภัยจากสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

4.5 อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

การทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่ามีทั้งองค์กรที่ทำงานด้านอาสาสมัคร หรือเป็นคณะ/กลุ่มที่ทำงานเป็นอาสาสมัคร และ/หรือในนามตัวแทนขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง ซึ่งความพยายามและการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของเหล่าอาสาสมัคร ทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม องค์กรระดับบุคคล เหล่านี้ล้วนมีความตั้งใจที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึงกระตุ้นให้เกิดการรับผิดชอบต่อสังคม โดยจะยกตัวอย่างกิจกรรมที่เป็นลักษณะของอาสาสมัครทั้งระดับองค์กรระดับบุคคล ในปี 2563 มีรายละเอียดดังนี้

1) มูลนิธิเกื้อฝันเด็ก

มูลนิธิที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาด้านการศึกษาให้แก่เด็กผู้ด้อยโอกาส ซึ่งมีโอกาสน้อยต่อการเข้าถึงการศึกษาที่จัดให้โดยภาครัฐ อันเนื่องมาจากเด็กเหล่านี้อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายของและด้อยพัฒนา อาทิ ชายแดนไทย พม่า กัมพูชาและลาว โดยมูลนิธิเกื้อฝันเด็กก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2546 โดยอดีตพนักงานธนาคาร 2 คน ได้แก่ นายมาร์ค โรมัส เจนนี่ และนายแดเนี่ยล มาร์โค ซีกฟรายด์ (สมาคมกีฬาวิ่ง แบคเว็บไซต์) ในปี 2563 มูลนิธิเกื้อฝันเด็กได้เปิดรับสมัคร “ครูอาสาเพื่อการพัฒนา” หรือครูอาสาเกื้อฝันเด็ก รุ่นที่ 11 ในพื้นที่เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน โดยเชิญชวนผู้ที่มีเป้าหมายอยากพัฒนาการศึกษา ด้วยการเป็นครูผู้ช่วยสอนวิชาการที่สำคัญ และจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่นักเรียนในโรงเรียนห่างไกล ภายในระยะเวลา 4 เดือน (เครือข่ายจิตอาสา, 2563)

2) โครงการ “เด็กและเยาวชนจิตอาสา รวมใจ เทิดไท้องค์ราชัน” ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน

ภายใต้การจัดกิจกรรมโครงการเด็กและเยาวชนจิตอาสา รวมใจ เทิดไท้องค์ราชันของกรมกิจการเด็กและเยาวชน “ปณิธานความดี ทำดีเริ่มต้นได้ที่ใจเรา” เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2563 เพื่อให้เด็กและเยาวชน

ได้รับการปลูกฝังให้มีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยมีการบรรยายความรู้ว่าด้วย “ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และจิตอาสา” พร้อมทำกิจกรรมอาสา 2 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 ณ วัดมูลจินดาราม และกิจกรรมที่ 2 ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบึงยี่โถ เพื่อสร้างสำนึกในการใช้เวลาว่างทำความดีและประโยชน์แก่สังคม โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด เด็กและเยาวชนในสถานรองรับ นักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี นักเรียนในสถานศึกษาบริเวณใกล้เคียง ทหาร และประชาชนจิตอาสา จำนวนทั้งสิ้น 300 คน (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2563)

3) มูลนิธิสุขภาพไทย

โครงการพัฒนาแหล่ง (ศูนย์) เรียนรู้และส่งเสริมจิตอาสาเพื่อเด็กในสถานสงเคราะห์ โดยมูลนิธิสุขภาพไทย เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2561 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสถานสงเคราะห์และสถานคุ้มครอง 5 แห่ง ได้แก่ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี สถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านเฟื่องฟ้า และสถานคุ้มครองและพัฒนาคนพิการบ้านนนทภูมิ โดยรับอาสาสมัครเข้าไปช่วยเหลือในสถานสงเคราะห์เหล่านี้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ โดยหวังจะให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตั้งแต่ด้านร่างกาย สังคม พฤติกรรม และอารมณ์ (Happinet Club, 2563) ตลอดการดำเนินโครงการดังกล่าวตั้งแต่ปี 2561-2563 มีอาสาสมัครชั้น 4-6 เดือน รวม 347 คน เป็นชาย 63 คน หญิง 216 คน โดยมีช่วงอายุ 31-40 ปี มากที่สุด โดยอาสาแต่ละคนจะทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละ 3 ชั่วโมง อาทิ การเป็นเพื่อนเล่น การสอนการบ้าน การฝึกทักษะชีวิต เรียนรู้สัมพันธภาพ บันทึกความสุขและติดตามพัฒนาการ เป็นต้น (นริศรา อารมณฺ์ชื่น อ้างถึงใน Panjawara Boonsrangsom, 2563) ขณะเดียวกัน กรมกิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีเป้าหมายและความต้องการส่งเสริมจิตอาสาเพื่อเด็กในสถานสงเคราะห์นำร่อง 5 แห่งดังกล่าว เนื่องจากเล็งเห็นว่าอาสาสมัครจะมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพเด็กในสถานสงเคราะห์ ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

4) มูลนิธิยุวพัฒน์ (Yuvabadhana Foundation)

มูลนิธิยุวพัฒน์ จัดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2536 โดยเป็นมูลนิธิที่ให้ความสำคัญต่อการช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่เยาวชนที่ขาดโอกาส ควบคู่ไปกับการขัดเกลาด้านคุณธรรมและจริยธรรม นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อด้านปัญหาสังคม ดังนั้นในทุก ๆ ปี มูลนิธิยุวพัฒน์จะให้การสนับสนุนแก่องค์กรหรือภาคีเครือข่ายทั้งขนาดเล็กและใหญ่ที่ทำงานเพื่อขับเคลื่อนสังคมและสร้างความเปลี่ยนแปลงในประเด็นว่าด้วยการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนขาดโอกาส การช่วยเหลือฟื้นฟูสุขภาพกายและใจ และการสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมเพื่อส่วนรวม (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2563) ในปี 2563 มูลนิธิยุวพัฒน์ได้เปิดรับอาสาสมัครในโครงการ “พี่เลี้ยงอาสา” รุ่นที่ 11 เพื่อรับฟัง ชวนคุย ชวนคิด เป็นที่ปรึกษา ตั้งแต่การเรียน การใช้ชีวิต วิทยุรุ่นและการจัดการกับอารมณ์ กล่าวคือให้ทักษะกระบวนการว่าด้วยการใช้ชีวิตที่ถูกต้องแก่นักเรียนทุนผ่านทางโทรศัพท์และกลุ่มในเฟซบุ๊ก (เพจมูลนิธิยุวพัฒน์, 2563)

5) มุลินธิ ซี.ซี.เอฟ. เพื่อเด็กและเยาวชน ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

มุลินธิ ซี.ซี.เอฟ. เป็นองค์กรที่ระดมการมีส่วนร่วมของสังคมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อให้เป็นคนดีมีคุณภาพ โดยมีภารกิจมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ระดมสรรพกำลังและทรัพยากรจากภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม และพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรให้มีคุณลักษณะการเป็นผู้นำด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยในปี 2563 ได้จัดทำโครงการพัฒนาเด็กซี.ซี.เอฟ. จังหวัดอุดรธานีเมื่อวันที่ 23-24 ตุลาคม ภายใต้การอาสาน้องปลูกป่า ครั้งที่ 2 “ปลูกต้นไม้ลดโลกร้อน” โดยเป็นการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน พร้อมกับกลุ่มผู้ปกครองเด็ก และกรรมการผู้นำชุมชน อันจะนำมาซึ่งการปลูกฝังจิตสำนึกแก่เด็กกว่าด้วยการอยู่ร่วมกันกับผืนป่าและกระตุ้นให้เด็กรู้จักรักสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ต้นไม้ป่าในชุมชนของตนเอง (มุลินธิ ซี.ซี.เอฟ. เพื่อเด็กและเยาวชน, 2563)

6) จิตอาสาสมุดเพื่อน้อง (PAPER RANGER)

จิตอาสาสมุดเพื่อน้องเกิดขึ้นจากกลุ่มนักศึกษาเมื่อปี พ.ศ.2550 จากการนำกระดาษใช้แล้วหน้าเดียวที่เหลือจากการเรียนมาประยุกต์และก่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อส่งต่อให้แก่เด็กก้อยโอกาสที่ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนทั่วประเทศ อาทิ เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง กระเหรี่ยง หรือกลุ่มชาติพันธุ์นาคอย รวมถึงกลุ่มเด็กผู้พิการ และผู้ประสบปัญหาจากภัยธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันโครงการจิตอาสาสมุดเพื่อน้องดำเนินการอยู่ภายใต้ มุลินธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยเมื่อวันเด็กแห่งชาติปี 2563 กลุ่มจิตอาสาสมุดเพื่อน้องได้ส่งมอบสมุดทำมือจากเหล่าอาสาสมัครแก่เด็กในโรงเรียนคชเวทวิทยา อำเภอบางช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (Paper ranger จิตอาสาสมุดเพื่อน้อง, 2563)

7) มุลินธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

มุลินธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ขับเคลื่อนเรื่องปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก โดยมีเป้าหมายต่อการสร้างสังคมที่เอื้ออาทรสำหรับเด็ก ทั้งยังผลักดันให้เกิดกลไกความร่วมมือของทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม ขณะเดียวกันยังเปิดรับ “อาสาสมัครผู้พิทักษ์เด็ก” อาทิ การแจ้งเหตุ การกระจายข่าวสาร อาสาสมัครพัฒนาเด็ก ระดมทุนเพื่อช่วยเหลือเด็ก หรือสนับสนุนงานภายในขอบเขต มุลินธิ เป็นต้น ในปี 2563 มุลินธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กได้จัดทำโครงการประกวดผลิตสื่อรณรงค์ ภายใต้หัวข้อ “รวมพลังปกป้องเด็กจากความรุนแรงทุกรูปแบบ” โดยให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเสนอแนวทาง กระทั่งวิธีการในการปกป้องคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงทุกรูปแบบผ่านสื่อในลักษณะภาพเคลื่อนไหว เพื่อหวังว่าจะเป็นโอกาสให้คนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมรณรงค์ยุติการใช้ความรุนแรงต่อเด็กทุกรูปแบบ (มุลินธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก, 2563)

8) ผู้นำอาสายูนิเซฟ

โครงการผู้นำอาสายูนิเซฟ คือ เยาวชนหรือบุคคลทั่วไปที่มีความรู้ ความสามารถและความมุ่งมั่นที่จะมาเผยแพร่งานของยูนิเซฟให้กระจายไปยังระดับชุมชนให้มากขึ้น โดยจะมีเจ้าหน้าที่ยูนิเซฟคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ผู้นำอาสาเปรียบเสมือนคลื่นลูกแรกที่ส่งต่อแรงกระเพื่อมและแรงบันดาลใจไปยังผู้อื่นให้ช่วยกันทำงานเพื่อเด็กและเยาวชน โดยในปี 2563 ยูนิเซฟได้นำเสนอเรื่องราวของ "โทมัส" หนึ่งในผู้นำอาสา ซึ่งในช่วงที่การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โทมัสและเหล่าอาสาสมัคร I Am UNICEF ได้ช่วยกันจัดทำใบความรู้และไปสอนเรื่องสัญลักษณ์การป้องกันตัวจากโรคโควิด-19 รวมไปถึงการดูแลร่างกายและจิตใจให้แข็งแรงแก่เด็กและครอบครัวในชุมชนจังหวัดขอนแก่น ซึ่งโทมัสเชื่อว่าแม่มีเด็กเพียงแคหนึ่งคนได้รับประโยชน์จากสิ่งที่เขาทำก็นับว่าคุ้มค่าแล้ว (UNICEF Thailand, 2020)

9) ยูนิเซฟ NextGen

ยูนิเซฟ NextGen คือ กลุ่มผู้นำ ผู้ประกอบการ และนักนวัตกรรมรุ่นใหม่ ซึ่งได้อุทิศทรัพยากร ความมุ่งมั่นและพลังของตนเองเพื่อสนับสนุนการทำงานเพื่อช่วยเด็ก ๆ ของยูนิเซฟ สมาชิก NextGen จะระดมเครือข่ายและสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้คนรุ่นเดียวกัน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในฐานะตัวแทนของเด็ก ๆ กลุ่มเปราะบางที่สุดในโลก NextGen ทำงานร่วมกับยูนิเซฟ ประเทศไทย เพื่อสร้างความตระหนักถึงสถานการณ์เด็ก สมาชิกโครงการจะทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ในการระดมทุนและพัฒนาแนวคิดการเป็นผู้ให้คนรุ่นใหม่เหล่านี้คือนักกิจกรรม คือตัวแทนด้านสิทธิเด็ก และเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้นำโลกเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงด้านมนุษยธรรม นำไปสู่วิธีการดำเนินงานเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่เพื่อเด็ก ๆ โดยในช่วงปี 2563 คือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยูนิเซฟ NextGen บรรเทาผลกระทบของโควิด-19 ในประเทศไทย ได้แก่ จัดส่งอุปกรณ์ป้องกันโรคกว่า 100,000 ชิ้น ไปยังชุมชนคลองเตย ซึ่งประกอบไปด้วย สบู่อเจลแอลกอฮอล์ล้างมือ สเปรย์แอลกอฮอล์ น้ำยาฆ่าเชื้อ และหน้ากากอนามัย เพื่อช่วยปกป้องเด็กและครอบครัว ตลอดจนอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่ชุมชนจากการแพร่ระบาด จัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางสำหรับโรงพยาบาลสนามที่รับดูแลเด็กเล็กโดยไม่มีพ่อแม่หรือครอบครัวมาด้วย เพื่อให้เด็ก ๆ ได้รับความปลอดภัยตามมาตรการการปกป้องและคุ้มครองเด็ก และด้วยความร่วมมือจากองค์การอนามัยโลก (WHO) จัดทำคู่มือสำหรับรัฐบาลไทยเรื่องการป้องกันการแยกคนในครอบครัวออกจากกันในกรณีที่ลูกหรือพ่อแม่มติดเชื้อ เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการดูแลจากครอบครัวมากที่สุด แทนที่จะต้องถูกแยกออกไปอยู่ในศูนย์ดูแลหรือโรงพยาบาลสนามเพียงลำพัง และสนับสนุนสายด่วนสำหรับชุมชนเพื่อสื่อสารข้อมูลที่สำคัญและตอบข้อสงสัยต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น คำแนะนำเรื่องการกักตัว วิธีการเข้ารับการตรวจหาเชื้อโควิด-19 ใครคือกลุ่มเสี่ยงบ้าง และการปฏิบัติตัวเมื่อสมาชิกในครอบครัวที่ติดเชื้อ (UNICEF Thailand, 2020)

10) โครงการอาสาสมัคร “ในมือมีเด็ก” (Child in Mob)

จากสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองในปี 2563 ได้เกิดกลุ่มจิตอาสาสมัคร “ในมือมีเด็ก” (Child in Mob) โดยได้แถลงข่าวเปิดตัวอย่างเป็นทางการ หลังเปิดรับอาสาสมัครทำงานในพื้นที่ชุมนุม

เพื่อสร้าง “วงล้อมแห่งความปลอดภัย” ต่อเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ออกมาใช้สิทธิในเสรีภาพการแสดงออก และการชุมนุมโดยสงบมาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2563 ภารกิจหลักของโครงการ Child in Protest ที่เกิดจากการรวมตัวของหลายองค์กรเช่น แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย มูลนิธิสายเด็ก 1387 (Child Line) กลุ่มหึ่งห้อยน้อย ครูขอสอน ก่อการสิทธิเด็ก โครงการสวนครูอุ้งน การเมืองหลังบ้าน นักจิต บำบัดอิสระ อาสาสมัคร และคนทำงานที่สนใจด้านสิทธิเด็ก โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองต่อ สถานการณ์ฉุกเฉิน ดูแลปกป้อง และสนับสนุนสร้างพื้นที่ปลอดภัยต่อเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ออกมาใช้สิทธิ ในเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นและการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ ซึ่งจำนวนเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีที่เข้าร่วมการชุมนุมในปี 2563 โดยนับจากจำนวนสายรัดข้อมือที่กลุ่มอาสาสมัคร Child in Mob ได้แจกนั้น มีจำนวนรวมกันกว่า 5,000 คน (แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย, 2564)

จากข้อมูลข้างต้น ปี 2563 อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏข้อมูลของหน่วยงานและ กลุ่มอาสาสมัครที่มีวัตถุประสงค์การพัฒนาเด็กและเยาวชนที่แตกต่างกันออกไป แต่มีเป้าหมายเดียวกัน คือการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ในปี 2563 มีหลายกลุ่มที่มีกิจกรรมสอดคล้องต่อเนื่องจากปีที่ผ่านมา แต่พบประเด็นใหม่คือประเด็นของการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และการร่วมชุมนุมทางการเมืองของเด็ก และเยาวชน การให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนจึงเกิดกลุ่มอาสาสมัครเฉพาะกิจ โดยผ่านการร่วมมือ จากภาคีเครือข่ายและภาคประชาสังคมเพื่อลดความรุนแรงหรือการละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชน รวมถึง การเพิ่มบทบาทในระดับพื้นที่เพื่อการเข้าถึงกลุ่มเด็กและเยาวชนให้ได้รับการดูแลเป็นพิเศษผ่านการทำงาน ของอาสาสมัครกลุ่มต่าง ๆ และการประสานงานร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.6 การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน

4.6.1 การทำงานของภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ปี 2563 มีการประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 12 ประจำปี 2563 ภายใต้วหัวข้อ “การเพิ่มช่องทางและพัฒนาทักษะการทำงานในอนาคตของเด็กและเยาวชน : Smart Youth, Smart Work” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้เครือข่ายผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชนร่วมกันวิเคราะห์ ทบทวนกลไกและกระบวนการทำงาน พัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และร่วมกันเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการพัฒนาช่องทาง และเพิ่มทักษะการทำงานในอนาคตของเด็กและเยาวชนที่จะสามารถตอบโจทย์ในระดับประเทศสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดข้อเสนอสำคัญที่นำไปสู่แนวทางการพัฒนาช่องทางและทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในอนาคตของเด็กและเยาวชน ตลอดจนมีกรอบแนวคิด และทิศทางการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุม ประกอบด้วย ผู้บริหารกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่กรมกิจการเด็กและเยาวชน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และผู้แทนเครือข่ายเด็กและเยาวชน (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2563)

การจัดประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 12 ประจำปี 2563 ได้มีมติของสมัชชาประกอบด้วย 9 มติ คือ 1) ส่งเสริมและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในงานราชการ และพัฒนาระบบงานราชการให้สามารถดึงดูดคนรุ่นใหม่ที่เป็นคนดี คนเก่ง เข้าสู่ระบบ ตามความสามารถ ความถนัด ความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคล 2) พัฒนาคนรุ่นใหม่ให้มีเจตคติที่ดีต่องานราชการ โดยจัดการศึกษาในหลากหลายรูปแบบ เช่น ให้สถาบันการศึกษาส่งเสริมให้มีวิชาเลือกเสรีว่าด้วยการเป็นราชการ ทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ตลอดจนการฝึกงานในหน่วยงานราชการและการส่งเสริมการจ้างงานเด็กและเยาวชน 3) ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อเสริมสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะการเรียนรู้เพื่อพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้สู่การเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์ 4) พัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มในรูปแบบของ “ตลาดผู้ประกอบการรุ่นใหม่” เพื่อเป็นสังคมอุดมปัญญาในการแบ่งปันความรู้และแหล่งทุน เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมและ/หรือเกษตรกรรมสร้างสรรค์สู่การเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ 5) สนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้และทรัพยากรเพื่อสร้างหลักสูตรทางเลือก เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านดิจิทัลในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ต้องการสร้างรายได้และอาชีพด้านออนไลน์ และจัดให้มีการอบรมผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่อาชีพและการมีรายได้ 6) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับ กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สํารวจและจัดทำฐานข้อมูลการทำงาน และบูรณาการการใช้ข้อมูลระดับหน่วยงานของเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่สู่ระดับประเทศ 7) กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ส่งเสริมอาชีพให้แก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา และเพิ่มพื้นที่การเรียนรู้โดยเฉพาะการเรียนรู้เชิงปฏิบัติให้กับเด็กและเยาวชนทุกระดับ 8) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จัดทำและรวบรวมแหล่งข้อมูลและเผยแพร่ให้กับเด็กและเยาวชนในการเข้าถึงการทำงานของเด็กและเยาวชนในระบบออนไลน์ และ 9) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย บูรณาการดำเนินงานเพื่อพิจารณาเรื่องการให้สัญชาติไทยแก่เด็กและเยาวชนที่ยังไม่ได้รับการรับรองสัญชาติให้ได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพต่อไป

นอกจากนี้ในปี 2563 มีการจัดเวทีสมัชชาเด็กและเยาวชน โดยสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และองค์การยูนิเซฟประเทศไทย เพื่อให้ตัวแทนเด็กและเยาวชน เครือข่ายเด็กและเยาวชน และสภาเด็กและเยาวชนร่วมสะท้อนประเด็นปัญหานำไปสู่การแก้ไข รวมถึงการหาแนวทางส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ **มติสมัชชาเด็กและเยาวชนระดับชาติ** นำเสนอประเด็นการส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 โดยส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้รับสิทธิและเข้าถึงโอกาสของหน่วยงานในทุกระดับให้สอดคล้องกับทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ทั้งการจัดทำหลักสูตรพัฒนาทักษะชีวิตอาชีพ การมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ และประเด็นการก้าวทันสื่อรู้ทันสิทธิ โดยพัฒนาการเรียนการสอนรวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสื่อ สิทธิ ทั้งในและนอกห้องเรียน และร่วมผลิตสื่อสร้างสรรค์ **มติสมัชชาเด็กและเยาวชนระดับภาค** แยกเป็น *ภาคเหนือ* นำเสนอถึงสิทธิของเด็กและเยาวชน อาทิ การส่งเสริมกิจกรรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศและป้องกันการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

สร้างการรับรู้ในการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการสังคม ภาคใต้ ชูประเด็นครอบครัว โดยสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว สร้างความตระหนักถึงการเลี้ยงดูและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว ภาคกลาง เน้นถึงทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน โดยจัดทำหลักสูตรการเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 25 ปี เพื่อให้เด็กและเยาวชนเติบโตมีพัฒนาการอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มองถึงสื่อที่เป็นมิตรต่อเด็กและเยาวชน โดยประชาสัมพันธ์รวมถึงจัดกิจกรรมสร้างการรับรู้และเข้าถึงสื่อสร้างสรรค์และปลอดภัยเกี่ยวกับเรื่องบุหรี่ บุหรี่ไฟฟ้า การละเมิดกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ อุบัติเหตุบนท้องถนน ข้อเสนอจากกลุ่มเด็กต่าง ๆ อาทิ กลุ่มชาติพันธุ์ เสนอให้มีจุดบริการ One Stop Service ในการให้คำปรึกษา พิสูจน์และขอสัญชาติแบบบริการจบครบในที่เดียว การดูแลสวัสดิการขั้นพื้นฐาน กลุ่ม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เสนอถึงการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่กับเด็กและเยาวชน กลุ่มเด็กนอกระบบ ชูประเด็นการศึกษาทั้งในและนอกระบบ โดยการใช้หน่วยกิตเทียบเท่าที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ปรับเนื้อหาการเรียนการสอนการศึกษาให้สอดคล้องกับการศึกษาในระบบ กลุ่มหลากหลายทางเพศ เสนอให้แก้ไขแบบเรียนเพศศึกษาให้สอดคล้องกับความหลากหลายและการเปลี่ยนแปลง แก้กฎระเบียบนโยบายให้คำนึงถึงมิติความละเอียดอ่อนทางเพศและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ กลุ่มพิการ เสนอเรื่องโครงสร้างและสวัสดิการทางสังคมที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้พิการ ทั้งการทำธุรกรรมทางการเงิน การประกอบอาชีพ และบริการระบบขนส่งสาธารณะ (ไทยรัฐออนไลน์, 2563)

4.6.2 ความคืบหน้าของโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต

ตามรายงานผลการดำเนินงานแผนงาน/โครงการตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2563 ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2563) ว่าด้วยโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต พบว่ามีกิจกรรมที่ได้ดำเนินการซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวกับประเด็นการป้องกันและติดตามภายใต้สถานการณ์การแพร่เชื้อของโควิด-19 ประกอบด้วย

1) ผลิตสื่อเกี่ยวกับงานอนามัยแม่และเด็ก ผ่านการจัดระบบบริการฝากครรภ์ ตรวจหลังคลอดภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการดูแลหญิงตั้งครรภ์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดดังกล่าว รวมถึงจัดทำข่าวเราพร้อมสู้ไปด้วยกันในสถานการณ์โควิด-19 ในกลุ่มสตรีและเด็กปฐมวัย

2) ประชุมขับเคลื่อนการดำเนินงานมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้รับผิดชอบงาน Cluster สตรีและเด็กปฐมวัยจากสำนักโภชนาการ และผู้รับผิดชอบงานอนามัยแม่และเด็กจากศูนย์อนามัย 1-12 เขต รวมถึงถอดบทเรียนและแผนการดำเนินงานการขับเคลื่อนโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิตในปี 2564 ต่อไป

3) ประชุมจัดร่าง Model เพื่อพัฒนาคุณภาพข้อมูลการเจริญเติบโตของเด็กอายุ 0-5 ปี กับนักวิชาการโภชนาการ

4) จัดจ้างทำคำอธิบายคู่มือแนวทางปฏิบัติงาน พ.ร.บ.นมผง สำหรับบุคลากรสาธารณสุขและผู้ประกอบการจำนวนทั้งสิ้น 6,000 เล่ม

5) พิมพ์คู่มือการปฏิบัติตัวสำหรับหญิงตั้งครรภ์ หญิงหลังคลอด และเด็กเล็กภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

6) จัดทำแนวทางการปฏิบัติตัวสำหรับหญิงตั้งครรภ์ในการกักตัวเพื่อสังเกตอาการเริ่มป่วย

7) ประชุมกับศูนย์เขตที่รับผิดชอบงานอนามัยแม่และเด็กทุกเดือน เพื่อสื่อสารแนวทางและมาตรการต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการชี้แจงแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานกลุ่มอนามัยแม่และเด็กในช่วง 6 เดือนหลังและติดตามความก้าวหน้าของระบบเฝ้าระวังการตายมารดา

4.6.3 โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด

จากข้อมูลรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี 2563 โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดพบว่าผลการดำเนินงานที่สำคัญ คือ 1) การผลักดันสวัสดิการแบบถ้วนหน้า 2) โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดฯ เพื่อรองรับการขยายระยะเวลาเงินอุดหนุนฯ ตั้งแต่แรกเกิด ถึง 6 ปี แบบขยายฐานรายได้ไม่เกิน 100,000 บาท ต่อคน ต่อปี 3) การเชื่อมโยงส่งต่อข้อมูลเพื่อการพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย : การส่งต่อข้อมูลแม่เลี้ยงเดี่ยวในโครงการเพื่อช่วยเหลือคุ้มครองทางสังคม จำนวน 35,921 คน พร้อมด้วยข้อมูลแม่วัยรุ่น (อายุต่ำกว่า 20 ปี) จำนวน 62,078 คน 4) การติดตามพัฒนาการและการเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขของผู้รับสวัสดิการ : กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัย 5) การถ่ายโอนภารกิจโครงการสู่ท้องถิ่นเพื่อความยั่งยืน : การเตรียมการถ่ายโอนภารกิจโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6) การประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนงานให้เกิดประสิทธิภาพ อาทิ กรมบัญชีกลาง กรมการปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมอนามัย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) และองค์กรทางวิชาการอื่น ๆ องค์กรระหว่างประเทศ **แนวทางการดำเนินงานและความก้าวหน้าโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดในรูปแบบการอุดหนุนเงินแบบถ้วนหน้า** 1) คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 2/2563 เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2563 เห็นชอบแนวทางการจัดสวัสดิการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดแบบถ้วนหน้า ในอัตรา 600 บาท ต่อคน ต่อเดือน เริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 2) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชนได้ดำเนินการตามข้อเสนอของคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) 3) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 กรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดผ่านระบบดิจิทัล ภายใต้งบประมาณการดิจิทัล โครงการพัฒนาบริการเพื่อเชื่อมโยงแพลตฟอร์มดิจิทัลกิจกรรม การพัฒนาระบบการบริการและสารสนเทศด้านเด็กและเยาวชนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการถ่ายโอนภารกิจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2563) อธิบายว่าแนวทางการจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดแบบถ้วนหน้า หากเปรียบเทียบกับการให้เฉพาะคนจนด้วยจำนวนที่เท่ากัน การให้เงินอุดหนุนฯ แบบถ้วนหน้าย่อมใช้งบประมาณมากกว่า อย่างไรก็ตาม

การพิจารณาความยั่งยืนทางการคลังไม่ได้มองเพียงต้นทุนเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้จ่ายงบประมาณด้วย เป็นที่ทราบดีว่าการลงทุนในเด็กเล็กให้ผลตอบแทนสูงมาก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ดังนั้นหากยังทำให้โครงการไม่มีการตกหล่นด้วยการทำให้เป็นแบบถ่วงหนี้ย่อมทำให้ประโยชน์จากการลงทุนเป็นไปอย่างทั่วถึงและเต็มเม็ดเต็มหน่วย โครงการเงินอุดหนุนฯ แบบถ่วงหน้า จึงให้ผลประโยชน์แก่เด็กมากกว่าแบบเฉพาะเจาะจง การลงทุนจึงคุ้มค่ามากกว่าและหมายถึงว่าเงินภาษีที่เสียไปจะมีจำนวนน้อยกว่าเงินภาษีที่จะได้คืนมาในอนาคตจากการทำงาน และประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงกว่าของเด็กที่ได้รับความช่วยเหลือแบบไม่ตกหล่น จึงไม่น่าเป็นห่วงเรื่องความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว ส่วนการจัดการในระยะสั้นสามารถทำได้ด้วยวิธีการ ดังนี้ (ก) การจัดสรรงบประมาณโดยดึงงบประมาณที่ใช้จ่ายในเรื่องอื่นที่ให้ผลความคุ้มค่าต่ำกว่า หรือ (ข) การจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้นโดยคำนึงถึงปัจจัย 3 ประเด็น ได้แก่

- (1) งบประมาณที่จะต้องใช้ในปัจจุบันและการปรับเพิ่มอัตราในอนาคต
- (2) การวิเคราะห์งบประมาณกรณีเพิ่มเงินอุดหนุนเด็กตามอัตราเงินเฟ้อ
- (3) การวิเคราะห์งบประมาณกรณีเพิ่มเงินอุดหนุนเด็กตาม Minimum income standard

จากข้อมูลข้างต้น การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน ในปี 2563 มีการจัดประชุมที่สำคัญเพื่อรวบรวมข้อมูลประเด็นของการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยความร่วมมือจากหลากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเปิดเวทีรับฟังปัญหาเพื่อสะท้อนแนวทางแก้ไขจากเด็กและเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ โดยมีผู้เกี่ยวข้องทั้งวุฒิสภาและกรมกิจการเด็กและเยาวชน นำข้อเสนอดังกล่าวไปพัฒนาต่อยอดนำไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ได้มีการดำเนินงานและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และอยู่ระหว่างการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะจากการระดมความคิดและปัญหาในที่ประชุม ในปี 2563 มีโครงการสำคัญที่ต่อเนื่องมาจากปีที่ผ่านมา อาทิ โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด และในปี 2563 มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้น ได้มีการเสนอการปรับปรุงแก้ไขโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เพื่อลดการตกหล่นของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการเพิ่มการครอบคลุมของโครงการ

บทสรุป

บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจ สถาบันทางวิชาการ สื่อ และอาสาสมัคร ดังนี้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) รวมถึงการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ โดยโครงการส่วนใหญ่มุ่งพัฒนากลุ่มเป้าหมายเด็กปฐมวัย

องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม และภาคธุรกิจ การสำรวจข้อมูลโดยสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากองค์กรพัฒนาเอกชน 72 องค์กร องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 24 องค์กร และภาคธุรกิจ 54 บริษัท สรุปการดำเนินงานสำคัญ ดังนี้

องค์กรพัฒนาเอกชน ดำเนินงานในประเด็นการส่งเสริมจิตอาสา ในแนวทางพัฒนาศักยภาพเป็นจำนวนมากที่สุด โดยทำงานกับกลุ่มเป้าหมายทั้งที่เป็นเด็ก เยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหาร

สถานศึกษา ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน และสมาชิกและผู้นำชุมชน จำนวน 334,618 คน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก จำนวนมากที่สุด คือ 222,471 คน ดำเนินงานทั่วประเทศ ซึ่งเป็นกรุงเทพฯ และปริมณฑลจำนวนมากที่สุด มีความร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด แต่มีความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้วยตนเองน้อยที่สุด

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ดำเนินงานในประเด็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การส่งเสริม การศึกษาและการพัฒนาทักษะชีวิตในแนวทางการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพ เป็นจำนวนมากที่สุด โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม คือ เด็ก (0-18 ปี) เยาวชน (19-25 ปี) พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารสถานศึกษา และสมาชิกและผู้นำชุมชน จำนวน 63,204 คน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชน จำนวนมากที่สุด คือ 54,103 คน ดำเนินงานทั่วประเทศ ซึ่งเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด มีความร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด และทำงานในพื้นที่กับองค์กรบริหารส่วนตำบลมากที่สุด

ภาคธุรกิจ สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมการศึกษา เป็นจำนวนมากที่สุด มีพื้นที่การสนับสนุน ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นกรุงเทพฯ และปริมณฑลมากที่สุด โดยสนับสนุนเงินจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือการ สนับสนุนข้อมูล วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และสถานที่ ตามลำดับ โดยเหตุผลที่บริษัทสนับสนุนงานพัฒนาเด็ก และเยาวชน คือ การคืนกำไรสู่สังคม ซึ่งภาคธุรกิจมีความร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด

ทั้งนี้ในปี 2563 องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม และภาคธุรกิจ ต่างเผชิญปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดในการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19

สถาบันทางวิชาการ พบว่า **สถาบันวิชาการในระบบ** มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน จากสถาบันศึกษา และมีผลงานทางวิชาการและการวิจัย ส่วน**สถาบันวิชาการนอกระบบ** จัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น มหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก และแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชน

สื่อที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ สำนักข่าว อสมท. สำนักข่าว Thai PBS มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ กสทช. กองเผยแพร่วังวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและ เยาวชน ศูนย์ข้อมูลสื่อสร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะ

อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ มูลนิธิเกื้อฝันเด็ก โครงการ “เด็กและเยาวชน จิตอาสา รวมใจ เทิดไท้องค์ราชัน” มูลนิธิสุขภาพไทย มูลนิธิยุวพัฒน์ มูลนิธิ ซี.ซี.เอฟ. เพื่อเด็กและเยาวชนใน พระราชูปถัมภ์ฯ จิตอาสาสมุดเพื่อน้อง มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ผู้นำอาสายูนิเซฟ ยูนิเซฟ NextGen และ โครงการอาสาสมัคร “ในมือบมีเด็ก”

การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน ในปี 2563 การทำงานของ ภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนทำให้เกิดความคืบหน้าของโครงการมหัสจรรย์ 1,000 วันแรก ของชีวิตสู่ 2,500 วันแรกของชีวิต และโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด

ส่วนที่ 5

งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

5.1 งบประมาณภาครัฐบาล ประกอบด้วย

- 5.1.1 กระทรวงมหาดไทย
- 5.1.2 กระทรวงศึกษาธิการ
- 5.1.3 กระทรวงแรงงาน
- 5.1.4 กระทรวงสาธารณสุข
- 5.1.5 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- 5.1.6 กระทรวงยุติธรรม
- 5.1.7 กระทรวงวัฒนธรรม
- 5.1.8 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

5.2 งบประมาณนอกภาครัฐราชการ ประกอบด้วย

- (1) งบประมาณการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ในปี 2563
- (2) งบประมาณการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ในปี 2563

5.3 งบประมาณภาคเอกชน ประกอบด้วย

- (1) งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ ในปี 2563

รายละเอียด ดังนี้

หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ส่วน คือ (1) งบประมาณจากภาครัฐบาล (2) งบประมาณนอกภาครัฐบาล และ (3) งบประมาณภาคเอกชน ดังนี้

5.1 งบประมาณภาครัฐบาล

ปี 2563 หน่วยงานที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายประจำปีสูงสุด 5 ลำดับแรก คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงาน กระทรวงคมนาคม ตามลำดับ และปรากฏหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากปี 2562 จำนวน 13 กระทรวง และมี 5 กระทรวงที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายลดลงจากปี 2562 คือ กระทรวงศึกษาธิการ ลดลงร้อยละ 17.16 กระทรวงคมนาคม ลดลงร้อยละ 3.95 กระทรวงการต่างประเทศ ลดลงร้อยละ 0.43 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ลดลงร้อยละ 0.25 และ กระทรวงพลังงาน ลดลงร้อยละ 0.12 ดังตารางที่ 35

ตารางที่ 35 เปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2562 และ 2563

หน่วยงาน	ปี 2562		ปี 2563		การเปลี่ยนแปลง**
	จำนวน (บาท)	ร้อยละ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ	
1. กระทรวงมหาดไทย*	36,526,341,600	6.82	288,459,142,400	33.65	+26.83
2. กระทรวงศึกษาธิการ*	174,958,321,100	32.66	132,834,254,500	15.50	-17.16
3. กระทรวงกลาโหม	117,583,067,200	21.95	124,400,250,000	14.51	+7.44
4. กระทรวงแรงงาน*	31,032,316,000	5.79	67,735,532,200	7.90	+2.11
5. กระทรวงคมนาคม	55,028,332,800	10.27	54,211,333,000	6.32	-3.95
6. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	N/A	N/A	47,890,344,600	5.59	N/A
7. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	23,370,140,400	4.36	31,644,475,100	3.69	+0.67
8. กระทรวงสาธารณสุข*	26,023,737,900	4.86	26,730,737,500	3.12	+1.74
9. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*	5,776,740,100	1.08	17,795,115,100	2.08	+1.00
10. กระทรวงการคลัง	13,535,888,500	2.53	13,903,617,000	1.62	+0.90
11. กระทรวงยุติธรรม*	12,166,901,900	2.27	13,865,580,100	1.62	+0.65
12. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	11,616,401,200	2.17	12,471,898,800	1.45	+0.71
13. กระทรวงการต่างประเทศ	5,386,926,300	1.01	4,940,473,000	0.58	-0.43
14. กระทรวงวัฒนธรรม*	4,113,328,400	0.77	4,813,564,000	0.56	+0.21
15. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	2,973,218,800	0.56	4,481,118,800	0.52	+0.03
16. กระทรวงพาณิชย์	3,463,488,500	0.65	4,227,215,000	0.49	+0.15

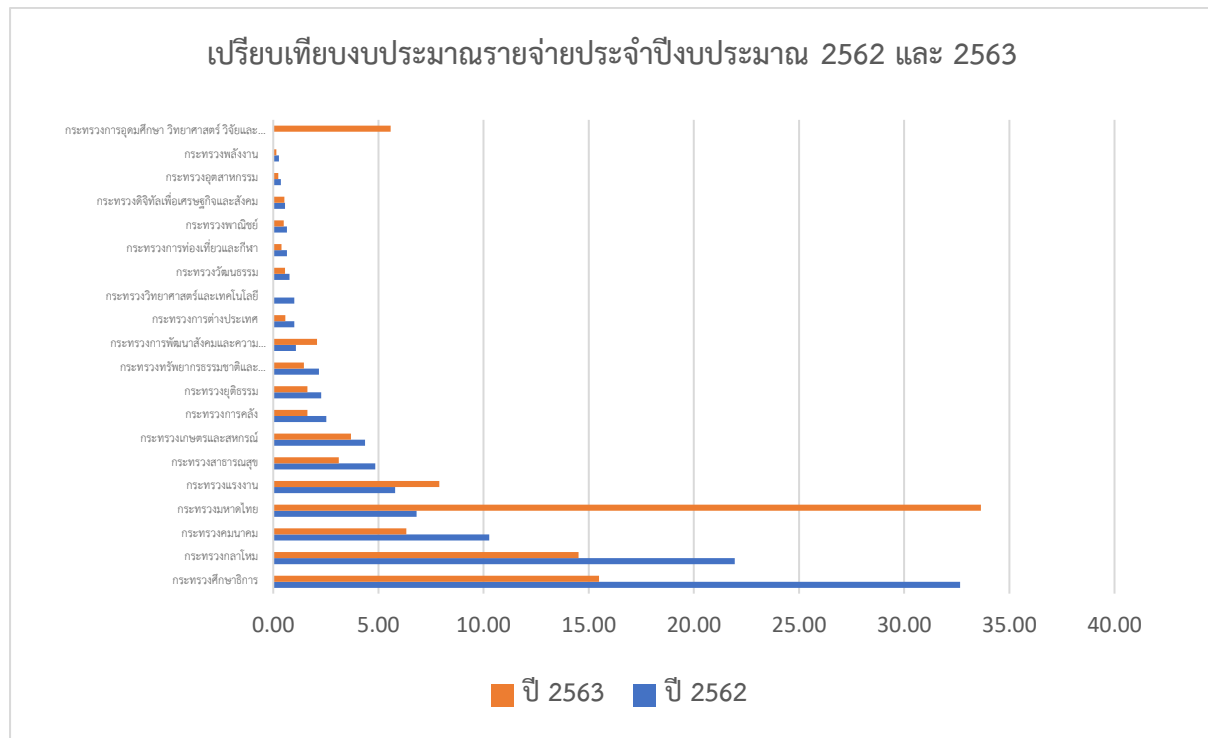
ตารางที่ 35 (ต่อ)

หน่วยงาน	ปี 2562		ปี 2563		การเปลี่ยนแปลง**
	จำนวน (บาท)	ร้อยละ	จำนวน (บาท)	ร้อยละ	
17. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา*	3,455,704,600	0.65	3,384,669,100	0.39	-0.25
18. กระทรวงอุตสาหกรรม	1,912,506,300	0.36	2,108,178,000	0.25	+0.11
19. กระทรวงพลังงาน	1,444,378,400	0.27	1,312,989,100	0.15	-0.12
20. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	5,322,244,100	0.99	N/A	N/A	N/A
รวมงบประมาณรายจ่าย	535,689,984,100	100.0	857,210,487,300	100.0	

ที่มา: พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 และ 2563

*กระทรวงที่มีรายงานการใช้งบประมาณเพื่อโครงการ/กิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน

**การเปรียบเทียบร้อยละของปีงบประมาณ 2562 และ 2563

รูปที่ 5.1.1 แผนภูมิเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2562 และ 2563

ปีงบประมาณ 2563 ปรากฏหน่วยงานที่มีรายงานการใช้งบประมาณเพื่อโครงการ/กิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน จำนวน 8 กระทรวง คิดเป็นร้อยละ 64.82 ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวัฒนธรรม และ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีข้อสังเกตว่า กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีภารกิจโดยตรงในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

การสร้างครอบครัวเข้มแข็ง การพัฒนาคุณภาพของประชากรทุกช่วงวัย และการแก้ปัญหาสังคมเพื่อสร้างความคุ้มครองทางสังคม ได้รับอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ในปี 2563 เป็นลำดับที่ 9 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ในปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 1.00 โดยรายละเอียดงบประมาณเพื่อโครงการ/กิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชนของแต่ละกระทรวง ปรากฏดังต่อไปนี้

5.1.1 กระทรวงมหาดไทย

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 20 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 288,459,142,400 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2562 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มาตรา 18 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 36,526,341,600 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2563 ได้รับงบประมาณโดยรวมเพิ่มขึ้น 251,932,800,800 บาท

ทั้งนี้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2563 คือ (1) สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร และ (2) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 36 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร		
โครงการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้กับศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน	เด็กอายุ 2 ปี - ก่อนเข้าประถมศึกษา	5,707,882
โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการดูแลเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย	อาสาสมัครผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพมหานคร	468,400
โครงการให้ความช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์เด็กที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนในพื้นที่ 50 เขต	เด็กอายุ 3-18 ปี	3,835,000
โครงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองเด็กในระดับชุมชน	ข้าราชการและอาสาสมัคร	87,800
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น		
โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย ท้องถิ่นไทย ผ่านการเล่น (สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา)	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 745 แห่ง	126,650,000

5.1.2 กระทรวงศึกษาธิการ

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 24 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 132,834,254,500 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2562 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มาตรา 23 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 174,958,321,100 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2563 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 42,124,066,600 บาท

ทั้งนี้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2563 คือ (1) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (2) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และ (4) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 37 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน		
โครงการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	โรงเรียนเฉพาะความพิการ 20 โรงเรียน (60 คน) ครูที่ดูแลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จำนวน 960 คน	5,095,700
2) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย		
โครงการจัดการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กเร่ร่อน	เด็กที่ถูกกระหนาบจากปัจจัยครอบครัวเป็นหลัก (เด็กเร่ร่อน)	ประถม 638,400 ม.ต้น 1,490,400 ม.ปลาย 1,465,100
โครงการจัดการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กและแรงงาน ต่างด้าว	เด็กที่ถูกผลกระทบจากปัจจัยด้านรัฐเป็นหลัก (เด็กและแรงงานต่างด้าว)	ประถม 4,795,600 ม.ต้น 3,160,200 ม.ปลาย 2,635,800
โครงการจัดการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับชาวเล	เด็กที่ถูกผลกระทบจากปัจจัยด้านรัฐเป็นหลัก (ชาวเล)	ประถม 102,600 ม.ต้น 73,600 ม.ปลาย 46,000
โครงการจัดการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการ	เด็กและเยาวชนกลุ่มพิเศษ (คนพิการ)	ประถม 10,974,400 ม.ต้น 13,685,000 ม.ปลาย 11,661,000
โครงการส่งเสริมการรู้หนังสือสำหรับคนพิการ	เด็กและเยาวชนกลุ่มพิเศษ (คนพิการ)	8,398,000

ตารางที่ 37 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา		
โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย	คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย บุคลากรในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ภาคสังคมและสื่อมวลชน ผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยโดยตรง	20,000,000 (ปรับลดงบประมาณ ลงเหลือ 17,060,000 ตามมาตราการ โควิด-19)
4) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน		
การสร้างผู้นำด้วยกระบวนการลูกเสือและสถานักเรียน		
โครงการลูกเสือ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน เด็กและเยาวชน	3,280,000
โครงการสถานักเรียน	โรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียน	3,280,000
การส่งเสริมทักษะวิชาการ วิชาชีพ เชิงนวัตกรรม		
โครงการศิลปหัตถกรรมนักเรียน	นักเรียนในสังกัดทุกระดับชั้น ประมาณ 300,000 คน และครู/บุคลากรทางการศึกษา	6,679,200
โครงการสหกรณ์	ทุกโรงเรียนในสังกัด สพฐ.	3,277,500
การส่งเสริมทักษะพื้นฐานด้านสุขภาพอนามัย		
โครงการนักเรียนไทยสุขภาพดี	นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษาทุกคนในสังกัด สพฐ.	3,282,400
โครงการกีฬา	นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทุกคนในสังกัด สพฐ.	19,918,100

5.1.3 กระทรวงแรงงาน

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงแรงงาน ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 22 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงแรงงานและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 67,735,532,200 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2562 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มาตรา 20 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงแรงงานและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 31,032,316,000 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2563 ได้รับงบประมาณโดยรวมเพิ่มขึ้น 36,703,216,200 บาท

ทั้งนี้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2563 คือ (1) กรมการจัดหางาน (2) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และ (3) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 38 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงแรงงาน

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กรมการจัดหางาน		
โครงการเตรียมพร้อมแก่กำลังแรงงาน	นักเรียน/นักศึกษา	4,861,000
	เด็กและเยาวชนในสถานพินิจ ผู้ต้องขัง	1,032,000
โครงการให้บริการจัดหางานแก่กลุ่มคนพิเศษ	นักเรียน/นักศึกษา	1,216,800
2) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน		
โครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่นักเรียนครอบครัวยากจนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับ	นักเรียนครอบครัวยากจนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับ อายุระหว่าง 15-18 ปี	8,778,000
3) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน		
โครงการส่งเสริมและพัฒนาการจัดตั้งมูนแม่ในสถานประกอบกิจการอย่างยั่งยืน	ช่วงปฏิบัติสนธิ 2 ปี	2,031,000
	ช่วงเด็กปฐมวัย 3-5 ปี	
โครงการพัฒนาเด็กปฐมวัยศูนย์เด็กเล็กวิเทศสิรินธรราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์	ช่วงเด็กปฐมวัย 3-4 ปี	15,183,900

5.1.4 กระทรวงสาธารณสุข

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 25 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 26,730,737,500 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2562 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มาตรา 24 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 26,023,737,900 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2563 ได้รับงบประมาณโดยรวมเพิ่มขึ้น 706,999,600 บาท

ทั้งนี้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2563 คือ (1) สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย (2) สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต (3) กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก กรมอนามัย (4) กลุ่มอนามัยเด็กวัยเรียนวัยรุ่น กรมอนามัย และ (5) สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 39 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย		
โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.)	เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารในสถานศึกษา ที่ดำเนินโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ จำนวน 882 แห่ง	1,120,800
2) สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต		
โครงการเสริมสร้างทักษะชีวิตและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น	วัยรุ่นในระบบการศึกษาที่มีปัญหาพฤติกรรม อารมณ์ และทักษะทางสังคม	4,815,000
โครงการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กล่าช้า	เด็กปฐมวัย พ่อแม่/ผู้ดูแลเด็ก	N/A
โครงการสร้างเสริมสุขภาพจิตเด็กไทยวัยเรียน	เด็กวัยเรียน	N/A
โครงการพัฒนาระบบบริการสุขภาพจิตและจิตเวชเด็กและวัยรุ่นในเขตสุขภาพ	บุคลากรที่ดำเนินงานสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น ประชาชนทุกกลุ่มวัย	N/A
โครงการทศวรรษแห่งการดูแลเด็กสมาธิสั้น	เด็กสมาธิสั้น ผู้ปกครองและครู บุคลากรที่ดำเนินงานสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น	N/A
3) กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก กรมอนามัย		
โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต	หญิงตั้งครรภ์ หญิงหลังคลอด หญิงให้นมบุตร บุคลากรส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	19,511,167
โครงการส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ	พ่อแม่ ผู้ปกครอง และเด็กปฐมวัย บุคลากรทางการแพทย์และครูผู้ดูแลเด็ก สถานบริการด้านสาธารณสุข สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั่วประเทศ กระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	11,657,299
โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรการเจริญพันธุ์แห่งชาติฉบับที่ 2 ฯ (พ.ศ. 2560-2569) ว่าด้วยการส่งเสริมการเกิดและการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ	ชาย-หญิงวัยเจริญพันธุ์ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้แทนหน่วยงาน	796,334
4) กลุ่มอนามัยเด็กวัยเรียนวัยรุ่น กรมอนามัย		
โครงการโรงเรียนรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate School : HLS)	โรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 48 แห่ง และ ศูนย์การศึกษาพิเศษเพื่อพัฒนาสมรรถภาพเด็กพิการ จำนวน 77 แห่ง	350,000

ตารางที่ 39 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
5) สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย		
โครงการพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัด กระทรวงสาธารณสุข ตามมาตรฐานสถาน พัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563	เด็กอายุ 0-5 ปี ที่มีพัฒนาการสมวัย	200,000
โครงการพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ต้นแบบ ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย แห่งชาติ ของสถาบันพัฒนาอนามัยเด็ก แห่งชาติ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563	เด็กอายุ 0-5 ปี ที่มีพัฒนาการสมวัย	200,000
โครงการพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน ECD Bubble Model ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย กรมอนามัย	เด็กอายุ 0-5 ปี ที่มีพัฒนาการสมวัย	250,000
โครงการสร้างความรอบรู้ในการส่งเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย ปี 2563	เด็กอายุ 0-5 ปี ที่มีพัฒนาการสมวัย	166,300

5.1.5 กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 12 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 17,795,115,100 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2562 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มาตรา 11 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 5,776,740,100 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2563 ได้รับงบประมาณโดยรวมเพิ่มขึ้น 12,018,375,000 บาท

ทั้งนี้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์ที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2563 คือ (1) กรมกิจการเด็กและเยาวชน (2) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (3) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และ (4) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 40 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) ภารกิจเด็กและเยาวชน		
กลุ่มบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก	เด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี	30,297,327.32
กลุ่มการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ	พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เด็ก	9,370,000
กลุ่มการพัฒนาระบบคุ้มครองเด็ก	1. ส่วนกลาง รวมทั้งสิ้น 200 คน ประกอบด้วย (1) สภาเด็กและเยาวชน 25 คน (2) คณะทำงานเวทีสิทธิเด็ก 35 คน (3) สภานักเรียนไทย/สภานักศึกษา 15 คน (4) เครือข่ายเด็กและเยาวชน 15 คน (5) เด็กชมรมสถานพินิจ 10 คน (6) เด็กพิการ 5 คน (7) เด็กชาติพันธุ์ 10 คน (8) เด็กพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ 10 คน (9) เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเด็ก 10 คน (10) เจ้าหน้าที่ ดย. 5 คน (11) คณะผู้บริหาร นักการเมือง และผู้สังเกตการณ์ 60 คน 2. ระดับจังหวัด จังหวัดละ 20 – 40 คน	1,820,100
กลุ่มงานเลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ	เด็ก	13,854,100
กลุ่มส่งเสริมกิจการสภาและเครือข่ายเด็กและเยาวชน	ช่วงเด็กวัย 6-12 ปี ช่วงเด็กวัย 13-17 ปี ช่วงเยาวชนวัย 18-25 ปี	239,077,200
ศูนย์ปฏิบัติการโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด	เด็กแรกเกิด - 6 ปี	15,046.8896
กลุ่มประสานงานบ้านพักเด็กและครอบครัว	(1) เด็ก เยาวชน และผู้ประสบปัญหาทางสังคม จำนวน 16,632 คน (2) บ้านพักเด็กและครอบครัว จำนวน 77 จังหวัด (3) เครือข่ายภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ จำนวน 77 จังหวัด	109,250,000
กลุ่มการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ	เด็ก เยาวชน และผู้ดูแล	386,170.08
กลุ่มการพัฒนาศักยภาพ	ช่วงเด็กวัย 6-12 ปี เด็กและเยาวชน อายุ 12-25 ปี	16,910,500
กลุ่มการพัฒนาเด็กปฐมวัย	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย	19,141,303
กลุ่มสวัสดิการเด็กและครอบครัว	เด็กในสถานรองรับเด็ก 30 แห่ง	213,485,900

ตารางที่ 40 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
2) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว		
โครงการพัฒนาระบบบูรณาการเพื่อครอบครัวไทย ไว้ความรุนแรง	เด็ก เยาวชน สตรี บุคคลในครอบครัว และ ประชาชน	13,528,600
โครงการขับเคลื่อนศูนย์ปฏิบัติการ เพื่อป้องกันการ การกระทำคามรุนแรงในครอบครัว	เจ้าหน้าที่ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันการ กระทำคามรุนแรงในครอบครัว	21,330,150
โครงการส่งเสริมสัมพันธภาพครอบครัว (โรงเรียนครอบครัว)	บุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว	9,410,500
โครงการพัฒนาทักษะอาชีพแก่สตรีและครอบครัว (โดยศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว)	เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว	147,480,000
โครงการขับเคลื่อนงานตามมาตรการด้านสตรีกับ การส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง (กสพ.)	พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.คุ้มครอง ผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 บุคลากรด้านเด็ก สตรี และ ครอบครัว และประชาชนทั่วไป	1,717,000
3) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ		
การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิคนพิการ	คนพิการ	19,500,000
การคุ้มครองสวัสดิภาพคนพิการ	คนพิการ	195,328,500
4) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ		
โครงการ “พัฒนาเพื่อการแบ่งปันที่ยิ่งใหญ่ Shift and Share” ประจำปี 2563	เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป เครือข่าย และ อาสาสมัครในพื้นที่จำนวน 2,000 คน	N/A
โครงการ โรงเรียนเพียงหลวงในทูลกระหม่อมหญิง อุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2563	เด็ก ครอบครัว และชุมชน และภาคีเครือข่าย ในพื้นที่โรงเรียนเพียงหลวง 18 จังหวัด เป้าหมาย 4,000 คน	N/A
หมายเหตุ: นอกเหนือจากงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับกรมแล้ว ยังมีงบประมาณ ที่ลงสู่ระดับสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ เช่น สถาบันเพาะกล้าคุณธรรม สถานสงเคราะห์เด็กชาย บ้านหนองคาย สถานสงเคราะห์เด็กชายยะลา จังหวัดยะลา สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง สถานสงเคราะห์เด็กบ้านสงขลา สถานสงเคราะห์เด็กหญิงอุดรธานี สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านศรีธรรมราช สถานสงเคราะห์เด็กชาย บ้านปากเกร็ด สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านมหาเมฆ สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านเชียงใหม่ สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี สถานสงเคราะห์เด็กบ้านเวียงพิงค์ สถานสงเคราะห์เด็กชาย บ้านราชสีมา สถานสงเคราะห์เด็กชายนราธิวาส สถานสงเคราะห์เยาวชนมูลนิธิมหาราช สถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง สถานสงเคราะห์เด็กหญิงสระบุรี สถานสงเคราะห์เด็กปัตตานี สถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด สถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญพร สถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก จังหวัดชลบุรี สถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็กจังหวัดลำปาง สถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็กจังหวัดหนองคาย สถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็กจังหวัดสุราษฎร์ธานี สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กกระยอง สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กขอนแก่น ศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพเยาวชนจังหวัดศรีสะเกษ		ประมาณ 30,623,513

5.1.6 กระทรวงยุติธรรม

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 21 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 13,865,580,100 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2562 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มาตรา 19 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 12,166,901,900 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2563 ได้รับงบประมาณโดยรวมเพิ่มขึ้น 1,698,678,200 บาท

ทั้งนี้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2563 คือ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 41 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด		
โครงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็กปฐมวัย	เด็กปฐมวัย	N/A
โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา	เด็กประถมศึกษา	N/A
โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา	มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา	N/A
โครงการเยาวชนสร้างสรรค์ พื้นที่ปลอดภัย	เครือข่ายเยาวชนต่อต้านยาเสพติด	N/A
“Save Zone, No New Face” (YouthTubers)		
โครงการวันต่อต้านยาเสพติดโลก 26 มิถุนายน 2563	เครือข่ายเยาวชนต่อต้านยาเสพติด	N/A
“พื้นที่ปลอดภัย ไม่มีคนหน้าใหม่ เพราะคนรุ่นใหม่ ไม่ใช้ยาเสพติด”		

5.1.7 กระทรวงวัฒนธรรม

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 23 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 4,813,564,000 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2562 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มาตรา 21 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 4,113,328,400 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2563 ได้รับงบประมาณโดยรวมเพิ่มขึ้น 700,235,600 บาท

ทั้งนี้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรมที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2563 คือ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 42 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด
กระทรวงวัฒนธรรม

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
กรมส่งเสริมวัฒนธรรม		
โครงการส่งเสริมและเผยแพร่ค่านิยมและวัฒนธรรม ความเป็นไทย	ภาคีเครือข่ายกรมส่งเสริมวัฒนธรรม/ เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป	29,579,463.70

5.1.8 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 11 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 3,384,669,100 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2562 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มาตรา 10 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 3,455,704,600 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2563 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 71,035,500 บาท

ทั้งนี้หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2563 คือ กรมพลศึกษา โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 43 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
กรมพลศึกษา		
โครงการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมนันทนาการ ในเด็กและเยาวชน	เด็ก เยาวชน และประชาชน	17,848,800
โครงการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ วิจัย นวัตกรรม ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา	เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาและ ประชาชนผู้สนใจในการพัฒนา สิ่งประดิษฐ์ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา	1,651,000
โครงการสร้างเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย ด้วยวิทยาศาสตร์การกีฬา	เด็กวัย 6 - 12 ปี	2,490,000
โครงการบริการด้านเวชศาสตร์การกีฬา	เด็ก และเยาวชน	450,000
โครงการพัฒนาและให้บริการด้านสมรรถภาพทางกาย	เด็ก เยาวชน และนักกีฬา	1,000,000
โครงการส่งเสริมนันทนาการและการละเล่นพื้นบ้านไทย	เด็ก เยาวชน และประชาชน	1,283,000
โครงการส่งเสริมนันทนาการสัมพันธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตและสังคม ภายใต้โครงการส่งเสริมนันทนาการพัฒนา คุณภาพชีวิตกลุ่มบุคคลพิเศษและผู้ด้อยโอกาส	เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรม เด็กและเยาวชน สังกัดกรมพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชน	260,220

ตารางที่ 43 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการการพัฒนาศักยภาพผู้นำนันทนาการสำหรับบุคคลพิเศษ (ผู้พิการ) ภายใต้โครงการส่งเสริมนันทนาการ พัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มบุคคลพิเศษและผู้ด้อยโอกาส	เด็กและเยาวชน บุคคลพิเศษ (ผู้พิการ)	778,800
โครงการจัดการแข่งขันกีฬาและการออกกำลังกายเพื่อสันติสุข	เด็ก เยาวชนและประชาชน	60,968,200
โครงการจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียนส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	นักเรียน นักศึกษา และเยาวชน	42,060,600
โครงการส่งเสริมกีฬาขั้นพื้นฐาน	นักเรียน นักศึกษา และเยาวชน	12,014,700
โครงการแข่งขันกีฬาฟุตบอลเยาวชนและประชาชน	เด็ก เยาวชน และประชาชน	69,106,300
โครงการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะมวยไทย	เด็ก เยาวชน ประชาชน	3,220,600
โครงการจัดการแข่งขันกีฬานักเรียน นักศึกษา	นักเรียน นักศึกษา	84,505,400

5.2 งบประมาณนอกภาครัฐราชการ

1) งบประมาณการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ในปี 2563

ปี 2563 องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลทั้ง 72 องค์กร มีงบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชนตั้งแต่อย่างน้อยกว่า 100,000 บาท จนถึงมากกว่า 100,000,000 บาท ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 44 งบประมาณการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ในปี 2563

งบประมาณ	จำนวนองค์กร	ร้อยละ
1) น้อยกว่า 100,000 บาท	10	13.89
2) 100,001 – 500,000 บาท	8	11.11
3) 500,001 – 1,000,000 บาท	9	12.50
4) 1,000,001 – 5,000,000 บาท	17	23.61
5) 5,000,001 – 10,000,000 บาท	15	20.83
6) มากกว่า 10,000,000 บาท	9	12.50
7) มากกว่า 50,000,000 บาท	2	2.78
8) มากกว่า 100,000,000 บาท	2	2.78
รวม	72	100.00

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลจำนวนมากที่สุด คือ 17 องค์กร หรือร้อยละ 23.61 มีงบประมาณระหว่าง 1,000,001 - 5,000,000 บาท ในขณะที่จำนวนน้อยที่สุด คือ 2 องค์กร หรือร้อยละ 2.78

มีงบประมาณมากกว่า 50,000,000 บาท และอีก 2 องค์กร มีงบประมาณมากกว่า 100,000,000 บาท สำหรับจำนวนองค์กรที่มีงบประมาณน้อยกว่า 100,000 บาท มีจำนวน 10 องค์กร หรือร้อยละ 13.89 และมีองค์กรจำนวน 9 องค์กร หรือร้อยละ 12.50 ที่มีงบประมาณมากกว่า 10,000,000 บาท ส่วนองค์กรจำนวน 15 องค์กร หรือร้อยละ 20.83 มีงบประมาณระหว่าง 5,000,001 - 10,000,000 บาท จำนวน 9 องค์กร หรือร้อยละ 12.50 มีงบประมาณระหว่าง 500,001 - 1,000,000 บาท และจำนวน 8 องค์กร หรือร้อยละ 11.11 มีงบประมาณระหว่าง 100,001 - 500,000 บาท

ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19

วิกฤตโควิด-19 ในปี 2563 ส่งผลกระทบต่อการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 45 ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ขององค์กรพัฒนาเอกชน

ผลกระทบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (n=72)
1) ไม่สามารถจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชน	67	93.06
2) ต้องปรับลดงบประมาณ	49	68.06
3) ได้เงินสนับสนุนน้อยลง	43	59.72
4) ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย	28	38.89
5) ไม่มีผลกระทบเลย	2	2.78

จำนวนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมากที่สุด คือ 67 องค์กร หรือร้อยละ 93.06 ระบุว่า ไม่สามารถจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนได้ ในขณะที่ 49 องค์กร หรือร้อยละ 68.06 ต้องปรับลดงบประมาณลง 43 องค์กร หรือร้อยละ 59.72 ได้รับเงินสนับสนุนน้อยลง และ 28 องค์กร หรือร้อยละ 38.89 ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย อย่างไรก็ตามมีองค์กรจำนวน 2 องค์กร หรือร้อยละ 2.78 ที่ระบุว่าไม่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 เลย

2) งบประมาณการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ในปี 2563

ปี 2563 องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ให้ข้อมูลทั้ง 24 องค์กร มีงบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชนตั้งแต่อย่างน้อยกว่า 100,000 บาท จนถึง 5,000,001 - 10,000,000 บาท ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 46 งบประมาณการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ในปี 2563

งบประมาณ	จำนวนองค์กร	ร้อยละ
1) น้อยกว่า 100,000 บาท	2	8.33
2) 100,001 - 500,000 บาท	10	41.67
3) 500,001 - 1,000,000 บาท	5	20.83

ตารางที่ 46 (ต่อ)

งบประมาณ	จำนวนองค์กร	ร้อยละ
4) 1,000,001 – 5,000,000 บาท	4	16.67
5) 5,000,001 – 10,000,000 บาท	3	12.50
รวม	24	100.00

จำนวนองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่มีงบประมาณในการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากที่สุด คือ ในช่วง 5,000,001 - 10,000,000 บาท มี 3 องค์กร หรือร้อยละ 12.50 ขององค์กรที่ให้ข้อมูลทั้งหมด 24 องค์กร และองค์กรที่มีงบประมานน้อยที่สุด คือ น้อยกว่า 100,000 บาท มี 2 องค์กร หรือร้อยละ 8.33 ส่วนองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมจำนวนมากที่สุด คือ 10 องค์กร หรือร้อยละ 41.67 มีงบประมาณสำหรับงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วง 100,001 - 500,000 บาท

ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19

วิกฤตโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อรายได้ขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม และการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรหลายประการ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 47 ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

ผลกระทบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน องค์กร	ร้อยละ (n=24)
1) มีรายได้จากการทำธุรกิจน้อยลง	24	100.00
2) ไม่สามารถจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ครอบครัว และชุมชนได้	22	91.67
3) ต้องปรับงบประมาณและบุคลากร เพราะเงินไม่พอสำหรับการบริหารจัดการ	17	70.83
4) ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย	14	58.33

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมทุกองค์กรมีรายได้น้อยลงจากการทำธุรกิจ และ 22 องค์กร หรือร้อยละ 91.67 ไม่สามารถจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ครอบครัว และชุมชนได้ ส่วนอีก 17 องค์กร หรือร้อยละ 70.83 ต้องปรับงบประมาณและบุคลากร เพราะรายได้ไม่พอสำหรับการบริหารจัดการ และ 14 องค์กร หรือร้อยละ 58.33 ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย

5.3 งบประมาณภาคเอกชน

1) งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ ในปี 2563

ปี 2563 บริษัทที่ให้ข้อมูลระบุว่างบประมาณที่ใช้ในการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนน้อยลงเนื่องจากโควิด-19 โดยมีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 48 งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของภาคธุรกิจ ในปี 2563

งบประมาณ	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
1) 100,001 – 500,000 บาท	16	29.64
2) 500,001 – 1,000,000 บาท	6	11.11
3) 1,000,001 – 5,000,000 บาท	17	31.48
4) 5,000,001 – 10,000,000 บาท	6	11.11
5) มากกว่า 10,000,000 บาท	7	12.96
6) มากกว่า 50,000,000 บาท	2	3.70
รวม	54	100.00

ปี 2563 มีจำนวนบริษัทที่ให้ข้อมูลเพียง 2 บริษัท หรือร้อยละ 3.70 ที่ระบุว่า มีงบประมาณสำหรับสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนมากกว่า 50,000,000 บาท และ 7 บริษัท หรือร้อยละ 12.96 ที่ระบุว่า มีงบประมาณ มากกว่า 10,000,000 บาท ส่วนใหญ่ คือ 17 บริษัท หรือร้อยละ 31.48 มีงบประมาณอยู่ในช่วง 1,000,001 - 5,000,000 บาท ในขณะที่มีจำนวน 16 บริษัท หรือร้อยละ 29.64 ที่มีงบประมาณเพียง 100,000 - 500,000 บาท

ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19

วิกฤตโควิด-19 ทำให้เกิดผลกระทบกับการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 49 ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ของภาคธุรกิจ

ผลกระทบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนบริษัท	ร้อยละ (n=54)
1) ต้องลดงบประมาณสนับสนุนลง	26	48.15
2) ต้องปรับแผนและรูปแบบการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน เพราะมีความยากลำบากในการทำกิจกรรม	19	35.18
3) ไม่ได้รับผลกระทบเลย	9	16.67

บริษัทที่ให้ข้อมูล 9 บริษัท หรือร้อยละ 16.67 ระบุว่า วิกฤตโควิด-19 ไม่มีผลกระทบต่อการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ในขณะที่ 26 บริษัท หรือร้อยละ 48.15 ระบุว่าต้องลดงบประมาณสนับสนุนลง และ 19 บริษัท หรือร้อยละ 35.18 ต้องปรับแผนและรูปแบบการสนับสนุนเพราะเกิดความยากลำบากในการจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชน

บทสรุป

งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย งบประมาณภาครัฐบาล งบประมาณนอก
ภาครัฐราชการ และงบประมาณภาคเอกชน ดังนี้

งบประมาณภาครัฐบาล ที่ปรากฏข้อมูลการนำงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน
ประกอบด้วย 8 กระทรวง คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวง
สาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

งบประมาณนอกภาครัฐราชการ และเอกชน การสำรวจข้อมูลโดยสภาองค์การพัฒนาเด็กและเยาวชน
ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากองค์กรพัฒนาเอกชน 72 องค์กร
องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 24 องค์กร และภาคธุรกิจ 54 บริษัท สรุปการใช้งบประมาณที่สำคัญ ดังนี้

องค์กรพัฒนาเอกชน ที่ให้ข้อมูล ใช้งบประมาณดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน
ในช่วง 1,000,001 - 5,000,000 บาท จำนวนมากที่สุด โดยโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อให้องค์กรพัฒนาเอกชน
ไม่สามารถจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนได้ รองลงมา คือ ต้องปรับลดงบประมาณ ได้เงินสนับสนุนน้อยลง
และไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย ตามลำดับ

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ใช้งบประมาณสำหรับงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ในช่วง 100,001 -
500,000 บาท จำนวนมากที่สุด โดยโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อให้องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมทุกองค์กรมีรายได้ลดลง
จากการทำธุรกิจ รองลงมา คือ ไม่สามารถจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ครอบครัว และชุมชนได้
ต้องปรับงบประมาณและบุคลากร เพราะรายได้ไม่พอสำหรับการบริหารจัดการ และไม่ได้รับความร่วมมือ
จากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย ตามลำดับ

ภาคธุรกิจ ใช้งบประมาณดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ในช่วง 1,000,001 -
5,000,000 บาท จำนวนมากที่สุด โดยโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อให้ภาคธุรกิจต้องลดงบประมาณสนับสนุนลง
และต้องปรับแผนและรูปแบบการสนับสนุนเพราะเกิดความยากลำบากในการจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชน
ตามลำดับ

ส่วนที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุปและการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

- 6.1.1 แนวโน้มสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21
- 6.1.2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน
- 6.1.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 6.1.4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 6.1.5 งบประมาณในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ประกอบด้วย

- 6.2.1 ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อตั้งรับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21
- 6.2.2 ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่าง ๆ
- 6.2.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 6.2.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการระดมสรรพกำลังในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 6.2.5 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการใช้งบประมาณในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

รายละเอียด ดังนี้

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2563 เป็นการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนในบริบทสังคม เศรษฐกิจ ความท้าทาย และกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์และคาดการณ์แนวโน้มของปัญหาและ เสนอแนะแนวทางแก้ไขการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในอนาคต สรุปประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

6.1 บทสรุปและการวิเคราะห์

6.1.1 แนวโน้มสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21

โครงสร้างประชากรปี 2563 ประชากรเด็กและเยาวชน มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง โดยปี 2562-2563 พบสัดส่วนประชากรวัยเด็กมีน้อยกว่าวัยสูงอายุ ยิ่งประชากรเด็กมีน้อยลง ประชากรเด็กยิ่งต้องได้รับความสนใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีมากยิ่งขึ้นด้วย ในขณะที่เด็กและเยาวชนมีแนวโน้มไม่ได้เติบโตมาด้วยการเลี้ยงดูจากพ่อและแม่สูงขึ้น ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนสภาพการณ์ของโครงสร้างสังคมสูงอายุ และแนวโน้มของครอบครัวข้ามรุ่น หรือครอบครัวหัวกลาง ที่เด็กและเยาวชนอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุมากกว่าการอยู่ร่วมกับพ่อแม่ ดังนั้นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนจึงจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการวางแผนด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวเพื่อให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

ตารางที่ 50 สถิติเชิงเปรียบเทียบระหว่างจำนวนวัยเด็ก วัยแรงงาน วัยสูงอายุ ปี 2559 - 2563

ประเภท	ปี 2559 (ร้อยละ)	ปี 2560 (ร้อยละ)	ปี 2561 (ร้อยละ)	ปี 2562 (ร้อยละ)	ปี 2563 (ร้อยละ)
วัยเด็ก (0-14 ปี)	11,433,331 (17.34)	11,304,871 (17.08)	11,153,397 (16.79)	10,947,179 (16.45)	10,721,801 (16.20)
วัยแรงงาน (15-59 ปี)	43,181,734 (65.49)	43,097,272 (65.11)	42,996,625 (64.74)	42,845,915 (64.37)	42,652,475 (64.44)
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	9,802,080 (14.87)	10,225,322 (15.45)	10,666,803 (16.06)	11,136,059 (16.73)	11,633,188 (17.58)
จำแนกอายุไม่ได้	1,514,405 (2.30)	1,561,038 (2.36)	1,597,154 (2.40)	1,629,782 (2.15)	1,179,263 (1.78)
รวมประชากรทั้งประเทศ	65,931,550 (100.0)	66,188,503 (100.0)	66,413,979 (100.0)	66,558,935 (100.0)	66,186,727 (100.0)

หมายเหตุ: กลุ่มจำแนกอายุไม่ได้ หมายถึง กลุ่มประชากรที่ให้ข้อมูลจำอายุไม่ได้ หรืออายุโดยประมาณ
ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563)

ระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ซึ่งสำรวจทุก ๆ 5 ปี พบว่า ในรอบปีล่าสุด คือ รอบปี 2559 เด็กนักเรียนไทยมีระดับสติปัญญาเฉลี่ย (IQ) เท่ากับ 98.23 ถือเป็นระดับสติปัญญาที่อยู่ในเกณฑ์ปกติแต่ค่อนข้างต่ำกว่าค่ากลางของมาตรฐานสากล (IQ=100) ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 64.0

โดยข้อสังเกตสำคัญ คือ การสำรวจที่ผ่านมาไม่สามารถนำระดับ IQ และ EQ มาเปรียบเทียบในแต่ละรอบได้ เนื่องจากตัวชี้วัดในการประเมินแต่ละรอบต่างกัน ดังนั้น การสำรวจระดับ IQ และ EQ ในรอบปี 2564 เป็นต้นไป ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนเรื่องตัวชี้วัดมาตรฐานที่จะใช้ต่อเนื่องในอนาคต เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ และแสดงแนวโน้มสำคัญเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้

ปี 2563 บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน คือ สถานการณ์โควิด-19 และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบทางบวกและทางลบ ต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว และระบบการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ซึ่งประเด็นที่ต้องพิจารณาสำคัญ คือ สภาวะความรู้ที่หายไป (learning loss) และความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี หรือช่องว่างทางดิจิทัลของเด็กและเยาวชน บริบทดังกล่าว ยังเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้สังคมรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ **ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน** ซึ่งยังพบความรุนแรงในเด็กและเยาวชนเป็นวงกว้างในปี 2563 ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาตรการเร่งด่วนและดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ นอกจากนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศยังเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการส่งต่อข้อมูล สร้างเครือข่าย และสร้างกิจกรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนในวงกว้าง ซึ่งเป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ ของบ้านเมือง โดยเฉพาะการ**แสดงออกทางการเมืองของนักเรียนนักศึกษา** ซึ่งทำให้มีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทางการเมือง และได้รับผลกระทบจากการมีความเห็นต่างทางการเมืองในครอบครัว และในโรงเรียน

6.1.2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน

สภาพการณ์และแนวโน้ม แบ่งตามประเภทของเด็กและเยาวชน 6 กลุ่ม ดังนี้

1) ช่วงเด็กปฐมวัย 0 - 6 ปี

(1) การฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 82.92 ซึ่งหญิงตั้งครรภ์มีแนวโน้มได้รับการฝากครรภ์เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

(2) การตายมารดา มีจำนวน 118 ราย ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2562 และยังพบว่าอัตราทารกเกิดมีชีพลดลงจากปี 2562

(3) น้ำหนักทารกแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 9.52 อัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย มีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562

(4) พัฒนาการเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัย (ทุกช่วงอายุ) ที่ได้รับการคัดกรองแล้วพบว่ามีการล่าช้าแล้วได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ คิดเป็นร้อยละ 95.25 ซึ่งพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ล่าช้าที่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการ มีแนวโน้มการกระตุ้นพัฒนาการเพิ่มขึ้นจากปี 2562

- 2) ช่วงเด็กวัย 7 - 12 ปี พบเด็กจมน้ำเสียชีวิต 531 คน ส่วนภาวะอ้วนในเด็ก อยู่ที่ร้อยละ 12.77
- 3) ช่วงเด็กวัย 13 - 17 ปี พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ความขัดแย้งภายในครอบครัวและโรงเรียนจากการแสดงออกทางการเมือง ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และปัญหาการใช้สื่อออนไลน์
- 4) ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาการว่างงานหลังเรียนจบ
- 5) เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

(1) เด็กพิการ พบว่า ในปี 2563 ประเทศไทยมีเด็กและเยาวชนที่พิการ จำนวน 153,708 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80

(2) เด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในสถานการณ์โควิด-19 จากปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการเรียนการสอนแบบออนไลน์

(3) เด็กขาดโอกาสบนท้องถนน พบว่า เด็กเร่ร่อนและถูกทอดทิ้ง ปี 2563 มีจำนวน 2,828 คน มีแนวโน้มลดลงจากปี 2562

(4) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดใน ปี 2562 มีจำนวน 20,842 คดี และ ปี 2563 มีจำนวน 19,470 คดี ซึ่งมีแนวโน้มลดลง 1,372 คดี เมื่อจำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า คดีที่ผู้กระทำความผิดที่มีได้อยู่กับบิดามารดาหรือบิดามารดาแยกกัน มีจำนวน 14,241 คดี ส่วนคดีที่ผู้กระทำความผิดที่อยู่ร่วมกันกับครอบครัว มีจำนวน 7,523 คดี (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2563)

6) เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ พบข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ได้รับรางวัลเด็กและเยาวชนดีเด่นในด้านต่างๆ ในปี 2563 จากกรมกิจการเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษยังปรากฏข้อมูลไม่มากนัก

แนวโน้มผลการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน
เมื่อพิจารณาลำดับตามกลุ่มเป้าหมาย พบการดำเนินงานสำคัญ สำหรับเด็กวัย 0 - 12 ปี คือ การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การป้องกันเด็กจมน้ำ สำหรับเด็กวัย 13 - 25 ปี คือ การป้องกันปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชนในและนอกสถานศึกษา การเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 เด็กและเยาวชนที่รับผลกระทบจากสื่อออนไลน์ การแสดงออกทางการเมืองของนักเรียน การตั้งครุฑในวัยรุ่น การป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน การลดปัญหาการว่างงาน สำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ คือ การป้องกันเด็กกลุ่มเปราะบางหลุดจากระบบการศึกษา และมาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษในสถานการณ์โควิด-19 (UNICEF)

ปัจจัยสาเหตุของแนวโน้มปัญหาเด็กและเยาวชน

จากแนวโน้มปัญหาเด็กและเยาวชนข้างต้น อาจวิเคราะห์ปัจจัยสาเหตุได้ 4 กลุ่ม ดังนี้

1) ปัญหาจากความพร้อมของมารดา หากมารดามีการฝากครรภ์ตามเกณฑ์ มีการตั้งครุฑแบบคุณภาพ ย่อมส่งผลให้เด็กในครรภ์มารดามีความสมบูรณ์ และมีแนวโน้มที่จะคลอดและเติบโตด้วยพัฒนาการอย่างสมวัย

2) ปัญหาจากข้อจำกัดหรือการเลี้ยงดูที่ไม่ดีพอจากครอบครัว หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด และดูแลด้วยความรักความอบอุ่นจากครอบครัว ไม่ถูกปล่อยให้อยู่โดยลำพัง ย่อมเป็นการส่งเสริมพัฒนาการที่ดีของเด็ก เติบโตอย่างสมส่วน และป้องกันเด็กจากภัยอันตรายรอบตัวได้ เช่น การจมน้ำ ปัญหายาเสพติด ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัวและโรงเรียน เป็นต้น

3) ปัญหาจากภัยสังคม เป็นกรณีที่เด็กและเยาวชนเป็นเหยื่อจากภัยสังคม จากสภาพสังคมเสี่ยงภัย (Risk society) หรือสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ไม่มีความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งสมาชิกในสังคมตั้งแต่ครอบครัว คนในชุมชน สมาชิกในโรงเรียน และสมาชิกในสังคมต้องร่วมกันดูแลเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชน เช่น ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ เป็นต้น

4) ปัญหาจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นกรณีที่เด็กและเยาวชนเป็นเหยื่อจากโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เท่าเทียม หรือมีความเหลื่อมล้ำ ไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรม และความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่าง ๆ ที่ทำให้เด็กและเยาวชนไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐาน หรือสิทธิพึงมีที่ควรได้รับเพื่อการมีชีวิตที่ดี ซึ่งในส่วนนี้ จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาแก้ปัญหาด้วยการออกกฎหมายหรือมาตรการป้องกันและแก้ปัญหาจากหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก เช่น ปัญหาของเด็กพิการ ปัญหาของเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสจากความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ปัญหาเด็กขาดโอกาสบนท้องถนน เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และโครงสร้างสังคมที่ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงาน รวมถึงกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ด้วย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัจจัยสาเหตุของแนวโน้มปัญหาเด็กและเยาวชน จะพบว่าปัญหาของกลุ่มเด็กแรกเกิดถึงช่วงวัย 12 ปี มีสาเหตุหลักมาจากปัญหาความพร้อมของมารดา และปัญหาจากข้อจำกัดหรือการเลี้ยงดูที่ไม่ดีพอจากครอบครัว ส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน 13 ปีขึ้นไป และเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ ปัญหาสาเหตุหลักมาจากภัยสังคม และปัญหาจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งการพัฒนาและแก้ปัญหาของเด็กทุกช่วงวัยจำเป็นต้องดำเนินการทั้งในส่วนของการณรงค์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหา รวมถึงดำเนินการในระดับนโยบายเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างเพื่อสร้างความคุ้มครองทางสังคมแก่เด็กและเยาวชนต่อไป

6.1.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

จากการแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมและได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2560 ทำให้เกิดสภาเด็กและเยาวชนตำบลและเทศบาลทั่วประเทศไทย มีประธานสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยแล้วทั้งหมด 6 คน และมีคณะบริหารมาแล้วจำนวน 8 ชุด ซึ่งสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับได้ขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนยังคงปรากฏปัญหาและข้อจำกัด โดยในปี 2563 คณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ได้สรุปปัญหาอุปสรรคไว้ 3 ประเภท คือ 1) ข้อจำกัดระบบราชการและระเบียบทางราชการ

2) การดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และ 3) ข้อจำกัดด้านงบประมาณในการกิจกรรม

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน พบว่า ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ปรากฏมาต่อเนื่องจากปี 2562 จึงเป็นสิ่งที่น่าติดตามว่าปัญหาได้รับการแก้ไขเพียงใด โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา อาจจำแนกได้ 2 กลุ่ม คือ 1) ส่วนงานกลางโดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาด้านข้อจำกัดระบบราชการ ระเบียบทางราชการ และงบประมาณ และ 2) ส่วนงานท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงส่วนราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องที่จะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนงานของสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ และทำให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น

นอกจากสภาเด็กและเยาวชนแล้ว ยังปรากฏเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่มีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2563 โดยสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยรวบรวมรายชื่อได้ 38 เครือข่าย ซึ่งแบ่งการทำงานออกเป็น 16 ด้าน รวมถึงเครือข่ายอื่นๆ ที่มีผลงานโดดเด่นและต่อเนื่องจากปี 2562 อาทิ เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนพื้นเมือง เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด (PPS) ยุว อสม. แคนนำสุขภาพเด็กและเยาวชนจิตอาสา สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนในสัดส่วนกลุ่มเด็กและเยาวชน และ ตำบลต้นแบบส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน

นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนยังปรากฏการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมในระดับอาเซียนและเวทีนานาชาติ ซึ่งโครงการต่าง ๆ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการดำเนินการตามสถานการณ์โควิด-19

6.1.4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชาชนรัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชาชนรัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจ สถาบันทางวิชาการ สื่อ และอาสาสมัคร ดังนี้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) รวมถึงการบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ โดยโครงการส่วนใหญ่มุ่งพัฒนากลุ่มเป้าหมายเด็กปฐมวัย

องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม และภาคธุรกิจ การสำรวจข้อมูลโดยสภาองค์การพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากองค์กรพัฒนาเอกชน 72 องค์กร องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 24 องค์กร และภาคธุรกิจ 54 บริษัท สรุปการดำเนินสำคัญ ดังนี้

องค์กรพัฒนาเอกชน ดำเนินงานในประเด็นการส่งเสริมจิตอาสา ในแนวทางพัฒนาศักยภาพเป็นจำนวนมากที่สุด โดยทำงานกับกลุ่มเป้าหมายทั้งที่เป็นเด็ก เยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน และสมาชิกและผู้นำชุมชน จำนวน 334,618 คน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก จำนวนมากที่สุด คือ 222,471 คน ดำเนินงานทั่วประเทศ ซึ่งเป็นกรุงเทพฯ และปริมณฑลจำนวนมากที่สุด มีความร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด แต่มีความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้วยกันเองน้อยที่สุด

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ดำเนินงานในประเด็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การส่งเสริม การศึกษา และการพัฒนาทักษะชีวิต ในแนวทางการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพ เป็นจำนวนมากที่สุด โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม คือ เด็ก (0-18 ปี) เยาวชน (19-25 ปี) พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารสถานศึกษา และสมาชิกและผู้นำชุมชน จำนวน 63,204 คน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชน จำนวนมากที่สุด คือ 54,103 คน ดำเนินงานทั่วประเทศ ซึ่งเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด มีความร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด และทำงานในพื้นที่กับองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุด

ภาคธุรกิจ สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาเป็นจำนวนมากที่สุด มีพื้นที่การสนับสนุน ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นกรุงเทพฯ และปริมณฑลมากที่สุด โดยสนับสนุนเงิน จำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ การสนับสนุนข้อมูล วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และสถานที่ ตามลำดับ โดยเหตุผลที่บริษัทสนับสนุนงานพัฒนา เด็กและเยาวชน คือ การคืนกำไรสู่สังคม ซึ่งภาคธุรกิจมีความร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด

ทั้งนี้ ในปี 2563 องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม และภาคธุรกิจ ต่างเผชิญปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดในการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19

สถาบันทางวิชาการ พบว่า **สถาบันวิชาการในระบบ** มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน จากสถาบันศึกษา และมีผลงานทางวิชาการและการวิจัย ส่วน**สถาบันวิชาการนอกระบบ** จัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น มหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก และแหล่งเรียนรู้สำหรับเยาวชน

สื่อที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ สำนักข่าว อสมท. สำนักข่าว Thai PBS มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ กสทช. สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน ศูนย์ข้อมูลสื่อสร้างสรรค์เพื่อสุขภาวะ การปกป้องเด็กและเยาวชนจากสื่อออนไลน์

อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ มูลนิธิเกื้อฝันเด็ก โครงการ “เด็กและเยาวชนจิตอาสา รวมใจ เทิดไท้องค์ราชัน” มูลนิธิสุขภาพไทย มูลนิธิยุวพัฒน์ มูลนิธิ ซี.ซี.เอฟ. เพื่อเด็กและเยาวชน ในพระราชูปถัมภ์ฯ จิตอาสาสมุดเพื่อน้อง มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ผู้นำอาสา युนิเซฟ ยูนิเซฟ NextGen และ โครงการอาสาสมัคร “ในมือมีเด็ก”

การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน ในปี 2563 การทำงาน ของภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนทำให้เกิดความคืบหน้าของโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วัน แรกของชีวิตสู่ 2,500 วันแรกของชีวิต และข้อเสนอโครงการสวัสดิการเงินอุดหนุนเด็กเล็กอายุ 0-6 ปี แบบถ้วนหน้า

จากบทบาทและผลการดำเนินงานของภาคภาครัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในปี 2563 ภาคส่วนต่าง ๆ ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งเกิดขึ้น จากความเชี่ยวชาญ ความสนใจ และการรับรู้ข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ต่างกัน โดยถ่ายทอด ออกมาเป็นกิจกรรมที่มีรูปแบบ ประเด็นการพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย พื้นที่เป้าหมาย และหน่วยงานร่วม ดำเนินงานต่างกัน โดยสังเกตได้ว่า รูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นของแต่ละหน่วยงานจะเป็นรูปแบบที่คล้ายกับ

กิจกรรมในปีที่ผ่านมา ซึ่งอาจดำเนินงานต่อเนื่องมาหลายปี ในความหลากหลายกิจกรรมเหล่านี้ ล้วนเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สำคัญ อย่างไรก็ตามทิศทางการดำเนินงานต่าง ๆ ยกระดับการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้น ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านเด็กและเยาวชนซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือระดับเครือข่าย ในรูปแบบของกิจกรรม เพื่อป้องกันและปัญหาเด็กและเยาวชน จะทำให้การดำเนินงานของภาคส่วนต่าง ๆ เกิดพลังและส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาาระบบจัดเก็บข้อมูล ประเมินผล และเผยแพร่ข้อมูล เพื่อทำให้เกิดการประเมินผลลัพธ์ และนำไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมในอนาคตต่อไป

6.1.5 งบประมาณในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย งบประมาณภาครัฐบาล งบประมาณนอกภาครัฐราชการ และงบประมาณภาคเอกชน ดังนี้

งบประมาณภาครัฐบาล ที่ปรากฏข้อมูลการนำงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 8 กระทรวง คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

งบประมาณนอกภาครัฐราชการ และเอกชน การสำรวจข้อมูลโดยสภาองค์การพัฒนาคเด็กและเยาวชน ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากองค์กรพัฒนาเอกชน 72 องค์กร องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 24 องค์กร และภาคธุรกิจ 54 บริษัท สรุปการใช้งบประมาณที่สำคัญ ดังนี้

องค์กรพัฒนาเอกชน ที่ให้ข้อมูล ใช้งบประมาณดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ในช่วง 1,000,001 - 5,000,000 บาท จำนวนมากที่สุด โดยโควิด-19 ส่งผลกระทบให้องค์กรพัฒนาเอกชน ไม่สามารถจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนได้ รองลงมา คือ ต้องปรับลดงบประมาณ ได้เงินสนับสนุนน้อยลง และไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย ตามลำดับ

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ใช้งบประมาณสำหรับงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ในช่วง 100,001 - 500,000 บาท จำนวนมากที่สุด โดยโควิด-19 ส่งผลกระทบให้องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมทุกองค์กร มีรายได้น้อยลงจากการทำธุรกิจ รองลงมา คือ ไม่สามารถจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ครอบครัว และชุมชนได้ ต้องปรับงบประมาณและบุคลากร เพราะรายได้ไม่พอสำหรับการบริหารจัดการ และไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย ตามลำดับ

ภาคธุรกิจ ใช้งบประมาณดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ในช่วง 1,000,001 - 5,000,000 บาท จำนวนมากที่สุด โดยโควิด-19 ส่งผลกระทบให้ภาคธุรกิจต้องลดงบประมาณสนับสนุน และต้องปรับแผนและรูปแบบการสนับสนุนเพราะเกิดความยากลำบากในการจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชน ตามลำดับ

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.2.1 ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อตั้งรับสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21

1) **วางแผนด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ** การพัฒนาเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการวางแผนด้านประชากรและการวางแผนครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ

1.1) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ควรให้ความสำคัญกับแผนงานด้านประชากร การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านประชากรและภาวะการเกิด เพื่อให้สัดส่วนของประชากรวัยพึ่งพิง (วัยเด็กและวัยผู้สูงอายุ) สมดุลกับวัยแรงงาน โดยสนับสนุนการวางแผนครอบครัว ธรรมชาติและส่งเสริมให้ประชาชนมีลูกเมื่อพร้อม

1.2) กระทรวงแรงงาน และสำนักงานประกันสังคม ควรทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการลาคลอดบุตร และสิทธิประโยชน์จากการคลอดบุตรที่สะท้อนค่าครองชีพ และการดำเนินชีวิตในปัจจุบันมากกว่าเดิม

2) **กำหนดตัวชี้วัดการสำรวจระดับ IQ และ EQ ให้เป็นมาตรฐานที่จะใช้ต่อเนื่อง** กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ควรวางแผน ทบทวน และกำหนดตัวชี้วัดการสำรวจระดับ IQ และ EQ ในรอบปี 2564 เป็นต้นไป ให้เป็นมาตรฐานที่จะใช้ต่อเนื่องในอนาคต เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ และแสดงแนวโน้มสำคัญเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้

3) **สร้างมาตรการเร่งด่วนเพื่อช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19** จากสถานการณ์โควิด-19 รัฐบาลควรออกมาตรการแก้ปัญหาและจัดสรรงบประมาณเพื่อรองรับเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษาในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เร่งจัดทำฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ได้รับเชื้อโควิด-19 เด็กและเยาวชนที่ต้องกำพร้า หรือสูญเสียสมาชิกในครอบครัวจากสถานการณ์โควิด-19 จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูด้านร่างกาย การเยียวยาทางจิตใจ และการสนับสนุนข้อมูลเพื่อการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไป

4) **พัฒนารูปแบบการเรียนออนไลน์ และแก้ปัญหาความรู้ที่ขาดหายไปจากการเรียนออนไลน์** กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ร่วมกันสรุปบทเรียนเกี่ยวกับข้อดีและข้อจำกัดของการเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาแนวทางการเรียนออนไลน์ให้เป็นช่องทางการเรียนรู้ทางเลือกที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเรียนการสอนทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ รวมถึงสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนออนไลน์และการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาที่ไม่มีค่าใช้จ่ายแบบไม่มีเงื่อนไขในทุกพื้นที่แก่นักเรียนนักศึกษาทุกคน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเพิ่มประสิทธิภาพครูผู้สอนในระบบเรียนออนไลน์ โดยเพิ่มบทบาทของครูแนะแนว และครูด้านจิตวิทยาในช่องทางการเรียนออนไลน์เพื่อให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาความเครียดแก่ผู้เรียน ในทางเดียวกัน ประเมินทักษะความรู้ที่ขาดหายไปจากการเรียนออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โควิด-19

ที่ผ่านมา เพื่อจัดการเรียนรู้เพิ่มเติม ในรูปแบบ Upskill และ Reskill ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพิ่มขึ้น โดยเน้นการศึกษาดูงาน การปฏิบัติการ และการเรียนรู้ จากชีวิตประจำวัน

5) ยกระดับการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนให้เป็นวาระแห่งชาติ รัฐบาล ควรยกระดับประเด็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนให้เป็นวาระแห่งชาติ ให้ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน โดยการต่อต้านความรุนแรงทุกรูปแบบ ทั้งความรุนแรงทางกาย วาจา และจิตใจ ที่จะส่งผลต่อเด็กและเยาวชน โดยทบทวนและปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในเด็กและเยาวชนให้มีโทษหนักขึ้น ควบคุมและกำกับการนำเสนอภาพความรุนแรงของสื่อ คัดกรองเด็กและเยาวชนที่เป็นเหยื่อจากความรุนแรง โดยห้ามเปิดเผย ชื่อ หน้าตา บริบทครอบครัว รูปการณ์ของความรุนแรงต่อเหยื่อ การรบกวนความเป็นส่วนตัว และการคุกคาม เพื่อให้ได้ข้อมูลอันกระทบต่อจิตใจและความปลอดภัย ซึ่งเป็นการกล่าวล่วงสิทธิของเด็กเยาวชน ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ รวมถึงครอบครัวและผู้ที่เกี่ยวข้องของเหยื่อ นอกจากนี้ ควรสนับสนุนหน่วยงาน ภาคประชาสังคมที่ดำเนินงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน โดยจัดทำฐานข้อมูล ความรุนแรงให้มีประสิทธิภาพ สามารถติดตามให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

6.2.2 ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่างๆ

จากการวิเคราะห์แนวโน้มปัญหาเด็กและเยาวชน ซึ่งพบปัจจัยสาเหตุ 4 ประการ คือ 1) ปัญหาจากความพร้อมของมารดา 2) ปัญหาจากข้อจำกัดหรือการเลี้ยงดูที่ไม่ดีพอจากครอบครัว 3) ปัญหาจากภัยสังคม และ 4) ปัญหาจากความเหลื่อมล้ำทางสังคม จึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1) กลุ่มเด็กแรกเกิด ถึงช่วงวัย 12 ปี

1.1) สร้างความตระหนักเรื่องการวางแผนครอบครัว มีลูกเมื่อพร้อม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ควรส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนครอบครัว สร้างความพร้อมของมารดาและครอบครัวของเด็กเพื่อให้เด็กได้เติบโตในครอบครัวที่มีคุณภาพ ในทางเดียวกัน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรออกมาตรการรองรับเด็กจากครอบครัวที่ไม่พร้อม โดยสนับสนุนให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) มีแผนงานเชิงรุกและเชิงรับ ในการช่วยเหลือเด็กจากครอบครัวที่ไม่พร้อม ด้วยการจัดหาที่อยู่ และสวัสดิการพื้นฐานต่าง ๆ

1.2) ส่งเสริมนโยบายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง กระทรวงสาธารณสุข ควรส่งเสริม นโยบายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง จัดตั้งและขยายจำนวนคลินิกนมแม่เพิ่มขึ้น เพื่อให้คำปรึกษาช่วยเหลือ และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของเด็ก ในทางเดียวกัน ส่งเสริมให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสนับสนุนการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่ และจัดพื้นที่ในสถานประกอบการเพื่อให้แม่สามารถปั๊มและจัดเก็บนมในระหว่างการทำงาน ได้อย่างเหมาะสม หรือจัดพื้นที่สำหรับดูแลเด็กทารกกระหว่างวันเพื่อให้แม่มีโอกาสให้นมลูกระหว่างวัน

รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดบริการดูแลเด็กทารกระหว่างวัน เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเต็มที่

1.3) ดูแลไม่ให้เด็กวัย 0-12 ปี ถูกปล่อยอยู่ลำพัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันสร้างการคุ้มครองทางสังคม รณรงค์ไม่ให้เด็กวัย 0-12 ปี ถูกปล่อยอยู่ลำพัง โดยไม่มีผู้ใหญ่ดูแล เพื่อป้องกันปัญหาเด็กจมน้ำ อุบัติเหตุ และภัยอันตรายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น โดยการดูแลรับผิดชอบความปลอดภัยของเด็ก 0-12 ปี ควรเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของชุมชน

2) กลุ่มเด็กและเยาวชน 13 ปีขึ้นไป

2.1) ป้องกันและแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกัน ป้องกันและแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างต่อเนื่อง ควรสนับสนุนให้สภาเด็กและเยาวชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการสร้างกิจกรรมประชาสัมพันธ์ส่งเสริมค่านิยมที่ดีทางเพศ และกิจกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

2.2) สร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (digital literacy) ทั้งในกลุ่มของเด็ก เยาวชน และผู้ดูแลเด็ก รวมถึงสนับสนุนการสร้างสื่อสร้างสรรค์และปลอดภัยให้มีมากขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกในการเลือกรับข้อมูลของเด็กและเยาวชน รวมถึงการสร้างมาตรการทางกฎหมายเพื่อกลั่นกรองและควบคุมสื่อที่สร้างความรุนแรงให้แก่เด็กและเยาวชน ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการถูกกลั่นแกล้งออนไลน์

3) กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

3.1) ช่วยเหลือกลุ่มเด็กขาดโอกาสบนท้องถนน เด็กที่ถูกทอดทิ้ง ในภาพรวม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรกำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับด้านเด็กเร่ร่อนและเด็กที่ถูกทอดทิ้ง พร้อมจัดสรรงบประมาณในการช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้อย่างเป็นระบบ ด้วยการทำงานแบบบูรณาการ ทั้งการช่วยเหลือด้านการศึกษา การสาธารณสุข การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาทักษะชีวิต และการส่งต่อหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน นอกจากนี้ ในระดับพื้นที่ควรผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดทำข้อมูลเด็กกลุ่มนี้ และดูแลให้เด็กกลุ่มนี้ได้รับสวัสดิการพื้นฐาน เพื่อการมีพัฒนาการอย่างสมวัย เช่น ได้รับการศึกษา และการเข้าถึงบริการสุขภาพ สำหรับพื้นที่ กรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร ควรมีสถานที่รองรับเด็กเร่ร่อนและเด็กที่ถูกทอดทิ้งให้มีที่พัก มีสถานฝึกอาชีพ และมีบุคลากรดูแลงานด้านนี้โดยตรง เพื่อวางแผนและสร้างทักษะชีวิตแก่เด็กเพื่อยุติการเร่ร่อน

3.2) ช่วยเหลือกลุ่มเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในสถานการณ์โควิด-19 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสถานศึกษาในพื้นที่ ควรดำเนินงานร่วมกันแบบบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในสถานการณ์โควิด-19 เพื่อพัฒนาให้เด็กด้อยโอกาสทุกคนยังคงได้รับสวัสดิการพื้นฐานด้านการศึกษา โดยการแก้ปัญหาในระยะสั้น คือ การสำรวจปัญหาและความเดือดร้อนของผู้เรียนที่มีข้อจำกัด

ในการเข้าถึงการเรียนออนไลน์ จัดหาทุนและอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนออนไลน์แก่นักเรียนอย่างทั่วถึง โรงเรียนในพื้นที่ปรับรูปแบบการเรียนแบบยืดหยุ่นให้เหมาะกับบริบททางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ปกครอง และผู้เรียนในแต่ละพื้นที่ ในระยะยาว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันพิจารณาสร้างความพร้อมด้านกายภาพ เพื่อพัฒนาแนวทางการเรียนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ และนักเรียนนักศึกษาทุกคนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ได้

4) กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

4.1 รวบรวมข้อมูลเด็กที่มีความสามารถพิเศษเพื่อนำไปใช้ประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเด็กที่มีความสามารถพิเศษในสาขาต่าง ๆ และมีการศึกษาติดตามในระยะยาว เพื่อการพัฒนาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น เพื่อนำศักยภาพของเด็กที่มีความสามารถพิเศษมาใช้ช่วยเหลือประเทศชาติและมนุษยชาติต่อไป

6.2.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

1) ส่งเสริมบทบาทของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของเครือข่ายเด็กและเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและสมควรได้รับการสนับสนุน โดยเฉพาะเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งสามารถรับรู้ปัญหาและความต้องการแท้จริงของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้ จึงควรมีการส่งเสริมบทบาทของหน่วยงานท้องถิ่นในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ รวมถึงให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวบรวมรายชื่อเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เพื่อให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนมีข้อมูลและสามารถสนับสนุนเครือข่ายเหล่านี้ได้มากขึ้น

2) ทบทวนและติดตามปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน ควรทบทวนและติดตามปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนในปีที่ผ่านมา ว่าได้รับการแก้ไขหรือมีแนวโน้มอย่างไร โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา อาจจำแนกได้ 2 กลุ่ม คือ 1) ส่วนงานกลาง โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาด้านข้อจำกัดระบบราชการ ระเบียบทางราชการ และงบประมาณ และ 2) ส่วนงานท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงส่วนราชการท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ที่จะให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนงานของสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ และทำให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น

3) ปรับรูปแบบการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีนานาชาติให้เหมาะสม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน และเวทีนานาชาติ ให้เหมาะสมและปลอดภัยในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะสถานการณ์โควิด-19 โดยคำนึงถึงความแตกต่างของเด็กและเยาวชนที่จะเข้าร่วมโครงการ ซึ่งวางแผนตั้งแต่การคัดเลือก การดำเนินงาน และการประเมินผลที่ไม่สร้างความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ

6.2.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการระดมสรรพกำลังในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

สร้างเครือข่ายความร่วมมือและยกระดับการจัดกิจกรรมของภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้น กรมกิจการเด็กและเยาวชน ควรเป็นเจ้าภาพหลักในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ที่ดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อยกระดับการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้นในแต่ละรอบปี ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานด้านเด็กและเยาวชนซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่รูปแบบกิจกรรมเพื่อป้องกันและปัญหาเด็กและเยาวชน จะทำให้การดำเนินงานของภาคส่วนต่าง ๆ เกิดพลังและส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากขึ้น รวมถึงการพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูล ประเมินผล และเผยแพร่ข้อมูล เพื่อทำให้เกิดการประเมินผลลัพธ์ และนำไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมในอนาคตต่อไป

6.2.5 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการใช้งบประมาณในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

1) สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการรายงานงบประมาณ การรายงาน/ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาครัฐบาล มีข้อมูลลดลงในทุกปีงบประมาณ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความสำคัญของการรายงานงบประมาณดังกล่าว

2) พัฒนาระบบ กำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลด้านงบประมาณ ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณในการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและนอกภาครัฐการเป็นข้อมูลที่มีข้อจำกัดมาก เพราะในประเทศไทยยังขาดระบบการรวบรวมข้อมูลด้านงบประมาณ และไม่มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบ กำหนดหน่วยงานและผู้รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลด้านงบประมาณ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและแนวโน้มของการใช้งบประมาณได้

รายการอ้างอิง

- กมลรัตน์ คชนองเดช สุณิศา ธรรมบัญญัติ อาทิตยา วงศ์มณี เสาวลักษณ์ สมวงษ์ และนภาพร แซ่เลื่อง. (2563). **ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้สื่อและของเล่นที่มีต่อทักษะ EF ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู เขตพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้.** (รายงานการวิจัย) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- กมลวรรณ อินอร่าม และภริมา วินิธาสถิตกุล. (2563). **การพัฒนาชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กบกพร่องทางการเห็นในระยะแรกเริ่ม.** สืบค้น 18 พฤษภาคม 2564, จาก <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/308591>
- กรรวิภากร หงส์งาม และสุชีรา พลราชม. (2563). **การพัฒนาชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านในระยะแรกเริ่ม.** สืบค้น 18 พฤษภาคม 2564, จาก <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/308162>
- กัลยา ชนะภัย เอื้ออารี จันทร และจรรยา ชื่นเกษม. (2563). **การพัฒนาชุดการคัดกรองเบื้องต้นเด็กที่มีภาวะเสี่ยงต่อความพิการในระยะแรกเริ่มโดยใช้ระบบออนไลน์.** สืบค้น 18 พฤษภาคม 2564, จาก <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/308520>
- กัญญา โพธิ์ปิติ. (2563). **ความรู้ด้านสุขภาพในการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของผู้เลี้ยงดูหลักและครู/ผู้ดูแลเด็กในเขตสุขภาพที่ 5.** (รายงานการวิจัย) ศูนย์อนามัยที่ 5.
- กชพรรณ ยงมี. (2563). **ปฏิสัมพันธ์ของรูปแบบเกมแอปพลิเคชันกับการเรียนรู้ทางศิลปะและมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย.** วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เกตุร วงศ์ก้อม. (2563). **การพัฒนาชุดส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระยะแรกเริ่ม.** สืบค้น 18 พฤษภาคม 2564, จาก <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/307846>
- กรมการขนส่งทางบก. (2562). **กรมการขนส่งทางบก เดินหน้าต่อเนื่อง!!! โครงการ “นักเรียนรุ่นใหม่ มีใบขับขี่” เสริมสร้างจิตสำนึกความปลอดภัย ส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมาย.** สืบค้น 27 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.dlt.go.th/th/public-news/view.php?_did=2387
- กรมการจัดหางาน. (2563). **ตลาดแรงงานหลังวิกฤตโควิด-19.** สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก shorturl.asia/ftVBU
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2563). **ด.ย.พ.ม. แฉลงข่าว “มาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก”.** สืบค้น 25 มีนาคม 2564, จาก https://www.dcy.go.th/webnew/main/news_view.php?id=4284&type=4
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2563). **จัดเวทีเสวนาหัวข้อ “ทางออก...เมื่อโรงเรียนไม่ปลอดภัยและเด็กถูกทำร้าย”.** สืบค้น 25 พฤษภาคม 2564, จาก https://dcy.go.th/webnew/main/news_view.php?id=4269&type=4

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2563). **เด็กและเยาวชนจิตอาสา รวมใจ เทิดไท้องค์ราชัน ภายใต้แนวคิด “ปณิธานความดี ทำดีเริ่มต้นได้ที่ใจเรา”**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2564, จาก https://dcy.go.th/webnew/main/news_view.php?id=4298&type=4

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2563). **ประกาศของกรมกิจการเด็กและเยาวชน เรื่อง รายชื่อสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย**. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2564, จาก https://dcy.go.th/webnew/upload/news/news_th_20201611155024_1.pdf

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2563). **ร่วมงานสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 12**. สืบค้น 18 มิถุนายน 2564, จาก <http://www.dop.go.th/th/gallery/1/2974>

กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ องค์การยูนิเซฟประเทศไทย. (2563). **แนวปฏิบัติในการป้องกันและคุ้มครองเด็กสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19**. สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2564, จาก shorturl.asia/41cYa

กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). **รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2563 โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรมพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.

กรมควบคุมโรค. (2563). **รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ฉบับที่ 363 วันที่ 31 ธันวาคม 2563**. สืบค้น 22 พฤษภาคม 2564, จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/situation/situation-no363-311263.pdf>

กรมประชาสัมพันธ์. (2563). **ปลัด พม. เปิดโครงการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี พร้อมเสริมสร้างระบบพัฒนาครอบครัวเข้มแข็ง**. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก <https://prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/iid/4949>

กรมประชาสัมพันธ์. (2563). **พม. นำเยาวชนต้นแบบที่ชนะเลิศจากการแข่งขันแกะสลักหิมะที่ประเทศจีน เข้าพบและนำเสนอผลงานต่อนายกรัฐมนตรี**. สืบค้น 28 เมษายน 2564, จาก http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=9616&filename=index

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2563). **รายงานสถิติประจำปี**. สืบค้น 29 เมษายน 2564, จาก <http://www.djop.go.th/Djop/main.php?page=year>

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2562). **แนวทางการดำเนินโครงการ “ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คุณภาพดี มีมาตรฐาน เด็กพัฒนาการสมวัย” เพื่อมอบเป็นของขวัญวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ.2563**. สืบค้น 31 มีนาคม 2564, จาก http://www.dla.go.th/upload/document/type2/2020/1/22879_1_1577941239650.pdf

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยผ่านแอปพลิเคชัน **KhunLook** ในระหว่างปิดการเรียนการสอน. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2564, จาก http://www.dla.go.th/upload/document/type2/2020/5/23536_1_1588651703275.pdf?time=1588663647982

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2563). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ.

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2563). สธ. สร้าง ยุว อสม. แกนนำสุขภาพเด็กและเยาวชน. สืบค้น 28 เมษายน 2564, จาก https://hss.moph.go.th/show_topic.php?id=3813

กรมสุขภาพจิต. (2563). เด็กไทย ร้อยละ 5 ใช้ชีวิตติดเกมขั้นหมกมุ่น จัดค่ายติตอวูธให้เด็ก ใช้ป้องกัน. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30520>

กรมสุขภาพจิต. (2563). ห่วงปัญหาความรุนแรงในครอบครัว. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30544>

กรมสุขภาพจิต. (2563). Gen Y/Gen Me กลุ่มผู้กุมชะตาโลก. สืบค้น 3 กันยายน 2564, จาก <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=1251>

กรมสุขภาพจิต. (2564). จะทำอย่างไร เมื่อความรุนแรงไม่ใช่เรื่องไกลตัว และบ้านไม่ใช่ Safe Zone ของทุกคน. สืบค้น 22 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30715>

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2555). รายงานการสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญาเด็กนักเรียน **ไทย 2554**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2562). การสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ในเด็กไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พ.ศ. 2559. สืบค้น 27 เมษายน 2564, จาก <https://doc.dmh.go.th/report/compare/iqeq.pdf>

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2563). ครอบครัวสะบั้นเพราะการเมือง. สืบค้น 25 เมษายน 2564, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30481>

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2563). หย่าร้างอย่างไรไม่ทำร้ายลูก?. สืบค้น 29 เมษายน 2564, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30441>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2560). ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560 – 2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพปัญญาวิจัย.

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). ร้อยละของเด็กวัยเรียน (6-14) ปี มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วนระดับเขตสุขภาพ. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/overweightstudent/index?year=2020>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนภารกิจหลักครั้งที่ 10/2563 คลัสเตอร์สตรีและเด็กปฐมวัย**. สืบค้น 19 พฤษภาคม 2564, จาก shorturl.asia/08HfR

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **ร้อยละหญิงตั้งครรภ์ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ ระดับเขตสุขภาพ**. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/lbwr?year=2020>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **อัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย (Low Birth Weight Rate) ระดับ เขตสุขภาพ**. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/lbwr?year=2020>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). **รายงานสถานการณ์ โควิด-19 ในประเทศไทย**. สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://COVID19.anamai.moph.go.th/th/>

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน). (2563). **ผลการดำเนินงานโครงการการเลี้ยงดูทดแทนโดยครอบครัว ประจำปีงบประมาณ 2563 (รอบ 6 เดือนแรก)**. สืบค้น 24 มีนาคม 2564, จาก https://www.dcy.go.th/webnew/upload/download/file_th_20201706163400_1.pdf

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). **มหาวิทยาลัยสู่ตำบล สร้างรากแก้วให้ประเทศ**. สืบค้น 26 มีนาคม 2564, จาก <https://www.mhesi.go.th/index.php/flagship-project/2690-u2tambon.html>

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. (2564). **อว. สรุปคนไทยติดโควิด-19 รวมแล้ว 10,000 คน ใน 363 วัน หลังพบผู้ติดเชื้อรายแรก**. สืบค้น 21 มีนาคม 2564, จาก <https://www.facebook.com/MHESIthailand/posts/4229687880391593>

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **แถลงการณ์ รมว.ศธ.การจัดการเรียนการสอนช่วงโควิด-19 ครั้งที่ 2**. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก shorturl.asia/Ou2fH

กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **ตัวชี้วัดที่ 004.1: ร้อยละของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการคัดกรองแล้วพบว่ามีการล่าช้าได้รับการกระตุ้นพัฒนาการด้วยเครื่องมือมาตรฐาน**. สืบค้น 27 เมษายน 2564, จาก healthkpi.moph.go.th/kpi2/kpi/index/?id=1411&kpi_year=2563

กระทรวงสาธารณสุข. (2564). **เด็กไทยมีระดับสติปัญญาเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 100**. สืบค้น 27 เมษายน 2564, จาก <http://healthkpi.moph.go.th/kpi2/kpi-list/view/?id=1679>

กรุงเทพธุรกิจ. (2563). **อยู่บ้านเป็นเหตุ : 'โควิด-19' ทำ 'พั่นออนไลน์' เกือบเมือง**. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/908454>

กลุ่มแม่แลงปอปกแก้ว. (2563). **รณรงค์คัดแยกขยะ**. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2564, จาก shorturl.asia/j0VQ7

กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2562). **รายงานการตายมารดาไทย (ตุลาคม 61 - กันยายน 63)**. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2564, จาก http://hp.anamai.moph.go.th/download/article/article_20191119104043.pdf

กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2562). การลดการป่วยและตายของมารดาและทารก. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก https://ddc.moph.go.th/uploads/ckeditor/files/5_1_170862.pdf

กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). การแถลงข่าวรณรงค์ การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในเดือนวันแม่แห่งชาติและสัปดาห์นมแม่โลก ภายใต้แนวคิด “Support Breastfeeding for A Healthier Planet : รักลูก รักเรา รักโลก สนับสนุนให้ลูกกินนมแม่” และพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการ “ร่วมใจส่งเสริมส่งนมจากอกแม่สู่ลูก”. สืบค้น 25 มีนาคม 2564, จาก http://hp.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=3468

กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). รายงานการตายมารดาไทย (ตุลาคม 62 - พฤษภาคม 63). สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2564, จาก http://hp.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=2989

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. (2563). ผลงานโครงการ. สืบค้น 17 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.thaimediafund.or.th/project-highlights/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563). เปิดรายงานสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาหลังโควิด-19. สืบค้น 22 มีนาคม 2564, จาก <https://www.eef.or.th/09-10-2020/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563). ห่วงผลจากโควิด-19 กระเทือนเด็กเร่ร่อน-นอกระบบหนักเกินคาด ไร้งาน ขาดอาหาร เกรงสถานการณ์ผลักเด็กกลับท้องถนนอีกครั้ง. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.eef.or.th/154/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563). การเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาในยุคโควิด-19 ยิ่งจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับประเด็นความเหลื่อมล้ำและทรัพยากรของผู้เรียน. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.eef.or.th/378-2/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563). ทิปป์ปรึกษาทศ. เสนอรัฐรับมือเปิดเทอมออกนโยบายค่าใช้จ่ายการศึกษาต้องเป็นศูนย์. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.eef.or.th/97522-2020/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563). มุ่งส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยยากจนทั้งในและนอกระบบให้ได้รับการศึกษาและพัฒนาต่อเนื่อง. สืบค้น 16 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.eef.or.th/220920-2/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). ทศ.จับมือสมุทรสาคร เดินหน้า “ศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตการศึกษา หรือ Smart Refer”. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.eef.or.th/news-13-02-21/>

กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). รายงานประจำปี 2563 สานพลังสร้างชีวิตวิถีใหม่สู่สังคมสุขภาพะ. สืบค้น 15 สิงหาคม 2564, จาก shorturl.asia/fLuJH

กองบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. (2564). รายงานการตายมารดาประจำเดือน ต.ค.63 – มิ.ย.64. นนทบุรี: กรมอนามัย

กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค. (2563). กรมควบคุมโรค เตือนผู้ปกครองช่วงอยู่บ้านเพื่อลดการติดเชื้อโควิด-19 ควรดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด ระวังไม่ให้เด็กเข้าถึงแหล่งน้ำตามลำพัง เพื่อป้องกันเด็กจมน้ำ [กระทรวงสาธารณสุข]. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.thaigov.go.th/news/contents/ministry_details/31255

กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค. (2563). สธ. ร่วมกับภาคีเครือข่าย หนุนรณรงค์ป้องกันเด็กจมน้ำ ปี 2563 “เอาชีวิตรอดได้ ช่วยเป็น พื้นที่เล่นปลอดภัย เด็กไม่จมน้ำ”. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://ddc.moph.go.th/brc/news.php?news=11638&deptcode=brc&news_views=668

กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). ดาวน์โหลดข้อมูลและสถิติ จำนวนและอัตราการเสียชีวิตจากการตกน้ำ จมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ต่อประชากร 100,000 คน จำแนกรายจังหวัด ปี พ.ศ. 2562 ประเทศไทย. สืบค้น 18 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://ddc.moph.go.th/dip/news.php?news=15222>

กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). หยุด! เด็กและเยาวชนไทยตายจากอุบัติเหตุทางถนน. สืบค้น 27 กุมภาพันธ์ 2564, จาก shorturl.asia/vmFPM

กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). การดำเนินกิจกรรมรณรงค์ป้องกันเด็กจมน้ำช่วงภาคฤดูร้อนภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19. สืบค้น 18 กุมภาพันธ์ 2564, จาก shorturl.asia/JCm5y

กองเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม. (2563). ต่วน!! แจ้งเตือนการเข้าอบรมออนไลน์หลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศ และดิจิทัล เฝ้าระวังและใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์ ในมิติวัฒนธรรมด้วยการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด CHULA MOOC จากเดิมวันที่ 1 ส.ค.- 30 ก.ย. 63 เลื่อนเป็นวันที่ 10 ส.ค.-30 ก.ย. 63. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.facebook.com/permalink.php?id=186620614739460&story_fbid=3262879433780214

กองเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม. (2563). ขยายเวลารับสมัครการประกวดสื่อสร้างสรรค์ “เพลงเพื่อปลูกจิตสำนึกความรักชาติ”. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.m-culture.go.th/surveillance/ewt_news.php?nid=2045&filename=index

กองโรคไม่ติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข. (2563). ประเด็นสาระสำคัญ สำหรับวันรณรงค์ป้องกันเด็กจมน้ำ ปี 2563. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://www.thaincd.com/2016/news/hot-news-detail.php?id=13802&gid=18>

- เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม และกรรณ จรรยาอุทมิววรรณ. (2563). การพัฒนาต้นแบบแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้
ออนไลน์ในระบบเปิดเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง
ทางการได้ยิน. สืบค้น 18 พฤษภาคม 2564, จาก [https://dric.nrct.go.th/Search/
SearchDetail/308086](https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/308086)
- คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายสวัสดิการการเงินอุดหนุนเด็กเล็กแบบถ้วนหน้า. (2563). ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
รัฐให้สวัสดิการการเงินอุดหนุนเด็กเล็กอายุ 0-6 ปี แบบถ้วนหน้า. ม.ป.ท
- คณะกรรมการร่างแผนการป้องกันและลดผลกระทบเด็กและเยาวชนจากการพนันออนไลน์ คณะอนุกรรมการ
ส่งเสริมการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ และคณะกรรมการส่งเสริมการ
พัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2563). แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและลดผลกระทบเด็กและ
เยาวชนจากการพนันออนไลน์ พุทธศักราช 2563 – 2569. สืบค้น 25 มีนาคม 2564,
จาก [https://www.dcy.go.th/webnew/uploadchild/nwk/download/file_th_
20210103072102_1.pdf](https://www.dcy.go.th/webnew/uploadchild/nwk/download/file_th_20210103072102_1.pdf)
- คุณวุฒิ บุญฤกษ์ และนันทรัฐ ไผ่เจริญ. (2563). นักเรียนเลว : การศึกษาห่วยแตก เราจึงต้องเรียกร้องให้ปฏิ
รูป. สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2564, จาก [https://www.benarnews.org/thai/news/TH-bad-
students-10132020163108.html](https://www.benarnews.org/thai/news/TH-bad-students-10132020163108.html)
- เครือข่ายจิตอาสา. (2563). รับอาสาสมัคร โครงการครูอาสาถือผืนเด็ก รุ่นที่ 11. สืบค้น 5 พฤษภาคม
2564, จาก <http://www.volunteerspirit.org/?p=43477>
- เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง. (2563). ตัวแทนเครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่า
พื้นเมืองเข้าร่วมเวที แนวทางการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายอื่น ๆ. สืบค้น 17 มีนาคม 2564,
จาก shorturl.asia/j3Bw0
- เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด. (2563). เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2563 เครือข่ายเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด
(PPS) ได้จัดกิจกรรม “เยี่ยมเยียนให้กำลังใจและมอบของขวัญวันเด็กให้กับเด็กที่ป่วย (Admit)
อยู่ในโรงพยาบาล”. สืบค้น 18 มีนาคม 2564, จาก [https://www.facebook.com/
PPSdekrakbarnkerd/posts/2953416084692436](https://www.facebook.com/PPSdekrakbarnkerd/posts/2953416084692436)
- งามพิศ จันทร์ทิพย์. (2560). การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ของวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในอำเภอสันทราย จังหวัด
เชียงใหม่เขตชุมชนใกล้เมือง. สืบค้น 26 กุมภาพันธ์ 2564, จาก [https://he02.tci-thaijo.org/
index.php/LPHJ/article/download/158885/114980/](https://he02.tci-thaijo.org/index.php/LPHJ/article/download/158885/114980/)
- จรรยา สืบสุข และ สกาวรัตน์ เทพรักษ์. (2563). การศึกษาสถานการณ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการ
ตั้งครรภ์ของหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี และภาวะสุขภาพของทารกหลังคลอด ในเขตสุขภาพ 5.
(รายงานการวิจัย) ศูนย์อนามัยที่ 5.
- เจาะลึกระบบสุขภาพ. (2563). กรมการแพทย์เผย 4 แนวทางป้องกันความรุนแรงต่อเด็กและสตรี. สืบค้น
25 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.hfocus.org/content/2020/11/20506>

- ฉัตรชัย นกดี. (2563). **พนักออนไลน์ ภัยใกล้เด็กช่วงโควิด**. สืบค้น 22 กุมภาพันธ์ 2564,
จาก shorturl.asia/ergZv
- ชมรมเด็กและเยาวชนดีเด่น สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). **ชมรมเด็ก
และเยาวชนดีเด่น สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์**. สืบค้น 6
กรกฎาคม 2564, จาก [https://www.facebook.com/oscyclub/photos/a.569213083135771/
3614458998611149/?type=3&theater](https://www.facebook.com/oscyclub/photos/a.569213083135771/3614458998611149/?type=3&theater)
- ชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต. (2563). **กิจกรรมปล่อยมีจฉาสุวารี และถวายกองทุนสนับสนุน
การสร้างศาสนทายาทเพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา**. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2564,
จาก shorturl.asia/EzuX1
- ชมรมมุสลิม มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา. (2563). **Weekly Halaqah สัปดาห์นี้มาค้นหาคำตอบ
กันว่า "คนสร้างคน" ในอิสลามเป็นอย่างไร?**. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2564,
จาก shorturl.asia/Mm976
- ชมรมเยาวชนดีเด่นจังหวัดเชียงใหม่. (2563). **จัดกิจกรรมทำดีเพื่อผ่านพ้นวิกฤติโควิด-19**. สืบค้น 5
กรกฎาคม 2564, จาก shorturl.asia/WSfDG
- ชมรมเยาวชนตาบอดไทย. (2563). **ชมรมเยาวชนตาบอดไทย ชวนเพื่อนคนตาบอด เข้าร่วมโครงการเสริม
ทักษะการบริหารโครงการสำหรับผู้นำคนตาบอด**. สืบค้น 6 กรกฎาคม 2564,
จาก <http://www.blindliving.keangun.com/blog/116>
- ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2563). **โครงการวรรณกรรม
สิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 3**. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2564, จาก shorturl.asia/eHGWS
- ฐิตินันท์ ชีรวชเจริญชัย และ นันทนธร บรรจงปฐ. (2563). **การสังเคราะห์เพื่อหาสมรรถนะและพฤติกรรม
บ่งชี้ของทักษะโค้ดดิ้ง (Coding) สำหรับเด็กปฐมวัย**. (รายงานการวิจัย) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฐิติมดี อาพัทธนานนท์. (2563). **การพัฒนาโรงเรียนหลากวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะพหุวัฒนธรรม
ผ่านทางการศึกษาสำหรับครูและนักเรียนในประเทศไทย**. สืบค้น 7 พฤษภาคม 2564,
จาก http://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:178530
- ณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ. (2563). **สถานการณ์โควิด-19 ระบาดทั่วโลก (31 ธ.ค. 2563)**. สืบค้น 8
กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://thestandard.co/coronavirus-311263/>
- เดลินิวส์. (2563). **หลายรร. พร้อมใจ! นร.เอาจริงติดโบว์ขาว-ชูสามนิ้วหน้าเสาธง**. สืบค้น 9 กุมภาพันธ์
2564, จาก <https://www.dailynews.co.th/regional/790286>
- ท้องถิ่นไทย ออนไลน์. (2563). **เตรียม “Active Learning ออกแบบการเรียนรู้” เด็กปฐมวัย
กรมส่งเสริมฯ พร้อมยกระดับ ครู ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กท้องถิ่น**. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2564,
จาก shorturl.asia/pmgBU
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). **ดำเนินคดี 16 ครูทำร้ายเด็ก ผู้ปกครอง “สารสาสน์” รวม 36 รายแจ้งความ**.
สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/central/1947669>

ไทยรัฐออนไลน์. (2563). ติดตามคดีน้องชมพู จะออกมารูปแบบใด ใครคือผู้ต้องหา หรือมีดบาดด้าน ต้อง
พักคดี. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/crime/1943341>

ไทยรัฐออนไลน์. (2563). สรุปร่วมเดียวจบ “คดีน้องชมพู หายตัว เสียชีวิต ปริศนา ผ่านมา 144 วัน.
สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2564, จาก”<https://www.thairath.co.th/news/local/1942925>

ไทยรัฐออนไลน์. (2563). ยูนิเซฟ ร้องทุกฝ่ายปกป้อง เคารพเสรีภาพ "เด็ก-เยาวชน" ท่ามกลางชุมนุมใน
ไทย. สืบค้น 25 เมษายน 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1912683>

ไทยรัฐออนไลน์. (2563). สถิติ 7 ปี ล่วงละเมิดทางเพศนักเรียน ครูไม่มีสิทธิก้าวพลาด. สืบค้น 16
กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/1988528>

ไทยรัฐออนไลน์. (2563). ศาลอนุญาตให้ประกันตัว 18 ผู้ชุมนุมชุดใหม่ และอีก 6 คนที่แยกราชประสงค์.
สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/crime/1954591>

ไทยรัฐออนไลน์. (2563). ยูนิเซฟ ร้องทุกฝ่ายปกป้อง เคารพเสรีภาพ “เด็ก-เยาวชน” ท่ามกลางชุมนุมใน
ไทย. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1912683>

ไทยรัฐออนไลน์. (2563). เจาะลึกข้อเสนอสมัชชาเด็กและเยาวชน เต็มเต็มโอกาสทุกกลุ่มเยาวชน. สืบค้น
18 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/1934071>

ไทยรัฐออนไลน์. (2564). ส.ส.ก้าวไกล ขอยื่นประกันตัว มวลชนมีอบ 20 มีนา ถูกจับที่ ตชด.ภ.1. สืบค้น 25
เมษายน 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/politic/2054228>

มติชนออนไลน์. (2564). แอมเนสตี้แกลงเด็กมีสิทธิในการชุมนุมและสิทธินี้จะต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐ.
สืบค้น 25 เมษายน 2564, จาก https://www.matichon.co.th/politics/news_2637343

ชนกฤต วรธนัชชากุล. (2563). พ.ร.บ.คุ้มครองเด็กเมื่อใช้มีดไร้คมผ่าตัดปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน.
สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_2432540

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). THE KNOWLEDGE. สืบค้น 23 เมษายน 2564,
จาก https://www.bot.or.th/Thai/BOTMagazine/Documents/PhraSiam0363/BOTMAG3_63.pdf#page=16

ธงชัย พรหมจรรย์. (2563). การศึกษารูปแบบและระดับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนที่ส่งผลต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. สืบค้น 7 พฤษภาคม 2564,
จาก http://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:177530

นัชชา ทัดตานนท์ ชวนนท์ อิ่มอาบ พัชรินทร์ สมบูรณ์ และขวัญจิรา หวังจิตต์. (2563). รูปแบบการแก้ไข
ปัญหาโรคอ้วนในเด็กวัยเรียนอายุ 6-15 ปี โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย. (รายงาน
การวิจัย) ศูนย์อนามัยที่ 5.

นาถณรินทร์ วัฒนธนนันท์. (2563). ผลของการสอนแบบสะท้อนคิดในวิชาวิทยาศาสตร์ต่อการตระหนักรู้
การรู้คิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. สืบค้น 7 พฤษภาคม 2564,
จาก http://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:179677

- นางนภัส พันธุ์พลกฤต. (2563). การวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวกระบวนการคิดอย่างมี
วิจาร์ณญาณเพื่อการบริโภคสื่อสังคมออนไลน์ด้วยปัญญาของเยาวชน. สืบค้น 17 พฤษภาคม
2564, จาก <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/309499>
- บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ. (2563). บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of
Understanding) การให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่ตั้งครรภ์ในสถานศึกษาได้รับการศึกษาอย่าง
เหมาะสม. สืบค้น 24 มีนาคม 2564, จาก [https://academic.obec.go.th/images/
official/1606789893_d_7.pdf](https://academic.obec.go.th/images/official/1606789893_d_7.pdf)
- บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2563). DLTV-กสทช.-ศธ.แถลงข่าวการจัดการศึกษาทางไกลผ่านโทรทัศน์ระบบ
ดิจิทัลเพื่อการศึกษา 17 ช่อง. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2564, จาก [https://moe360.blog/
2020/05/14/dltv/](https://moe360.blog/2020/05/14/dltv/)
- บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2563). ศธ.แจ้งทุกส่วนราชการ เปิดรับฟังความเห็นของนักเรียนนักศึกษา เพื่อ
ส่งเสริม สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวกับ “การพัฒนาาระบบการศึกษา
และการเมือง”. สืบค้น 25 มีนาคม 2564, จาก [https://moe360.blog/2020/08/20/listen-to-
opinions/](https://moe360.blog/2020/08/20/listen-to-opinions/)
- บุญฤทธิ สุขรัตน์. (2557). การตั้งครุภัณฑ์ในวัยรุ่นสถานการณและนโยบาย. สืบค้น 23 เมษายน 2564,
จาก [https://apps.hpc.go.th/dl/web/upFile/2019/08-4308-20190821140052/49cdd66d
435b2cca72dbf3a9258b86b0.pdf](https://apps.hpc.go.th/dl/web/upFile/2019/08-4308-20190821140052/49cdd66d435b2cca72dbf3a9258b86b0.pdf)
- เบญจพร ศรีดี. (2563). คู่กับ “มิน” เยาวชนวัย 17 ปี ผู้ก่อตั้งกลุ่ม “นักเรียนเลว” กิจกรรมมาจากเงิน
“ค่าขนม”. สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2564, จาก [https://www.matichonweekly.com/column/
article_345406?fbclid=IwAR0CHfXGOCB26DpHWAmYnn1fFsJMVVHNrwLgMxxM
WO3F79warxgQ5AqWh4Q](https://www.matichonweekly.com/column/article_345406?fbclid=IwAR0CHfXGOCB26DpHWAmYnn1fFsJMVVHNrwLgMxxMWO3F79warxgQ5AqWh4Q)
- ประกาย ศรีจันทิก. (2563). ผลการประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนครั้งที่ 11/2563. สืบค้น
25 มีนาคม 2564, จาก <https://opecc.go.th/boardmeeting11-63/>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). แกะรอย ‘อนาจักรสารสาสน์’ และปัญหาครูทำร้ายเด็ก. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์
2564, จาก <https://www.prachachat.net/education/news-530131>
- ประชาไท. (2563). ทำร้าย ตัดเงิน ไล่ออกจากบ้าน สิ่งทีนักเรียนต้องเจอเมื่อเคลื่อนไหวทางการเมือง.
สืบค้น 16 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://prachatai.com/journal/2020/09/89660>
- ประชาไท. (2563). ศูนย์นายสิทธิฯ เปิดข้อมูล 3 วัน พุ่ง 103 กรณี นร.ถูกคุกคามจากการแสดงออกทาง
การเมือง. สืบค้น 16 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://prachatai.com/journal/2020/08/89150>
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2563). กรณีเด็กถูกทำร้าย-เรื่องที่คุณพ่อคุณแม่ควรทำก่อน. สืบค้น 11
กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.the101.world/prasert-ed-17/>

ปาหนัน กฤษณมรย์. (2563). **ศึกษาวิธีการใช้ดนตรีบำบัดสำหรับเด็กออทิสติกเพื่อนพัฒนาการสติปัญญา การพูด การสื่อสารความหมาย จังหวัดสงขลา**. สืบค้น 18 พฤษภาคม 2564, จาก <https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/308967>

ผู้จัดการออนไลน์. (2563). **รร.สารสาสน์ปัดไกล่เกลี่ยผู้ปกครองค่าเสียหาย 130 ล. คดีครูทำร้ายเด็ก**. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9630000116484>

ผู้จัดการออนไลน์. (2563). **มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล เปิดผลสำรวจข่าวความรุนแรงทางเพศในรอบปี 2562**. สืบค้น 16 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://mgronline.com/smes/detail/9630000128745>

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร. (2563). **ข่าวคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร**. สืบค้น 22 มีนาคม 2564, จาก https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/25_education/download/article/article_20200722182904.pdf

พิรุณ ศิริศักดิ์ รัชชล สายเพชร และธราวัดน์ชาติสิทธิสิทธิ์. (2563). **การพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรมผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ**. สืบค้น 6 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.rajinibon.ac.th/home/files/2563/academic/online2.pdf>

มติชนออนไลน์. (2563). **คลิปใหม่! แฉครูพี่เลี้ยงอีกคนจับศีรษะเด็กกดโต๊ะ**. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.matichon.co.th/education/news_2367522

มติชนออนไลน์. (2563). **โซเซียลแชร์ คลิปนาทีปวดใจของคนเป็นพ่อ-แม่ ครูจุ่มทำร้ายเด็กอนุบาล 3 ขวบ**. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_2366633

มติชนออนไลน์. (2563). **นักเรียนเลว โอดเคลื่อนไหวทางการเมือง โดนครอบครัวไม่ให้เงิน-ไล่ออกจากบ้าน**. สืบค้น 16 กุมภาพันธ์ 2564, จาก https://www.matichon.co.th/local/news_2351135

มติชนออนไลน์. (2564). **แอมเนสตี้แกลงเด็กมีสิทธิในการชุมนุมและสิทธินี้จะต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐ**. สืบค้น 25 เมษายน 2564, จาก https://www.matichon.co.th/politics/news_2637343

มหาวิทยาลัยรังสิต. (2563). **เปิดมุมมอง "ข้อดี-ข้อเสีย" เรียนออนไลน์ให้เท่าทันการศึกษา ยุค NEW NORMAL**. สืบค้น 25 เมษายน 2564, จาก <https://www2.rsu.ac.th/sarnrangsit-online-detail/Article-online%20learning>

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2563). **ยกเครื่องเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัย (อนุบาลศึกษา/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของสถานศึกษา ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. สืบค้น 7 พฤษภาคม 2564, จาก <https://localtraining.in.th/public/list/data/detail/id/11554/menu/1130/page/3/catid/129>

มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2563). **รายการ การอบรมการจัดการเรียนการสอนทางไกล ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโคโรนา (โควิด-19)**. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.dltv.ac.th/channels/tv/tv-detail/31>

- มูลนิธิ ซี.ซี.เอฟ. เพื่อเด็กและเยาวชน. (2563). **อาสาพำน้อง ปลูกป่า**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2564,
จาก <https://www.ccftthai.or.th/news/view/ndX8WmMdWjVl>
- มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม. (2563). **ผลงานที่ผ่านมา**. สืบค้น 16 มิถุนายน 2564,
จาก <https://siythailand.org/our-work-1-developing-human-potential/>
- มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม. (2563) **Social Innovation & Youth**. สืบค้น 2 กันยายน 2564,
จาก <https://www.facebook.com/SIYPROJECT/>
- มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี. (2563). **“ปวีณา” แลกผลการดำเนินงาน และสถิติรับเรื่องราวร้อง
ทุกข์ของมูลนิธิปวีณาฯ ประจำปี 2563 ตั้งแต่วันที่ 2 มกราคม – วันที่ 25 ธันวาคม 2563.**
สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก shorturl.asia/EzgUF
- มูลนิธิยูวพัฒน์. (ม.ป.ป.) **รู้จักมูลนิธิ**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2564,
จาก <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/about/>
- มูลนิธิยูวพัฒน์. (2563). **เชื่อหรือไม่ว่า...งาน “พี่เลี้ยงอาสา” สามารถช่วยให้เด็กหลาย ๆ คน มีชีวิตที่ดีขึ้น
ได้**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2564, จาก [https://www.facebook.com/yuvabadhana/
photos/a.477285645637265/4058967847469009/](https://www.facebook.com/yuvabadhana/photos/a.477285645637265/4058967847469009/)
- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์เด็ก. (2563). **โครงการประกวดสื่อภาพเคลื่อนไหว “รวมพลังปกป้องเด็กจากความรุนแรง
ทุกรูปแบบ”**. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2564, จาก [https://www.thaichildrights.org/projects/
mediacontest2020/](https://www.thaichildrights.org/projects/mediacontest2020/)
- มูลนิธิส่งเสริมสื่อเด็กและเยาวชน. (2563). **สื่อเผยแพร่**. สืบค้น 17 มิถุนายน 2564,
จาก <https://www.childmedia.net/archives/category/activity/network-activities>
- มูลนิธิหมัดอาฟีฟี อัสซอลิฮียี และคณะ. (2563). **ผลของการใช้หนังสือนิทาน “จ๊ะเอ๋” (ฉบับยาวี-ไทย) ที่มีต่อ
พัฒนาการของบุตรก่อนวัยเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวตามบริบทสามจังหวัดชายแดน
ภาคใต้**. (รายงานการวิจัย) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ระบบสารสนเทศสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. (2563). **ร้อยละการตั้งครรภ์ซ้ำใน
หญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี ระดับเขตสุขภาพ**. สืบค้น 23 เมษายน 2564,
จาก <http://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/repregnancy/index?year=2020>.
- รัชนี ลักขิตานนท์ และ จารุณี จตุรพรเพิ่ม. (2563). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น เขตสุขภาพที่
5**. (รายงานการวิจัย) ศูนย์อนามัยที่ 5.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). **พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒**. สืบค้น
17 มิถุนายน 2564, จาก [http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/
071/T1.PDF](http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/071/T1.PDF)
- ราชกิจจานุเบกษา. (2563). **พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓**. สืบค้น
17 มิถุนายน 2564, จาก [http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/A/015/
T_0001.PDF](http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/A/015/T_0001.PDF)

- ราชกิจจานุเบกษา. (2564). พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๘).
สืบค้น 20 สิงหาคม 2564, จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2564/A/010/T_0001.PDF
- รามาชแนล. (2563). “โรคอ้วนในเด็ก” ความน่ารักที่แฝงด้วยอันตราย. สืบค้น 23 เมษายน 2564,
จาก <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramachannel/article/fat-kid/>
- วัชชีรานนท์ ทองเทพ. (2563). น้องชมพู: มองกระแส “ลูกพล-ป่าแต่น” ผ่านความเห็นนักวิชาการ. สืบค้น
11 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-54102852>
- วาทีนี อมรไพศาลเลิศ. (2563). การรับรู้ด้านสมรรถนะและความกังวลของครูไทยในระดับประถมศึกษาต่อ
การจัดการพฤติกรรมของนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรมในชั้นเรียน. (รายงานการวิจัย) จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วีไลลักษณ์ ลังกา และคณะ. (2563). รายงานผลการวิจัยและพัฒนา ระบบการติดตามสภาพการณ์ปัจจัย
ภูมิคุ้มกันและปัจจัยบริบทเพื่อการลดความต้องการยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความ
เสี่ยงสูง: ระยะที่ 1. (รายงานการวิจัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วุฒิสภา. (2563). กมธ.สิทธิฯ วุฒิสภา เร่ง กสทช. ออกมาตรการวิชาชีพสื่อ. สืบค้น 23 มีนาคม 2564,
จาก https://www.facebook.com/permalink.php?id=192140090861754&story_fbid=3487754294633634
- เว็บไซต์ไทยโพสต์. (2563). ครู รร.สารสาสน์วิเทศราชพฤกษ์ มีใบอนุญาตแค่ 98 คน จาก 400 ราย
“เอกชัย” ลั่นต้องเล่นงาน รร.ด้วย. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2564,
จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/79321>
- เว็บไซต์พีพีทีวี. (2563). เปิดปมคดีปิดไม่ลง สืบจากศพ ‘น้องชมพู’. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2564,
จาก shorturl.asia/hj1SH
- เว็บไซต์รัฐบาลไทย. (2563). ดร.สาธิต เปิดตัวเฟซบุ๊กแฟนเพจเป็นของขวัญวันเกิด เนาะ IQ EQ ดี
พัฒนาการสมวัย. สืบค้น 27 เมษายน 2564, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/25700>
- เว็บไซต์รัฐบาลไทย. (2563). รมว.พม. รับข้อเสนอเครือข่ายเยาวชนฯ พร้อมเร่งแก้ปัญหาหนี้ออนไลน์.
สืบค้น 25 มีนาคม 2564, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/35756>
- เว็บไซต์รัฐบาลไทย. (2563). นักศึกษาจบใหม่ เฮ! กระทรวงแรงงาน ปลดล็อกเงื่อนไขร่วมโครงการ
Co-Payment. สืบค้น 26 มีนาคม 2564, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/38012>
- เว็บไซต์สยามรัฐ. (2563). TIJ เปิดเวที TIJ Youth Forum ดึงเยาวชนอาเซียนออกแบบแนวทางการ
ป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์. สืบค้น 29 มีนาคม 2564, จาก <https://siamrath.co.th/n/139670>
- เว็บไซต์เอ็มไทย. (2563). งานประกาศผลการแข่งขันหุ่นยนต์ IYRC THAILAND Online 2020. สืบค้น 28
เมษายน 2564, จาก <https://mthai.com/prnews/72883.html>

เว็บไซต์แฮปปี้เฟรช. (2563). 'ครอบครัว' ทำไม่ถึงสำคัญสำหรับเด็กในช่วงโควิด. สืบค้น 23 เมษายน 2564, จาก <https://www.happyfresh.co.th/blog/health-psychology/family-relationship-during-COVID/>

ศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ และมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย. (2563). การสำรวจสถานการณ์เด็กกับภัยออนไลน์ ประจำปี 2563. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ็กซ์แอล อิมเมจจิ้ง จำกัด.

ศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก. (2563). ลูก..จมน้ำตาย!. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก http://www.csip.org/csip/autopage/show_page.php?h=145&s_id=18&d_id=18

ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2563). รายงานศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน ปี 2563. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก http://www.gamblingstudy-th.org/news_recom_inner/173/1/cgs-report-2020/

สถาบันนโยบายสาธารณะและการพัฒนา. (2563). โควิดทำให้คิดใหม่ทางเลือกของมาตรการลดอุบัติเหตุทางถนน. สืบค้น 23 เมษายน 2564, จาก <https://ippd.or.th/roadsafety/>

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2563). การถูกล้วงละเมิดทางเพศ. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก https://nidapoll.nida.ac.th/survey_detail?survey_id=164

สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. (2563). แถลงข่าวเปิดผลการสำรวจพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนกับการใช้สื่อออนไลน์และภัยจากพินออนไลน์ และเวทีเสวนา. สืบค้น 25 มีนาคม 2564, จาก shorturl.asia/RAgrp

สถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย. (2563). นายเนวินธุ์ ช่อชัยทิพย์ รับฟังแนวทางแก้ไขปัญหาเว็บไซต์พินออนไลน์. สืบค้น 25 มีนาคม 2564, จาก shorturl.asia/LyxzZ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2563). วิกฤตโควิด-19 รัฐต้องเร่งลดช่องว่างดิจิทัลเพื่อความเท่าเทียมในท้องเรียนออนไลน์. สืบค้น 22 พฤษภาคม 2564, จาก <https://tdri.or.th/2020/04/digital-divide-online-education-inequalities/>

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2563). ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการปรับโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดให้เป็นแบบถ้วนหน้า. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563). ถมช่องว่างความเหลื่อมล้ำด้วยการศึกษาเพื่อสัมมาชีพ. สืบค้น 16 มิถุนายน 2564, จาก shorturl.asia/54qHh

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563). ยกระดับคุณภาพการศึกษา บทบาทท้องถิ่นยุคใหม่ไปไกลกว่าที่คิด. สืบค้น 16 มิถุนายน 2564, จาก shorturl.asia/yTOon

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2563). **ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหนองตอกแป้น เมื่อห้องถิ่นเปิด ประตูบานแรกแก่เด็กปฐมวัย**. สืบค้น 16 มิถุนายน 2564, จาก <https://research.eef.or.th/high-scope-nongtok-pan-childcare-center/>

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). **เอฟเฟกต์โควิดเขย่าการศึกษา เพิ่มแรงกดดันการเรียนรู้**. สืบค้น 22 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.eef.or.th/article-effects-of-COVID-19/>

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). **ถ้าไม่เรียนออนไลน์ แล้วใช้วิธีไหนได้บ้าง ในสถานการณ์โควิด-19**. สืบค้น 22 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.eef.or.th/infographic-06-01-21/>

สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี. (2563). **เดือนยุติความรุนแรงต่อเด็กและครอบครัว**. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก shorturl.asia/iWr0O

สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี. (2563). **กรมการแพทย์เผย 4 แนวทางป้องกันความรุนแรงต่อเด็กและสตรี**. สืบค้น 6 กันยายน 2564, จาก <https://www.hfocus.org/content/2020/11/20506>

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). **สสวท. ชื่นชมเยาวชนไทยคว้าชัยจากการแข่งขันชีววิทยาโอลิมปิก**. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.ipst.ac.th/news/1289/biolympiad.html>

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). **สถาบันเด็กฯ ม.มหิดล จัด OPEN HOUSE “หลักสูตรนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาและคุ้มครองเด็ก”**. สืบค้น 7 พฤษภาคม 2564, จาก shorturl.asia/S3b6P

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย. (2563). **แผนปฏิบัติการสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2563 – 2565**. สืบค้น 28 เมษายน 2564, จาก shorturl.asia/DN9cY

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย. (2563). **รายงานเบื้องต้นการสำรวจผลกระทบและความต้องการของเด็กและเยาวชนในสถานการณ์โควิด-19 ผลสำรวจออนไลน์ ระหว่างวันที่ 28 มีนาคม ถึง 10 เมษายน พ.ศ.2563**. กรุงเทพมหานคร: สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย.

สมาคมกอล์ฟวิง แบค. (ม.ป.ป.) **มูลนิธิเกี่ยวฝันเด็ก**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2564, จาก shorturl.asia/ZBErC

สมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม. (2563). **เวทีคนหนุ่มสาวมุสลิมประจำปี 2020**. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2564, จาก shorturl.asia/UYmli

สมาพันธ์เด็กและเยาวชนจังหวัดศรีสะเกษ. (2563). **เครือข่ายเยาวชนศรีสะเกษ จัดแข่งขันโพล์กของส่งเสริม “นักดนตรีรุ่นใหม่ ไม่สูบ ไม่ดื่ม ไม่เสพ”**. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.dailynews.co.th/article/804051/>

สโมสรนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. (2563). **ครุศาสตร์ฯ มทร.ศรีวิชัย ปันน้ำใจช่วยเหลือสังคม**. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2564, จาก <http://www.samilatimes.co.th/?p=55324>

- สัญญาพงศ์ ลิ้มประเสริฐ และคณะ. (2563). การตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศของเด็กและเยาวชน. สืบค้น 16 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/download/243586/166839>
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2563. (2563). กรมอนามัย จับมือองค์การอนามัยโลก ยูนิเซฟ มูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย เดินหน้ารณรงค์ ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG200806214125703>
- สำนักข่าวบีบีซี ประจำประเทศไทย. (2563). ครูทำร้ายเด็ก: จิตแพทย์แนะวิธีผู้ปกครองรับมือเมื่อทราบว่าลูกถูกทำร้ายในโรงเรียน. สืบค้น 11 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-54325415>
- สำนักข่าวบีบีซี. (2563). เรียนออนไลน์ : การเรียนทางไกลในยุคโรคระบาด กับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-52766138?fbclid=IwAR3LP6igZFoJy22P1vw1BWGRahdAMjNCEoiUPidk5BeVS9i6pBTFDhJy7Zc>
- สำนักข่าวไทย. (2563). “อสมท-ศูนย์การค้าแพชั่น” ดึงตัวการ์ตูนกว่า 60 ตัว ร่วมงาน “Wonder Kids Thai”. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2564, จาก <https://tna.mcot.net/tna-378806>
- สำนักข่าวไทยพีบีเอส. (2563). "วุฒิสภา" กับทางออกชุมนุมนักศึกษา. สืบค้น 25 เมษายน 2564, จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/295852>
- สำนักงาน กสทช. (2563). โครงการประกวดคลิปวิดีโอรณรงค์สร้างความตระหนักรู้ในการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ (อัตคลิปพิชิตแดน ปี6). สืบค้น 4 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.nbtc.go.th/News/Information/46924.aspx>
- สำนักงาน กสทช. (2563). กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี 2563 ณ สำนักงาน กสทช. สืบค้น 4 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.nbtc.go.th/News/Information/39917.aspx>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2555). กรมสุขภาพจิต เร่งสร้าง EQ เด็กไทย ก้าวสู่อาเซียน. สืบค้น 22 พฤษภาคม 2564, จาก shorturl.asia/douri
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). ภัยพจน์ออนไลน์ วิกฤติสุขภาพ. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก shorturl.asia/KBDwd
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). พัฒนา "ยูวอสาสมัครสาธารณสุข" ป้องกันโควิด-19 ในโรงเรียน. สืบค้น 18 เมษายน 2564, จาก shorturl.asia/3GmMA
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). ห่วงครีวเรือนแหวกกลาง เด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่เพิ่ม. สืบค้น 29 เมษายน 2564, จาก shorturl.asia/rA01k
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). แอป 'KhunLook คุณลูก'. สืบค้น 2 กันยายน 2564, จาก shorturl.asia/jakQf

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2559). พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครกใน
วัยรุ่นพ.ศ. 2559. สืบค้น 7 กันยายน 2564, จาก [http://web.krisdika.go.th/
data/law/law2/%A1158/%A1158-20-2559-a0001.htm](http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%A1158/%A1158-20-2559-a0001.htm)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2563). แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและ
ปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2563. สืบค้น 23 กุมภาพันธ์ 2564, จาก shorturl.asia/ISPMU

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2563). สำนักงาน ป.ป.ส. เผยความคืบหน้าการ
ประกวดคลิปวิดีโอสั้นในโครงการ “Save Zone, No New Face” (YouthTubers) สร้างพื้นที่
ปลอดภัย ไม่มีคนหน้าใหม่ใช้ยาเสพติด พร้อมขอให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์
ในอนาคตของชาติ. สืบค้น 25 มีนาคม 2564, จาก [https://www.facebook.com/ONCB.TH/
posts/1881154748693720](https://www.facebook.com/ONCB.TH/posts/1881154748693720)

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). รมช.ศธ. ทหารีร่วม 3
หน่วยพร้อมให้การช่วยเหลือ และจัดทีมลงพื้นที่ หลังพบปัญหา โรงเรียนสารสาสน์วิเทศราช
พฤกษ์. สืบค้น 23 มีนาคม 2564, จาก [https://www.facebook.com/opecoffice/
posts/3726287670737697/](https://www.facebook.com/opecoffice/posts/3726287670737697/)

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2564). กสม. เผยผลการตรวจสอบกรณีบุคลากร รร.สาร
สาสน์ฯ ทำร้ายเด็กเล็ก เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แนะนำโรงเรียนเปิดพื้นที่สมาคมผู้ปกครองเอื้อ
การมีส่วนร่วมเฝ้าระวังปัญหา หนุน ศธ. ทบทวนแนวทางกำกับดูแลโรงเรียนเอกชน. สืบค้น 23
มีนาคม 2564, จาก [https://m.facebook.com/nhrct/photos/a.165030680323328/
1801214900038223/?type=3&source=57](https://m.facebook.com/nhrct/photos/a.165030680323328/1801214900038223/?type=3&source=57)

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2563). ปกป้องอนาคตของชาติจาก ‘ภัยออนไลน์’ เทคโนโลยีที่
เข้าถึงง่าย. สืบค้น 17 มิถุนายน 2564, จาก [https://www.nationalhealth.or.th/
en/node/2288](https://www.nationalhealth.or.th/en/node/2288)

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้. (2563). 4 โรงเรียนในพื้นที่ภาคกลาง ขานรับการเรียนรู้แบบ
STEAM. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.okmd.or.th/news/organization/3688/>

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน). (2563). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้
อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2563. สืบค้น 18 เมษายน 2564, จาก [https://www.etda.or.th/
th/Useful-Resource/publications/Thailand-Internet-User-Behavior-2020.aspx](https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/publications/Thailand-Internet-User-Behavior-2020.aspx).

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2563). ป.ป.ส. เผยยุทธศาสตร์การป้องกันยาเสพติดที่มีเป้าหมายเด็กและ
เยาวชน 8.7 ล้านคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด แต่จะสำเร็จได้ทุก
ภาคส่วนต้องร่วมมือ ปี 63 มุ่งสร้างการรับรู้ผ่านกิจกรรมสื่อออนไลน์ภายใต้แนวคิด Save Zone,
No New Face. สืบค้น 23 กุมภาพันธ์ 2564, จาก [https://gnews.apps.go.th/
news?news=64466](https://gnews.apps.go.th/news?news=64466)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). รายงาน **เรียนออนไลน์ยุคโควิด-19: วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย**. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://COVID19.obec.go.th/>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). **สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ**. สืบค้น 23 เมษายน 2564, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563). **โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562**, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเทศไทย.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). **สภาพัฒน์เผยแพร่รายงานภาวะสังคมไทย ไตรมาสสาม ปี 2563**. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=10958

สำนักงานองค์การอนามัยโลกประจำประเทศไทย. (2563). **โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19)**. สืบค้น 22 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.who.int/docs/default-source/searo/thailand/2020-04-29-tha-sitrep-67-COVID19-th-r02.pdf?sfvrsn=81e86e92_2

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **จำนวนผู้เรียนด้อยโอกาส จำแนกตามระดับชั้น ประเภทความด้อยโอกาส**. สืบค้น 29 เมษายน 2564, จาก http://164.115.22.198/nso/phpview.php?folder=uploads/Education/File/&partfile=Data_03020100_0901.xlsx

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. (2563). **การวิเคราะห์สถานการณ์การตายมารดาไทย ประจำปีงบประมาณ 2563 (เดือนตุลาคม 2562 – กันยายน 2563) จากระบบเฝ้าระวังการตายมารดา**. สืบค้น 3 กันยายน 2564, จาก https://hp.anamai.moph.go.th/web-upload/4xceb3b571ddb70741ad132d75876bc41d/tinymce/OPDC/OPDC2564-F/IDC1_6/opdc_2564_IDC1-6_01.pdf

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **สถานการณ์เด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว ปีงบประมาณ 2563**. สืบค้น 25 มีนาคม 2564, จาก http://hp.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=2733

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. (2563). **รายงานประจำปี 2563 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์**. สืบค้น 3 กันยายน 2564, จาก https://rh.anamai.moph.go.th/web-upload/7x027006c2abe84e89b5c85b44a692da94/202101/m_news/32053/200929/file_download/5499b750564075b590cc442f64caae41.pdf

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย. (2563). **อินโฟกราฟิก**. สืบค้น 23 เมษายน 2564, จาก <https://rh.anamai.moph.go.th/home.htm>.

สุณี บุญพิทักษ์ เกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ และนิวัติ คลังสีดา. (2563). **การเสริมสร้างศักยภาพครูปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. (รายงานการวิจัย) มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

- อุบล สวัสดิ์ผล และคณะ. (2563). การสร้างกระบวนการกลุ่มเรียนรู้เพื่อเท่าทันพนันของเด็กและเยาวชนในชุมชนชายแดนไทย-กัมพูชา. สืบค้น 7 พฤษภาคม 2564, จาก http://www.gamblingstudy-th.org/document_research/202/1/4/youth-learning-process-gambling-protection/
- แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. (2564). จำนวนเด็กที่ถูกดำเนินคดีจากการแสดงออกทางการเมือง ในช่วงปี 2563-2564. สืบค้น 6 กันยายน 2564, จาก <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/861/>
- แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. (2563). เปิดตัวโครงการอาสาสมัคร “ในมือมีเด็ก” ร่วมสร้างวงล้อมแห่งความปลอดภัยแก่เด็ก-เยาวชนในพื้นที่ชุมนุม. สืบค้น 17 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.amnesty.or.th/latest/news/898/>
- องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ. (2563). มหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2564, จาก https://www.nsm.or.th/event/important-events/sciencefair.html?fbclid=IwAR11QMq2g1Sn1eBA50pYmasuDUWraVYHHh-sPkyek7fYNLgp68z3_cJMvKA
- องค์การยูนิเซฟ. (2564). ยูนิเซฟชี้เด็กและเยาวชนอย่างน้อย 1 ใน 7 คน ทั่วโลกเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตจากการที่ต้องอยู่แต่ในบ้านเกือบทั้งปีตามมาตรการควบคุมการแพร่ระบาด. สืบค้น 23 เมษายน 2564, จาก shorturl.asia/Amlgx
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2563). ยูนิเซฟเผยผลกระทบโควิด-19 ต่อเด็กและเยาวชนในประเทศไทย พบเยาวชน 8 ใน 10 คน เครียดด้านปัญหาการเงินของครอบครัวมากที่สุด. สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2564, จาก shorturl.asia/4yrk1
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2563). ผลสำรวจระดับชาติล่าสุดชี้อัตราการมีบุตรของวัยรุ่นลดลง แต่ภาวะทุพโภชนาการของเด็กและการไม่เรียนต่อระดับมัธยมเพิ่มขึ้น. สืบค้น 29 เมษายน 2564, จาก shorturl.asia/50F1f
- องค์การยูนิเซฟ ประจำประเทศไทย. (2563). เยาวชนนักคิดไทยจากจังหวัดชายแดนใต้คว่ำรางวัลชนะเลิศระดับโลก จากการออกแบบบอร์ดเกมเพื่อแก้ปัญหาการบูลลี่. สืบค้น 29 มีนาคม 2564, จาก shorturl.asia/euMRn
- ไอลอร์. (2563). นักเรียนเผชิญอะไรหลังแสดงออกทางการเมือง: แจ้งการคุกคามในโรงเรียน 34 กรณี (17-20 ส.ค.63). สืบค้น 25 เมษายน 2564, จาก <https://freedom.ilaw.or.th/node/843>
- ไอลอร์. (2563). นักเรียนเผชิญอะไรหลังแสดงออกทางการเมือง: แจ้งการคุกคามในโรงเรียน 34 กรณี (17-12 ส.ค.63). สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://freedom.ilaw.or.th/node/843>
- ไอลอร์. (2564). ภาคินีกฎหมายสิทธิฯ แกล้งเรียกร้องเจ้าหน้าที่รัฐหยุดใช้อำนาจที่ผิดกฎหมายคุมการชุมนุม. สืบค้น 25 เมษายน 2564, จาก <https://ilaw.or.th/node/5813>
- เฮนเรียตตา เอช. โฟร์ และองค์การยูนิเซฟ. (2564). โอกาสทำประการสำหรับเด็กที่เราต้องลงมือทำทันที. สืบค้น 23 เมษายน 2564, จาก shorturl.asia/oBrSh

BugabooTV. (2563). **เด็กไทยคว้าที่ 3** แข่งขันเขียนโครงการพัฒนาเยาวชนระดับโลก. สืบค้น 28 เมษายน 2564, จาก <https://www.bugaboo.tv/news/511002>

CAMPHUB. (2563). **Asia Pacific Youth Exchange Thailand: January 2020**. สืบค้น 29 มีนาคม 2564, จาก <https://www.camphub.in.th/apac-youth-exchange-thailand-2020/>

Change.org. (2563). **กระทรวงศึกษาจัดวาระแห่งชาติให้ทุกส่วนร่วมแก้ปัญหาความรุนแรงในรร. #อย่าให้มันจบที่ครูจุ่ม**. สืบค้น 24 เมษายน 2564, จาก shorturl.asia/r0oZM

Children in Street Thailand. (2563). **Children in Street** เผยพบเด็กบนท้องถนนใน กทม. กว่า 5 พันคน. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2564, จาก shorturl.asia/C5Jh6

Dashboard กระทรวงสาธารณสุข. (2563). **ร้อยละของเด็กวัยเรียน (6-14 ปี) มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วนระดับเขตสุขภาพ**. สืบค้น 16 สิงหาคม 2564, จาก <http://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/overweightstudent/index?year=2020>

Dashboard กระทรวงสาธารณสุข. (2564). **Success rate – สัดส่วนการบรรลุผลสำเร็จตัวชี้วัด**. สืบค้น 16 สิงหาคม 2564, จาก http://healthkpi.moph.go.th/kpi2/kpi/index2/?kpi_year=2563

Dataportal. (2563). **Digital 2020: Thailand**. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://dataportal.com/reports/digital-2020-thailand>

Hapinet Club. (2563). **อาสาสมัครในสถานสงเคราะห์เด็ก จิตอาสาผู้สร้างโอกาสให้นาคตของชาติ**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2564, จาก shorturl.asia/yXIO4

HDC service. **ร้อยละของเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว ปีงบประมาณ 2563**. สืบค้น 25 มีนาคม 2564, จาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?source=pformatted/format1.php&cat_id=bebf866fceaef84c4078965eaf619565&id=4164a7c49fc b2b8c3ccca67dcdcf28bd0

MCOT DIGITAL. (2563). **อสมท มอบถูงยังชีพในกิจกรรม MCOT CARES U “มีแล้วแบ่งปัน”**. ช่วยเหลือเด็กนักเรียนตามชายแดน. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.mcot.net/view/uyp1Olq>

Panjawara Boonsrangsom. (2563). **เปิดตัว TEEN CLUB ป้องกันปัญหาท้องไม่พร้อม**. สืบค้น 24 มีนาคม 2564, จาก shorturl.asia/kd0RU

Panjawara Boonsrangsom. (2563). **ส่งเสริมจิตอาสาเพื่อเด็กในสถานสงเคราะห์ สร้างสุขภาวะ เสริมทักษะชีวิต**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2564, จาก shorturl.asia/eo0YC

Paper ranger จิตอาสาสมุดเพื่อน้อง. **ที่มาโครงการ**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2564, จาก <http://paperranger.org/>

- Paper ranger จิตอาสาสมุดเพื่อน้อง. (2563). **สวัสดิ์ #วันเด็กแห่งชาติ ประจำปี 2563**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.facebook.com/wearepaperranger/posts/2601833213203112>
- RYT9. (2563). **ขอเชิญร่วมส่งภาพถ่ายการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ภายใต้แนวคิด “Support Breastfeeding for A Healthier Planet: รักลูก รักเรา รักซ์โลก สนับสนุนให้กินนมแม่”**. สืบค้น 25 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.ryt9.com/s/prg/3144867>
- SEThailand. (2562). **ธุรกิจเพื่อสังคม (SOCIAL ENTERPRISE: SE) คืออะไร**. สืบค้น 20 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.sethailand.org/resource/what-is-social-enterprise-se/>
- ThaiNGO. (ม.ป.ป.). **NGOs คืออะไร?**. สืบค้น 20 สิงหาคม 2564, จาก http://thaingo.in.th/news/?p=content&act=detail&id_content=4291
- Thai PBS Podcast. (2563). **ไทยพีบีเอสมอบซีดีนิทานและชุดส่งเสริมการเรียนรู้ให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกว่า 280 แห่งทั่วประเทศ**. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2564, จาก shorturl.asia/vA7kB
- The MATTER Online. (2564). **เมื่อเยาวชนถูกดำเนินคดีต้องทำอะไร ? สํารวจขั้นตอนจับกุม วิธีรับมือ และสิ่งที่ควรรู้**. สืบค้น 25 เมษายน 2564, จาก <https://thematter.co/quick-bite/detained-juvenile-procedure/139695>
- The Story Thailand. (2563). **เทใจ จับมือภาคีเครือข่าย ระดมทุนช่วยเด็กชายแดนใต้**. สืบค้น 18 มีนาคม 2564, จาก <https://www.thestorythailand.com/22/05/2020/1264/>
- The101.World. (2563). **เปิดบ้านครอบครัวไทยยุคใหม่: ความหลากหลายที่ไร้กรอบจำกัด**. สืบค้น 29 เมษายน 2564, จาก <https://www.the101.world/thai-families-diversity-statistic/>
- UNICEF for every child. (2563). **คู่มือผู้ปกครองและผู้ดูแลปกป้องเด็กให้ปลอดภัยบนโลกออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19**. สืบค้น 23 เมษายน 2564, จาก shorturl.asia/QjtPU
- UNICEF for every child. (2563). **การทำให้เด็กปลอดภัยในโลกออนไลน์ระหว่างการระบาดใหญ่ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)**. สืบค้น 25 เมษายน 2564, จาก shorturl.asia/fAD2H
- UNICEF Thailand. (2020). **รวมแหล่งข้อมูลสำหรับเรียนรู้ และตำแหน่งงาน สำหรับเยาวชน**. สืบค้น 19 มิถุนายน 2564, จาก <https://uni.cf/35Dlb28>
- UNICEF Thailand. (2020). **แหล่งเรียนรู้ และแหล่งข้อมูลทุนสำหรับเด็กนักเรียนและพ่อแม่ผู้ปกครอง**. สืบค้น 19 มิถุนายน 2564, จาก <https://uni.cf/3gG0115>
- UNICEF Thailand. (2020). **ฟังเรื่องราวของ โทมัส ผู้นำอาสาสมัครใน #InternationalVolunteerDay**. สืบค้น 17 มิถุนายน 2564, จาก shorturl.asia/kvoj8
- UNICEF Thailand. (2020). **#UNICEFNextGenThailand**. สืบค้น 17 มิถุนายน 2564, จาก <https://unicef.or.th/th/donate/campaigns/nextgen>

